

Drykkjuveitslan og aðrar samrøður

PLATON

Drykkjuveitslan og aðrar samrøður

Týtt hefur

J.H.O. Djurhuus

Bergur Djurhuus Hansen: Gamla Grikkaland
Jógvan Hansen: Platon

SETURSRIT NR. 5

Ritstjóri: Turið Sigurðardóttir

Fróðskapur 2008

Stuðlað útgávuni hava: Fjølrit
Grunnur Onnu Djurhuus til áminnis um Sverra Fon
Mentanargrunnur Landsins
Tórshavnar kommuna

Platon: *Drykkjuveitslan og aðrar samrøður*

J.H.O. Djurhuus týddi

Bergur Djurhuus Hansen: Gamla Grikkaland

Jógvan Hansen: Platon

Setursrit nr. 5, 2008

© Fróðskapur

Greitt til prentingar: Kristin Magnussen og Turið Sigurðardóttir

Umbróting, repro, prent og innbinding: Føroyaprent.

Permuprýðið eftir ónevndan listamann er úr yrkingasavni

Janusar Djurhuus *Carmina*, 1941, s. 47.

Útgevvari: Fróðskapur, Tórshavn 2008.

ISBN 978-99918-65-17-1

FORORÐ

Her birtast sum *Setursrit 5* týðingar Janusar Djurhuus eftir Platon. Janus týddi fimm samrøður, dialogar, eftir Platon; tó týddi hann bara brot av teirri fimtu, „Faidon“. Týðingarnar komu upprunliga út í tveimum bókum: *Verjuroða Sokratessar – Kriton – Faidon*, ið kom út fyrstu ferð í Havn 1931; og *Symposion – Gorgias*, sum Føroyingafelag í Keypmannahavn gav út í 1938. Nú næstan 80 ár seinni koma týðingarnar út í *einari* bók. Endamálið við útgávuni er at geva lesarum høvi til at lesa hesar hugtakandi hálvtttriðjatúsund ára gomlu bókmentirnar, í senn fremmandar og heimakunnugar, í týðingini hjá Janusi skaldi.

Føroyskt mál er nógv broytt teir seinastu mansaldrarnar. Fyri at gera lesturin so atkomuligan sum til ber, er stavsetingin lagað til ta, vit nýta nú. Av somu orsök eru onkur punktum og semikolon sett inn, har setningarnir eru væl longri, enn vanligt er í dag. Somuleiðis er eisini skift um orð í støðum, soleiðis at orð, sum nú eru vanligari í skriftmáli, eru sett í staðin fyri tey, sum óvanligari eru; har sum Janus t.d. sigur „kunstur“, hava vit sett „kynstur“, og „tónleikur“, har Janus hevur „musikk“. Broytingarnar eru samanlagt ikki stórar, tað er málið í Janusi, vit hoyra.

Í arbeiðinum við útgávuni skrivaði Kristin Magnussen allar týðingarnar inn á teldu og flutti tær til nútíðarstaving. Aðrar málsligar tillagingar hava vit samarbeitt um. Anfinnur Johansen hevur hjálpt til við rættlestri.

Í bókini eru tvær greinir, onnur eftir Berg Djurhuus Hansen, cand.mag. í søgu og donskum, um forna Grikkaland; hin eftir Jógvan Hansen, cand.phil. í heimspeki, um Platon og heimspeki hansara.

Aftast í bókini er yvirlit yvir persónarnar, sum koma fyrri í „Drykkjuveitsluni“ og listi yvir ein av part av nøvnunum á gudum og ymsum fyrbrigdum í samrøðunum.

Í teirri vón, at týðingarnar finna áhugaðar lesarar, senda vit tær nú út aftur millum manna, 60 ár eftir at Janus doyði.

Á krossmessu 2008

Kristin Magnussen

Turið Sigurðardóttir

PLATON Á FØROYSKUM

Janus Djurhuus, 1881-1948, var kønur í forngríkskum máli og mentan, og hon hevði stóra ávirkan á hann sum skald. Hann skrivaði um Sokrates og Platon, at nøvn teirra “mest sum sólar geisla yvir allan mentaðan heim”. Eitt av stórverkum Janusar er týðingar hansara eftir skaldið og heimspekingin Platon.

Platon var lærisveinur Sokratesar, sum við orðum Janusar hvørki “helt prædiku ella røðu, nei, hann samtalaði við teir áhoyrandi gjøgnum spurningar og svar (dialogos)”. Júst samrøðuna, dialogin, brúkti Platon í sínum verkum, har hann granskaði, aftur við orðum Janusar, “andans stórmál á tann hátt, at hann lýsir tey í orðadrátti millum Sokrates og hansara áhoyrarar” (p. 11).

Dialogur (gríkst *dialogos* = samrøða millum tvey ella fleiri), samrøða, er táttur av fleiri bókmentaligum tekstsløgum. Hon er aðaltátturin í leikritum; men samrøðan er eisini eitt sjálvstøðugt tekstslag, sum vit kenna farvegin av júst aftur til tær endurgeivingarnar av samrøðum við Sokrates, sum næmingar hansara skrivaðu. Av teimum eru tær hjá Platon og Zenofon varðveittar.

Janus týddi fyra dialogar eftir Platon og brot av tí fimta: Í 1931 komu í somu bók út í Havn „Verjurøða Sokratesar“, „Kriton“ og brot av „Faidon“. Í 1935 komu í einari bók „Sýmposion“ og „Gorgias“; Føroyingafelag í Keypmannahavn gav út. Siður er at skipa dialogarnar hjá Platon í ungdómsdialogar, manndómsdialogar og seindialogar. Av teimum, sum Janus týddi, hoyra „Verjurøða Sokratesar“, „Kriton“ og „Gorgias“ til ungdómsdialogarnar; til manndómsdialogarnar hoyra „Sýmposion“ og „Faidon“, sum Janus týddi byrjanina og endan á, til samans umleið fimtingin. Samrøðurnar hava navn eftir høvuðspersóninum í viðkomandi samrøðu.

Av samrøðunum hjá Platon er „Sýmposion“ tann viðgítasta. Orðið sýmposion merkir drykkjuveitsla. Í slíkum drykkjuveitslum varð fyrst óblandað vín ofrað til gudarnar, meðan gentur spældu á floytu. Drykkjuveitsluna hevði vanligi ein veitslustjóri um hendur, antin kosin ella valdur við lutakasti. Hann skuldi ansa eftir, at drykkjan og tað, sum var til skemtunar, fór rætt fram. Tað var siður, at menn drukku skál hvør við øðrum frá vinstri til høgru. Í „Sýmposion“ hjá Platon er eingin veitslustjóri og ei heldur floytuleikur ella hørupsláttur. Millum heimspekingar var tað vanligt at velja sær ávís heimspekilig og bókmentalig evni at røða um í veitsluni, og í „Sýmposion“ semjast teir eftir uppskoti frá Erýximakosi um, at gestirnir skulu hvør undan øðrum frá vinstri til høgru bera fram lovtalu um Eros – eros – sum har hevur nógv rúmari týðning enn hjá okkum. Tindurin í „Sýmposion“ er røða Sokratesar um ástina.

Janus hevði í 1905 høvi til at lesa um Sokrates á føroyskum: Í *Jóla- og nýársbók, áramótið 1904-1905* stóð ritgerð eftir danska heimspekingin Harald Høffding um Sokrates; Rasmus Rasmussen hevði týtt. Eingin ivi er um, at Janus hevði hesa *Jóla- og nýársbók* í hendi, tí hann átti sjálvur yrkingar í henni. Tá ið Janus skemtandi skrivaði í brævi annan juni 1929, at hann ætlaði at „lata hin ódeyðiliga Platon í føroyskt kot og korta buxur“¹, var ramasta álvara aftanfyri og ein stór avbjóðing. Tí tað var við at yrkja og týða bundið mál, at Janus hevði skapað sín egnu stíl; tað var har, hann var meistarin. Harumframt var føroyskt bókmentligt prosað minni framkomið enn skaldskapur í bundnum máli. Tað er eitt kent fyrbrigdi, at nýggj skriftmál mennast fyrst í bundnum stíli, seinni í óbundnum. Janus sigur sjálvur frá, at teir í studentafelagnum Grana frá 1901 eftir uppskoti frá A. C. Evensen fóru undir at týða Fr. Niensens kirkjusøgu og Scharlings siðalæru til føroyskt. Teir gjørdu tað fyrri at venja seg í at „mýkja málið“ meira enn fyrri at fáa bøkurnar prentaðar á føroyskum.² Janus fór einaferð í holt við at týða *Vikingarnar á Hálogalandi*, fyrsta prosaleik Ibsens, men hann týddi lítið meira av honum enn júst ta longu yrkingina í leikinum „Drápu Ørnúlvs“, sum kom á prent í 1907.³ Ein góð hjálp, tá ið Janus at enda fór undir prosatýðing, var tað, at føroysk-danska orðabókin hjá M.A. Jacobsen og Chr. Matras kom út í 1928. Hon var eitt hjálparamboð, sum hevði ómetaligan týdning. Tað er í hesum høpinum eisini vert at geva gætur, hvat Janus í 1913 segði um stílin hjá Dr. Jakobsen, tá ið hann helt røðu fyrri doktaranum í veitslu, sum Studentafelagið helt honum til heiðurs, har hann nevndi hávirðing sína fyrri hansara „klára fyndarstíli“.⁴ Jakob Jakobsen var tann fyrsti, sum skrivaði vísindaliga á føroyskum og hevur lagt støði undir føroyskt yrkismál.

Janus ætlaði, at Varðin skuldi geva týðingarnar út, og sendi tríggar teir fyrstu dialogarnar til M. A. Jacobsen, beinanvegin teir vóru lidnir á jóansøku 1929, men Varðin orkaði ikki undir útgávuna. Janus vendi sær tí til Hitt føroyska Studentafelagið í Keypmannahavn, men heldur ikki har bar til. Tað var, tá ið av tornaði, Poul Niclasen, sum stóð fyrri útgávuni, og bókin varð prentað á prentsmiðju Dimmalættingar.⁵ Teir tveir seinnu dialogarnir komu út hjá Føroyingafelag í Keypmannahavn.

1 Andreassen, Hanus. 1997. *J.H.O. Djurhuus. Ein bókmentlig avisøga III. 1929-1948.* Mentunargrunnur Studentafelagsins. Bls. 22.

2 Djurhuus, Janus. 1935. „Studentafelagið „Grani“.“ *Hitt føroyska studentafelagið 25 ár.* Mentunargrunnur Studentafelagsins. Bls. 15-16.

3 Matras, Chr. 1988. „Viðm.“ J. H. O. Djurhuus: *Yrkingar 1898-1948.* Mentunargrunnur Studentafelagsins. Bls. 60.

4 J. H. O. Djurhuus. 1988. *Yrkingar 1898-1948.* Mentunargrunnur Studentafelagsins. Bls. 162-164.

5 Andreassen, Hanus. 1997. *J. H. O. Djurhuus. Ein bókmentlig avisøga III. 1929-1948.* Mentunargrunnur Studentafelagsins. Bls. 28-29.

FORORÐ TIL VERJURØÐU SOKRATESAR, KRITON OG FAIDON 1931

Millum tey nœvn, ið eins og stjórstjornur glampa á fornsøguhimni Grikkalands – ella sum grikkar sjálvir í forðum róptu land sítt – Hellas, og seg sjálvar hellenarar – eru tað serliga tvey, ið mest sum sólr geisla yvir allan mentaðan heim: nœvnini Sokrates og Platon.

Hvørjir vóru hesir, og hvørji vóru verk teirra? Sokrates, hvørs faðir Sofroniskos var myndahøggari, fekst við hetta virkið, til hann var o. u. fjóruti ára aldur. Hann gav tá uppat við tí og fekst síðani, til hann doyði 69 ára gamalur, einans við at samtala við hvønn, hann hitti, og sum hevði hug at lurta eftir, um tað vakra, tað góða, tað sanna (to kalon, to agathon, to alethes). Ikki so, at hann stillaði seg upp og eins og nútíðar prestar og missionerar helt prædiku ella røðu, nei, hann samtalaði við teir áhoyrandi gjøgnum spurningar og svar (dialogos).

Á tann hátt royndi hann at vekja ans hjá áhoyrarum fyri tí vakra, tí góða, tí sanna, sum hann helt var tað einasta, ið loysti seg at starvast fyri og stevna móti. Minst verður tí til hansara í mannasøguni sum tann, ið grundaði vísindini, sum tann, ið helt fram, at ilt eigur at lønast við góðum, og at hin vísi veit við sær sjálvum, at hann einki veit.

69 ára gamalur varð hann dømdur til deyða av fólkadómstólinum (hoi heliastai) í Athen fyri at siðspilla ungdómin. Á 399 f. Kr. tømdu hann giftsteypið undir teim viðurskiftum, ið so meistaraliga verður greitt frá í Faidon.

Sokrates sjálvur hevur ikki skrivað nakað, men tað mesta, vit vita um hann, vita vit frá Platon, hansara kærasta næmingi. Meðan nógv av tí, ið skrivað varð í fornöldini í Hellas, er farið fyri vind og vág og týnt, er mest alt tað, ið Platon hevur skrivað, enn til skjals – ein ómetandi vinningur og sonn lukka fyri mannamentanina.

Um Platon sjálvur er at siga, at hann eins og Sokrates var atheningur, men meðan Sokrates alla ævi sína var blóðfátækur, var Platon ríkur og komin av múgvandi høvdingaættum. Hann ætlaði sær fyrst at vera skald, men aftaná at hann hevði sæð og hoyrt Sokrates, fylgdi hann honum og gjørdist hin størsti vísdomslærari, heimurin hevur fostrað.

Í sínum skriftum – dialogar rópt – granskar hann andans stórmál á tann hátt, at hann lýsir tey í orðadrátti millum Sokrates og hansara áhoyrarar. Og hann ger tað á slíkan hátt, at hann altíð vil metast sum eitt hitt størsta skald, ið ferðast hevur á foldum. – Keisarin Alexandros mikli endaði herferð sína til Indialands við at reisa tólv tornhøg altar sum

takkaroffur til gudarnar, ið høvdu unt honum at síggja Indusar halga áarstreym. Hesi altar eru fyri øldum síðani niðurraplað og horvin. Platon – í andans verð ikki minni herhøvdingi enn Alexandros mikli í veraldar verð – hevur á síni hugsjónarferð til fjarri lond enn øll Indialond og veraldarlond í sínum dialogum reist tindhøg altar, ið aldri rapla og detta, men eins og glampanði stjørnur og skínandi sólir vegleiða øll tey, ið stevna mót tí vakra, tí góða, tí sanna.

Platon – henda andans hetja og edilingur – doyði 80 ára gamalur (347 f. Kr.), í fullari andligari megi til hann sloknaði. Grøv hansara sást enn í Kerameikos umleið 200 ár e. Kr.

Viðvíkjandi sjálvari týðingini er at siga, at tann grikski teksturin, eg havi nýtt, er eftir dr. Christian Cron (12. útg.), Leipzig und Berlin, 1912. Annars havi eg eisini miðað meg eftir donskum, norskum og fronskum týðingum.

Keypmannahavn, 29. mars 1931

J. H. O. Djurhuus

*Prestinum Emili Bruun, sála, mínum fyrsta
lærara í grikskum tungumáli, bókin í takksemi vígd.*

FORMÆLI TIL SÝMPOSION OG GORGÍAS 1938

Platons veraldargitnu dialogar: *Sýmposion* og *Gorgias* eru nú týddir til føroyskt.

Lektari í føroyskum máli við Keypmannahavnar Universitet, harra dr. phil. Christian Matras, hevur lisið handritið ígøgnum. Takki eg honum hervið hjartaliga fyri máslig ráð og leiðbeiningar og fyri tað áræðið, hann sýndi, tá hann formaður Føroyingafelags í Keypmannahavn setti seg føran fyri at lata felagið seta seg fyri prentingina.

Teir griksku tekstirnir, eg havi nýtt, eru hesir: *Sýmposion* eftir Arnold Hug, Leipzig 1884, og *Gorgias* eftir Dr. Julius Deuschle og Dr. Christian Cron, Leipzig 1876. Annars havi eg nýtt tær nýggjastu donsku týðingarnar.

Keypmannahavn, hin 11. juli 1938.

J. H. O. Djurhuus.

JØRGEN-FRANTZ JACOBSEN til áminningar

VERJURØÐA SOKRATESAR

A

1.

Hvört hatta, ið mínir klagumenn hövdu á lofti, hevur gjørt tykkum, atheningum, nakran mun, dugi eg ikki at siga, men á meg sjálfvan hevði tað slíka ávirkan, at eg var um at gloyma meg og mítt – so dárandi talaðu teir. Og tó er av tí, teir hava framført, ikki eitt orð satt – so at siga. Serliga var tað ein av teirra mongu lygnum, ið gjørdi meg albilsnan, tann nevnliga, tá teir søgdu, at tit áttu at varða tykkum fyri ikki at narrast av mær, ið var manna kringastur í at røða. Tí tá fanst mær, at tað bar av við teirra frekleika, ikki at smæðast fyri at hugsa um at fáa síni orð gjørd til einkis av mær í stundini, tá tað kom til sjóndar, at eg als ikki eri kringur í at røða, – uttan so er, at teir rópa mann, ið flytur sannleikan, kringan í at røða; tí er tað meiningin, tá skal viðgangast, at eg eri røðari, hóast ikki ein, skorin eftir teirra mynstri. Sum sagt, teir hava ikki í roynd og veru sagt eitt satt orð. Av mær skulu tit fáa at hoyra allan sannleikan. Tó, við Zeus, fara tit, atheningar, ikki at hoyra eina røðu, ið er snákað við vøkrum orðtøkum og prýðiligum orðaraði, so sum teirra er, men eg vil nýta tey orðafelli, ið renna fram fyri meg, tí eg havi treysti til, at tað, eg fari at siga, er rætt og satt. Tað vildi nú annars, atheningar, ikki borið manni á mínum aldri væl at trinið fram fyri tykkum við ungmannelótum og stásiligum orðabraski. Eg bæni og biði tykkum, atheningar, nú einans um eitt, og tað er, at tit, tá ið tit fara at hoyra meg nýta sama orðalag, eg eri vanur, tá eg plagi at taka til orða á torginum uttan fyri búðirnar hjá teimum, ið veksla pening, hvar mangir av tykkum hava hoyrt meg, ella aðrastaðnis, at tit tá ikki gerast bilsnir ella av teirri grund fara at halda nakran gang. Tí so er skikkað, at eg í dag fyrstu ferð, tó eg havi fylt 70 ár, mæti fyri rættinum. Eg eri tí heilt ókunnigur við tann máta at tala, ið her verður nýttur. Eg haldi meg tí hava rætt til at biðja um, at tit, eins og tit vildu givið mær loyvi, um eg var ein fremmandur, at nýta í míni talu ta úttalu og tann máta, eg var uppvaksin við, á sama hátt taka út yvir mín máta – veri hann so ringari ella betri enn tann, menn nýta her – og at tað einasta, tit skulu hava í huga og geva gætur, skal vera, um tað, eg sigi, er rætt og satt ella ikki. Tí í hesum kemur til sjóndar dugur dómarans og í at siga rætt og satt dugur røðarans.

2.

Beinast finst mær nú, atheningar, at verja meg móti teimum ósonnu klagunum, ið fyrst eru bornar móti mær, og móti mínum fyrstu klagumonnum, og haraftaná ganga móti teimum seinnu klagunum og klagumonnum. Tí so er skikkað, at longu gjøgnum

nógv ár er ein hópur av klagumonnum, ið fara við lygnum, spröttin fram móti mær, og teir ræðist eg nógv meira enn Anýtos og hansara fylgisveinar, tó at teir eisini eru óttaligir. Kortini, atheningar, eru hinir óttaligari, tí teir hava gingið á tal við teir flestu av tykkum frá barnaárum av og roynt at fáa tykkum til at lurta eftir síni ósonnu klagu, teir altíð førdu fram móti mær, at til er maður, nevndur Sokrates, eitt vísmenni, ið grundar yvir alt, ið finst í loftinum og alt, ið fjalt er í jørðini, og sum fær veikar sakir at verða við yvirlutan. Hesir, atheningar, ið hava loypt hetta út í orð, eru klagumenninir, ið óttast má fyri, tí teirra áhoyrarar vilja halda tað ikki bera til, at maður, ið fæst við slíkt, kann trúgva upp á gudarnar. Harafturat kemur, at hesir klagumenn eru nógvir og hava virkað leingi og ávirkað tykkum í tí aldri, tá tit lættast lurtaðu eftir, nevniliga tá tit vóru smádreingir ella blaðungir, og tað var lagamanni hjá teimum at bera klagur fram, tá eingin var til at taka til mótmæli. Men tað, ið løgnast er við hesum, er, at tað er ómøguligt at fáa nøvnini á teimum at vita, uttan so er, at talan er um okkurt komediuskald. Men móti teimum, ið hava ávirkað tykkum við hatafullari útspillan og teimum, ið fáa aðrar til at halda tað, teir halda, er tað torført at verja seg. Tí ikki gerst at stevna teir fyri rættin, ei heldur at koma í orðaskifti við teir, men verjandi seg sjálfan má ein stríðast sum mót einum skugga og spyrja uttan at fáa svar. Gerið tí so væl at skilja, at mínir klagumenn eru í tvíningum. Nakrir, ið beint fyri kortum hava borið klagu móti mær, og aðrir – teir, eg nústani havi nevnt – ið hava gjørt tað í longri tíð, og móti hesum má eg, sum tit væl munnu skilja, fyrst verja meg, tí teir hava tit fyrst hoyrt klagu yvir meg, og tað nógv oftari enn hinar, ið her eru staddir.

Eg skal so verja meg, atheningar, og roynd, í teirri stuttu tíð, mær er givin, at týna ta spillu, ið tit hava havt langa tíð at nøra um. Eg vil ynskja, at tað má fara at eydnast mær, um so er, at tað er til nakran bata fyri tykkum og meg, og vildi fegin, at eg kundi útint nakað stórvegis við míni verjurøðu. Men eg dugi at skilja, at tað verður torført, og tað er ikki fjalt fyri mær, at tað verður eitt hart hoyggj at draga. Tó – gangist so sum gudurin vil tað – lógini skal lýdni veitast, og mín skylda er at verja meg.

3.

Latum okkum so nú frá botni av rannsaka, hvat klagan styðjar seg til, tað, ið hevur gjørt, at eg eri komin út í orð hjá fjøldini, og sum eisini Meletos hevur sipað til, tá hann gav sína klagu inn. Við øðrum orðum: Hvat var tað, ið teir, ið støðugt spiltu meg út, høvdu frammi? Vit vilja láta, sum um teir hava inngivið sína eiðsvornu klagu, ið eigur at lesast upp. Hon ljóðar nakað so: „Sokrates er brotsmaður, tí hann ger ikki peningsverk, men spillir tíðina burtur við rannsóknum av viðurskiftunum í loftinum og undir jørðini og fær veikar sakir at verða við yvirlutan og kennir øðrum hetta sama.“

Tit hava jú eisini sæð við egnum eygum í komedium hjá Aristofanes, hvussu eitt, ið eita skal Sokrates, sløðist um og skrøggar av, at hann ferðast millum skýggini og kemur fram við hópi av øðrum tvætli um ting, eg einki skil havi á, hvørki stórt ella

lítið. Harvið skal ekki sigast, at eg vanvirði tað at hava skil á slíkum, um nakar er til, ið hefur tað – best at varða seg móti, at menn sum Meletos leyfa á meg fyri tað – eg haldi bara, atheningar, meg sjálfvan einki skil hava á slíkum. Hetta kunnu mangir av tykkum vitna, og eg krevji av teimum, ið hava verið hjástaddir undir mínum samrøðum, at teir hava hetta á lofti sínámillum. Minnið tí tykkum á, um nakar tykkara nakra ferð hefur hoyrt meg hava havt slíkt frammi í meira ella í minna lagi. Síðan fara tit at skilja, at so skikkað er alt hitt, ið fjøldin spillir meg út fyri.

4.

Um hetta er einki, og heldur ikki er nakað um tað, ið ivaleyst eisini er komið tykkum fyri oyru, at eg fáist við at undirvísa næmingum fyri pening. Annars finst mær tað vera til prýðis fyri mann at kunna undirvísa øðrum, um nakar yvirhøvur er førur fyri tí, soleiðis sum Gorgias úr Leontinoi, Prodokos úr Keos og Hippias úr Elis. Hesir, atheningar, ferðast frá býi til bý og fáa teir unglingar, ið fyri einki kundu givið seg til at vera næmingar hjá sínum egnu samborgarum, at rýma frá teimum og søkja undirvísing hjá teimum sjálfvum fyri viðurlag og omaná kenna seg standandi í takksemisskuld. Eg skal í hesum viðfangi nevna, at eitt annað slíkt vísmenni, ein maður úr Paros, er komin ferðandi higar. Eg rann nú um dagarnar á ein mann, ið hefur goldið vísmonnum fleiri peningar enn allir hinir til samans, tað var Kallias, sonur Hipponikos. Hann eigur tveir synir, og eg setti so henda spurning fram fyri hann: „Kallias,“ segði eg, „um tínir synir høvdu verið tvey hestfyl ella tveir tarvkálvar, so ráddi um at finna og lona einum manni, ið kundi fremja teir eginleikar, ið vóru til gagns fyri teir, við øðrum orðum ein mann, ið kønur var í rossarøkt ella bóndabruki. Men nú eru teir jú tvey ungmenni, hvønn ætlar tú at seta fyri teirra uppvenjing? Kennir tú nakran, ið kann fremja teir eginleikar hjá teimum, ið gera teir til rættar menn og dugandi borgarar? Eg má ganga út frá, at tú hefur hugsað um hetta mál, av tí at tú eigur synir. Er slíkur maður fyri hond ella ikki?“ „Jú, meiri enn so,“ svaraði hann. „Hvør,“ spurdi eg, „og hvaðan er hann, og hvat tekur hann fyri sína undirvísing?“ „Hann eitur Euenos, Sokrates, er úr Paros, og tekur fimm minur.“ Eg helt tá fyri: „Hasin Euenos má prísast lukkuligur, um hann er kønur í hesum og undirvísir fyri so hampiligt viðurlag.“ Eg sjálvur hevði í minsta lagi erpað mær, um eg dugdi tað, men, atheningar, eg havi nú einaferð einki skil á slíkum.

5.

Nú kundi kanska ein og annar tikið til mótmælis og spurt: „Hoyr, Sokrates, er tað heilt rætt fatt við tær? Hvat er atvoldin í, at tú ert komin so út í orð? Tí ikki vildi slíkt sleyg og slatur gingið um teg, um tú ikki fekst við nakað, ið var ólíkt tí, hini fáast við. Sig okkum tí, hvussu tað er við hesum, so at dómur okkara ikki kemur at hvíla á ódyggum grundarlagi.“ Hetta tykist mær orð av sonnum søgd, og eg skal tí royna at sýna tykkum tað, ið atvold man vera í, at eg eri komin í so ringt orð. Lurtið tí væl eftir, tí tað er

púra satt, eg sigi, sjálvtt um nakrir kanska fara at halda, at eg skemti. Atvoldin er tá tann, at eg siti inni við einum slagi av vísdómi. „Hvat slag?“ spyrja tit. Sigast kann um hann, at hann liggur innan fyri mannavits mark. Ein slíkan vísdóm fari eg at halda meg hava, meðan teir menn, eg nevndi í áðni, tykjast mær hava ognast vísdóm, ið er uttan fyri hitt markið, og sum eg als einki skil havi á. Sigur nakar nakað annað, fer hann við ósannindum og útspillu. Og nú, atheningar, fari eg at biðja tykkum um ikki at látast um vón, tó tit ivaleyst fara at halda meg vera væl so stórorðaðan, tí hetta, eg fari at siga, eru ikki míni orð, men hann, ið sagt tey hevur, man fara at tykjast tykkum álitandi. Um mín vísdóm – um so er, at eg eigi nakran – og um hvussu skikkaður hann er, skal vitna – gudurin í Delfoi. Kunnugur tykkum er ivaleyst Kairefon. Eg og hann vóru vinmenn frá ungdómsárum, og hann flýddi saman við tykkum, demokratum, og kom aftur saman við tykkum. Tit minnst ivaleyst, hvussu Kairefon var, hvussu bráðlyntur í øllum, sum datt honum í hug. Hann gjørdi eina ferð til Delfoi og vágaði sær at spyrja gudin – haldið nú ongan gang, atheningar, – um nakar var vísari enn eg, og Pýthia svaraði, at eingin var vísari. Hetta vil bróðir hansara kunna vitna – tí sjálvur er hann deyður.

6.

Leggið nú í geyma, hví eg nevni hetta. Tað er tí, at tað er mín ætlan at vísa tykkum, hvat ið er atvoldin í, at eg havi fingið so ringt orð á meg. Tá eg nú hevði frætt hesi tíðindi, hugsaði eg aftur og fram soleiðis: „Hvat man gudurin meina, og hvat er dult í hansara gátuføru orðum? Tí mær vitandi hýsi eg hvørki stórum ella lítlum vísdómi. Hvat kann hann tá meina við at siga, at eg eri tann vísasti?“

Tí tað er óhugsandi, at hann fer við ósannindum. Gudar lúgva ikki. Leingi gekk eg nú í døpurhuga um, hvat gudurin mundi meina, men umsíðir fór eg at kanna eftir á henda hátt, tó tað beyð mær ímóti. Eg fór í holt við ein teirra, ið bar orð fyri at vera vísur, hugsandi, at her fór at bera til at beina fyri gudaorðinum og vísa oraklinum: „Hesin er vísari enn eg, men tú segði meg vera vísastan.“ Tá eg nú kom á tal við mannin og kom í orðaskifti við hann, fekk eg tað úrslit, eg nú skal greiða frá. Eg mátti, satt at siga, meta henda mann vísan – í eygum annarra og serliga í sínum egnu – men ikki í roynd og veru. Eg royndi so at gera tað greitt fyri honum, at hann helt seg vera vísan, men var tað ikki. Harvið legði eg meg fyri hatur bæði hjá hesum manni og mongum teirra, ið vóru áhoyrarar. Men eg hugsaði við mær sjálvum, tá eg fór mín veg: Hasin maður er í hvussu so er ikki vísari enn eg, tí tó tað letur til, at hvørgin okkara veit nakað serligt um tað vakra og tað góða, so heldur hann seg vita nakað, tó hann einki veit, meðan eg ikki haldi meg vita nakað, so satt sum eg heldur ikki veit nakað. Tí eri eg í hesum sindri vísari enn hann, at tað, eg ikki veit, haldi eg meg heldur ikki vita. Síðani fór eg til ein annan, ið bar orð fyri at vera enn vísari enn hin fyrri, men úrslitið var tað sama. Eg legðist sjálvsagt eisini fyri hatur hjá honum og mongum øðrum.

7.

Síðani vitjaði eg ein og so annan og legði til merkis – bæði við harmi og ótta – at stöðugt óktist um hatrið móti mæ. Kortini helt eg, at fram um alt mátti ganga gudaorðið. Farast má tí, hugsaði eg, til allar teir, ið bera orð fyrri at vita nakað, fyrri at kanna eftir tí, ið dylist í gudaorðinum. Og eg svørji, atheningar, tí satt skal sigast, eg var tá úti fyrri hesi roynd: Teir, ið vóru mest umtóktir, metti eg hava minst virði eftir tí, ið gudaorðið kravdi, meðan aðrir, ið minni umtóktir vóru, funnust mæ viðvíkjandi viti og skili at vera ein góðan mun frægari. – Eg skal nú greiða tykkum frá, hvussu eg fjakkaði um og royndi ikki sørt av baksi, við tí úrsliti, at eg mátti sanna, at orakulorðið stóð – óskalað. Aftan á politikararnar fór eg í holt við skaldini, bæði tey, ið seta saman sorgleikir, og tey, ið yrkja fragdarljóð, hugsandi, at her mátti alt fyrri eitt koma til sjóndar, at eg var minni vísur enn tey. Eg gjörði meg so ferð eftir ferð kunnugan við tær yrkingar, ið mæ tóktust gjørdar við mestu umhugsan og spurdi um teirra meining, fyrri at eg samstundis kundi læra nakað av teimum. Men her, atheningar, gekst mæ á slíkan hátt, at eg smæðist at siga frá – tó sannleikin skal fram: Áhoyrararnir tosaðu við størri skili enn skaldini sjálv um tað, tey høvdu havt frammi í sínum yrkingum. Viðvíkjandi skøldum kom eg tí til tað úrslit, at tað, tey yrktu, ikki var yrkt av vísdómi, men heldur av viðføddum evnum ella guddómligum hugskotum, á sama hátt sum profetar og spámenn siga nógv vakurt, men vita ikki av, hvat teir siga, og eg skilti, at á líknandi hátt var tað við skøldunum. Samstundis beit eg merki í, at tey, av tí tey dugdu at yrkja, eisini hildu seg vera vísast í øðrum viðurskiftum, har tey ikki vóru tað. Eg rýmdi so frá teimum og helt meg bera av teimum á sama hátt og við sama muni, sum eg bar av politikarunum.

8.

Seinast fór eg í holt við smiðirnar. Eg visti við mæ sjálvum, at eg har so at siga einki visti, men at eg fór at finna, at teir høvdu skil á mongum vøkrum, og í hesum fór eg heldur ikki skeivur, tí teir vóru kónir í tingum, sum eg einki skil hevði á, og so statt vóru teir vísari enn eg. Men, atheningar, teir virðiligu smiðir høvdu, so fanst mæ, tey somu brek, sum skaldini høvdu: Vegna tess at teir dugdu væl sítt handverk, helt hvør einstakur teirra seg hýsa hægsta vísdómi í øðrum og týðningarmiklastu tingum, og hetta brekið hjá teimum so at siga fjaldi fyrri teirra vísdómi. Eg spurdi tí meg sjálvan, miðandi meg eftir gudaorðinum, um eg heldur vildi vera, sum eg var, uttan teirra vísdóm, men eisini uttan teirra vitloysi, ella vera sum teir, við teirra vísdómi, men eisini við teirra vitloysi. Eg mátti tá svara mæ sjálvum og gudaorðinum, at eg hevði vinning av at vera beint soleiðis, sum eg var.

9.

Av tí at eg soleiðis havi gingið um og tikið upp orðaskifti, hava mangir kastað hatur á meg. Hetta er sera tvørligt og óhugnaligt at vera úti fyrri, tí av tí er sprottin mong

misskiljing og tað eyknevnið, eg havi fingið: „vísmenni.“ Hvørja ferð halda áhoyrararnir meg vera vísan í tí, tá eg prógvi, at ein annar ongan vísdóm eigur. Mær tykir nú, at tað við hesum, atheningar, man fara at bera á, at einans gudurin er vísur, og at hann við sínum orði sigur, at mannavit hevir lítið at týða ella rættari sagt er virðisleyst. Hetta finst mær er tað, ið gudurin meinar, so at hann ikki sigur, at Sokrates er vísur, men við at nevna mítt navn, tekur hann meg sum dømi, eins og hann vildi sagt: Manna vísastur er hann, ið eins og Sokrates hevir skilt, at hann, tá talan er um vísdóm, als einki hevir at erpa sær av. Eg gangi tí um tann dag í dag og rannsaki og spyrji, miðandi meg eftir gudaorðinum, bæði samborgarar og fremmandar, tá eg haldi onkran teirra vera vísan, og meti eg hann ikki at vera tað, so veiti eg gudaorðinum styrk og geri honum greitt, at hann ikki er vísur. Vegna tess at eg havi havt nógv um at vera av hesum, havi eg ikki fingið stundir til nevnivert at geva meg av við almannaviðurskifti, ei heldur at røkja mítt húshald, men vegna virkan mína í gudaorðinum livi eg í kolgráari armóð.

10.

Afturat hesum kemur so, at unglingar, ið geva seg í hóslag við meg – ríkmannasynir, tí teir hava góðar stundir – hava fragd av at hoyra fólk verða roynd og rannsakað; og so herma teir eftir mær sjálvbodnir, í tí teir fara undir at royna seg við aðrar, og hugsandi trýtur ikki av teimum, sum halda seg vita nakað, men einki vita. Harav kennist, at teir, ið rannsakaðir verða, ilskast á meg í staðin fyri á teir, og loypa so út í orð, at Sokrates er eitt bartrog, ið spillir ungdómin. Og verða teir so spurdir um, við hvørjum atburði ella hvørjum lærdómi hann útinnir hatta, so vita teir einki at svara, men standa ráðaleysir, og fyri at dylja sítt ráðaloysi siga teir tað, ið altíð liggur raðið fyri, tá talan er um filosoffar, at hetta útinnir hann við at læra um lutir og viðurskifti í loftinum og undir jørðini, og um ikki at hava átrúnað á gudarnar, og um hvussu berast skal at fyri at fáa veikar sakir at verða við yvirlutan. Tí sannleikan, gruni eg, lata teir helst vera við at siga, tann, at teir verða úrlatnir, so tað kemur í ljósmála, at teir halda seg vita nakað, men í roynd og veru einki vita. Tað eru hesir, ið nú áhaldandi, ídnir, og nógvir í tali, og ið duga at tala so væl og snildisliga um meg, at teir fáa fjøldina í sín part, hesir eru tað, sum hava spilt meg so út fyri tykkum, bæði frá fyrr av og nústani. Tí er Meletos lopin á meg, fylgdur av Anýtos og Lýkon. Meletos uppøstur skaldanna vegna, Anýtos smiðanna og Lýkon røðaranna.

Tað verður tí undranarvert, sum eg byrjaði við at siga, um eg á teirri stuttu tíð, mær er loyvd, verði mentur at týna tykkara skeivu meining um meg, rótvaksin og búnað sum hon er. – Hatta er sannleikin, sum tit nú hava hoyrt, atheningar, og hvørki havi eg lagt nakað burturúr, stórt ella smátt, ella kávað út yvir nakað. Og tó eri eg nærur ivaleysur í, at eg við at hava talað soleiðis, øki um hatrið; men harvið prógvi, at eg havi talað satt, og at atvoldin í teirri ringu meining um meg er tann, eg havi greitt frá. Og um tit gjølla granska hetta mál fyrr ella seinni, fara tit at síggja, at eg havi allan rættin.

11.

Nú fer at vera nóg mikið avgjört til verju móti tí, mínir fyrstu klagumenn hava klagað meg fyri. Síðan skal roynast at verja meg móti Meletos, hesum skikkiliga borgara og fosturlandsvini, sum hann sjálvur rópar seg, og móti teimum seinnu klagumonnunum yvirhøvir. Latum okkum so líta at teirra eiðsvornu klagu. Hon ljóðar so:

„Sokrates er brotsmaður við tað, at hann spillir ungdómin, ikki trýr á teir gudar, staturin trýr uppá, men trýr upp á eitt nýtt slag av demoniskum tingum.“ Sovorðin er klagan, latum okkum nú granska hana gjølla. Hann sigur meg vera brotsmann, við tað at eg spilli ungdómin. Móti hesum, atheningar, vil eg siga, at Meletos er brotsmaður, við tað at hann skemtar við álvarsomum tingum, tí hann stevnir fólki fyri rættin, har hann letst at hava umhugsan fyri viðurskiftum, hann aldri fyrr hevur lagt petti lag í. At so er, skal roynast at gera greitt fyri tykkum.

12.

Trín fram, Meletos, og svara mær. Heldur tú tað ikki vera av stórum týðningi, at ungdómurin gerst so góður sum møguligt? „Sjálvsagt.“ Íðan, – greið so teimum, ið her eru staddir, frá, hvør tað er, sum betrar hann: Sjálvsagt veitst tú tað, av tí tað liggur tær so nógv upp á hjartað. Hann, ið spillir hann, hevur tú jú funnið – meg, nevniliga, og tí er tað, tú stevnir mær fyri rættin og bert klagu móti mær. Nevn so navnið á honum, ið betrar ungdómin, og sig, hvør hann er. Hvat síggi eg, Meletos, tú tigur og svarar einki. Hetta mátti verið skomm fyri teg soleiðis at ásanna, at tað er satt, alt, eg havi sagt, og at tú aldri hevur lagt lag í hetta. Sig mær tó so, lítli mín: Hvør betrar teir ungu? „Lógirnar.“ Tað var ikki tað, eg spurdi um, vinmaðurin, men um hvør av monnum, tað er – ein slíkur má fyrst og fremst hava kunnleika til tað, tú nevndi: Lógirnar. „Tað eru teir, ið her sita, Sokrates, dómarnir!“ Hvat, Meletos! Eru hesir menn førir fyri at undirvísa teimum ungu og betra teir? „Av sonnum.“ Er tað galdandi fyri teir allar ella bara fyri nakrar? „Fyri allar samlar.“ Við Heru! tað var ikki eiti á – vit eiga so í yvirflóð av teimum, ið eru ungdóminum at gagni. Men hvat heldur tú so um áhoyrararnar, betra teir ella ikki? „Eisini teir.“ Teir, ið eru limir í ráðnum? „Eisini teir.“ Borgarnir á fjøldarfundinum, Meletos, spilla teir kanska teir ungu, ella betra teir – allir samlar? „Eisini teir.“ Við øðrum orðum, allir betra uttan einans eg, ið spilli teir ungu. Er hetta meiningin? „Júst mín meining.“ Nú haldi eg, tú gert væl so nógv av. Men sig mær eitt, heldur tú ikki, at soleiðis gongst eisini, tá talan er um hestar: Betra allir og einans ein spillir? Ella er tað ikki beint tvørturímóti, at tað er ein ella fáir, ið betra – teir, ið eru kunnigir í rossarøkt – meðan fjøldin, tá hon fer at fáast við hestar og brúka teir, spillir teir? Er ikki tað sama galdandi, hvat antin talan er um hestar ella annað livandi? Jú, tað er tað, um so tú og Anýtos siga ja ella nei. Tað hevði annars verið lagamanni hjá ungdóminum, um bara ein spilti, meðan allir hinir betraðu. Men tú, Meletos, hevur longu sannað nóg mikið, at tú ikki

hefur lagt lag í ungdómin, og at tú stevnir mær fyrir rættin – fyrir nakað, ið aldri hefur verið í tínum huga.

13.

Við Zeus, svara mær framvegis, Meletos. Er tað betri at búgva millum góðar samborgarar enn millum ringar? Svara mær, hin rádni, mín spurningur er ikki ógreiður! Eru teir ringu ikki vanir at gera næstingum skaða? Teir góðu harafturímóti at vera teimum at gagni? „So er.“ Finst nakar, ið heldur vil skaðast enn gagnast av lagsmonnum? Tú mást svara, søti mín, lógin sjálv býður tær at svara. Er nakar til, ið heldur vil skaðast? „Nei, sjálvsagt.“ Sig mær so: Tú stevnir mær fyrir rættin sum tí, ið spillir teir ungu. Geri eg nú hetta við vilja, ella geri eg hetta móti mínum vilja? „Tað er við vilja, haldi eg.“ Hvat er tað, tú sigur, Meletos? Ert tú, sum ert so ungur, so mikið fremri í vísdómi enn eg, ið eri komin at gamalsaldri, at tú dugir at skilja, at teir ringu altíð skaða næstingar, meðan eg eri sokkin í so djúpa fákunnu, at eg ikki dugi at skilja, at eg við at spilla teir, eg komi saman við, komi mær í vanda fyrri at skaðast av teimum? Við vilja skuldi eg, eftir tí, sum tú heldur, tveita meg út í slíkan vanda. Nei, har haldi eg ikki við tær, Meletos, og eftir mínum tykki kann eingin annar gera tað. Men antin spilli eg ongan, ella, um eg spilli nakran, geri eg tað móti mínum vilja, so at tú í báðum førum lýgur. Men um eg spilli nakran móti mínum vilja, er tað móti lóg og siðvenju at stevna fyrri rættin fyrri slíkt óansni. Nei, ein skal fara til hansara og, tveireinir staddir, hava at honum og læra hann. Tí tað er skilligt, at tá eg eri beinleiddur, vil eg halda upp at við at gera tað, eg geri móti mínum vilja. Men tú hefur skýggjað at tosa við meg og læra meg: Tað kundi tú ikki fáa teg til, men harafturímóti stevnir tú mær fyrir rættin, hvar bara hann, ið hefur revsing uppiborna og ikki hann, ið treingir til at lærast, lógliga kann stevnast.

14.

Sum tit síggja, atheningar, er nú skilliga prógvað tað, eg segði í áðni, at Meletos aldri nakrantíð hefur lagt lag í hesar spurningar. Kortini vil eg biðja teg, Meletos, um at siga okkum: Á hvønn hátt spilli eg teir ungu? Eftir klaguni at døma má tað vera við at læra teir til ikki at trúgva á teir gudar, staturin trýr á, men harafturímóti á „onnur demonisk ting av nýggjum slag.“ Er tað ikki við slíkum lærdómi, tú heldur meg spilla ungdómin? „Hatta er beint tað, eg haldi.“ Sostatt biði og bøni eg teg við teir kendu gudar, at tú vilt greiða gjøllari frá tíni áskoðan, ikki bara fyrri mær, men eisini fyrri dómarunum. Eg dugi ikki rættiliga at skilja, um tín áskoðan er tann, at eg læri fólk at trúgva, at til er eitt slag av gudum, soleiðis at eg má trúgva, at til eru gudar, og at eg ikki eri sekur í tí at nokta fyrri, at gudar eru til, men tað er bara ikki tað slagid av gudum, sum staturin hefur átrúnað á, og tað er so fyrri hatta, tú klagar meg, at eg læri um aðrar gudar; ella er tín áskoðan tann, at eg als ikki trúgvi upp á gudar og læri aðrar tað sama?

„Eg haldi, at tú yvirhøvur ikki trýrt á gudar.“ Nú gjørdi tú meg bilsnan, Meletos.

Hatta kanst tú ekki halda. Trúgvi eg so heldur ekki, at sólin og mánin eru gudar, so sum öll hini trúgva? „Nei, við Zeus, dómarar, hann ger tað ikki, tí sólina sigur hann vera ein stein, men mánan mold.“ Heldur tú, kæri Meletos, at tað er Anaxagoras, tú hevur fyri tær og bert klagu ímóti? Ella vanvirðir tú á slíkan hátt dómararnar, at tú heldur teir hava so lítlan kunnleika í bókmentum, at teir ikki vita, at tær bøkur, Anaxagoras úr Klayomenai hevur skrivað, yðja av slíkum lærusetningum? Hetta var jú vorðið sum kunnleiki, eg skuldi givið teimum ungu. Tað sama kundu teir á Orkestra við hvørt keypt sær fyri eina drakmu, høgt roknað, og til viðskera fingið sær ein skellilátur yvir Sokrates, ið gevur slíkt ørvitismøsn út fyri sítt egið. Við Zeus, er tað títt álvara at halda fast við, at eg bart út ikki trúgvi á nakran gud? „Tað haldi eg fast við.“ Eingin, heldur ikki tú sjálvur, trýr tær í hesum. Tað kemur mær fyri, atheningar, at hesin maður bæði er stórbærur og kátur, og at hann í stórlæti og kæti og ungmanna gáloysi hevur skrivað klaguna móti mær. Tí hann er meinlíkur manni, ið ber upp gátur, skimast og tosar innantanna nakað so: „Man Sokrates, vísmenni, fara at verða varur við, at eg skemti og mótsigi mær sjálvum, ella fer tað at eydnast mær at narra bæði hann og áhoyrararnar?“ Mær kemur tað nú fyri, at hann mótsigur sær sjálvum í klaguni, ikki øðrvísi enn um maður vildi sagt: „Sokrates er brotsmaður, tí hann ikki trýr á gudar, tó at hann ger tað.“ Men soleiðis talar bara hann, ið glentast.

15.

Latum okkum nú í felag, atheningar, kanna eftir, hvussu tað ber til, at eg kann halda upp á hetta. Teg, Meletos, vil eg biðja svara okkum, men hinar vil eg minna um mína bøn, tá eg byrjaði røðu mína, um ikki at halda nakran gang, um eg á vanligan hátt flyti mína røðu.

Finst nakar, Meletos, sum trýr, at til er tað, ið menniskjan hoyrir til, men ikki menniskjuni? Sigið honum, atheningar, at svara og ikki standa og halda gang á ymsan hátt. Og finst nakar, ið ikki trýr, at til eru hestar, men at til er tað, ið hoyrir hestum til, ella sum ikki trýr, at til eru floytuspælarar, men at til er kynstrið at spæla á floytu? Nei, slíkur finst ikki, lítli mín, og vilt tú ikki svara, skal eg svara fyri teg. Tó vil eg kortini biðja teg um at svara upp á hetta. Finst nakar, ið trýr, at til er tað, ið hoyrir demonum til, men ikki, at demonar eru til? „Slíkur finst ikki.“ Tú gjørdi beint í at svara, tvingaður av dómarunum. Nú er so, at tú heldur uppá, at eg bæði trúgvi og læri um demonisk ting – veri tey so forn ella nýkomin. Eftir tinum egnu orðum og eftir hvat tú hevur gjørt eið uppá í klaguskriftinum, stendur tað fast, at eg má trúgva á demonir. Ikki satt? So man vera, eg gangi út frá, at tú játtar við ikki at svara. Men viðvíkjandi demonum, er tað so ikki algongd áskoðan, at teir antin eru gudar ella avkom hjá gudum? Ja ella nei? „Jú, sjálvsagt.“ Um so er, at eg, sum tú heldur uppá, trúgvi á demonir, og at demonir eru eitt gudaslag, fari eg neyvan skeivur, tá eg sigi, at tú bert upp gátur og gert skemtan, tí tú sigur jú, at eg ikki trúgvi á gudar, kortini geri tað, við tað at eg trúgvi á demonir. Og

eru harnæst demonir eitt slag av óektaðum avkomi, gitið av gudum saman við nýmfum ella øðrum, sum søgur siga, hvar er so hann, ið fær seg til at trúgva, at til eru gudabørn, men ikki gudar? Tað vildi verið eins vitleyst og um nakar vildi givið seg undir at trúgva, at til er avkom av hesti saman við esli, múlesil nevniliga, men ikki vildi viðganga, at til eru hestar og esil. Eg má tí halda uppá, at tú hevur skrivað klagu tína antin fyri at royna okkum, ella tí tú ikki vart maður fyri at leita fram nakað, ið eg var sekur í sum brotsmaður. Men óhugsandi man tað fara at verða, at tú fært nakran, ið eigur vet av viti, at trúgva, at sami maður kann halda, at til er tað, ið gudum og demonum hoyrir til, men hvørki gudar ella demonir ella hálvgudar.

16.

Til at prógva, at eg, atheningar, ikki eri brotsmaður í tí, sum Meletos heldur uppá í síni klagu, nýtast so sanniliga ikki nógv orð. Hetta, ið eg havi flutt fram, fer at vera ivaleyst. Men tit mega vera vissir í, at tað er satt, eg havi sagt, at eg havi lagt meg fyri hatur, og tað hjá mongum. Og tað er tað, ið fer at fella meg, um eg verði dømdur, ikki Meletos ella Anýtos, men hatur og øvund frá fjøldini. Tað hevur felt mangan góðan mann og fer eisini í framtíðini gera tað, so at eg ivaleyst ikki fari at verða síðsti maður. – – – Nú tekur kanska onkur til mótmælis og sigur: Men, Sokrates, skammar tú teg ikki yvir at hava fingist við eitt soverðið virki, at tað er um at gera, at tú verður av við lívið? Hesum kundi eg av røttum svarað okkurt soleiðis: Tú fert skeivur, maður, um tú heldur, at nakar, ið tað bert er eitt sindur av røttum manni í, ikki eina og áleina leggur dent á at ansa eftir, um tað, hann ger, er rætt ella órætt, og harvið ikki fer at himprast fyri vanda ella deyða. Eftir tinum hugsanarhátti máttu teir av hálvgudunum, ið fullu við Troja, vera nakrir býttlingar, og tá serliga sonur Thetisar, hann, ið so heilt vanvirði hvønn vanda, tá talan var um at seta seg í vanda fyri vanæru. Við hann, ið strongdi eftir at taka Hektor av døgum, segði móðirin, ið var ein gudinna, nakað soleiðis, um meg minnst rætt: „Sonur, um tú hevur deyða Patroklesar, hansara, ið var vinmaður tín, mást tú sjálvur missa lív, tí brátt aftan á Hektor er deyðin tær tilskikkaður.“ Tó hann hoyrði hesi orð, legði hann lítið lag í vanda ella deyða, nei, hann óttaðist fyri at liva sum eitt ómenni, ið ikki hevndi sínar vinir, og tí svaraði hann: „Taki meg deyðin brátt aftaná, at eg havi útint hevndina móti honum, ið var mær at meini, heldur enn eg skal dvølja hjá kúputum knørrum til látur og spott, fyri foldina ein ónyttulig byrða.“ Heldur tú ikki, at hann vanvirði deyða og vanda? Sanniliga, tí háttað er í roynd og veru soleiðis: Hvar maður sjálvur hevur stillað seg, fullvissaður um, at tað er til frama, ella er stillaður av yvirvøldum, har eigur hann eftir mínum tykki at verða verandi og ikki himprast fyri deyða ella nøkrum øðrum uttan vanæru.

17.

Tá ið nú eg, staddur við Potideia, Amfipolis og Delion, í orrustunum har, vágaði lívið, ikki minni enn aðrir, og ikki rýmdi frá tí plássi, eg var settur í av teimum yvirmonnum, tit hövdu valt at bjóða yvir mær, hevði eg gjørt mær fyri skommum, um eg av ótta fyri deyðanum ella nøkrum øðrum hevði ætlað mær at rýma frá tí plássi, sum gudurin – hvat eg fult og fast trúgvi – hevur ávíst mær, soleiðis at eg skuldi liva mítt lív við at leita eftir vísdómi og granska meg sjálvan og aðrar. Ja, tað hevði verið reiðiliga at gera sær fyri skommum, og um so var, hevði tað verið rætt at stevna mær fyri dómstólin fyri ikki at trúgva á gudarnar, av tí eg sýntist ólýðin móti gudaorðinum, ræðslu fyri deyðanum og helt meg vera vísan uttan at vera tað. Tí tað at bera ótta fyri deyðanum, atheningar, er sanniliga einki annað enn at halda seg vera vísan uttan at vera tað, tí tað er at halda seg vita nakað, sum ein einki veit um. Eingin veit nakað um deyðan, og tí heldur ikki, um hann kanska ikki er tað størsta góða fyri menniskjuni, men tey ræðast hann, sum um tey hövdu vissu fyri, at hann var tann størsta ólukkka, ið til var.

Og er tað ikki vitloysi – herviligasta vitloysi, vit ferð eftir ferð hava á lofti her, tað at halda seg vita uttan at vita. Men eg, atheningar, eri í hesum kanska fremri í vísdómi enn flestir aðrir, soleiðis, at eg ikki haldi meg vita greiniligari um viðurskiftini í Hades, eins og eg heldur ikki veit tað. Harafturímóti veit eg, at tað er ljótt og skammiligt at gera órætt og vera ólýðin móti honum, ið betri er – hann veri so gudur ella menniskja. Tí fari eg aldri at ræðast ella skýggja nakað, sum eg einki veit um, og sum kundi borið á at verið nakað gott, og í staðin velja tað, ið eg veit er ilt.

Tí hevði eg, um tað skuldi hent, at tit fríkendu meg og soleiðis ikki fóru eftir tí, Anýtos segði í síni talu, at antin átti eg ikki at vera komin fyri rættin, ella, tá eg nú einaferð var stevndur, átti at dømast at lata lív, í tí hann legði afturat, at um eg varð fríkendur, fóru synir tykkara at ganga til grundar av at fáast við tað, Sokrates undirvísir í – um tað skuldi hent, sigi eg, at tit søgdu soleiðis: „Sokrates, vit vilja ikki fara eftir tí, Anýtos sigur, men fríkenna teg, tó undir teimum treytum, at tú heldur uppat við at granska sálir og leita eftir vísdómi. Heldur tú á við tí, skalt tú lata lív“ – sum sagt svarað tykkum: „Tit menn úr Athen, tó eg ivaleyst havi lýdni og virðing fyri tykkum, má eg kortini heldur fylgja tí eftir, gudurin býður, enn tykkum; og tí vil eg, so leingi eg eri mentur at anda, aldri halda uppat við at leita eftir vísdómi, at seta at tykkum og beinleiða tykkum og orða við hvønn, ið berst á, at eg hitt: Hin rádni, tú sum ert úr Athen, tí størsta býi, víða gitin fyri vísdóm og dugnaskap, skammar tú teg ikki yvir, at tú tráar eftir at fáa fatur í mest møguligum av ognu og peningi og eftir at verða mest møguliga virdur og heiðraður av monnum, meðan tú leggur lítið lag í skil, sannleika og at betra tína sál? Tekur so nakar tykkara til mótmælis og páheldur, at hann tráar eftir og virkar fyri hesum, sleppi eg honum ikki alt fyri eitt, men eg fari at spyrja, granska og royna hann, og tykist hann mær ikki at vera rættur maður, men gevur seg út fyri at vera tað, fari eg at seta at honum, tí hann metir lægst tað hægsta og hægri tað lægra.

Hetta fari eg at gera við øll – ung og gomul – hvønn eg fá fatur í, bæði fremmandar og samborgarar, tó helst mínar samborgarar, tí tit eru mær næstir. Vita mega tit, at hetta býður gudurin mær, og eg vildi hildið, at einki stórri góða er fallið tykkum ella statinum í lut enn mítt strev í tænastrjú hjá gudinum. Tí mítt virki, meðan eg gangi um her, er eittans: At eggja tykkum, ung og gomul, at leggja minni dent á at fremja tað kropsliga og peningaliga enn tað sálarliga, so at sálin kann koma í besta stand, í tí eg haldi fyri við tykkum, at peningur ger ongan rættiligan og dugandi, meðan hann, ið er rættiligur og dugandi, altíð vil vera førur fyri at ognast pening, bæði fyri seg sjálfan og statin. Spilli eg ungdómin við at tala soleiðis, ja, so er tað jú skaðiligt at tala so, men páheldur nakar, at eg tali annað enn hetta, lýgur hann. Eg vil tí, atheningar, hava loyvi at siga hetta: Hvat antin tit fylgja Anýtos eftir ella ikki, frikenna meg ella døma meg, mega tit vera fullvissaðir um, at eg ikki fari at gera nakað annað, – um eg so skal lata lív, so ofta vera vil.

18.

Órógvist ikki, atheningar, men haldið tað, eg bað tykkum um, ikki at lata míni orð loypa øði í tykkum, men geva teimum gætur, tí eftir míni hugsan verður tað til bata fyri tykkum. Eg ætli mær nú at siga eitt annað, ið kanska fær tykkum at leypa upp í øði, men gerið tað kortini ikki. Tí tað skulu tit vita, at um tit døma meg til at lata lív, meg, sum eri ein slíkur, sum eg sigi, fara tit at skaða tykkum sjálvar meiri enn meg. Tí mær vildi hvørki Meletos ella Anýtos verið førur fyri at vera at meini. Tað hevði ikki staðið í teirra makt, tí tað er ikki eftir gudaskipan, at ringari maður kann vera frægari manni at meini. Hann kann kanska fáa meg dømman at lata lív ella fáa meg í útlegd ella at vera av við míni borgararættindi, og hann og fleiri við honum halda ivaleyst, at slíkt eru ólukkan, ið muna, men tað haldi eg nú ikki. Eg meti tað nógv verri, tað, hann er í holt við at gera, at fáa mann dømman órættvísliga at lata lív. Tí restar tað nógv í, atheningar, at eg haldi hesa verjurøðu fyri mína egnu skuld, men eg geri tað fyri tykkara skuld, fyri at forða fyri at tit við at døma meg sekan skulu skala ta gávu, gudarnir hava givið tykkum. Fáa tit meg dømman til deyða, verður tað nóg so torført hjá tykkum at finna ein annan, ið er eins og eg, sum – skemtiliga sagt – gudarnir hava sett á statsins kropp, eins og eina bremsu á ein stóran og prúðan hest, ið vegna sín tunga kropp er nakað seinførur og tí má koyrast undir á henda hátt. Sum eina slíka bremsu haldi eg, at gudarnir hava sett meg á statsins kropp fyri at fáa tykkum vaknar, eggja tykkum, seta at tykkum, hvørjum einsæris, dag eftir degi, hvørja ferð eg kom framat, har ið til ber. Slíkan mann verður tað ikki lætt fyri tykkum at fáa; fylgið tí mínum ráðum og frikennið meg. Men tit hava kanska lyndi til at bera tykkum at sum fólk, ið verða vakt úr svøvn, sum ilskast, meðan tey setast upp undir seg, so at tit sláa eftir mær og, sambært Anýtos, døma meg til deyða fyri aftaná at sova restina av tykkara ævi, uttan at nakar órógvur tykkum, uttan so er, at gudurin várkunnar tykkum og sendir ein annan mann í mítt

stað. At eg nú sanniliga eri ein slíkur maður, sum gudurin hefur givið statinum, kunnu tit skilja á henda hátt: Menniskjur flestar bera seg ekki at sum eg, ið gjøgnum nógv ár havi misræktað míni egnu viðurskifti og latið mítt húsarhald forfarast, samstundis sum eg starvist fyri tykkum, við tað at eg gevi meg í holt við hvønn einstakan av tykkum, eins og ein faðir ella eldri bróðir, og eggji hann, ið fyri er, til at betra seg. Og um so var, at eg fekk viðurlag ella løn fyri mínar ábreiðslur, so var mín atburður eyðskiltur. Men tit síggja sjálvir, at mínir klagumenn, sum í síni klagu á hvønn hugsandi hátt hava farið fram við skammloysi, ikki hava sæð seg førar fyri at koma fram við vitnum uppá, at eg nakra ferð antin havi tikið móti viðurlagi av nøkrum ella kravt løn av nøkrum. Eg havi harafturímóti eitt fullgott vitni upp á sannleikan í mínum orðum: Mína armóð.

19.

Tað kann kanska tykjast nakað lægið, at eg soleiðis gangi um og gevi einstaklingum ráð og roksist fyri teirra viðurskiftum, men ikki troysti mær at halda røður á fjøldarfundi og geva statinum ráð. Men grundin til tess er tann, – hvat tit ofta og mangastaðni hava hoyrt meg siga – at eg við mær sjálvum kenni nakað, ið kemur frá gudum ella demonum, hvat Meletos eisini speirekandi hefur skrivað í klagu síni. Hetta er nakað, eg havi havt frá barnaárum: Ein rødd, ið, tá hon ljóðar, altíð heldur mær til. Tað er henda røddin, ið heldur mær frá at fáast við politikkk, og tað er tí gott tað sama, tykist mær. Tí tað mega tit vera ivaleysir í, at um eg hevði roynt meg í politikki, hevði eg fyri langt síðani verið feldur uttan at hava náað at gagna í minsta máta antin tykkum ella mær sjálvum. Eg biði tykkum um ikki at lata ilt koma í tykkum, tá eg sigi tykkum sannleikan, ið er tann, at eingin er førur fyri at bjarga lívinum, um hann hættar sær at veita menniliga mótstøðu móti tykkum ella øðrum fjøldarræði og royna at forða fyri mongum órættvísnum og ólógligum í statinum. Men hann, sum í roynd og veru berjist fyri tí rættvísa, má halda seg frá at taka lut í almannavirki, um hann bert eina stutta tíð vil bjarga lívinum.

20.

At hetta ikki bert eru tóm orð, men royndir lutir, sum tit halda í æru, skal eg prógva tykkum gjølla. Lurtið nú væl eftir tí, eg havi verið úti fyri, til tess at skilja, at eg ikki av ræðslu fyri deyðanum kundi hugsað mær til at víkja frá tí, ið rætt er, og at tað kundi borið á, at tað av teirri grund hefur verið um lívið at gera. Tit fara kanska at halda, at eg í hesum, eg nú fari at siga, bæði erpi mær og eri langrøkin, men satt er tað. Tit, atheningar, eru kanska vitandi um, at eg aldri havi havt embæti í statinum; tó havi eg verið limur av ráðnum og okkara „fylki,“ ið átti forsæti júst tann dagin, tit vildu døma teir tíggju herförararnar undir einum, av tí teir ikki høvdu bjargað teimum sjólátnu í sjóbardaganum, ikki hvønn fyri seg, men saman, tó at hetta var móti lógini, hvat tit eisini seinni máttu viðganga. Tá var eg einasti maður av prýtanunum, ið mótmælti,

at nakað settist í verk á ólógligan hátt; og tó fólkarðararnir voru til reiðar at nýta bræðisrættargongd móti mær, og tit hildu við teimum og róptu, fanst mær, at eg átti at rætta meg eftir, hvat lógin segði og rættvíst var, og heldur komast í vanda enn fylgja tykkum, ið ætlaðu at gera órætt, av ótta fyri fongslí ella deyða. Hetta barst á, meðan staturin stýrdist av fjøldarræði. Tá fámannaræðið var stovnað, sendu teir 30 boð til mín, um sjálvur fimti at koma til Tholos, og har áløgdu teir okkum at fara eftir Leon, salaminginum, og koma við honum úr Salamis, til tess at hann kundi dømast til deyða. Slík boð góvu teir mong nógvum øðrum fyri at gera so nógvar, til bar, samsekar í sínum brotum. Tá vísti eg, ikki í orði, men í gerningi, at eg, fyri at siga tað beint út, ikki legði petti í deyðan, men at alt mítt starv miðaði móti tí, ikki at gera nakað, ið órætt var ella ólógligt. Tó at hetta stýrið var máttmikið, ræddi tað meg ikki til at gera nakað órætt, men meðan hinir fóru til Salamis og tóku Leon higar, fór eg, tá vit voru komnir út úr Tholos, beinan vegin heim til mín sjálvs. Og kanska vildi eg fyri henda mín atburð verið vorðin dømdur til deyða, um ikki stýrið stutt aftaná varð kollvelt. Um hetta kunnu mangir vitna fyri tykkum.

21.

Vilja tit so halda, at eg í so nógv ár hevði kunnað verið á lívi, um eg hevði fingist við politikk og framt tað, sum sømir seg rættiligum manni: Veitt hvørjari rættvísari sak styrk og sett tað fremri enn alt annað? Nei, tað vantar nógv í, atheningar, tí tað hevði heldur eingin annar verið førur fyri. Men eg havi, sum tað gjølla sæst, alt mítt lív, bæði tá eg einstakar ferðir havi luttikið í almannaviðurskiftum og í allari míni egnu ferð, aldri sýnt eftirlæti, tá talan var um tað rættvísa yvir fyri nøkrum og heldur ikki teimum, sum teir, ið leggja ilt fyri meg, rópa mínar næmingar. Eg havi aldri verið kennari hjá nøkrum, men um maður, yngri ella eldri, hevði hug at hoyra meg tala og síggja meg fremja mítt yrki, havi eg aldri sýtt fyri; heldur ikki beri eg meg at soleiðis, at eg fyri at samrøðast við fólk taki pening, men lati vera, tá eg einki fá afturfyri. Eg bjóði meg fram til ein og hvønn, ríkan og fátækan, um nakar vil spyrja meg, ella um hann heldur vil svara mær og harvið fær at hoyra, hvat eg havi at siga. Um tá nakar av slíkum áhoyrarum verður rættiligt menniskja ella ikki, kann atvoldin ikki søkjast hjá mær, tí eg aldri havi tikið upp á meg at geva nøkrum undirvísing, eins og eg heldur ikki havi givið nakra. Men kemur nakar fram og sigur, at eg, meðan vit voru tveireinir, havi lært hann ella latið hann hoyrt nakað, ið ikki allir hinir hava hoyrt, mega tit vita, at ein slíkur fer við ósannindum.

22.

Men hvat er tað nú, sum ger, at nakrir hava fragd av at halda seg aftur at mær ár út og ár inn? Tað hava tit longu hoyrt, atheningar, eg havi sagt tykkum allan sannleikan. Tað er tí, teir eru fegnir við at hoyra meg royna meg við fólk, ið halda seg vera vís, men

ikki eru tað. Tað er jú heilt stuttligt. Men hetta virkið er álagt mær av gudinum, bæði gjøgnum orakulsvar og dreymasjónir og yvirhøvur á hvønn ein hátt, sum gudurin nýtir til at áleggja menniskjum at gera okkurt, hvat tað so man vera. Hetta, eg her havi sagt, er bæði satt og eyðprógvað. Tí um so var, at eg hevði spilt nakran av teimum ungu og framvegis haldi á við tí, mátti onkur teirra, ið komin var so frægt til árs, kunnað sannað, at eg einstakar ferðir havi lagt teimum ring ráð í teirra ungu døgum og av teirri grund trinið fram og borið klagu móti mær. Og um teir sjálvir ikki troystaðu sær, mátti verið vøntandi, at ættarmenn teirra, fedrar, brøður ella annað skyldfólk nú mintust mær tað, um eg hevði verið teirra næstingum at meini. Eg síggi, at mangir av teimum eru hjástaddir her, fyrst og fremst Kriton, javnaldri og fylkisfelagi mín og faðir at Kritobulos har; síðani Lýsamás úr Stettos, faðir at Aiskenes har; eisini Antifon úr Kefisia har, faðir at Epigenes; harnæst teir, hvørs brøður hava hildið seg aftur at mær, Nikostratos, sonur Theozotides, bróðir Theodotos – Theodotos sjálvur er deyður, so at hann kann ikki forða honum – og Parolos har, sonur Demodokos, hvørs bróðir var Theages, framvegis Adeimantos har, sonur Ariston, og bróðir Platons har og Aiantodoros, hvørs bróðir er Apollodoros har, og eg kundi nevnt tykkum mangar aðrar. Onkran av hesum átti Meletos, helst meðan hann hevði orðið, havt tikið sum vitni uppá, at tað er satt, hann sigur. Gloymdi hann tað, lat hann so nú koma fram við slíkum vitnum – eg skal steðga so leingi – og lat hann siga, hvat hann ynskir at føra fram. Men tit, atheningar, fara at finna júst tað mótsetta, tí teir eru allir til reiðar at hjálpa mær, sum – eftir hvat ið Meletos og Anýtos siga – havi spilt og verið teirra skyldfólki og næstingum at meini. Viðvíkjandi teimum, ið eru spiltir, so hevði tað verið eyðskilt, um teir hjálptu mær. Men teir óspiltu – menn, ið eru komnir væl til árs og næstingar teirra spiltu – hvørja aðra grund hava teir at koma mær til hjálpar, enn ta einu og røttu, at teir vita, at Meletos sigur ósatt, og at eg sigi sannleikan.

23.

Hetta, atheningar, var nú nakað av tí, eg hevði ætlað at føra fram fyri at verja meg. Nú kundi borið á, at ein og annar av tykkum gjørdist firtin av at hugsu um seg sjálvan, hvussu hann, staddur í minni hættiligum rættarmáli enn hesum, hevði skorið í sjóðheitan grát og bønnað og biðið dómararnar og latið síni børn verða leidd higgar fyri at vekja mesta møguliga eymkan og latið koma higgar mangt annað skyldfólk og vinfólk. Slíkan atburð vil eg ikki sýna, tó at eg, eftir hvat eg ætli, eri staddur í miklum vanda. Við at samanbera seg við meg kundi ein slíkur av firtni gjørst mín óvinur og kanska í óði givið atkvøðu móti mær. Um nú nakar av tykkum er so sinnaður, – eg sigi ikki, at so er, men hugsast kundi – kundi eg hóskandi sagt við hann: Sæti mín, eisini eg eigi skyldfólk, tí heldur ikki eg eri, sum sigst hjá Homeros, „runnin av eik ella kletti,“ men av menniskjum. Eg havi skyldfólk og tríggar synir eigi eg, atheningar, ein, ið beint er tilkomin, og tveir, ið enn eru smádreingir. Men kortini vil eg ikki lata nakran teirra koma til sjóndar her og

á tann hátt bidda tykkum um at frikenna meg. Og hví ikki? Ikki er tað av erpni ella av vanvirðing fyri tykkum, og heldur ikki stendur tað í sambandi við, um eg ræðist fyri deyðanum ella ei; men tað er tí, at tað fyríkemur mær, tá hugsað verður um, hvat ið er hampiligt fyri meg sjálvan, tykkum og sjálvan statin, at eg als ikki havi loyvi at bera til sjóndar slíkan atburð, eg, sum eri vorðin so gamalur og so navngitin – veri tað so av røttum ella av órøttum, – men tann áskoðan er kortini víða, at Sokrates hevur nakað fram um aðrar. Tað hevði eisini sanniliga verið ein ljót sjón, um teir av tykkum, ið bera orð fyri vísdom, reystleika ella aðrar dygdir, høvdu sýnt slíkan atburð, sum eg havi sæð kendar menn bera til sjóndar, tá teir komu fyri rættin; tí tó teir ganga fyri at vera meira enn flestir aðrir, er teirra atburður í slíkum lötum so margháttligur, at ein skuldi trúð, teir hildu seg koma út fyri nakað út av lagi ræðuligt, um teir skuldu lata lív, sum um teir annars kundu livað ævigt, um ikki tit dømdu teir frá lívi. Eg haldi, at slíkir gera statinum fyri skommum, so at mangur ein fremmandur fer at halda, at teir, ið tó eru fram um hinar atheningarar í dugna og sum fyrst takast til, tá embætismenn útnevnt ella borgarar heiðrast, kortini ikki eru smittin mætari enn konufólk. Soleiðis eiga vit ikki at bera okkum at, atheningar, vit, sum á nakran hátt eru fram um hinar, og um vit troysta okkum at gera tað, eiga tit at forða fyri tí og greidliga sýna, at tit nógv heldur vilja døma hann, ið verjir seg við slíkum vesalum lötum og ger statin láturverdan, enn hann, ið einki letur at sær finna.

24.

Men – burtursæð frá eini og hvørjari fólkameining – finst mær tað ikki vera beint, atheningar, at biðja og bøna dómaran, og at hann, ið soleiðis biddar, verður frikendur, men dómarin eigur at lærast og rættleiðast. Dómarin situr jú ikki í sínum sæti fyri at geva burtur rættin sum eina morgungávu, men fyri at døma rættvísiliga. Hann hevur gjørt eið uppá at døma eftir lógini, ikki uppá at geva teimum rættin, honum líkar. Tí eiga hvørki vit at venja tykkum til at bróta tykkara eið, ei heldur eiga tit at lata tykkum venja til tess. Tá hevði hvørgin heiðrað gudarnar. Tit mega tí ikki, atheningar, krevja, at eg skal bera til sjóndar ein atburð, sum eg hvørki haldi vera vakran ella rættan ella gudaheiðrandi, serliga nú, við Zeus, tá eg standi klagadur av Meletos har fyri gudloysi. Royndi eg at yvirtala tykkum og leggja tvingsil á tykkum við at biðja og bøna og soleiðis at studla tykkum til at bróta tykkara eið, fór eg tí harvið at bera prógv fyri, at eg lærði tykkum at nokta fyri, at gudar vóru til, og øll mín verjurøða vildi beinleiðis verið ein klaga móti mær sjálvum fyri ikki at trúgva, at gudar eru til. Men tað er langt frá tí, at so er statt. Á gudanna tilveran trúgvi eg sum eingin av mínum klagumønnum, og eg líti tykkum og gudinum upp í hendur at døma mína sak á tann hátt, ið batar best bæði mær og tykkum.

- - -

- - -

B

25.

Tað er mangt og hvat, atheningar, ið ger, at eg ikki gremji meg um tað, ið hent er, at tit hava dømt meg sekan. Serliga skal tað dragast fram, at tað, ið hent er, ikki kom mær óvart. Tvørturímóti, eg undrist eina mest á, hvussu atkvøðurnar fullu. Eg hevði ikki hugsað mær til, at munurin skuldi vera so lítil, men eg helt hann fara at vera stóran. Um bara 30 atkvøður vóru falnar øðrvísi, varð eg frifunnin. Sostatt haldi eg meg vera frifunnan fyri Meletosar klagu, og ikki bert tað, men tað er øllum skilligt, at um ikki Anýtos og Lýkon høvdu verið í hóslog við honum móti mær, hevði hann verið dømdur at gjalda 1000 drakmur í sekt fyri ikki at hava fingið fimting av atkvøðunum.

26.

Hesin maður setir fram tað uppskot, at eg skal dømast at lata lív. Hygga síggj! Hvat slag av straff, halda tit, atheningar, at eg skal seta ímóti? Sjálvsagt má tað vera ein revsing, eg havi uppiborið? Hvat havi eg uppiborið at líða ella rinda í sekt, tá eg setti mær fyri ikki at binda frið alt mítt lív, men vanvirða tað, fjøldin tráar eftir: Peningavinnu, innløgu, at vera herförari, fólkarøðari, embætismaður, luttaka í politiskum feløgum og floksklandri? Eg fór ikki tann vegin, tí eg helt meg vera ov góðan at royna at bjarga lívinum við at fáast við slíkt, og tí fór eg ikki í holt við nakað, ið hvørki kundi vera mær sjálvum ella tykkum at gagni. Men eg fór tann vegin at veita hvørjum einstøkum av tykkum ta eftir míni hugsan størstu vælgerð við at royna at rættleiða hvønn einstakan til ikki at hava í huga sítt fram um seg, so at hann kundi náa til størstu góðsku og vitsku, og ikki statsins fram um statin sjálvan og stevna eftir sama sjónarmiði í øllum øðrum. Hvat hevur ein maður, sovordin sum eg, uppiborið? Ivaleyst okkurt, ið er gott, um metast skal eftir mínum virki, og tað okkurt gott, ið hóskar fyri meg. Hvat er so mest hóskaði fyri ein, ið ger væl móti statinum, men sum er fátækur, og sum má hava alla sína tíð óskerda fyri at kunna ávirka tykkum? Einkí, atheningar, hóskar betur enn kostarhald á Prýtaneion. Tað hevur hann meira uppiborið enn ein og annar, ið hevur sigrað í Olýmpia í kappriðing ella kappkoyring við tveimum ella fyra hestum fyri vagni, tí meðan hesin ger, at tit sýnast at vera lukkuligir, geri eg, at tit eru tað, og meðan hesin ikki treingir til at fáa mat fyri einki, eri eg treingjandi. Tí vil eg, um revsast skal eftir rættferðarlóg, seta tað uppskot fram, at mær verður veitt kostarhald á Prýtaneion.

27.

Tit vilja kanska halda, at eg tali nú á sama hátt, sum tá eg talaði um at bøna og biðja dómarrannar og fáa teir til at tykjast synd í einum, argandi og erpisluga. Men so er ikki, atheningar. Beinari man vera at hugsa soleiðis: Eg eri fullvissur í, at eg ikki við vilja havi gjørt nøkrum órætt, men um tað fái eg ikki fullvissað tykkum – tað er jú so stutt tíð,

vit hava at tala um sakina. At eg hevði fingið tykkum fullvissaðar, um tit høvdu havt sama sið sum onnur fólk at nýta fleiri dagar og ikki bara ein til orðaskifti í rættarmálum, hvar talan er um deyðan sum revsing, haldi eg meg ikki ivast í. Men nú er tíðin ov stutt til, at týnast kann rótvaksin spilla. Eins og eg – sum sagt – veit við mær sjálvum, at eg ikki havi gjørt nøkrum órætt, ætli eg heldur ikki at gera mær sjálvum órætt og siga, at eg havi uppborið at ganga undir nakað ringt og seta fram uppskot um, at eg skal dómast til okkurt slíkt. Hvat hevði eg at óttast fyri? Kanska at líða tað, Meletos vil hava meg dómnan til, og sum eg ikki veit, hvørt er gott ella ringt. Ella skuldi eg fram um hetta skotið upp okkurt, sum eg veit er ringt, og hvat skuldi tað so vera: Fangils? Hvat kundi tað nyttað, um eg livdi mítt lív í eini fangaborg sum trælur fyri tað til hvørja tíð verandi ellivumannalið? Sekt og at sita í fongslu til eg fekk goldið hana? Tað vildi verið tað sama, sum eg beint nú segði, tí eg eigi ongan pening at gjalda við. Ella skal eg seta fram uppskot um, at eg skal dómast í útlegd? Hetta var kanska tann revsing, tit høvdu kosið. Tá vildi mín kærleiki til lívið verið væl so stórur, um hann gjörði meg so skilaleysan, at eg fór at hugsa sum so: Meðan tit, mínir samborgarar, ikki hava verið mentir at torga mítt virki, ið hevur boðið tykkum so hart ímóti, at tit royna at beina tað burtur frá tykkum, vilja aðrir glaðbeintir fagna tí. Nei, atheningar, hatta fer ikki at bera til. Og tað hevði ikki verið eiti av lívi fyri meg á ellisárum at fara í útlegd og fjakka frá býi til bý og hvørjastaðni verða rikin burt. Tí tað veit eg við vissu, at hvar enn eg komi, teir ungu vilja altíð, eins og her, tyrpast um meg fyri at hoyra meg tala, og vísi eg teimum frá mær, vilja teir fáa teir eldru til at reka meg burtur, og fagni eg teimum, vilja fedrar teirra og aðrir frændur reka meg burtur fyri teirra skuld.

28.

Nú kundi ein og annar kanska sagt: Hoyr, Sokrates, hevði tað ikki verið tær møguligt, tá tú vart farin í útlegd at binda frið og liva í ró? Her koma vit at tí, ið verður allarmest stríggið at fáa teir flestu av tykkum at skilja. Tí, framhaldi eg, at tað hevði verið at sýna ólýdni móti gudinum, og at tað av teirri grund ikki læt seg gera at liva í ró, trúgva tit mær ikki, men halda meg tosa upp á kvamsvís. Og segði eg, at størri lukka er ikki til fyri menniskjað enn dagliga dags at samrøðast um tað vakra og tað góða og mangt annað av tí, tit eru vanir at hoyra meg samtala um, tá eg granski meg sjálvum og aðrar, og at tað ikki loysir seg at liva eitt lív uttan at fáast við at granska og royna síni medmenniskjur, tá høvdu tit enn minni trúð mær. Soleiðis er tað nú vordið við mær, men ikki er lætt at fáa aðrar at skilja tað. Afturat hesum kemur so, at eg annars ikki eri vanur at halda um meg sjálvum, at eg havi nakað ringt uppborið. Eg hevði tí so, um eg átti pening, borið upp á mál um at dómast til at rinda eina sekt, sum eg var mentur at lata, tí tað hevði ikki verið mær til nakran vansa, men peningur er eingin – uttan so var, at tit høvdu ásett so lagaliga, at eg var mentur at lata. Og eg kundi kanska verið so frægur at lata eina minu í silvuri. Lat so mítt uppskot vera hesin peningur. Eg hoyri nú, atheningar,

at Platon her og Kriton, Kritobulos og Apollodoros vilja hava meg til at seta uppskot fram um eina sekt upp á 30 minur, og at teir vilja vera ábyrgdarmenn fyrri peningin. Lat meg so gera tað, og hesir eru álitandi ábyrgdarmenn.

C.

29.

Av tí at tit, atheningar, eru farnir fram við bræði, fara tit, av teimum, ið háða okkara stat, at fáa orð og skyld fyrri at hava tikið Sokrates, ein vísan mann, av døgum. Tí vísan fara teir at rópa meg, sjálvt um eg ikki eri tað, teir, ið vilja brigsla tykkum tað. Høvdu tit harafturímóti givið eitt sindur av toli, hevði jú tað, ið tykkara ætlan er at fremja nú, komið av sær sjálvum, tí tit síggja, at eg eri komin at ellisárum og soleiðis frammarlaga staddur í lívinum og nærkomin deyðanum. Hetta veri ikki sagt við tykkum allar, men bert við teir, ið dømt meg hava, og teimum vil eg eisini siga eftirfylgjandi: Kanska halda tit, atheningar, at eg eri feldur, av tí at mær tróta slík orð, sum eg átti at tikið til fyrri at yvirtala tykkum, um so var, at eg helt, at alt átti at gerast fyrri at verða frikendur. Langt er frá tí. Eg eri feldur, tí mær trýtur nakað; men tað eru sanniliga ikki orð, men frekleiki, skammloysi og hugur til at siga slíkt við tykkum, sum tykkum hevði dámað væl at hoyra og síggja, til dømis um eg græt og gramdi meg illa og gjørdi og segði mangt og hvat annað, ið hevði verið mær til lítlán sóma. Eg sipi til slíkt, tit eru vanir at hoyra frá øðrum. Eg hevði eisini á lofti í míni fyrru røðu, at tað fór ikki at bera til hjá mær, fyrri at sleppa úr vanda, at gera nakað, ið ikki sømdi fríum manni, og heldur ikki iðri eg meg eftir, at eg havi vart meg á tann hátt, sum eg havi gjørt, men vil heldur lata lív, eftir at hava vart meg á tann hátt, enn bjarga tí við at nýta hin mátan. Tí hvørki fyrri rættinum ella í hernaði eigur maður at seta sær sum mál fram um alt at sleppa undan deyðanum. Eisini í bardaga fellur so í lag, at deyðanum slepst undan, bæði við at tveita vápnini frá sær og við at biðja teir atsøkjandi um grið, og tað er neyvan vandi til, sum ikki slepst úr, um maður troystar sær at siga og gera alt møguligt. Tað er tí, atheningar, ikki torført at flýggja undan deyðanum; men torførari er at flýggja undan tí illa, tí tað er kvikari enn deyðin. Og nú hevur tað seinførara fingið meg, ið eri seinføru og gamal, aftur, men tað kvikara, tað illa, hevur fingið mínar klagumenn aftur, teir, ið eru kvikir og bragdligir. Eg skiljist nú frá tykkum, dømdur til deyða, men teir, ið gjørdi tað, fara hiðani dømdir sekir av sannleikanum í tí illa og órættvísa. Soleiðis vildi tað nú til, og eftir míni ætlan er tað, sum tað eigur at vera.

30.

Men áðrenn vit heilt skiljast, kundi eg havt hug til at siga tykkum, ið dømt meg hava, nakað um framtíðina. Eg eri jú nú staddur har, hvar menniskjur aloftast verða framskygd, og tað er, tá deyðin er fyri hond. Tit, sum hava dømt meg til deyða, skulu so vita, at skjótt aftan á mín deyða skal ein revsing koma yvir tykkum, og tað er ein revsing, sum, við Zeus, verður nógv harðari enn tann, ið tit góvu mær við at døma meg til deyða. Hetta gjørdu tit í teirri trúgv, at tit so kundu sleppa frá at leggja fram roknskap fyri tykkara lív, men tað fer at gangast tykkum tvørturímóti, eri eg fullvissur um. Fleiri og fleiri fara at trína fram og krevja tykkum til roknskap, fólk, ið eg, uttan at tit vóru varir við, higartil havi hildið aftur. Hetta verða ungir menn, ið gera tað, og í samanburði við meg munnu teir fara fram við hørðum móti tykkum. Tit halda, letur tað til, at tað bert ræður um at taka lívið av manni til tess at forða fyri, at tað verður funnist at tykkum, tí tit ikki liva lív tykkara á rættvísan hátt. Í hesum fara tit skeivir. At nýta tann mátan fyri at sleppa undan, ber ikki til, og tað var ikki gott annað. Einans er mátin, vakrastur og lættastur, og tað er ikki at forða fyri øðrum, men at miða eftir at betra eina sál mest møguligt. – So fingi tit míni spádómsorð at hoyra, og síðani heilir og sælir tit, sum dømdu meg.

31.

Men við teir, ið greiddu atkvøðu fyri, at eg varð frikendur, hevði eg havt hug at samráðst enn eina løtu, so leingi embætismenninir ikki eru lidnir við teirra umbúnað, og eg ikki eri førður hagar, eg skal lata mítt lív. Gerið tí so væl, tit menn, at drála so leingi, tí einki er til hindurs fyri, at vit kunnu tosa okkara millum so leingi, sum loyvi er til tess. Tykkum, ið eg haldi vera mínar vinir, vil eg siga, hvønn týdning tað hevur, ið her nú er hent. Tí, dómarar, – tykkum nevni eg av røttum dómarar – tað er hent mær nakað løgið. Gudarøddin, ið hevur verið von at vara meg, eisini tá talan var um smálutir, og forða mær í at gera nakað, ið ikki var beint, hevur ikki latið hoyra frá sær nú, tó tað, ið ein og annar man halda vera ta størstu av øllum ólukkum, er komið yvir meg. Hvørki tá eg fór frá húsum í morgun, ella tá eg trein fram fyri rættin ella nakra ferð, meðan eg talaði, var eg varur við, at gudarøddin ljóðaði í mær sjálvum. Og tó hevur hon ofta stedgæð mær í orði og gerð, men undir hesi sak hevur hon ikki forðað mær í nøkrum, hvørki í orði ella gerð. Hvat man vera atvoldin í hesum? Tað skal eg so væl siga tykkum. Eftir míni ætlan kemst tað av tí, at tað, ið er hent mær, er nakað gott, og at teir av okkum, ið halda deyðan vera nakað ringt, fara skeivir í hesi síni meining. At hetta fer at vera so, havi eg fingið aðalprógv fyri, tí gudarøddin, ið altíð hevur verið von at vara meg og forða mær, hvørja ferð, nakað, ið eg fór undir, ikki var gott, hevði annars ivaleyst eisini hesa ferð latið hoyra frá sær.

32.

Fara vit at hugsa á eftirfylgjandi hátt, koma vit til, at tað er stór vón um, at tað er nakað gott: Tað at vera deyður má vera annað av tveimum: Annaðhvørt er tann deyði vorðin til einkis og veit um einki, ella er sálin flutt hiðani til annað stað, soleiðis sum fjøldin heldur tað má vera. Er tað nú ein vitslækkingur og eins og ein svøvnur, tá sovið verður uttan dreymar, er deyðin ein vinningur – og tað ikki eiti av vinningi. Tí, um maður valdi burturúr eina nátt, tá hann hevði sovið so væl, at eingir dreymar órógvadu, og bar saman við eina slíka nátt aðrar nætur og dagar, hann hevði upplivað, og kannaði gjølla eftir, hvussu nógv dagar og nætur hann helt hava verið hollari, eri eg ikki í iva um, at ikki bara ein og hvør av okkum, men sjálvur stórkongurinn hevði havt lætt við at finna tal á slíkum døgum og náttum. Er deyðin nakað slíkt, má eg sum sagt meta hann til at vera stóran vinning. Tí so skikkað er øll tíðin ikki annað enn ein einasta nátt. Og um so er, at tað at doyggja er mest sum at ferðast hiðani til eitt annað stað, og tað er satt, sum fjøldin heldur, at har dvølja øll tey deyðu, hvat hevði so verið betri, dómarrar? Tí kemur maður til Hades eftir at vera sloppin frá teimum, ið her kalla seg dómarrar, og har hittir teir, ið eru rættir dómarrar, júst teir, ið sigast at døma har, bæði Minos og Rhadamanthýs og Aiakos og Triptolemos og allar aðrar av hálv gudunum, ið framdu rættvísi, meðan teir livdu, man hann so ikki fara at rósa av ferðini? Ella at koma á fund við Orfeus og Musaios og Hesiodos og Homeros, hvussu nógv hevði ikki onkur av tykkum givið fyri tað? Hvat mær sjálvum viðvíkur, vildi eg, um hetta er satt, tolt deyðan so ofta vera skuldi, tí eg kundi ikki funnið nakað hugnaligari at fingist við, enn, so títt og ofta eg hitti Palamedes og Ajas, son Telamons, og onkran annan av teimum fornu, ið læt lív vegna ein órættvísan dóm, at samanbera tað, ið meg hendi, við tað, ið teimum barst fyri. Tað hevði eg sanniliga havt fragd av, og ikki minni av tí at granska og royna menniskjur har eins og her og síggja, hvør ið vísur er, og hvør ið heldur seg vera uttan at vera tað. Hvat hevði ein og hvør ikki givið fyri slíkt til dómis at fáa høvi til at granska og royna hann, ið førði hin stóra herin móti Troja, ella Odýsseus ella Sisýfos ella í túsundatali av øðrum monnum og kvinnum, sum tað hevði verið ein ómetilig lukka at samrøðast, vera saman og roynast við, og afturat tí kemur, at fyri slíkt verður maður ikki dømdur til deyða. Tí umframt at teir har eru lukkuligari í øllum førum enn teir her, eru teir eisini ódeyðiligir allar ævir, um annars tað er satt, sum fjøldin heldur.

33.

Men eisini tit, dómarrar, eiga at hava fullgott treysti mótvegis deyðanum og hava tað í huga, at tað er satt, at einki ilt kann raka mann, ið er rættiligur, meðan hann livir ella aftan á deyðan, gudarnir svíkja hann ikki. Hetta, ið mær er hent, er heldur ikki komið av sær sjálvum, men mær er greitt, at tað besta fyri meg er at doyggja og sleppa burt frá lívsins vási. Tí var tað, at gudarøddin ikki nakra ferð helt meg aftur, og tí eri eg ikki illur við teir, ið dømt meg hava, og teir, ið klagadu. Men tað var ikki tað, teir ætlaðu,

teir, ið dømdu, og teir, ið klagaðu. Teirra ætlan var at verða mær at meini, og tað eiga teir at lastast fyri.

Eina bøn fari eg at biðja tykkum um.

Tá mínir synir verða tilkomnir, skulu tit revsa teir við at órógva teir við tí sama, sum eg havi órógvað tykkum við, so at tit hava at teimum, eins og eg gjørði við tykkum, um tit halda, at teir meta pening ella nakað annað hægri enn tað at vera rættir skilamenn, og halda seg vera nakað, men einki eru, og soleiðis ikki tráa eftir tí, teir eiga, og ikki eru nakað verdir, men halda seg vera tað. Verða tit mær til vildar í hesum, havi eg fingið tað viðurlag av tykkum, ið eg havi uppiborið – eg og mínir synir. Men nú er so væl framliðið, at vit fara at fara hiðani, eg fyri at doyggja, tit fyri at liva, men hvør, ið fer hollari leið, er øllum uttan gudinum ókunnugt.

KRITON

1.

Sokrates: Hví ert tú komin um hetta leitið, Kriton? Ella er kanska ekki longur snimma á morgni?

Kriton: Jú, reiðiliga tað.

Sokrates: Hvat fer at vera fram?

Kriton: Tað man fara at líða móti lýsing.

Sokrates: Løgið tá, at fangavaktarin vildi sleppa tær inn.

Kriton: Vit eru longu væl kendir, Sokrates, av tí at eg so tíðan vitji higar, eisini havi eg samsýnt honum eitt sindur av og á.

Sokrates: Ert tú beint nú komin, ella er tað nakað síðani?

Kriton: Ein góð løta síðani.

Sokrates: Hví vakti tú meg ekki alt fyri eitt í staðin fyri at setast niður og tiga?

Kriton: Nei, við Zeus, Sokrates. Sjálvur vildi eg ekki átt tína harmastøðu og so afturat ikki fingið svøvnfrið. Men eg havi sitið her – eisini eina drúgva løtu – og undrast á teg og tínar svøvngevur, og tað var við vilja, at eg ekki vakti teg, fyri at tú – eftir førimumi – kundi hava tað mest hugnaligt. Eisini mangan áður havi eg prísað teg lukkuligan fyri tað lyndið, tú hevur sýnt í øllum tínum lívi – men allarmest nú fyri hvussu lættliga og sáttliga tú bert ta ólukku, ið nú hevur rakt teg.

Sokrates: Íðan, Kriton, tað hevði jú verið heldur snópisligt, um eg á gamalsaldri fór at stúra fyri deyðanum.

Kriton: Eisini aðrir á tínum aldri, Sokrates, koma út fyri slíkar ólukkur, men ikki fríar aldurin teir frá at gremja seg um, at slíkt óhapp skuldi vera teimum fyri.

Sokrates: Lat so vera. Men hví ert tú komin so snimma?

Kriton: Fyri at bera tær eini tung tíðindi – ikki tung fyri teg – letur tað til, men fyri meg og allar vinir tínar eru tey tíðindi bæði syrgilig og tung, og meg, hugsu eg, níva tey eina mest.

Sokrates: Hvørji eru tey tíðindi? Kanska skipið er komið úr Delos? Tá tað er komið, skal eg enda lív mítt.

Kriton: Komið er tað ikki enn, men eg haldi, tað fer at koma í dag – eftir hvat nakrir, ið eru komnir frá Sunion, hvar teir fóru frá borði, siga. Eru teirra tíðindi álítandi, er tað óivað, at tað fer at koma í dag, og so, Sokrates, lýtur tú lata lív í morgin.

2.

Sokrates: Íðan, Kriton, veri tað fyri happi. Um tað er gudanna vild, tá má tað so vera. Men eg haldi nú kortini ikki, at tað kemur í dag.

Kriton: Hvaðani tekur tú hasa ætlan?

Sokrates: Tað skal eg so væl siga tær. Eg skal doyggja annan dagin, sum skipið er komið, veitst tú.

Kriton: Teir siga so, teir, ið ráða fyri tí.

Sokrates: Tí haldi eg ikki, tað fer at koma í dag, men í morgin. Eg fari eftir tí, ið barst mær fyri í dreymi, eg hevði stutt síðani í nátt. Og tú gjørði kanska tí væl í ikki at vekja meg.

Kriton: Hvat var so tað fyri ein dreymur?

Sokrates: Mær tókti, at ein vøkur og príð kvinna í hvítum klæðum kom til mín, rópti á meg og segði: „Sokrates! Triðja dagin tú koma skalt til hitt grasgóða Fthia.“

Kriton: Ein løgin dreymur, Sokrates.

Sokrates: Eyðskildur tó, finst mær í hvussu er, Kriton.

3.

Kriton: Ja, ov mikið týðuligur, so at siga, letur tað til. Men lýð nú míni ráð, Sokrates, áðrenn tað er ov seint – og lat bjarga tær. Tí um tú doyrt, er tað fyri meg ikki bara einans ólukka, men afturat tí, at eg missi ein vinmann, hvørs maka eg aldri finni, munnu mangir, sum ikki kenna víðari til mín og tín, halda, at tó eg var maður fyri at bjarga tær, um eg vildi brúkt pening, so lætst eg ikki um vón. Og hvat ringari orð kann maður fáa á seg enn tað at meta pening hægri enn vinir sínar? Tí fólk flest munnu ikki trúgva, at tað var tú sjálvur, sum ikki vildi fara hiðani, tó vit vóru fúsir til at hjálpa tær.

Sokrates: Men, mín kæri Kriton, hví skulu vit leggja so nógv lag í, hvat fólk flest halda? Tí tey vitugastu, tey, sum tað ræður um at leggja lag í, munnu trúgva, at tað hevur gingið til, sum tað í roynd og veru hevur.

Kriton: Men tú sært tó, Sokrates, at tað gerst neyðugt, eisini at leggja lag í, hvat fólk flest halda. Serliga hetta, sum nú gongur fyri seg, prógvar greidliga, at fjøldin evnar at gera ikki tær minst, men nærum tær størstu ólukkur, um so er, at nakar er baktalaður fyri henni.

Sokrates: Var tað so væl, Kriton, at fjøldin var før fyri at útinna mest møguligt ilt, hevði hon eisini verið ment at avrika mest møguligt gott – og so visti væl við. Men hon er nú eina ferð før fyri hvørgum, tí hon kann ikki gera nakran vitugan ella vitleysan, men fer fram eftir fummum.

4.

Kriton: Lat tað so vera. Men sig mær eitt, Sokrates, tú bert væl ikki ótta fyri mær og hinum vinmonnum tínum? Tú stúrir kanska fyri, at um tú rýmir hiðani, so fara

sýkofantarnir at gera seg inn á okkum og vilja vera við, at vit loyniliga hava fingið teg avstað, og at vit skulu noyðast at lata so at siga alt tað, vit eiga, ella nøgd av peningi, og kanska afturat ganga undir tað, ið verri er. Um tú stúrir fyri slíkum, so lat tað fara. Tí tað er ikki meira enn rætt og skjál, at vit ganga undir henda vanda og um tørvast eisini ein, ið størri er, fyri at bjarga tær. Fylg tí mínum ráðum, og ger ikki annað.

Sokrates: Bæði fyri hesum, Kriton, stúri eg, og fyri mongum øðrum.

Kriton: Hesum mást tú ongan ótta bera fyri. Tí tað er ikki nógvur peningur, ið tørvur er á til tess at fáa onkran til at bjarga tær og hjálpa tær hiðani. Tað er jú eyðsæð, hvussu lættkeyptir hesir sýkofantarnir eru, og at ikki nýtist nógvur peningur til teirra. Og fyri tað fyrsta er mín peningur tær til handa – eg haldi hann vera ivaleysan -, men um tú av umsorgan fyri mær heldur, at tú ikki eigur at nýta mín pening, so eru higgar komin vinfólk, ið bjóða sær til at bera útreiðsluna. Ein teirra, Simmias úr Theben, hevur tikið við sær pening til hetta mál. Eisini Kebes býður seg fram og mangir, mangir aðrir. Tí mást tú reka burtur allan ótta fyri hesum og ikki av teirri grund falla í fátt, og heldur ikki mást tú forða, av tí tú helt fram fyri rættinum, at tú ikki hevði nakað stað at gera av tær sjálvum, um tú fórt hiðani. Tí mangastaðni, hvar tú so kemur, verður tú væl fagnaður, og vilt tú fara til Thessalia, so havi eg har vinfólk, ið munnu virða teg hátt og veita tær trygd, so at eingin í øllum Thessalia vil gera seg inn á teg.

5.

Men afturat hesum, Sokrates, finst mær, kemur, at tað ikki er rætt, hetta, tú nú ert við at gera, at svíkja teg sjálvan, tó tað letur seg gera at bjarga tær. Á tann hátt strevast tú eftir tí, at tað skal gangast so, sum tínir óvinir vildu strevast fyri og í roynd og veru hava gjørt, tráandi eftir at týna títt lív. Umframt hetta finst mær eisini, at tú svíkur synir tínar, sum tú vart maður fyri at uppfostra og uppvenja, men sum tú ætlar tær at rýma frá og sleppa upp á fjall. Og um tað stóð til tín, fór tað at gangast teimum sum vant er hjá faðir- og móðurloysingum. Annaðhvørt eigur ein lata vera við at seta børn í verðina, ella eigur ein áhaldandi at strevast fyri teirra uppfostran og uppvenjing. Tú finst mær kjósa tað lættfórasta. Men kjósast eigur tað, ið rættur maður vildi kosið, serliga tá ein sigur seg gjøgnum alt sítt lív hava lagt dent á dygdir. Mær finst tað nú at vera skomm bæði fyri teg og okkum, vinmenn tínar, um tað fer at verða hildið, at tað hevur gingist so við allari hesi sak vegna ómagaskap okkara, bæði tað, at sakin yvirhovur kom fyri rættin, tó tað ikki var neyðugt, og mátin hon varð førd uppá, og so nú hetta síðsta úrslitið, ið mest sum ger alt láturligt, so at tað fer at sýnast, sum vit hava tapt spælið, av tí vit vóru nakrir ómagar, vit, sum ikki bjargaðu tær, tú, sum heldur ikki gjørdi tað, tó tað væl kundi borið til, um eitt sindur av dugi var í okkum. Ansa tí eftir, Sokrates, at ikki hetta fer at økja skaða við skomm, bæði fyri teg og okkum. Umráð teg, ella beinari, tað eru ikki longur stundir at hugsa seg um, men ein má hava umrátt seg. Einans eru

ráðini, tí til komandi nátt má alt vera til reiðar. Men drálast longur, gerst einki. Fylg tí mínum ráðum og ger ekki øðrvísi.

6.

Sokrates: Títt ágrytni, Kriton, vinmaður mín, hevði verið sera virðismikið, um tað hvíldi á dyggum grundarlagi; er tað ikki, er tað tess meira at lasta, tess stórri tað er. Vit eiga tí at samrøðast um, hvørt hetta skal gerast ella ikki. Tí ikki einans nú, men eisini altíð áður havi eg verið slíkur, at eg aldri gekk eftir aðrari áskoðan enn teirri, mær fanst vera hin besta, tá eg fekk umrátt meg. Og tær meiningar, eg fyrr havi hildið fast um, fari eg ikki at tveita frá mær, tá eg eri komin út fyri hesa óskepnu, men tær finnast mær eins beinar nú og áður, og eg virði og haldi tær í æru á sama hátt. Um vit ikki eru førir fyri at leita fram til nakað frægari enn tær, skalt tú vita, at eg als ikki vil gera tær til vildar, um so fjøldin fer at ræða okkum – eins og vit vóru smábørn – við fleiri skrímslum, hóttandi við fongslu, deyða og ognarráni. Hvussu skulu vit nú granska hetta mál á besta hátt? Um vit nú byrjaðu við aftur at fara at kanna eftir tí setningi, tú nústani mælti um, meiningarnar hjá fjøldini, og samrøðast um, hvørt tað var rætt ella ikki, tá vit altíð søgdu, at nakrar meiningar eiga vit at leggja lag í, aðrar ikki, ella um hetta var beint, áðrenn eg skuldi lata mítt lív, meðan tað nú er skilligt, at tað bara vóru orð, og í roynd og veru ikki var annað en møsn og tvætl. Eg havi góðan hug til í felag við tær, Kriton, at kanna eftir um hesin setningur vísir seg at vera nakað broyttur nú, tá eg eri staddur sum eg eri, ella um hann er óbroyttur, og um vit skulu leggja hann niður ella fylgja honum. Men teir, ið hildnir hava verið óførir at siga nakað, søgdu altíð, um meg minnst rætt, beint tað, eg segði nústani, at millum tær meiningar, menniskjuni hava, eru nakrar, ið eiga at virðast høgt, aðrar ikki. Við gudarnar, Kriton, finst tær ikki, at so er? Tí so langt mannaeyga kann skoða, er tað ikki líkt til, at tú skalt doyggja í morgin, og tann ólukka, ið er fyri hond, átti soleiðis ikki at kunnað nervað títt skil. Hugs teg um. Finst tær ikki tað beint, at tað eru ikki allar meiningar hjá fólki, ið eiga at virðast, men bert nakrar og aðrar ikki? Hvat heldur tú? Er tað ikki beint so?

Kriton: Jú, beint er.

Sokrates: Tað eru so tær góðu meiningarnar og ikki tær ringu, sum eiga at virðast?

Kriton: Vituligt.

Sokrates: Men eru tað ikki meiningarnar, skilamenn nøra um, ið eru eftirfarandi, men ikki tær, sum teir skilaleysu hýsa?

Kriton: Hvat annað?

7.

Sokrates: Íðan – hvat skulu vit halda? Maður, ið fæst við at fremja ítróttir og hevur tað til virkis, rættar hann seg eftir hvørs mans rós, atfinning og meining ella einans eftir, hvat tann eini maðurin sigur, hann, ið er lekjari ella kennari í ítróttum?

Kriton: Einans eftir tí eina.

Sokrates: Hann eigur so at akta atfinningar hans og fegnast við rós frá honum, hesum eina manni, men ikki fara eftir tí, fjøldin sigur?

Kriton: Vituligt.

Sokrates: Hann eigur tí í ítróttum, mati og drekka at fylgja teimum ráðum, hesin eini maðurin leggur, hann, ið er kennari og sakkønur, heldur enn at lurta eftir, hvat allir aðrir siga?

Kriton: So er.

Sokrates: Men um hann er ólýðin móti hesum eina og einki leggur í meining ella rós hansara, men lurtar eftir, hvat fjøldin heldur, ið ikki er sakkøn, fer tað ikki at nerva hann nakað?

Kriton: Eyðvitað tað.

Sokrates: Hvat brek er tað? Og hvussu, og hvat, raka tey av honum, sum ólýðin er?

Kriton: Hansara kropp sjálvsagt, tí tað er hann, ið forferst.

Sokrates: Tú hevur rætt, men á sama hátt er við øllum øðrum eisini, so vit kunnu sleppa undan at kanna eftir øllum. Og serliga tá talan er um tað rættvísa og órættvísa, tað ljóta og vakra, tað góða og tað illa, alt hetta, ið vit nú samrøðast um – eiga vit í hesum førum at elta fjøldina ella fylgja teirri meining, tann eini hevur, um so er, at nakar er sakkønur her, og sum vit eiga at akta og óttast meir enn allar hinar til saman? Tí fylgja vit ikki honum, so spilla og týna vit tað í okkum, ið betrast av rættvísi, men versnar av órættvísi. Ella er kanska tað, eg meini við, ikki til?

Kriton: Jú, tað skuldi eg meint, Sokrates.

8.

Sokrates: Fylgja vit nú ikki meiningunum hjá teimum sakkønu og harav koma at týna tað í okkum, ið betrast við heilsu, men versnar við sjúkdómi, loysir tað seg tá at liva, tá tað er brekað? Men tað er jú kroppurin, ikki satt?

Kriton: Jú.

Sokrates: Loysir tað seg at liva við veikum og brekaðum kroppi?

Kriton: Als ikki.

Sokrates: Men loysir tað seg at liva, tá tað forferst, ið fær ógagn av órættvísi, men gagn av rættvísi? Ella er tað minni vert enn kroppurin, hetta hjá okkum – hvat tað nú er –, sum ávirkast av rættvísi og órættvísi.

Kriton: Als ikki.

Sokrates: Kanska tað hevur størri virði?

Kriton: Ja, nógv størri.

Sokrates: Sostatt, vinmaðurin, eiga vit ikki at hugsa ov mikið um tað, sum fjøldin heldur um okkum, men mest um tað, ið hann heldur, ið skynar á, hvat rætt og órætt

er, hin eini maðurin og so sannleikurin sjálvur. So skikkað, er tað ikki beint, hatta tú komst við, at vit eiga at lurta eftir tí, sum fjøldin heldur, tá ið umræður at skilja millum tað, ið er rætt, gott, vakurt og tað mótsetta.

„Men,“ kundi onkur sagt – „fjöldin er før fyri at taka okkum av døgum.“

Kriton: Ja, tað er jú skilligt, at hatta kann framhaldast.

Sokrates: Og av órøttum. Men – og nú má eg undrast á teg – hesin aðalsetningur, sum vit beint nú hava granskað gjølla, tykist mær enn eiga sama gildi sum áður. Og lat okkum so kanna eftir, um tann næsti setningurin eigur gildi ella ikki, tann, at tað at liva ikki eigur at metast hægst, men tað at liva væl.

Kriton: Hann fer at galda.

9.

Sokrates: Leitandi út frá teirri støðu, ið vit eru á einum máli um, eiga vit at kanna eftir, um tað er beint av mær at rýma hiðani, tá atheningar ikki geva meg leysan, ella um tað ikki er beint. Og um tað vísir seg at vera beint, vilja vit gera eina roynd, annars vilja vit lata tað fara. Men hatta, tú hevði frammi um peningaútreiðslur, fólkameining og barnauppalning, kvíði eg fyri, tá til royndar kemur, man vísa seg at vera hugsanarháttur teirra, ið fummisliga døma menn til at lata lív, og sum, um teir høvdu føri til tess, frá hond vildu fingið teir til at livna uppafur – skilaleyst – so sum fjøldin er von at gera og hugsa. Men vit báðir eiga einans at geva tí ans, um vit gera beint í bæði at lata pening – og tøkk afturat – til teirra, ið skulu flyta meg hiðani og í sjálvir at hjálpa til og lata meg flyta hiðani, ella um vit gera skeivt í at fremja alt hetta. Og vísir tað seg, at vit gera skeivt í hesum, eiga vit ikki at lata á okkum finna, um vit skulu lata lív, tá vit verða verandi her, ella ganga undir nakað annað, hvat tað so er – heldur enn at gera órætt.

Kriton: Mær finst, tú hevur allan rættin, Sokrates. Men hvat er at gera?

Sokrates: Latum okkum samráðast um hetta, vinmaður mín. Og um tú nakrastaðni ert ósamdur við meg, so sig fram, og eg skal lata meg sannføra. Men hevur tú einki til mótmælis, so mást tú, søti mín, halda upp at tosa upp í saman um, at eg eigi at sleppa mær hiðani móti vild atheninga. Tí mær er nógv um at gera at vera á einum máli við teg um, hvat gerast skal. Men lít nú á tað, vit leitaðu út frá í okkara rannsókn, og um tað er tær til lags, og royn at svara upp á tað, eg spyrji um, soleiðis sum tú heldur beint vera.

Kriton: Eg skal royna.

10.

Sokrates: Skulu vit siga, at ein, sær avvitandi, ikki í nøkrum føri eigur at gera órætt, ella skulu vit siga, at í nøkrum førum er loyvt at gera órætt, í øðrum ikki? Ella skulu vit siga, soleiðis sum vit ofta fyrr í tíðini vóru á einum máli um, at tað aldri er gott ella vakurt at gera órætt? Ella er kanska alt, hvat vit fyrr vóru sameintir um, nú í hesum fáu døgum

tveitt fyri heyk og hund, og hava vit, gomlu menn, gjøgnum langar tíðir havt samrøður uttan at gáa, at vit ikki vóru petti frægari enn smábørn? Ella er tað kortini so skikkað, sum vit tá søgdu, at antin fjøldin sigur ja ella nei, og antin vit mega ganga undir nakað enn harðari enn hetta, ella nakað mildari, er tað at gera órætt í øllum fòrum bæði ljótt og skammiligt fyri hann, ið ger tað? Skulu vit siga, at so er statt, ella ikki?

Kriton: Jú, so er statt.

Sokrates: Ein má so als ikki gera órætt?

Kriton: Nei, so sanniliga.

Sokrates: Ein má so heldur ikki, soleiðis sum fjøldin heldur, gera órætt, tá órættur er gingin yvir ein sjálván – av tí, at ein als ikki má gera órætt?

Kriton: Nei, beint er.

Sokrates: Men hvussu er nú vorðið. Eigur ein at gera nakað ilt ella ikki?

Kriton: Sjálvsagt eigur ein ikki tað, Sokrates.

Sokrates: Men at gera ilt aftur um aftur, tá ein sjálvur hevur notið ilt, er tað beint – so sum fjøldin heldur tað, ella er tað skeivt?

Kriton: Tað er als ikki beint.

Sokrates: Sjálvsagt, tí eingin er munurin millum tað at gera ilt og gera órætt.

Kriton: Satt er tað.

Sokrates: Ein eigur so ikki at gera órætt ella ilt móti nøkrum, hvørja viðferð ein so hevur notið sjálvur av teimum. Og ansa nú væl eftir, Kriton, – tá tú sigur teg samdan við meg um hetta – at tú ikki viðgongur nakað, sum stríðir móti tí, tú innast inni meinar. Tí eg veit, at tað einans eru fá, sum hava og fara at hava henda hugsanarhátt. Tey, ið hava hesa meining, og tey, ið ikki hava hana, millum teirra verður altíð ósemja, og tey noyðast til at vanvirða hvønn annan, tá tey líta á hugsanarháttin hjá hvørjum øðrum. Kanna tú tí væl og virðiliga eftir, um tú ert sameintur við meg, og um vit kunnu byrja at samráðast við tí setningi sum grundarlagi, at tað aldri er rætt, antin at vera tann fyrsti at gera órætt ella at gera órætt afturímóti ella hevna seg við at gera ilt aftur um aftur, tá ein sjálvur hevur notið ilt. Ella aftrar tú teg og tekur ikki við hesum setningi, eg legði sum grundarlag? Soleiðis havi eg nú hugsað í langa tíð, og eg haldi tað sama tann dag í dag, men um tú heldur øðrvísi, so sig fram og lær upp á meg. Tekur tú við tí, vit søgdu frammanundan, lurta so eftir tí, sum nú kemur.

Kriton: Eg taki við tí, eg haldi sum tú.

Sokrates: Eg vil so siga tað næsta, ella rættari sagt, eg vil heldur spyrja. Eigur ein at gera tað, sum ein hevur viðgingið er rætt, ella eigur ein at siga seg undan?

Kriton: Ein eigur at gera tað.

11.

Sokrates: Gáa eftir tí, – sum nú kemur. Fara vit hiðani, uttan at staturin hevur givið loyvi, gera vit so ilt móti nøkrum, og tað móti teimum, vit minst áttu at gera ilt móti

– ella gera vit tað ikki, og halda vit fast við tað, vit komu ásamt um var rætt, ella gera vit tað ikki?

Kriton: Eg dugi ikki at svara upp á hatta, tú spyrst um, Sokrates, tí eg skilji tað ikki.

Sokrates: Kanna so eftir á henda hátt. Um lógirnar og staturin komu til, tá vit skuldu sleppa okkum til rýmingar hiðani – ella hvat ein nú skal rópa tað fyri – og spurdu? „Sig okkum, Sokrates, hvat er tað, tú ætlar at gera? Er ætlan tín ikki tann, við tí, tú ert við at seta í verk, at týna okkum lógir og statin, so vítt tað stendur í tínum føri? Ella heldur tú, tann statur kann vera til og ikki longu er farin til grundar, har dómarnir, ið sagdir verða, ikki standa við makt, men verða gjørdir til einkis av einstökum borgarum?“ Hvat skulu vit so siga til hetta og annað líkt, Kriton? Tí saktans kundi onkur, og tá serliga ein, ið var umtóktur sum røðari, tikið nógv fram til verju fyri hesa lóg, sum vit eru um at týna, – ta lógina, ið býður, at sagdir dómur skulu standa við makt. Ella skulu vit svara teimum tað, at staturin hevur gjørt órætt móti okkum við at døma skeivt? Ella okkurt annað?

Kriton: Hatta, við Zeus, skulu vit siga.

12.

Sokrates: Men um nú lógirnar søgdu: „Tú, Sokrates, var hetta tá tað, vit vóru á einum máli um, tú og vit? Vóru vit ikki tvøturímóti komnir ásamt um, at teir dómur, staturin sigur, skulu hava gildi?“ Um vit so høvdu undrast á, hvat tær søgdu, so høvdu tær kanska komið fram við hesum: „Sokrates, undra teg ikki á tað, vit søgdu, men svara, tí eisini tú ert jú vanur at nýta spurningar og svar. Sig okkum nú. Hvat klagar tú okkum og statin fyri, síðan tín ætlan er at forkoma okkum? Hava vit ikki fyrst og fremst sett teg í verðina? Og var tað ikki vegna okkum, at faðir tín tók móður tína til konu og gat teg? Sig nú. Er tað tær av okkum lógum, ið seta reglur fyri hjúnalag, tú fýlist á og heldur vera skeivar?“ „Eg fýlist ikki á tær,“ mundi eg svarað. „Men tær, ið seta reglur fyri barnauppfostur og uppvenjing – hana, tú eisini hevur notið – hava tær ikki skipað væl fyri, tær av okkum lógum, sum seta reglur fyri hesum, tá álagt var faðir tínum at uppvenja teg í andaligum og kropsligum ítróttum?“ „Jú, sera væl,“ mundi eg svarað.

„Íðan so. Men tá tú nú bæði ert borin í heim, uppfostur og uppvandur, manst tú so fara at kunna nokta fyri, at tú bæði ert sonur okkara og trælur okkara, tú og fedrarnir tíni?“

Og harnæst, um hetta er so, heldur tú teg tá hava sama rætt sum vit, og at alt, sum vit gera við teg, tað skuldi tú havt rætt at gera móti okkum? Móti faðir tínum og tínum húsbónda, um tú hevði nakran, hevði tú ikki havt sama rætt, so tú kundi ikki gera móti teimum tað, teir gjørdu móti tær. Hvørki muta ímóti, um teir vóru harðorðaðir við teg, ella sláa aftur, um teir slógu teg ella annað slíkt; men móti fosturlandi og lógum harafturímóti skuldi tú havt loyvi til slíkt? Og um vit fara í holt við at forkoma tær,

av tí vit halda tað vera beint so, skuldi tá tú, so vítt tú formáar tær, roynt at forkoma okkum, lógunum og fosturlandinum, og sagt, at tú í tí gert rætt, tú, sum av sonnum leggur dent á dygd? Ella er tað á tann hátt, tú ert vísur, at tú ikki ert so frægur, at tú veitst, at fosturlandið stendur í størri mæti enn bæði faðir og móðir og allir forfedrar, at tað er meira heiðurvert og heilagt og stendur í størri sóma bæði hjá gudum og øllum vitugum monnum, og at ein eigur at æra fosturlandið og lúta fyri tí og eftirlíka tí, tá tað ilskast, meira enn faðir sínum, og antin rættleiða tað, ella gera tað, sum tað býður og líða við tolni, um tað býður einum líða nakað, antin tað er koyril ella fongsil, ella tað er sár ella deyði í hernaði. Tað, fosturlandið býður, eigur ein at gera, og tað er tað rætta, og ein eigur ikki at víkja ella halda seg undan ella rýma haðani, ein er settur, men bæði í hernaði og fyri rættinum og allastaðni eigur ein at gera tað, ið staturin og fosturlandið býður, ella beinleiða tað um, hvat ið rætt er, tá til royndar kemur. Men at fara fram við hørðum er at vanhalga, tá talan er um móður og faðir, og tað í meiri muni, tá talan er um fosturlandið.“

Hvat skulu vit siga til hetta, Kriton? At lógirnar siga satt, ella at tær ikki gera tað?

Kriton: Eg fari at halda, at tær siga satt.

13.

Sokrates: „Kanna tí eftir, Sokrates,“ munnu kanska lógirnar siga, „um vit siga satt, tá vit siga, at tað, tú ætlar at gera móti okkum, ikki er beint. Tí umframt at vit hava gitið og fostrað og uppalt teg og givið tær og øllum øðrum borgarum lut í øllum tí góða, vit vóru førar fyri, hava vit eisini greidliga boðað frá, at tá ein atheningur er vorðin myndugur og kunnugur við statsins viðurskifti og okkum lógir, stendur honum í boði, um vit ikki eru honum í lagi, at taka, hvat hann eigur, við sær og fara, hvar hann vil. Og um so er, at ein av tykkum ætlar sær til eina av okkara útbygdum ella til ein fremmandan bý og búsetast har, av tí hann fylist á okkum, er eingin av okkum lógum meinbogi og forðar honum fyri at fara við sínum viðføri. Men tann tykkara, ið verður verandi her, tó hann sær, hvussu vit siga dómur og annars stýra statinum, um hann siga vit, at hann í sínum atburði hevur sýnt, at hann tekur við okkara boðum; og tann, sum tá er ólýðin, um hann siga vit, at hann ger trinnan órætt við ikki at akta okkum, sum í fyrsta lagi eru hansara foreldur, í øðrum lagi hansara uppalarar og í triðja lagi tí hann, ið hevur lovað at akta okkum, hvørki aktar okkum ella rættleiðir okkum, um vit fara skeivar í nøkrum, men tó at vit einans sáttliga orða um og ikki við hørðum áleggja, hvat vit krevja, og lata annað av tveimum standa í boði, antin at rættleiða ella akta okkum, so ger hann hvørki.“

14.

Og nú siga vit, Sokrates, at tú fert at verða lagdur undir hatta, um tú útinnir tað, tú ætlar tær, og serliga tú fram um aðrar atheningar.“ Um eg so hevði spurt: Hví tá? høvdu

tær við röttum ávíst, at serliga eg av øllum atheningum hevði játtað at liva eftir teirra boðum. Tí tær kundu siga: „Sokrates, vit hava framíhjáprógv fyri, at bæði vit og staturin hava verið tær í lagi. Tí annars hevði tú ikki fram um aðrar atheningar støðast so væl í hesum stati, um tær ikki hevði líkst á hann fram um aðrar. Og ikki hevur tú ferðast úr býnum fyri at hyggja teg um, burtursæð frá, at tú einaferð ferðaðist til Istmos, og tá tað galt hertænastu. Og heldur ikki hevur tú, sum flestir aðrir, gjørt ferð til útlandini, og ikki hevur tú tráað eftir nøkrum øðrum stati ella øðrum lógum; men vit og okkara statur vóru tær til lags. So opinberliga valdi tú okkum og tókst við at liva sum borgari eftir okkara boðum, og fram um alt: Tú hevur gitið børn í okkara stati og soleiðis prógvað, at tær líktist á hann. Og tær stóð í boði, tá sak tín var fyri, at seta uppskot fram um útlegd sum revsing, so at tú tá við statsins samtykt kundi gera tað, tú nú ætlar at gera móti hansara vilja. Men tá talaði tú so erpin um, at tú ikki vildi lata á tær finna, um tú skuldi lata lív, og at tú valdi deyðan fram um útlegd. Nú hvørki smæðist tú hini orðini ella leggur lag í okkum lógir, sum tú ætlar at týna, men sum ein vesalur trælur ert tú um at smoyggja tær undan teimum sáttargerðum og avtalum, ið vóru okkara millum, um tú skuldi liva eftir okkara boðum. Svára okkum nú fyrst upp á tað, um vit hava rætt ella ikki, tá vit siga, at tú hevur lovað, ikki við orðum, men í gerningi at liva sum borgari eftir okkara boðum.“

Hvat er at siga hartil, mega vit ikki játta?

Kriton: Jú, Sokrates, vit noyðast til tess.

Sokrates: „Men so skikkað,“ høvdu lógirnar sagt, „brýtur tú sáttir og avtalur við okkum, og tað, hóast tú ikki vart tvingaður ella lumpaður at taka við teimum ella noyddist at umráða teg í bræði; í 70 ár hevur tær staðið í boði at fara burtur, um tær ikki dámdi okkum, og sáttirnar tóktust tær órættvísiligar. Men tú kjósaði hvørki Sparta ella Kreta, statir, sum tú kortini altíð hevði hildið havt góða skipan, líka so lítið sum nakran annan hellenskan stat ella nakran fremmandan. Tú hevur tvørturímóti ferðast minni uttan fyri henda bý enn tey høltu, blindu og aðrir kryplar. So væl líktist tær á býin fram um aðrar atheningar – og tá sjálvsagt eisini á okkum lógir. Tí hvørjum dámar stat uttan lógir? Men nú tykist tú ikki vilja standa við tað, vit vóru komin ásamt um. Jú, Sokrates, tað vilt tú, sostatt sum tú aktar okkum lógir, og tú vilt ikki gera tær fyri skommum við at rýma hiðani.“

15.

Tí hugsa nú um, hvat gott tú gert tær sjálvum ella tínum vinum, um tú gert skeivt í hesum og gert brot móti nøkrum av hesum tingum. Tí at vinir tínir koma í vanda fyri at verða dømdir í útlegd og fyri at missa síni borgararættindi ella ognir sínar, er toliliga greitt. Men tú sjálvur, um tú kemur til ein av grannastatunum, Theben ella Megara – tí báðir hesir eru væl skipaðir – so fert tú at koma sum ein fíggindi av teirra statsskipan, Sokrates, og allir, ið bera alsk til sín stat, fara at hava eitt ringt eyga til tín, tí teir halda

teg vera lógspillara, og tú fert at nœra um ta meining, at tínir dómarar dømdu beint. Tí tann, sum forkemur lógunum, vil tykjast væl skikkaður til at spilla teir ungu og skilaleysu. Tú vilt so kanska skýggja teir væl skipaðu statirnar og teir av monnum, ið eru væl siðaðir. Men um tú gert tað, loysir tað seg so fyri teg at liva? Ella kanska kortini tú fert á fund teirra og ert framligur til at byrja samtalur, men um hvat, Sokrates? Kanska um tað sama, tú ert vanur at hava á lofti, um at dygd og rættvísi og góður siður, og lógirnar, er tað, ið hevur størsta virði fyri menniskjað. Og finst tær ikki, at Sokrates ger sær fyri skommum við slíkum atburði? Ein skuldi trúð tí. Men kanska tú so vilt smoyggja tær burtur haðani og gera ferðalag til Thessalia at vitja kenningar Kritons. Tí har heldur siðaloysi og vanaskipan til, og kanska fólk høvdu havt fragd av at hoyra teg breggja av tí skálkabragdi at rýma úr fongslinum við at bjarma teg í ein bjálva ella tilíkt, sum teir, ið rýma, eru vanir at nýta, og umskapa tína útsjónd. Men at ein gamalur maður sum tú, sum eftir øllum líkindum at døma ikki hevur langa ævi eftir, er so mungin eftir at liva, at hann troystar sær til at gera brot móti teimum hægstu lógunum, man eingin fara at hava tað á máli? Líkt til, um tú ikki fert at finnast at nøkrum av teimum. Men gert tú tað, so fert tú at hoyra mangt og hvat, ið ikki er til prýðis fyri teg, og tú lýtur at liva á tann hátt, at tú verður hvøns mans traðk og trælur, og hvat annað vilt tú taka tær til í Thessalia enn sita til háborðs har, sum um tú vart farin hagar fyri at halda tær á teiti í veitslum? Men tínar samrøður um rættvísi og aðrar dygdir, hvat verður av teimum? Men kanska vilt tú liva, av tí tú eigur børn, fyri at tú kanst uppfostra og uppenja tey har, aftaná at tú hevur gjørt, at tey eru uttan fosturland, so at tey eisini kunnu hava tað at takka tær fyri. Ella kanska hetta ikki er tín meining, men eftir tíni ætlan verða tey betur uppfostrað og uppvand her, meðan tú ert á lívi, tó tú ikki livir saman við teimum, tínir vinir vilja syrgja fyri teimum, heldur tú. Íðan hvat – heldur tú, at vinir tínir fara at syrgja fyri teimum, um tú fert tín veg til Thessalia, men ikki, um tú fert til Hades? Jú, so sanniliga, um tá er góð mura í teimum, ið siga seg vera vinir tínir, fert tú at trúgva tí.

16.

Nei, Sokrates, akta okkum, sum hava uppalið teg, og set hvørki børn ella lív ella nakað annað fremri, enn tað at gera rætt, so at tú, tá tú ert komin til Hades, kanst hava hetta at verja teg við móti teimum, ið har eiga ræðið. Tí eitt er óivað: Hvørki her í lívinum, ella tá tú ert komin hagar – hvørki fyri sjálvan teg ella vinir tínar – man tað roynast betur ella rættvísari ella av gudunum meira fagnað, um tú nú rýmir. Um tú nú fert frá lívinum, so verður tað kanska tú, ið hevur liðið órætt, ikki av okkum lógum, men av menniskjum. Rýmir tú, harafturímóti, og harvið gert tær fyri skommum við at lona órætt við órætti, ilt við illum og brýtur avtalur og samtyktir tínar við okkum og gert ilt móti tær sjálvum og vinum tínum og fosturlandinum og okkum, tá munnu bæði vit ilskast á teg, meðan tú ert á lívi og systrar okkara, lógirnar í Hades, munnu ikki fagna

tær væl, tá tær vita, at tú hevur roynt at forkoma okkum, alt tað, tú orkaði. Lat tí Kriton ikki fáa teg yvirtalaðan til at gera tað, hann sigur, men fylg heldur okkara ráðum.“

17.

Alt hetta, Kriton, tú mín so kæri vinur, mást tú væl vita, tykist mær ljóða mest at líkna við, at teir, ið hava verið í korybantadansi tykjast hoyra floytuspæl, og orðini ljóma mær í oyrum, so eg ikki fái hoyrt nakað annað. Tí skalt tú vita, at um tú talar móti teimum meiningum, eg nú havi, verða orð tíni fyri einki. Men, um tú kortini meinar, at tú kanst útinna nakað stórvegis, so sig fram.

Kriton: Nei, Sokrates, eg havi einki meiri at draga fram.

Sokrates: Lat so vera harvið, Kriton, og lat okkum gera so, sum eg havi sagt, tí tað er leiðin, gudurin vísir okkum á.

GORGIAS

Kallikles: Eisini tað, Sokrates, eigur kanska at rópast roynnisverk, at koma á vápnafund, tá einki er at koma eftir, tí lokið er stríð.

Sokrates: Sig mær ikki tað, Kallikles, eru vit ov seinir og koma, tá veitslan er liðug?

Kallikles: Gerst ikki við. Valafundur var. Gorgias hevur stutt síðani hildið fyrilestur fyri okkum. Tað var ikki eiti av fyrilestri.

Sokrates: Harmiligt. Men alt gjørdi hasin Kairefon, ið noyddi meg at koma við sær oman á torgið at práta.

Kairefon: Tað bætist aftur, Sokrates. Gorgias er mín gamli vinmaður, og hann firir ikki fyri aftur at halda fyrilestur fyri okkum í stundini, um tú vilt, Sokrates, uttan so er, at tú heldur vilt eiga tað á til onkuntíð seinri.

Kallikles: Hvat er tað tú sigur, Kairefon? Er Sokrates alspentur eftir at hoyra Gorgias?

Kairefon: Júst tí eru vit komnir.

Kallikles: Íðan, so verða tit sanniliga at koma at vitja meg onkun dagin, tykkum ber til. Gorgias heldur til hjá mær, meðan hann er her, og so er gaman í hjá honum at halda fyrilestrar fyri tykkum.

Sokrates: Vorðið sum, Kallikles. Men eg vildi fegin, at vit komu at samrøðast við hann. Tí eg vildi fegin gjørt meg kunnigan við og fingið greiði á, hvaðan snildarmegin hjá hesum manni sprettur, og hvat tað er, hann býður seg fram við og lærir. Viðvíkjandi fyrilestrum fari eg, sum tú sigur, at eiga teir á til eina aðra ferð.

Kallikles: Best man vera at spyrja hann sjálvan, Sokrates, tí tað var júst eitt tað týðningarmesta, hann bar fram í sínum fyrilestri, at hann sá seg fòran fyri at svara upp á alt, ið áhoyrararnir spurdu um.

Sokrates: So ber væl til. Spyr tú hann so, Kairefon.

Kairefon: Hvat skal eg spyrja hann um?

Sokrates: Hvat hann er.

Kairefon: Eg skilji ikki.

Sokrates: Jú, um so var, at hann fekst við at gera skógvar, mundi hann svara, at hann var skósmiður. Skilur tú so?

Kairefon: Eg skilji og fari so at spyrja hann. Sig mær eitt, Gorgias. Eru tað álítandi tíðindi, sum hesin Kallikles ber, at tú sært teg fòran fyri at svara upp á alt tað, tú verður spurður um?

Gorgias: So er, Kairefon. Tað er ikki longri síðani enn beint í áðni, at eg kunngjørdi

tað, og eg tori at siga, at tað eru mong ár, síðani nakar við spurningum hefur sett meg fastan.

Kairefon: So verður tú ivaleyst lættliga færur fyri at svara upp á tað, eg skal spyrja teg um, Gorgias.

Gorgias: Ger so væl, nú eru løgir, Kaifefon.

Polos: Gaman í, Kaifefon. Men vilt tú ikki heldur royna teg móti mær? Mær finst, at Gorgias eigur at vera móður, hann helt so leingi á við síni talu í áðni.

Kairefon: Hygga síggj, Polos. Tú heldur kanska, at tú roynist betur á leikvøllum enn Gorgias.

Polos: Tað man ikki vera, men eg haldi meg kunna basa tær.

Kairefon: Gaman í. Svara so meðni, tú ert so altráur.

Polos: Spyr tú.

Kairefon: Eg skal spyrja. Um so var, at Gorgias var kønur í somu list sum bróðir hansara Herodikos, hvat áttu vit so beinast at rópa hann? Kanska tað sama sum bróðurin?

Polos: Sjálvsagt.

Kairefon: Vit vóru sostatt á beinari leið, um vit róptu hann lækna?

Polos: Ja.

Kairefon: Var hann kønur í somu list sum Aristofon, sonur Aglaofons, ella bróðir hansara, hvat áttu vit at rópa hann, tá beint skuldi verið?

Polos: Málara, vituligt.

Kairefon: Av tí hann er kønur í einihvørjari list, hvat verða vit so beinast at rópa hann?

Polos: Hoyr meg, Kaifefon. Mangar eru snildir manna, framleiddar gjøgnum royndir á royndarligan hátt. Tí tað roynda ger, at okkara lív gongur fram eftir royndarhátti, tað óroynda harafturímóti, at tað fer fram eftir fummum og mest sum upp á gjøt. Tær ymsu snildirnar dyrkast av ymsum á ymsan hátt, tær bestu av teimum bestu. Millum teirra er Gorgias, ið dyrkar ta vakrastu av øllum snildum.

Sokrates: Mær finst, Gorgias, at Polos hefur lisið sær væl uppá, men lyfti sítt til Kaifefon helt hann tó ikki.

Gorgias: Hvussu tá, Sokrates?

Sokrates: Eg haldi ikki, at hann hefur givið greitt svar upp á tað, ið spurt varð um.

Gorgias: Íðan, spyr tú hann so sjálvur.

Sokrates: Nei, eg vil heldur spyrja teg sjálvan, um so er, at tú ikki bert teg undan. Tí tað kennist gjølla av tí, Polos flutti fram, at hann hefur lagt meiri dent á at tala enn at samtala.

Gorgias: Hvat meinast tú við, Sokrates?

Sokrates: Jú, Polos, upp á Kaifefons spurning um, hvør list tað var, Gorgias var kønur

í, einans rósar tú hansara list, eins og onkur var her, ið lastaði hann; men upp á, hvør list tað er, svaraði tú einki.

Polos: Svaraði eg ikki, at tað var tann vakrasta?

Sokrates: Tí noktast ikki fyri, men eingin hevur spurt um, hvussu vorðin list Gorgiasar er, men um, hvør list tað er, og hvat maðurin beinast eigur at rópast. Minst til, hvussu greitt og fyndugliga tú svaraði, tá Kairefon í áðni setti fram spurningar. Royn nú á sama hátt at svara, hvat slag av list, Gorgias dyrkar, og hvat hann eigur at rópast. Men hoyr, Gorgias, sig tú okkum heldur sjálvur, hvat vit skulu rópa teg, og hvat slag av list, tú ert kønur í.

Gorgias: Talukynstrinum.

Sokrates: Vit eiga so at rópa teg talara?

Gorgias: Ein góðan talara, júst tað, Sokrates, um tú vilt geva mær tað navn „av hvørjum eg man mær erpa,“ sum sigst hjá Homeros.

Sokrates: Ja, tað fari eg at gera.

Gorgias: Ger so væl.

Sokrates: Skulu vit so ikki eisini skoyta uppí, at tú ert maður fyri at gera aðrar til tað sama?

Gorgias: Hatta er júst tað, eg kunngerri ikki einans her, men hvar eg ferðist.

Sokrates: Ger nú so væl, Gorgias, at halda fram við at samtala, sum vit nú gera, har spurt verður og svarað verður, meðan alt tað langrøkjuta, sum Polos royndi seg í, verður goymt til eina aðra ferð. Men tað, tú lovar, mást tú ikki ganga frá. Svara tí stutt og greitt teimum spurningum, ið framsettir verða.

Gorgias: Hóast, Sokrates, spurningar eru til, har tað gerst neyðugt at vera langrøkjutar fyri at svara á fullfíggaðan hátt, skal eg royna at svara stutt og greitt. Tað hóskar eisini væl við tað, sum eg eri vanur at halda, at eg kenni ongan, ið er førur fyri at svara styttri og greiðari upp á sama spurning enn eg.

Sokrates: Tað er júst tað, ið tørvast, Gorgias. Prógva so nú tín fyndugleika; onkra aðra ferð kunnu vit so hoyra, hvussu væl tú dugir at taka til orðanna.

Gorgias: So skal vera, og skjótt skalt tú viðganga, at tú aldri hoyrði mann fyndugari enn meg.

Sokrates: Eg hoyri. Tú sigur, at tú ert kønur í talukynstrinum og ert førur fyri at gera aðrar til talarar. Hvat hevst talukynstrið at? Tú veitst jú, at vevingarkynstrið fæst við at gera vevnað, ikki so?

Gorgias: So er.

Sokrates: Og tónleikurin við at gera løg?

Gorgias: Satt er tað.

Sokrates: Við Heru, Gorgias, eg má undrast á, hvussu greitt og fyndugliga, tú svarar.

Gorgias: Tað mátti so verið.

Sokrates: Tað sigst ikki annað. Men viðvíkjandi talukynstrinum, sig mær so, hvat fæst tað við?

Gorgias: Við orð.

Sokrates: Hvat slag av orðum? Slík, ið upplýsa tey heilsuveiku um, hvussu tey eiga at liva fyri at fáa heilsubót?

Gorgias: Nei.

Sokrates: Talukynstrið fæst sostatt ikki við øll sløg av orðum?

Gorgias: Nei.

Sokrates: Men tað fæst við at gera menn til talarar?

Gorgias: Ja.

Sokrates: Og er ført fyri at fáa teir at hava skil á teimum tingum, teir tala um?

Gorgias: Vituligt.

Sokrates: Hygga nú, læknakynstrið, sum vit áður nómu við, ger tað ikki sínar menn fjarar at skilja og tosa við tey sjúku?

Gorgias: Jú, meir enn so.

Sokrates: Sostatt tykist tað, at læknakynstrið eisini fæst við orð?

Gorgias: Ja.

Sokrates: Slík, ið eru um sjúkur?

Gorgias: Júst so.

Sokrates: Fæst ikki eisini fimleiksfrøði við orð, tey, ið viðvíkja kropsins góða ella ringa standi?

Gorgias: Óivað.

Sokrates: Á sama hátt er ivaleyst við øllum listum og snildum yvirhøvur. Allar fáast við orð, slík nevnliga, ið viðvíkja tí evni, henda ella handa list og snild hava við at gera.

Gorgias: Tað tykist so.

Sokrates: Hví rópar tú ikki talukynstrið ta list, ið fæst við orð, tá tað tó er grundin til, at tú rópar talukynstrið so?

Gorgias: Tað skal eg so væl siga tær, Sokrates. Í teimum áðurnevndu snildum ræður um gott handalag og annað tílíkt; men handalagið hevur einki at týða í talukynstrinum, hvørs virkan og aðaleyðkenni eru orðini. Tí má eg standa við tað, eg áður havi sagt, og sum eg haldi vera beint, at talukynstrið fæst við orð.

Sokrates: Eg dugi ikki heilt at skilja teg, tó man eg skjótt fara at fáa greiði á tí. Sig okkum: Snildir eru til, ikki so?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Millum allar hesar snildir eru summar, har, tað eg dugi at síggja, verkið er alt og orðið mest sum einki, í summum førum als einki. Slíkar ber til at fremja í tøg, um vera skal, sum t.d. listina at gera málningar og standmyndir og ymiskt annað. So frægt eg nú dugi á at skyna, heldur tú ikki, at talukynstrið er uppi í hesum snildum. Ikki so?

Gorgias: Hatta er þúra beint, tú sigur, Sokrates.

Sokrates: Men nú eru snildir, sum í síni heild fremjast við orðum og har verkið annaðhvort er als einki, ella at kalla einki sum t.d. aritmetikk, rokning, geometri og eisini talv. Síðani er til ein nögð av øðrum snildum, sum summar krevja okkurt um javnt av verki og orði, men flestar mest orð, ið bera alla orkuna. Tað er upp í hesar somu snildir, at eg haldi, tú fert at telja talukynstrið.

Gorgias: Óivað tað.

Sokrates: Men eg haldi ikki, at tú manst rópa hinar snildirnar talukynstur, hóast tíni orð fullu so, tá tú segði, at virkanin og aðaleyðkenni hjá talukynstrinum vóru orðini, soleiðis at onkur, ið dugdi væl at sita undir, kundi mótmælt tær við at siga: Hoyr, Gorgias, rópar tú tá aritmetikk talukynstur? Men eg fyri mín part haldi, at tú rópar hvørki aritmetikk ella geometri talukynstur, ikki so?

Gorgias: Tú ert á beinari leið, Sokrates, tú skilur meg fullvæl.

Sokrates: Sostatt mást tú upp á tað, eg spurdi um, geva eitt svar, greitt í odd og egg. Hygg her: Talukynstrið er ein av teimum snildum, ið mest sum heilt styðja seg til orð, men aðrar snildir gera tað sama. Eg spyrji nú: Hvat er eyðkenni hjá teimum orðum, ið talukynstrið nýtir, og sum gera, at tú rópar tað talukynstur? Um nú t.d. onkur, ið vildi fingið greiði á einihvørjari av teimum snildum, vit hava tosað um, setti tann spurning fram fyri meg: „Hoyr, Sokrates, kanst tú siga mær, hvat lærugrein aritmetikk er?“ mundi eg svarað honum tað sama, tú svaraði í áðni, at tað er ein av teimum, har aðaleyðkenni er orð. Spurdi hann so uppafur: „Hvat eru hesi orð um?“ mundi eg svarað: Um makað tøl og stök og um stóddina av báðum sløgum. Spurdi hann so haraftrat: „Hvat er so rokning?“ mundi eg svarað: Eisini ein av teimum snildum, hvar aðaleyðkenni er orð. Spurdi hann uppafur: „Hvat eru so tey orðini um?“ mundi eg tá svarað – eins og tá broytingaruppskot verða framlögð á fjøldarfundinum – at aritmetikk og rokning eru um makað tøl og stök, tó so, at rokning eisini fæst við rúgvur, makaðar og stakar. Kom so onkur annar og spurdi um, hvat astronomi var, og eg svaraði, at eyðkenni hjá hesi snild eisini vóru orð, mundi hann framhildið: „Hvat eru tey orð um, sum eyðkenna astronomiina?“ og eg mundi tá svarað: Tey eru um stjörnu-, sólar- og mánagongdirnar og ferðir teirra sínámillum.

Gorgias: Tú hevur rætt, Sokrates.

Sokrates: So er at venda til tín, Gorgias. Talukynstrið er sostatt ein snild, har øll orkan kemur til sjóndar við orðum.

Gorgias: So er.

Sokrates: Sig mær so: Hvat eru so tey orð um, ið eyðkenna talukynstrið?

Gorgias: Um tað størsta, og um tað besta í mannaviðurskiftum, Sokrates.

Sokrates: Hoyr, Gorgias, hatta tú sigur, er uttanveltað og ógreitt. Manst tú ikki sjálvur í veitslum hava hoyrt menninar syngja hina vísuna, har uppramsað verður, at í fyrsta lagi er tað at hava góða heilsu tað besta, í øðrum lagi, tað at vera væl vorðin, og í triðja lagi, tað at savna ríkidømi uttan svik?

Gorgias: Víst havi eg hoyrt hana, men hvat sipar tú til?

Sokrates: Jú, sært tú. Vit hugsa okkum, at ein av hesum yrkismonnum, hvørs yrki rímarin hevur prísað, stígur fram í stundini, bæði læknin og fimleikslærarin og keypmaðurin, og at fyrst læknin tekur til orða soleiðis: „Hoyr, Sokrates, Gorgias villir teg, tí tað er ikki hansara list, ið fæst við tað hægsta góða í mannalívnum, men mín.“ Spurdi eg hann so: „Hvør ert tú, ið tosar so?“ mundi hann svarað: „Eg eri lækni.“ „Íðan, er úrslitið av tínum kynstri tað hægsta góða?“ „Vituligt, Sokrates,“ hevði hann sagt, „hvat er betri hjá menniskjuni enn heilsan?“

Fimleikslærarin tekur so til orða og sigur: „Eisini mær hevði dámt at sæð, Sokrates, um Gorgias kann sýna tær eitt betri úrslit av sínum kynstri enn eg av mínum.“ Eg mundi so á sama hátt farið og spurt hann: „Hvør ert so tú og hvat er yrki títt?“ Hansara svar mundi ljóðað: „Fimleikslærari, og mítt yrki er at fáa menninar príðar og reystar.“

Síðani stígur keypmaðurin fram, og við vanvirðing fyri hinum báðum tekur hann soleiðis til orða: „Umráð teg, Sokrates, og royn, um tú hjá Gorgiasi ella nøkrum øðrum finnur nakað gott, ið kann metast við ríkidømi.“ Søgdu so vit við hann: „Íðan, ert tú førur fyri at koma við tí?“ mundi hann farið at svarað: „Ja“. „Hvat maður ert tú so?“ „Keypmaður.“ „Hygga síggi! Tú heldur ríkidømi vera tað besta hjá monnum?“ „Einki at ivast í,“ mundi hann sagt. „Men kortini heldur Gorgias tvørturímóti, at hansara kynstur framleiðir tað, ið betri er enn títt,“ mundi okkara svar verið. Óivað fer hann so at spyrja: „Hvat gott er tað? Tað skal Gorgias geva svar uppá.“

Sært tú, Gorgias, hugsa tær nú til, at tú vart spurdur soleiðis, bæði av teimum og av mær, og greið okkum so frá, hvat tað er, tú rópar tað besta hjá monnum, tað, tú ert førur fyri at framleiða.

Gorgias: Tað er tað, Sokrates, ið av sonnum er tað besta. Tað ber manninum sjálvum frælsi og gevur honum vald at vera yvir øllum í sínum býi.

Sokrates: Hvat er so tað?

Gorgias: Tað at kunna við sínum orðum sannføra dómararnar í rættarsalinum og ráðsharrarnar í ráðhúsinum og menninar á fjøldarfundunum og á hvørjum fundi, har røtt verður um almenn viðurskifti. Eigur tú hesa orku, ert tú førur fyri at gera bæði læknan og fimleikslærarin til tínar bønarmenn. Og tað fer at koma í ljósmála, at hasin keypmaðurin, tá samanum kemur, savnar eitt ríkidømi, ikki til sín sjálvs, men til ein annan, til tín nevnliga, ið eigur gávuna at tala og at sannføra fjøldina.

Sokrates: Jú, Gorgias, eg fari at viðganga, at hatta tú nú segði um talukynstrið var bæði gjølla og fyndugliga framborið, og skilji eg teg beint, er tað sannførsla, ið talukynstrið útvegar, og tess aðaleyðkenni er tað, og tá er tað komið at markinum. Men kanska tú heldur, at tað er meira ment enn at sannføra áhoyrararnar?

Gorgias: Als ikki, Sokrates. Mær finst, tú hevur sett rætt mark. Hatta er júst aðaleyðkennið.

Sokrates: Hoyr meg nú, Gorgias. Tí tú skalt vita, at eg eri so vordin, at tá eg eri

komin á tal við onkun, vil eg fegin vita, hvat vit tosa um. Og eg hugsí, at somuleiðis gongst tær.

Gorgias: Hvat sipar tú til, Sokrates?

Sokrates: Tað skal eg beint nú siga tær. Tú skalt vita, at eg veit ikki reiðiliga, hvat slag av sannførslu tað er, ið talukynstrið framleiðir og hvat tað er, ið tað, eftir tíni meining, fæst við. Tó havi eg varhugan av tí. Men kortini fari eg at spyrja teg: Hvat slag av sannførslu framleiðir talukynstrið og hvat fæst tað við? Men hví spyrji eg teg, tá eg sjálvur havi varhugan av tí, og tað tí átti at verið mín skylda at koma við frágreiðingini? Tað skal eg nú so væl siga tær. Tað er ikki fyri tína skuld, men fyri at okkara orðadráttur kann ganga fram á tann hátt, at hann gevur okkum sum best greiði á tí, vit kjakast um. Ansa nú eftir, um tær ikki finst tað vera beint av mær at spyrja teg. Spurdi eg teg um: „Hvør málari er Zeuxis?“ og tú so svaraði: „Tað er hann, ið málur myndir,“ hevði eg so ikki allan rættin at spyrja teg: „Hvørji sløg av myndum málur hann?“ Ikki so?

Gorgias: Vituligt.

Sokrates: Sjálvsagt. Tí málara eru, ið fáast við onnur evni.

Gorgias: Ja.

Sokrates: Um so var, at eingin annar enn Zeuxis fekst við at mála, hevði svar títt verið beint.

Gorgias: So er.

Sokrates: Sostatt, svara mær á sama hátt viðvíkjandi talukynstrinum: Er talukynstrið einsamalt, eftir tí sum tú heldur, ført fyri at framleiða sannførslu, ella eru til onnur sløg av snildum, ið gera tað sama? Eg haldi bara sum so: Hann, ið undirvísir í einihvørji lærugrein, sannførir hann næmingin viðvíkjandi tí, hann lærir hann, ella ikki?

Gorgias: Sjálvsagt sannførir hann fram um alt, Sokrates.

Sokrates: Lat okkum so fara undir tær somu snildirnar sum áður. Aritmetikkinn, lærir hon okkum ikki um talstøddir?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Og so skikkað sannførir hon okkum eisini?

Gorgias: Ja.

Sokrates: Stendur tað so fast, at aritmetikkinn framleiðir sannførslu?

Gorgias: Tað er líkt til.

Sokrates: Um onkur so kom og spurdi: Hvat slag av sannførslu framleiðir hon, og hvat fæst hon við, mundu vit óivað svarað, at hon fæst við talstøddir, makaðar og stakar. Og á sama hátt kunnu vit viðvíkjandi øllum hinum snildunum ásanna, at tær framleiða sannførslu, og í hvørjum einstøkum føri ávísa, hvat slag og um hvat evni.

Gorgias: Ja.

Sokrates: So skikkað tykist tað, at talukynstrið ikki er einsamalt ført fyri at framleiða sannførslu?

Gorgias: Satt sigur tú.

Sokrates: Av tí at talukynstrið soleiðis ikki einsamalt er ført fyri at stevna móti hesum miði, men eisini aðrar snildir stevna somu leið, mundu vit so ikki havt allan rættin at spyrja og ganga fram eftir somu skipan, sum tá vit tosaðu um málaran: Hvat slag av sannførlu fæst talukynstrið við, og hvat er tað um? Ella finst tær ikki, at eg havi rætt at spyrja so?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Kom so við svarinum, Gorgias, tá tú sjálvur viðgongur, at spurningurin er beint borin fram.

Gorgias: Eg sipi til, Sokrates, ta sannførlu, ið kemur til sjóndar fyri rættinum og á øðrum fjølmentum fundum – tað, sum eg annars segði í áðni -, og sum er um tað rættvísa og tað órættvísa.

Sokrates: Hevði eg ikki varhugan av, at tað júst var handan sannførlan og við hasum evninum, tú hevur sipað til. Eg biði teg nú um ikki at undrast á, um eg onkuntíð seinni skuldi spurt upp í saman um slíkt, ið nú tykist greitt. Um so verður, er tað ikki fyri at plága teg, men einans fyri at samtalan kann ganga fram á skipaðan hátt, so at vit ikki venja okkum til at lofta orðunum, áðrenn tey eru søgd, og fyri at tú kanst fáa líkindi til at halda fram við tíni hugsan á tí grundarlagi, tú sjálvur vilt.

Gorgias: Harí gert tú beint, Sokrates.

Sokrates: Lat okkum so fara víðari: Tú sigur teg hava lært nakað?

Gorgias: So er.

Sokrates: – og at hava fingið eina meining?

Gorgias: Tað vildi eg hildið.

Sokrates: Finst tær, at tað at vita og tað at meina, ella vitska og meining er tað sama, ella er tað tvey ymis ting?

Gorgias: Eg haldi tað vera ymis ting.

Sokrates: Beint hevur tú. Og tað úrslitið fært tú við at hugsa á henda hátt: Um tú varð spurdur so: „Eru bæði ósannar og sannar meiningar til, Gorgias?“ Mundi tú ivaleyst játtað.

Gorgias: So er.

Sokrates: Men vitska harafturímóti, er til bæði ósonn og sonn vitska?

Gorgias: Nei, als ikki.

Sokrates: So er vituligt, at tað eru ymis ting.

Gorgias: Tú sigur satt.

Sokrates: Men báðir partar halda seg hava rætt, teir, ið hava vitsku, og teir, ið hava meining?

Gorgias: Tað noktast ikki fyri.

Sokrates: Vit verða so at halda, at til eru tvey sløg av sannførlu, annað, sum meining við ongari vitsku sprettur úr, annað, sum vitska sprettur úr?

Gorgias: So man vera.

Sokrates: Hvat slag av sannfærslu framleiðir nú talukynstrið fyrri rættinum og á fjølmentum fundum viðvíkjandi tí rættvísa og órættvísa? Ta sannfærslu, sum meining við ongari vitsku sprettur úr ella hitt, sum vitska sprettur úr?

Gorgias: Greitt og týðuligt, *Sokrates:* Ta sannfærslu, sum meining sprettur úr.

Sokrates: So skikkað tykist tað, at talukynstrið framleiðir sannfærslu viðvíkjandi tí rættvísa og tí órættvísa á einum grundarlagi, ið er álit, men ikki vitska?

Gorgias: Ja.

Sokrates: Tað ræður so um hjá talarunum fyrri rættinum ella á øðrum fjølmentum fundum ikki at útvega vitsku viðvíkjandi tí rættvísa og tí órættvísa, men einans meining? Eisini hevði tað jú verið beinanvegin ómøguligt eftir so stuttari tíð at útvega eini mann-fjöld vitsku viðvíkjandi slíkum stórmálum.

Gorgias: Óivað

Sokrates: Íðan. Lat okkum so kanna gjøllari eftir, hvat ið er at siga um talukynstrið. Eg veit satt at siga ikki reiðiliga sjálvur, hvat eg skal halda. – Tá býurin heldur fund til at velja lækna ella skipasmiðir ella aðrar yrkismenn, hvørjir teir nú kunnu vera, eru tað óivað ikki talararnir, ið skulu ráðast um tað, ha? Tí tað ræður jú um at velja tann hegnigasta og kónasta. Heldur ikki, tá ætlanin er at gera múrar ella havnir ella skipastøðir, fórt tú at spyrja teir eftir, men tú spurdi arkitektarnar, og ikki at tala um, tá samráðast skuldi um at velja hernaðarleiðarar ella um atburð í hernaði ella um at kringseta og hertaka borgir og virki; tá vórðu ikki talararnir spurdir, men teir, ið skil høvdu á hernaðarmálum. Hvørja støðu tekur tú nú til slík dømi? Av tí tú sigur teg vera talara og føran fyrri at gera aðrar til tað sama, er vón til at hoyra teg sjálvan greiða frá, hvat títt kynstur miðar ímóti, og tú mást vita, at eg eisini fyrri tína skuld eri alscentur eftir at hoyra, tí eftir tí sum eg dugi at síggja, eru ikki so fáir her hjástaddir, ið fegnir vilja gerast tínir næmingar, men sum smæðast fyrri at spyrja teg. Legg tí í geyma, at tá tú verður spurdur av mær, eru tað hesir, ið spyrja: „Hvat verður úrlitið, um vit gerast tínir næmingar, *Gorgias?* Í hvørjum almennum viðurskiftum verða vit førir fyrri at fremja okkara meining? Einans í spurningum um tað rættvísa ella tað órættvísa ella eisini, tá havd verða á lofti slík evni, sum *Sokrates* beint nú tosaði um?“ Royn so tú nú sjálvur at svara teimum.

Gorgias: Ja, *Sokrates.* Eg skal royna at greiða gjølla frá allari teirri orku, talukynstrið eigur; annars hevur tú sjálvur gingið á odda í slíkum. Tú veitst óivað, at skipastøðir og múrar hjá atheningum og havnirnar stovnaðust ymist eftir ráðum *Themistoklesar* og ymist eftir ráðum *Periklesar*, men ikki eftir ráðum yrkismanna.

Sokrates: Ja, eg havi frætt um, at hatta sigst um *Themistokles*, og viðvíkjandi *Perikles*, so hoyrði eg hann sjálvan, tá hann setti fram uppskot um miðmúrin.

Gorgias: Við sama lag gongst, *Sokrates*, tá val, sum tú áður nevndi, verður hildið. Tað verða teir ráðgevandi talararnir, ið fremja sína ætlan um, hvørjir ið veljast skulu.

Sokrates: Hatta er eisini tað, sum eg undrist á, *Gorgias*, og sum ger, at eg í langar

tíðir havi spurt meg sjálvan, hvaðan handan orkan kom, sum talukynstrið tykist at eiga. Tá eg hugsi um, hvussu víða tað røkkur, tykist mær, at tað mest sum má vera sent higar av gudunum.

Gorgias: Ja, Sokrates, tá høvdu glómur verið í tær, kendi tú tað út í odd og egg, hvussu tað at kalla leggur allar aðrar orkur undir seg. Eg skal taka fram eitt aðaldømi. Eg havi ofta saman við bróður mínum og øðrum læknum vitjað sjúklingar, ið hvørki vildu taka medisín ella loyva læknanum at skera ella brenna, og meðan tað einki batti, at lækarnir royndu at sannføra, eydnaðist tað mær at sannføra sjúklingin, einans við mínum talukynstri. Eg hætti mær eisini at halda, at um ein talari og ein lækni komu til onkun bý, har teir við orðum skuldu roynd seg hvør móti øðrum antin á fjøldarfundinum ella øðrum fundi, um hvør teirra átti at veljast til lækna, tá mundi læknin verið fyri ongum, og orðasnillingurin, um hann legði lag í tað, mundi verið valdur. Og við sama lag hevði tað gingist, um hann hevði roynt seg móti einumhvørjum øðrum av yrkismonnunum; talarin hevði sannført fjøldina til at velja seg fram um nakran annan. Tí einki mál er til, har talarin megnar ikki at tala meira sannførandi enn nakar av yrkismonnunum fyri eini mannfjöld. Sum tú sært, er tað vorðið sum orka, ið býr í hesum kynstri. Men sum hvørt annað amboð í kappstríði má tað nýtast við hógvi. Tað ber jú ikki til at nýta tað, ein hevur lært í einumhvørjum kappstríði og einihvørji ítrótt, móti øllum. Hevur ein t.d. lært at berjast við nevum ella takast ella berjast við vápnum, so hann ber yvir bæði vin og fígginda, hevur hann tó ikki loyvi til av teirri grund at sláa, meinsla ella drepa sínar vinir. Ella um eitt reyst og prítt ungmenni, væl kønur í at berjast við nevum, kemur heim og smyr fyrst pápan av, síðan mammuna og alt húskið, harnæst sínar vinir, so hevði tað verið skeivt av teirri grund at kasta hatur á hansara lærarar og senda teir í útlegd. Teir hava vant og upplært hann, til at hann skal nýta sín dugnaskap á rættvísan hátt móti fíggindum og yvirgangskroppum, ikki móti teimum, ið vilja honum væl. Her er tað næmingurin, sum vendir sær burtur frá tí, ið er álagt honum, og nýtir sína styrki og snild á órættan hátt. Sostatt eru tað ikki lærararnir, ið eru ringir, ei heldur er tað kynstrið, ið er vánaligt ella eigur part í hesum; men tað eru einans teir, ið brúka tað skeivt, skuldi eg hildið. – Á sama hátt er við talukynstrinum. Tó at talarin er førur fyri at tala móti øllum og um alt, so at hann alt í einum kann fáa fjøldina at halda tað, hann vil, eigur hann kortini ongan rætt til, tí hann er førur fyri hesum, at týna tað álit, lækna og aðrir yrkismenn njóta, men hansara skylda er at nýta sítt talukynstur á rættvísan hátt, eins og tá talan var um ítróttarsnildir. Ber tað so á, at ein, ið hevur lært talukynstrið, nýtir tað til at útinna órætt, er tað ikki beint av teirri grund at kasta hatur á og senda í útlegd tann, ið hevur lært hann. Hesin hevur lært hann at gera rættvísa nýtslu av tí; men næmingurin nýtir tað til tað móttsetta og hann eiga tey at kasta hatur á og senda í útlegd og drepa, ikki lærara hansara.

Sokrates: Eg hoyri, Gorgias, at tú manst hava luttikið í mongum orðadrátti og tá roynt

tað, at teir kjakandi ofta hava trupult við at leggja hesar spurningar so greiðar fram, ið havdir verða á lofti, at allir partar bæði læra og lærast og skiljast í øllum góðum. Men av tí ein partur brigdar hinum, at hansara meining er ógjølla og ógreidliga framförd, ber sundur partanna millum í ósemju og brigsli, so at lítið verður lagt í at greiða tann spurning, ið er fyri hond. Og orðadrátturin endar so ofta við, at teir kjakandi fara so illa hvør við øðrum við ónærligum og ónossligum orðum og brigsli, at áhoyrararnir harmast um at vera komnir at lurta eftir slíkum monnum. Hví sigi eg nú hetta? Tí mær tykist, at títt síðsta svar ikki ber reiðiliga saman við og hóskar til tað, tú í fyrstuni segði um talukynstrið. Av tí haldi eg tað vera eitt sindur hættisligt at fara at mótmæla tær, fyri at tú ikki skalt halda, at mítt mótmæli meira miðar ímóti at vilja tær ann enn at fáa málið væl úr hondum greitt. Tí vil eg, um tú ert eitt menniskja av sama bergi brotin sum eg, fegin spyrja teg, men annars vil eg lata vera. Hvat slag av menniskja eri eg so? spyrst tú. Eg eri so vorðin, at eg fegin lati meg reka aftur, um eg havi órátt í tí, eg sigi, og at eg fegin reki ein annan aftur, um hann hevur óráttin; men betur dámar mær sjálvur at verða afturrikin enn at reka aðrar aftur. Tað fyrri haldi eg vera betri, sostatt sum tað er betri sjálvur at komast undan teirri størstu ólukku enn bjarga øðrum undan henni. Tí so frægt eg dugi á at skyna, er ikki størri ólukka til hjá einum menniskja enn skeiv hugsan um tey ting, her er røtt um. Heldur tú so, at tú telist upp í hesi menniskju, latum okkum tá halda fram við samtaluni; men tykist tær, at vit skulu steðga, verður tað harvið, og so gerst ikki annað enn at halda uppat.

Gorgias: Nei, Sokrates, eisini eg eri av tí berginum brotin, sum teir, tú nústani tosaði um; eitt annað er, at vit kanska eiga at hugsa eitt sindur um áhoyrararnar her. Áðrenn tit komu, hevði eg hildið ein langan fyrilestur fyri teimum, og halda vit nú á við okkara samtaluni, gera vit kanska ov nógv av. Eg haldi tí, vit eiga hugsa um ikki at tarna teimum, ið kanska heldur vilja fáast við okkurt annað.

Kairefon: Lýðið á rópinum, Gorgias og Sokrates, frá áhoyrarunum her, ið krevja at hoyra, hvat tit hava at siga. Eg fyri mín part má ynskja, at eg aldri fái so nógv um at vera, at eg skal missa eitt einasta orð av slíkum samtalum, ið fara so meistaraliga fram.

Kallikles: Við allar gudar, Kairefon. Nú havi eg verið áhoyrari til mangt eitt orðaskifti, men ikki haldi eg meg hava havt slíka gleði av nøkrum sum av hesum, so fyri mær mega tit halda fram við samtaluni og helst í allan dag.

Sokrates: Íðan, Kallikles, frá mínari síðu er einki, ið forðar. Gorgias ræður fyri.

Gorgias: Tað hevði verið mær til minkanar í allari framtíð, um eg segði meg undan, eg, sum havi kunngjørt, at ein og hvør, ið vil, skal hava loyvi at spyrja meg. Er tað eftir ynski og vild hjá áhoyrarunum, at vit skulu halda fram, stendur tær í boði at spyrja um, hvat tú vilt.

Sokrates: So skalt tú hoyra, Gorgias, hvat tað er, eg undrist á av tí, tú hevur sagt, men væl kundi borið á, at tað ert tú, ið hevur allan rættin, og eg, sum fati teg skeivt. Tú boðar frá, at tú ert førur fyri at gera til talara ein og hvønn, ið vil læra hjá tær?

Gorgias: Ja.

Sokrates: Við tí úrsliti at vinna álit hjá fjöldini viðvíkjandi öllum spurningum, ikki við at læra men við at sannføra?

Gorgias: So er.

Sokrates: Tú segði í áðni, at í spurningum um heilsu roynist talarin meira sannförandi enn læknin?

Gorgias: Ja, fyri fjöldini, tað vóru míni orð.

Sokrates: Fyri fjöldini, er tað ikki tað sama sum fyri teimum ókønu? Tí millum teir kønu er hann ikki meira sannförandi enn læknin.

Gorgias: Satt sigur tú.

Sokrates: Roynist hann meira sannförandi enn læknin, er tað tað sama sum, at hann roynist meira sannförandi enn tann køni?

Gorgias: Vituligt.

Sokrates: Og tað, tó hann ikki er lækni? Ikki so?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Men, tann sum ikki er lækni, hann kann ikki hava skil upp á tað, ein, sum er lækni, hevur.

Gorgias: Tað er týðuligt.

Sokrates: Við øðrum orðum: Hin ókøni roynist millum ókønar meira sannförandi enn ein lækni, um so er, at talarin sannførir betur enn læknin. Er ikki so?

Gorgias: Ikki sigst annað.

Sokrates: Og soleiðis er vorðið við talaranum og talukynstrinum, tá røtt er um allar aðrar snildir. Tað nýtist ikki, at hann hevur nakran kunnleika um sjálvt málið, men hann hevur funnið eitt amboð til sannførslu, so at hann tykist teimum ókønu at vita meir enn teir kønu.

Gorgias: Íðan, Sokrates, er tað ikki vorðið sum vinningur, ikki at standa til afturs fyri yrkismonnunum uttan at kenna aðrar snildir enn ta einu?

Sokrates: Um talarin av teirri grund stendur til afturs fyri øðrum ella ei, skulu vit straks kannu eftir, um so er, at tað er til frama fyri okkara samtalu. Men júst nú haldi eg tað vera beinast at granska eftir, um røðarans støða til tað rættvísa og órættvísa, tað ljóta og tað vakra, tað góða og tað illa er hin sama sum til heilsumál og allar aðrar snildir, hvat ið er tað sama sum, at hann ikki veit, hvat ið er gott ella ilt, vakurt ella ljótt, rættvíst ella órættvíst, men eins og ein, ið nýtir brøgd, tykist, hóast ókønur millum ókønar, vita meir enn teir kønu. Ella man tað ikki heldur vera so, at hann má vita tað, og eigur tann, ið kemur til tín at læra talukynstur, at vita tað frammanundan? Og krevst tað ikki, vilt so ikki tú, hansara lærari í talukynstrinum, læra hann um tað – tað liggur jú eitt sindur uttan fyri markið – og einans leggja dent á, at hann verður ein, ið tykist fjöldini at vera kønur uttan at vera tað, og tykist at eiga góðsku uttan at eiga hana? Ella ert tú yvirhøvuð ikki førur fyri at læra hann talukynstrið, um hann ikki frammanundan

er kunnigur í hesum tingum? Hvussu er við tí, Gorgias? Við Zeus, avhyl okkum, sum tú áður segði, orkuna hjá talukynstrinum og greið okkum frá, hvaðan tað sprettur.

Gorgias: Eg vildi ætlað, Sokrates, at næmingurin, um hann ikki veit tað frammanundan, kundi fingið tað at vita hjá mær.

Sokrates: Gamaní, lat tað so standa fast. Tað var væl mælt. Fert tú í holt við at gera ein til talara, er tað neyðugt, at næmingurin antin frammanundan veit skil á tí rættvísa og tí órættvísa, ella eisini seinni má læra tað av tær.

Gorgias: Vituligt.

Sokrates: Er hann, sum hefur lært byggikynstrið, ikki byggimeistari?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Og tann, sum hefur lært tónleik, er hann ikki tónleikari?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Og tann, ið hefur lært læknakynstrið, hann man so vera lækni og so fram-
vegis á sama hátt: Hann, ið hefur lært okkurt, hann er kønur í tí, hann fæst við.

Gorgias: Óivað.

Sokrates: Er so ikki hann, ið veit um tað rættvísa, rættvísur?

Gorgias: Einki er meira týðuligt.

Sokrates: Og tann rættvísi fremur rættvísan atburð?

Gorgias: Ja.

Sokrates: Stendur tað so ikki fast, at talarin er rættvísur og ein tílíkur bæði vil og útinnir tað rættvísa?

Gorgias: Tað tykist so.

Sokrates: Men tann rættvísi man aldri fremja tað órættvísa?

Gorgias: Nei, tað er týðuligt.

Sokrates: Vit søgdu beint nú, at talarin mátti vera rættvísur?

Gorgias: Ja.

Sokrates: Sostatt man talarin aldri fremja tað órættvísa?

Gorgias: Tað tykist ikki so.

Sokrates: Men minst nú til, hvat tú segði í áðni, at tað ikki var beint at klaga hansara ítróttarlærara og reka hann í útlegd, um ein, sum kønur var í at berjast við nevum, nýtti sína snild á órættvísan hátt, og at, um ein talari misbrúkti sítt kynstur til at fremja tað órættvísa, so átti ein ikki at klaga og reka í útlegd hansara lærara, men næmingin, ið órættin gjordi og misbrúkti talukynstrið. Ljóðaði tað ikki so?

Gorgias: So fullu orðini.

Sokrates: Men nú vísir tað seg, at júst hann, talarin, aldri vil fremja tað órættvísa, ikki so?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Søgdu vit ikki í fyrstuni, Gorgias, at talukynstrið var um orð, ið høvdu til innihald, ikki makað tøl og stök, uttan tað rættvísa og tað órættvísa? Ikki so?

Gorgias: So man vera.

Sokrates: Tá ið tú segðir hatta, skilti eg það soleiðis, at talukynstrið aldri kundi fremja órættvísi, av tí það altíð fæst við rættvísi. Men tá tú so seinni nevndi tann móguleika, at ein talari nýtti það á órættvísan hátt, undraðist eg, av tí at eg ikki fekk hesi bæði at bera saman, og tí var það, at eg helt, at um tú, so sum eg, legði lag í at verða afturrikin, kundi verið hugnaligt at tosa saman, men annars mundi það vera best at lata vera. Vit hildu so fram við samtaluni, og nú sært tú sjálvur, at vit eru komnir ásamt um það ómøguliga í, at ein talari kann nýta sítt kynstur á órættvísan hátt og vilja fremja það órættvísa. – Hvussu er nú við hesum, Gorgias? Hatta er, pílar og skot, ein spurningur, ið verður drúgvur at greiða.

Polos: Sig mær eitt, Sokrates. Er hatta tín sanna meining um talukynstrið, sum tú nú hevur flutt fram? Ella sigur tú það bara, tí Gorgias smæddist at viðganga, at talarin einki skil hevur á tí rættvísa, tí vakra og tí góða og ikki kundi sær annað enn siga seg vera fúsan at undirvísa um hetta tí næmingi, ið kom til hansara og einki visti um það? Og tí, vegna tess at hann tóktist viðganga hetta, nakað rangvørgt kom inn í orðaskiftið, soleiðis sum tær nú dámar það best, tá ið tú hevur malið ein í klingur við tínum spurningum – tí hvønn heldur tú vera so vorðnan, at hann fer at siga seg einki vita um það rættvísa og órættvísa og ikki vera fòran fyri at undirvísa øðrum um það? Men eg rópi það ógviliga ófólkaligt at hava orðadrátt á slíkan hátt.

Sokrates: Góðasti Polos. Tað er við vilja, at vit royna at fáa okkum vinir og synir. Sjálvsagt fyri at tit yngru, tá vit hinir eldast og gerast mósnutir, tá kunnu hjálpa upp á okkum, bæði í orð og gerð. Og um so er, at vit báðir Gorgias hava mósnað í okkara orðaskifti, fá tú so það aftur í rættlag, það er ikki meir enn sámiligt. Sjálvur eri eg fúsur at taka aftur í meg av tí, vit eru komnir á samt um, alt það, tú heldur okkum vera komnar til á skeivan hátt, men eitt mást tú ansa væl eftir.

Polos: Og tað er?

Sokrates: At tú ikki mást vera so langrøkjutur, sum tú ætlaðir at vera, tá tú hevði orðið í byrjanini av okkara samtalu.

Polos: Hvat sigur? Havi eg ikki loyvi til at siga so nógv, eg vil?

Sokrates: Um tú komst til Athen, tann bý í Hellas, har það stendur einum og hvørjum í boði at tosa og tala, um hvat hann vil, og tær einsamøllum varð sýtt hetta frælsi, mundi tú, besti av monnum, við góðari grund kunnað gramt teg um ringa viðferð. Men hygg nú í hitt borðið: Fert tú nú at halda langar fyriestrar og vilt ikki svara upp á það, tú verður spurður um, hevði eg tá ikki allan rættin at gremja meg um ringa viðferð, um mær ikki var loyvt at fara mín veg uttan at lurta eftir tínum orðum? Hevur tú ans og áhuga fyri tí, okkara samtala er um, og vilt tú fáa hana í rættlag, stendur tær sum sagt í boði at taka aftur, hvat tú vilt, av tí Gorgias hevur viðgingið, soleiðis at tú spyrst og verður spurður, eins og vit báðir Gorgias hava gjørt frammanundan, og kemur fram við grundum og mótgundum. – Tú heldur teg til at hava skil upp á það sama sum Gorgias, ikki so?

Polos: Jú.

Sokrates: Og býður tú tær ekki eisini fram til at verða spurður um, hvat ið vera skal, og nær, ið vera skal? Tú skalt vita at svara.

Polos: Tað kanst tú ætla, at eg geri.

Sokrates: Vel nú annaðhvørt: At spyrja ella svara, og vel tað, tær dámar betur.

Polos: Tað fari eg at gera. Svara tú mær so, Sokrates, síðan tú heldur Gorgias standa fastan í spurninginum um, hvat talukynstrið er, uppá, hvat tað er.

Sokrates: Spyrst tú um, hvat slag av list, eg haldi tað vera?

Polos: Ja.

Sokrates: Als onga list, Polos, um tú vilt hoyra mína sonnu meining.

Polos: Hvat heldur tú so talukynstrið vera?

Sokrates: Tað, ið tú sigur teg hava gjørt til list í eini bók, eg nýliga havi lisið.

Polos: Hvat sipar tú til?

Sokrates: Eitt slag av hegni.

Polos: Tú heldur so talukynstrið vera eitt slag av hegni?

Sokrates: Ja, tað haldi eg, um tú ikki mótmælir tí.

Polos: Hvat slag av hegni?

Sokrates: Eitt, ið veitir frøi og hugna.

Polos: Finst tær tá ikki, at talukynstrið má sigast at vera okkurt vakurt, tá tað er ment at veita menniskjunum frøi og hugna?

Sokrates: Hoyr nú, Polos. Hevur tú longu hoyrt meg siga, hvat tað er, síðan tú spyrst meg, um eg ikki haldi tað vera okkurt vakurt?

Polos: Hoyrði eg teg ikki siga, at tað var eitt slag av hegni?

Sokrates: Síðan tú hevur slíka virðing fyri tí at veita gleði, vilt tú so ikki eisini veita mær eitt sindur av gleði?

Polos: Gaman í.

Sokrates: Spyr meg, hvør list tað er, ið fæst við at gera góðgæti til.

Polos: Eg spyrji so: Hvør list er tað?

Sokrates: Als eingin list, Polos. Spyr so: Hvat er so tað?

Polos: Ja, hvat er tað so?

Sokrates: Eitt slag av hegni. Spyr so: Í hvørjum?

Polos: Í hvørjum?

Sokrates: Í at veita gleði og hugna, Polos.

Polos: Hygga síggj! Matgerð og talukynstrið skuldu so verið tað sama?

Sokrates: Als ikki, men bæði eru tveir partar av sama yrki.

Polos: Hvat sipar tú til?

Sokrates: Eg kvíði fyri, at tað fer at ljóða nakað ófólkaligt at siga mína meining, eisini óttist eg fyri, at Gorgias mundi hildið, at eg speirak hansara yrki. Um hetta er tað talukynstrið, sum Gorgias fæst við, dugi eg ikki at siga; í okkara samtalu kom eingin

greiði á, hvat hann helt sína list vera, men tað, sum eg rópi talukynstur, er eitt, ið ikki telist upp í tað vakra.

Gorgias: Hvat er tað so, Sokrates? Sig beint fram og smæðst ikki.

Sokrates: Eg, Gorgias, haldi tað vera eitt slag av yrki, ið ikki krevur yrkisskil, men snodd, dirvi og gávur at duga væl at snúgva sær í samveru. Eg fari tí at rópa tað ein lut av høvuðshugtakinum smikur. Mangir og ymsir eru teir lutir, ið umfatast av hesum yrki; ein av teimum er tað at gera góðgæti til. Hesin lutur verður ofta hildin at vera ein list, men eftir míni ætlan er tað eingin list, men einans eitt hegni og ein venjing. Sum aðrar lutir meti eg talukynstrið, prýðingar- og snákingarkynstrið og ta sofistisku snildina. Hesir fyra lutirnir stevna hvør móti sínum miði. Um Polos so vil vita nakað greiniligari, stendur honum í boði at spyrja. Enn hevur hann jú ikki fingið at vita, hvussu eg markseti talukynstrið sum ein lut av hugtakinum smikur. Hann tykist hava gloymt at bíða eftir mínum svari upp á hetta, men streingir á við spurningum, um eg ikki haldi tað vera okkurt vakurt. Men eg ætli mær ikki at svara uppá, um eg haldi talukynstrið vera okkurt vakurt ella okkurt ljótt, áðrenn eg havi greitt frá, hvat tað í roynd og veru er. Heldur tú tað ikki vera beint soleiðis, Polos? Vilt tú so hava at vita tað, spyr meg so um, hvønn lut av hugtakinum smikur, eg haldi talukynstrið vera.

Polos: So spyrji eg meðni: Hvønn lut?

Sokrates: Manst tú nú fara at skilja meg? Talukynstrið er eftir míni ætlan ein skuggamynd av einum luti av tí politisku kynstrinum.

Polos: Íðan so, heldur tú tað vera okkurt vakurt ella okkurt ljótt?

Sokrates: Okkurt ljótt, tí tað, ið er ilt, er eisini ljótt. Eg noyðist at svara tær so, tá tú longu tykist at skilja, hvat eg ætli mær at siga.

Gorgias: Við Zeus, Sokrates, um eg skilji, hvat tú meinar.

Sokrates: Ei undur í, Gorgias. Enn er tað jú ikki eydnast mær at sleppa fram at tosa greiniligari. Hesin Polos er ungunur av aldri og hevur lyndi til at leypa framav.

Gorgias: Legg ikki lag í hann, men sig heldur mær, hvat tú sipar til, tá tú rópar talukynstrið eina skuggamynd av einum luti av tí politiska kynstrinum?

Sokrates: Ja, eg skal royna at greiða frá, hvat talukynstrið tykist mær at vera, og er tað ikki beint, eg sigi, lat so Polos koma við mótmæli. Tú rópar sumt kropp og sumt sál, ikki so?

Gorgias: Vituligt.

Sokrates: Heldur tú ikki eisini, at hvørt av hesum báðum man vera í góðum lagi á sín hátt?

Gorgias: Jú.

Sokrates: Men tvey sløg av góðum lagi eru til; annað, ið tykist vera, og annað, ið er. Tað vil siga, at nógv halda seg liva væl kropsliga, og eingin mundi hugsað um, at tey vóru brekað, uttan tann, ið var lækni ella fimleikslærari.

Gorgias: Tú sigur satt.

Sokrates: So er ekki bert vorðið við kroppinum, men eisini við sálini, haldi eg. Tað kann tykjast at vita væl við, tó at tað í roynd og veru er ekki so.

Gorgias: Jú, so er.

Sokrates: Eg skal nú, um eg eri førur fyri tí, fara undir at greiða gjøllari frá tí, eg meini við. Hjá báðum lutunum av menniskjanum eru tvey ting, ið eg rópi list: Annað, ið fæst við sálini, rópi eg tað politiska kynstrið, og annað, ið fæst við kroppin, kann eg ikki nevna við einum navni, men tó at tað hefur kropsins røkt til endamál, er tað í tveimum: ítróttar- og læknakynstrið. Hitt politiska kynstrið hefur so í sær lóggávuna og rættarrøktina, samsvarandi ítróttar- og læknakynstrinum. Hvør henda helvtin ger í felag sítt yrki, lækna- og ítróttarkynstrið saman og lóggáva og rættarrøkt saman, men kortini er eitt sindur á muni. – Hesi fyra yrki røkja so bæði kropp og sál upp á tað besta. – Smikurskynstrið, ið sprettur av kenslum, tað vil siga, ikki av vitsku, men einans av ætlan, er sundurbýtt í fyra lutir; og við at krógva seg aftan fyri tey samsvarandi røttu yrki fer tað í teirra ham, og tað hefur ikki til endamáls tað besta, men brúkar tað í stundini hugnaligasta til agn fyri óvitskuni og roynist svíkjari við at látast at vera alvirðismikið. Fyri aftan bak á læknakynstrinum hefur so matgerðin, ið fæst við at gera góðgæti til, fjalt seg; hon letst tí at duga at skyna á, hvørjir rættir gagna kroppinum mest, soleiðis, at um ein kokkur og ein lækni fóru at roynast hvør móti øðrum fyri einum dómstóli av børnum ella vaksnum, ið vóru fávitskut sum børn, um, hvør ið dugdi betur at skyna á, hvørjir rættir, ið vóru gagnligir og hvørjir skaðiligir, læknin ella kokkurin, mundi læknin skjótt farið at doyð hungursdeyðan.

Sostatt rópi eg tað smikurskynstur og eitt slíkt rópi eg ljótt – hatta sigi eg tær beint upp í eyguni – tí tað miðar móti tí hugnaliga og leggur ikki lag í, hvat ið best er. Men røtt list er tað ikki, einans eitt slag av hegni, tí tað ikki ger sær greitt, hvørji amboð tað nýtir og hvussu tey roynast og kann av teirri grund ikki svara uppá, hvør orsök er til tað, ið fyri fellur. Og eitt yrki, ið er vitskuleyst, rópi eg ikki list. Men eru vit ikki á einum máli um hetta, skal eg greina tað gjøllari fyri tær.

Eg hevði á máli, at góðgætismatgerðin hefur grýluklætt seg sum læknakynstur. Á sama hátt stigur prýðingarrøktin fram sum ítróttarkynstur; hon er eitt skaðiligt, trælsligt og sleiskt hegni, ið sum lokkudorg nýtir smyrsl og sminku, mjúkar lóttir og skreytbúnað, og við at fáa fólk til at forsøma ítróttina fær hon tey til at fjeppast uppi í sovordnum, ið lítið samsvarar við tað sámliga og við tann sanna vakurleikan. Men fyri ikki at gera so langt av, vil eg á matematiskan hátt sláa fast – og kanska tú longu skilur mína ætlan – at hin sofistiska listin samsvarar við lóggávuna eins og prýðingarrøktin við ítróttina; og talukynstrið samsvarar við prýðingarrøktina eins og matgerðin við læknakynstrið.

So skikkað er háttarlag talukynstursins og støða millum hini kynstrini; men av tí, at sofistar og talarar eru nærskyldir í sínum yrki, verða teir ofta blandaðir og hildnir at fáast við tað sama, og hvørki teir sjálvir ella onnur duga at skilja millum yrki síni. Og var tað ikki so, at sálin hefur stýrisvald yvir kroppinum, men hann ráddi sær sjálvum,

og góðgætismatgerð eins og læknakynstur ikki eisini granskaðist av sálini, men kroppurin sjálvur skuldi viga og meta ta fragd, hvør teirra veitti honum, mundi hitt orðið, ið Anaxagoras – tit báðir, Polos, kennast væl – segði á sinni, at øll ting koma í bland, havt nógv at týða. Tí lækna- og heilsuráð og góðgætismatgerð høvdu verið ein vavgreytur.

Tú hevur nú hoyrt, hvat talukynstrið eftir míni meining er: Tað rangvørða av góðgætismatgerðini, tað sama fyri sálini sum hin fyri kroppin.

Onkur kundur nú víst á, at eg havi borið meg eitt sindur lægið at við at sýta tær at vera langrøkin í tínum svørum, meðan eg sjálvur nú havi gjørt reiðiliga langt av. Eg haldi tó, tað eigur at haldast mær til góðar; tí tá eg gjörði stutt av, skilti tú meg ikki, og tú visti einki at siga til tað svar, eg gav tær, men mátti biðja um greiniligari frágreiðing. Um tað berst á, at eg ikki dugi at svara upp á tað, tú svarar, stendur tær í boði at gera av í longra lagi, men eri eg førur fyri tí, vil eg njóta sama loyvi. Tað finst mær sámiligt og beint. Mítt svar er nú givið. Kanst tú brúka tað, so ger so væl.

Polos: Hvat er tað, tú heldur fram? Tú sigur talukynstrið vera smikurslist.

Sokrates: Eg segði tað vera ein part av smikurslistini. Er minnið farið at bila longu, Polos? Hvussu fer tá at gangast, tá ið frá líður?

Polos: Sostatt heldur tú, at býanna bestu talarar ikki eru fyri annað at metast enn vesalar smikursreyvar.

Sokrates: Er hatta ein spurningur, tú setir fram, ella er tað byrjanin á einum fyrilestri?

Polos: Tað er ein spurningur.

Sokrates: Nei, eg meti teir einki vera verdar.

Polos: Einki verdar? Eiga teir ikki tað størsta veldið í býunum?

Sokrates: Nei, ikki um so er, at tú heldur tað vera gott at eiga veldi fyri hann, ið eigur tað.

Polos: Men tað haldi eg so sanniliga.

Sokrates: Og eg haldi tvørturímóti, at av øllum borgarum hava talararnir tað minsta veldið.

Polos: Hvat sigur? Kunnu teir ikki lata drepa, hvønn teir vilja, eins og veldisharrarnir, og taka ognir frá hvørjum, teir lystir, og reka í útlegd hvønn, teir vilja?

Sokrates: Jú, hatta hevur tú pílar og skot rætt í; men, Polos, mær gongst nú so, at eg við hvørt av tínum orðum má kanna eftir, um tú tosar vegna tín sjálvs og til tín sjálvs, ella um tú spyr meg.

Polos: Eg spyrji sanniliga teg.

Sokrates: So skalt tú vita, at tú í einum spyr meg um tvey ting.

Polos: Tvey ting?

Sokrates: Segði tú ikki beint nú, at talararnir, eins og veldisharrarnir, kunnu lata drepa, hvønn teir vilja, taka ognir frá hvørjum, teir lystir, reka í útlegd hvønn, teir vilja?

Polos: Jú.

Sokrates: Eg vil vera við, at hetta eru tveir spurningar, og eg skal svara tær upp á báðar. Eg sigi tað sama, sum eg segði í áðni, at bæði veldisharrarnir og talararnir hava tað minsta at siga í statinum; tí teir gera at kalla einki av tí, teir vilja, men teir gera tað, ið dettur teimum í huga.

Polos: Er tað ikki tað sama sum at hava stórt veldi?

Sokrates: Nei, tað noktar Polos.

Polos: Nokti eg tað? Nei, so sanniliga, tvørturímóti.

Sokrates: Nei, dekan fari. Tað kanst tú ikki gera, tí tú sigur sjálvur, at tað er gott hjá honum, ið hevur tað, at hava stórt veldi.

Polos: Íðan, men hvat so?

Sokrates: Heldur tú tað vera gott, at ein ger, tað hann lystir, men við ongum skili? Rópar tú tað at hava stórt veldi?

Polos: Nei, tað geri eg ikki.

Sokrates: Eg vil so biðja teg um at prógva, at talararnir eiga skil og brúka sínar orð-snildir sum eina list og ikki sum eitt amboð til at smikra og soleiðis reka meg aftur. Eydnast tær ikki at basa mær, er tað tað sama sum, at talarunum og veldisharrunum, sum í sínum býum gera tað, teir lystir, ikki ognast nakað gott undir teimum treytum, at tað at eiga veldi er gott, sum tú sigur, og at tað at gera tað, ein lystir við ongum skili, er ringt, sum tú sjálvur eisini hevur viðgingið. Ikki so?

Polos: Jú.

Sokrates: Sig mær so eitt. Hvussu kann tað hugsast, at talararnir ella veldisharrarnir eiga stórt veldi í statinum, um tað ikki, tvørturímóti Sokratesi, prógvast av Polos, at teir gera, hvat teir vilja?

Polos: Hevur tú heilt mist vitið, maður?

Sokrates: Eg nokti, at teir gera, hvat teir vilja. Prógva annað.

Polos: Viðgekst tú ikki beint nú, at teir gera, hvat teimum dettur í huga?

Sokrates: Jú, og tað standi eg við.

Polos: Gera teir so ikki tað, teir vilja?

Sokrates: Nei, tað nokti eg.

Polos: Tó at teir gera tað, teimum dettur í huga?

Sokrates: Ja.

Polos: Hatta er eitt tað ræðuligasta, eg havi hoyrt, Sokrates.

Sokrates: Sissast, sissast, Polos, tú eiggiligi, fyri at nýta títt egna orðalag. Men hevur tú spurningar at seta fram, prógva so, at eg eri á skeivari leið. Um tú ongar hevur, svara so mær.

Polos: Tað vil eg gera fyri at fáa greiði á, hvat tað er, tú meinar.

Sokrates: Tá ið menniskjan ger okkurt, heldur tú so, at tað altíð er sjálv gerðin, ið verður gjørd fyri sína egnu skuld? Man tað ikki heldur vera so, at gerðin verður gjørd fyri at fáa tað, hon miðar ímóti? Fyri at nevna eitt dømi: Tá ið ein drekkur tað

medisin, sum læknarnir áseta, verður tað so gjørt, tí endamálið er at drekka og tola og torga medisinið, ella man tað ikki heldur vera tað, at medisinið verður tikið fyri at fáa heilsubót?

Polos: Eyðsæð fyri at fáa heilsubót.

Sokrates: Og tað sama man vera við teimum, ið strevast á sjógvi ella á annan hátt fremja starv sitt. Tað er ikki yrkið og starvið sjálvt, teir søkja. Hvør tráar t.d. eftir at fara á sjógv og har tola vanda og vás? Nei, tað, teir søkja í siglingum sínum, man helst vera at vinna sær góðs og gull, ikki annað.

Polos: Sjálvsagt.

Sokrates: Og á sama hátt er í øllum øðrum førur: Tað er ikki sjálvt yrkið, men yrkisins endamál og mið, ið søkt verður.

Polos: Ja.

Sokrates: Kann ikki alt, ið er til, býttast í hesar triðingar? Tað, ið er gott, tað, ið er ilt, og tað, sum er hvørki?

Polos: So má vera.

Sokrates: Og heldur tú ikki við mær í tí, at sovorðið sum vísdómur, heilsa og ríkidømi eigur at falla í tann góða triðingin, men í tann ringa øll ting, ið eru móttsett teimum nevndu?

Polos: Eg eri á einum máli við teg.

Sokrates: Og til tað, ið hvørki er gott ella ilt, haldi eg, tú fert at rokna ting, sum viðhvørt innihalda okkurt gott, viðhvørt okkurt ilt og viðhvørt hvørki, sum t.d. at sita, ganga, renna, sigla og so sovorðið sum grót, viður og so framvegis. Er tað ikki tín meining? Ella eru tað heilt onnur ting, tú telur í tann triðingin, sum vit býttu alt tað í, sum hvørki er gott ella ilt?

Polos: Nei, júst tey, tú nevndi.

Sokrates: Gera vit nú tað, sum er hvørki, við tí góða sum endamáli, ella gera vit tað góða við tí, ið er hvørki, sum endamáli?

Polos: Tað er eyðsæð, at vit gera tað, ið er hvørki, við tí góða sum endamáli.

Sokrates: Við øðrum orðum: Antin vit ganga ella vit standa, so er tað einans tað góða, v.ø.o. tað, ið er vert at tráa eftir, sum vit søkja, tá vit ganga ella tá vit standa. Ikki so?

Polos: Jú.

Sokrates: Og lata vit onkun drepa ella reka í útlegd ella gerast ognarleysan, so gera vit alt hetta, tí vit halda tað vera betri enn at lata vera.

Polos: Tað er týðuligt.

Sokrates: So skikkað, er so tað góða endamálið fyri øllum gerðum?

Polos: Eg játti.

Sokrates: Komu vit ikki á samt um, at tað ikki er sjálv gerðin, vit tráa eftir, men vit søkja endamálið fyri gerðini?

Polos: Tað vóru vit samsintir um.

Sokrates: Sostatt tráa vit ikki beinleiðis eftir at drepa ella reka í útlegd ella taka annars ognir; men einans, tá vit halda tað vera gagnvert, tráa vit eftir at gera tað, men ikki, um vit halda tað vera skaðiligt. Tí, sum vit vóru á einum máli um, søkja vit tað góða, og ikki tað, ið er hvørki, og ei heldur tað illa. Gevur tú mær rætt ella ikki í hesum, Polos? Hví svarar tú ikki?

Polos: Tú sigur satt.

Sokrates: Eru vit so samsintir um tað, at tann, ið letur drepa ella reka í útlegd ella taka annars ognir – annaðhvørt hann er veldisharri ella talari – tá hann heldur tað vera til vinning fyri seg, meðan tað verður til bága fyri hann, slíkur maður má sigast at gera tað, honum dettur í huga, ikki so?

Polos: Jú.

Sokrates: Ger hann eisini tað, hann tráar eftir, tá tað, hann ger, er honum til bága? Tú svarar ikki?

Polos: Tað tykist ikki so.

Sokrates: Kann ein so skikkaður maður eiga veldi í sínum býi, um so er, at tað at eiga veldi er nakað gott, sum tú jú sjálvur hevur viðgingið?

Polos: Nei.

Sokrates: So havi eg havt rætt, tá eg segði, at tann maður, sum í sínum býi ger tað, honum dettur í huga, ikki eigur veldi, og ikki ger tað, hann tráar eftir.

Polos: Tvætl í teg, Sokrates; sum tú ikki fegin vildi tikið við, um tær stóð í boði at gera, hvat tær datt í huga, og sum tú ikki hevði kent øvund, um tú sást ein, ið var førur fyri at lata drepa ella gera ognarleysan ella fongsla tann, hann vildi.

Sokrates: Meinar tú við røttum ella órøttum?

Polos: Tað ger tað sama, tú mundi øvundað hann, ið hvussu var.

Sokrates: Ver fólkaligur, Polos.

Polos: Hvat nú?

Sokrates: Tað sømir seg ikki at øvunda teir, ið ikki eru øvundarverdir og teir vesalu, men at hava samkenslu við teir.

Polos: Hvat sigur? Er so við teimum menniskjum, eg tosi um?

Sokrates: Ja, hvat tá?

Polos: Hann, ið letur drepa hvønn tann, hann lystir, og ger tað við røttum, finst tær hann vera vesalingur og neyðardýr?

Sokrates: Nei, men kortini er hann ikki øvundarverdur.

Polos: Segði tú ikki nústani, at hann var eitt neyðardýr?

Sokrates: Nei, søti mín, einans hann, ið drap við órøttum, hann er eisini verður at tykja synd í. Hann, ið ger tað við røttum, rópi eg ikki øvundarverdan.

Polos: Er tað tá ikki tín meining, at hann, ið verður dripin við órøttum, er verður at rópast eitt neyðardýr?

Sokrates: Ikki so nógv sum hann, ið drepur, og ikki so nógv sum hann, ið verður dripin við røttum.

Polos: Hvussu meinast tú, Sokrates?

Sokrates: Eg meini, at tað versta av øllum illum er at gera órátt.

Polos: Tað versta? Er tað ikki verri at vera fyri órátti?

Sokrates: Nei, als ikki.

Polos: Tú mundi so heldur tráað eftir at vera fyri órátti enn at gera órátt?

Sokrates: Eg mundi tráað eftir hvørgum, men varð eg tvingaður, hevði eg heldur valt at vera fyri órátti enn gera órátt.

Polos: Tú mundi, sostatt, ikki tráað eftir at gerast veldisharri?

Sokrates: Nei, ikki, um tú við veldisharra meinast tað sama sum eg.

Polos: Ja, eg meini við tað, sum eg nú stani havi sagt, at hava loyvi til at gera í sínum býi, hvat ein lystir, at lata drepa, reka í útlegd, stutt og greitt: Gera alt tað, einum dettur í huga.

Sokrates: Mín kæri Polos. Eg fari nú at siga tær eitt, og hugsa so um, hvat tú so fert at halda.

Hugsa tær til, at eg hitti teg í mannamúgvuni á torginum, og eg hevði ein knív krógvaðan uppi á mær og segði við teg: Eg beri stór tíðindi, Polos. Eg havi ognast øgiliga stórt veldi, ikki minni enn tað, ein veldisharri eigur. Seti eg mær fyri, at onkur av hesari mannfjöld skal drepast í stundini, straks verður hann dripin, og at høvdið skal sorlast á onkrum, straks verður tað sorlað, ella at klæðini skulu skræðast av onkrum, alt fyri eitt verða tey skrødd. Slíkt veldi eigi eg nú í okkara býi. Tók eg so knívin fram og vísti tær hann fyri at doyva tín iva, mundi tú fara at siga, eftir at hava kveitt at honum: Hatta er vorðið sum, Sokrates. Á handa hátt kann ein og hvør hava stórt veldi. Ein og hvør kann jú seta eld á tey hús, hann lystir, og á skipastøðir atheninga, á øll herskipini og farmaskipini, bæði tey, ið staturin eigur og tey, ið einstakir eiga. Tað rópi eg sanniliga ikki at eiga stórt veldi at gera tað, einum dettur í huga. Ella heldur tú tað kortini?

Polos: Nei, ikki tá tú snýrt tí soleiðis.

Sokrates: Kanst tú siga mær, hví tær fýlist á eitt sovordíð veldi?

Polos: Tað kann eg væl.

Sokrates: Sig so fram grundina.

Polos: Tað grettir ikki, at ein, ið sýnir slíkan atburð, fær revsing.

Sokrates: Og tað at fáa revsing er so nakað ringt?

Polos: Vituligt.

Sokrates: Íðan, so fari eg at ugga meg við, at tú, mín løgni lagsmaður, manst skilja, at um hann, ið ger, hvat ið dettur í huga, hevur gagn av síni gerð, er tað gott, og tá er tað at eiga stórt veldi. Hevur hann ógagn av síni gerð, er tað at eiga lítið og vánaligt veldi. Lat okkum so eisini í hesum viðfangi fara undir at kanna hetta. Vit eru jú á einum

máli um, at viðhvört ger ein beint í at gera tað, vit nústani hava nevnt: at lata drepa, reka í útlegd og taka ognir, men viðhvört ikki.

Polos: So er.

Sokrates: Vit eru í hesum samsintir út í odd og egg?

Polos: Ja.

Sokrates: Í hvørjum førum heldur tú tað vera beint at gera so? Lat meg hoyra, hvar tú setir markið?

Polos: Eg haldi, at tú heldur sjálvur skalt svara upp á hetta.

Sokrates: Gaman í, Polos, um so er, at tær dámar betur at hoyra tað av mínum munn: Tað er beint at gera tað, tá tað verður gjørt við røttum, men skeivt og skaðiligt, tá tað verður gjørt við órøttum.

Polos: Tað verður vorðið sum trupult at reka teg aftur í hasum, Sokrates. Álvaratos, ein óviti er førrur fyri at prógva, at tú ert á skeivari leið.

Sokrates: Tað vil eg sanniliga vera tí óvitanum takksamur fyri og tær eisini, um tú kanst seta meg fastan og fáa fólk burtur úr mær gamla møsni. Fall nú so ikki í fátt, men ger mær ta vinargerð at reka meg aftur.

Polos: Ja, til tess nýtist ikki at taka til gamalt, Sokrates, men tað er nóg mikið at vísa á, hvat hevur borist á á okkara døgum til at kunna prógva, at nógv órættvís menniskju eru lukkulig.

Sokrates: Hvørji eru tey?

Polos: Sum tú sært, er Arkelaos, sonur Perdikkasar, høvdingi í Makedonia.

Sokrates: Um eg ikki síggi tað, havi eg kortini frætt tað.

Polos: Finst tær, at hann er lukkuligur ella eitt neyðardýr?

Sokrates: Líka veit eg, Polos. Eg havi jú aldri verið saman við honum.

Polos: Hvat sigur? Gerst tað neyðugt? Sært tú ikki uttan tað, at hann er lukkuligur?

Sokrates: Nei, sanniliga um eg síggi.

Polos: So vilt tú heldur ikki viðganga, at stórkongurinn er lukkuligur?

Sokrates: Nei, og við røttum, tí eg kenni einki til hansara mentan og rættvísi.

Polos: Hvussu? Hvíilir alt tað, ið rópast lukka á tí?

Sokrates: So haldi eg, Polos. Tí tann rættluga og hátt hugsandi mann ella kvinnu rópi eg lukkuligan, men tann órættvísa og ónda eitt neyðardýr.

Polos: So er við øðrum orðum eftir tíni ætlan Arkelaos eitt neyðardýr?

Sokrates: Ja, vinur mín. Er hann órættvísur, er hann tað.

Polos: Órættvísur? Ja, tað er sanniliga við líft, at hann er órættvísur. Tað veldið, hann nú eigur, var hann als ikki borin til, tí móðir hansara var trælkona hjá Alketasi, bróður Perdikkasar. Og um rætt skuldi verið, átti hann nú at verið trælur hjá Alketasi. Og hevði hann tráað eftir at sýna rættvísan atburð, hevði hann nú havt starv sum trælur hjá Alketasi, og harí eftir tínum tykki funnið sína lukku. Men óreinsettur, hann útinti tær

størstu ógerðir og hygg nú, hvussu hann er vorðin hitt vesalasta neyðardýr. Fyrst sendi hann boð eftir sínum harra og farbróður og lætst at vilja geva honum høvdingavaldið aftur, sum Perdikkas hevði tikið frá honum. Hann borðreiddi fyri honum og fylti hann og son hansara, systkinabarn sítt og javnaldra, Alexandros, so teir duttu av, læt teir tveita upp á ein vogn og koyra burtur á nátt og beindi fyri teimum.

Tað var nú so eiðasørt, at hann kendi petti til, hvussu ræðuliga ólukkuligur hann gjørdist av hesi ógerð, eins og tað heldur ikki datt honum í huga at iðra seg um hana. Tvørturímóti. Hann sá ikki sína lukku í at fostra upp hálvbeiggja sín, skilgitna son Perdikkasar, ein sjev ára gamlan óvita og at flýggja honum høvdingavaldið, sum hann var borin til, men hann druknaði hann við at tveita hann í ein brunn. Aftaná segði hann fyri mammu hansara, Kleopatru, at hann var dottin í brunnin og komin av døgum har, meðan hann rann eftir eini gás. Vita so, um hann, eftir at hava útint tær størstu ógerðir av øllum makedonskum monnum, ikki er tann ólukkuligasti av teimum øllum og sjálvsagt ikki tann lukkuligasti, sum onkur fávitskutur kundi hildið, og flestir atheningar við tær á odda høvdu kosið alt annað í Makedonia enn tað at vera Arkelaos.

Sokrates: Var eg ikki kvikur at rósa tær, Polos, í byrjanini av okkara samtalu fyri tín stóra dugnað í talukynstrinum? Men mær finst ikki, at tú hevur lagt serligan dent á samrøðukynstrið. Við hasari próvførsluni skuldi eftir tíni ætlan ein óviti verið mentur at seta meg fastan, og handan søgan før fyri at reka aftur mína meining, at hann, ið fremur órættvísi, ikki er lukkuligur. Hvar er mótrógvið, lagsmaður? Tú skal vera vissur um, at eg ikki viðgangi smittin av tí, tú hevur sagt.

Polos: Tú vilt bara ikki, men innantanna sigur tú tað sama sum eg.

Sokrates: Sig ikki tað, vinmaðurin. Tann mátin, sum tú nýtir til at reka meg aftur uppá, hevur sama snið, sum tá talarar fyri rættinum halda seg til at prógva okkurt. Annar parturin heldur seg aloftast fara at verða við yvirlutan, um tað eydnast honum at føra fram nógv og skilagóð vitni, ið sanna hansara orð, meðan hin parturin hevur eitt ella kanska einki at føra fram. Men slík prógv muna einki móti sannleikanum. Tað hendir av og á, at maður verður dømdur vegna falskan vitnisburð frá mongum og, sum einum skuldi tókst, skilagóðum vitnum.

Og viðvíkjandi tí, tú nú hevur framhildið, ivist eg ikki í, at allir atheningar og uttanbígjarmenn høvdu verið í tínum parti, um tú fanst uppá at føra teir sum vitni uppá, at eg ikki sigi satt. Um tú vildi, kundi tú fingið at vitna bæði Nikias, son Nekeratosar, og bróður hansara, sum hava givið teir krakkar, ið standa á rað í halgidómi Dionýsosar, og Aristokrates, son Skelliosar, sum hevur givið ta tiltiknu tempulgávu, sum stendur í halgidómi hins pýthiska Apollons, og, um tú legði í, alt Periklesar hús, ella hvat fólk, tú komst at hugsa um. Men eg, eina maður, gevist ikki. Før tú tí fram móti míni støðu so nógv følsk vitni, teg lystir, og royn at reka meg burtur frá sannleikanum, tað skal ikki eydnast tær at fáa bilbugt við mær. Men fáí eg í mín part eittans vitni, og tað er tú, haldi eg tað fara at loysa seg at halda fram við at kanna eftir tí, sum vit hava á lofti

í hesari samtalu. Eydnað tað mær ikki, hava vit bert tosað í tóman heim, og úrsliðið hjá tær verður eisini tunnligt, um tú ikki loyvir mær, eina manni, at vera einasta vitni og lata øll hini vitnini fara. Nú heldur tú og mangir aðrir, at hesin máttin at sannføra uppá er áltandi; men ein annar mátti er til, og hann velji eg mær. Lat okkum meta hesar máttarnar hvønn móti øðrum og vita, hvør teirra roynist betur. Tað, ið vit her hava á lofti í okkara orðadrátti, er ikki smávegis, men tað er sovordið, tori eg at siga, hvar tað at vita veitir størstu virðing, og tað ikki at vita størstu skomm. Og tað, ið á stendur, er, um vit kunnu fáa greiði á, hvør ið er lukkuligur og hvør ikki er tað,

Fyrst skulu vit nú fara undir tað, tú helt fram, tá tú segði, at tað væl bar til, at ein maður kundi vera óráttvísur og gera óráttvísar gerðir, men kortini vera lukkuligur. Sum dómi førði tú fram Arkelaos. Ætlandi var tað tín meining,

Polos: Ja.

Sokrates: Men eg sigi, at tað er ómøguligt. Minst til, at hetta er tað, vit stríðast um. Sig mær so: Kann hann, ið ger órátt, vera lukkuligur, tá hann má tola dóm og revsing?

Polos: Nei, sjálvsagt. Tá er hann eitt vesalt neyðardýr.

Sokrates: Men hann, ið ger órátt og sleppur undan dómi og revsing, er eftir tíni ætlan lukkuligur?

Polos: Ja.

Sokrates: Men eftir mínum tykki, Polos, er tann óráttvísi, ið ger órátt í øllum førum, ólukkuligur, tó meira ólukkuligur, um hann sleppur undan dómi og revsing, og minni ólukkuligur, um hann má tola dóm og revsing bæði av gudum og monnum.

Polos: Tað er ikki høpi í tí, tú har sigur.

Sokrates: Eg fari at royna at fáa teg, vinmaðurin, at halda við mær í hesum hópisleysa. Vinmenn eru vit jú. Vit vita, hvat stríðið stendur um. Gev so gætur. Eg segði í fyrstuni, at tað er verri at gera órátt enn at vera fyri órátti.

Polos: So er.

Sokrates: Og tú heldur, at tað er verri at vera fyri órátti?

Polos: Ja.

Sokrates: Eg segði eisini, at teir, ið gera órátt, eru ólukkuligir, men varð har rikin aftur av tær.

Polos: Ja, so tað munti.

Sokrates: Tað meinar tú, ið hvussu er.

Polos: Tað havi eg grund til at meina.

Sokrates: Og tú rópar teir, ið gera órátt, lukkuligar, um tað eydnast teimum at sleppa undan revsing?

Polos: Tað er vituligt.

Sokrates: Eg harafturímóti rópi teir teir ólukkuligastu av monnum, men tó minni ólukkuligar, um teir verða at tola dóm og revsing. Vilt tú mótmæla mær í hesum?

Polos: Man tað fara at vera stórt meira fyri at reka teg aftur í hesum enn í hinum?

Sokrates: Tað verður ómöguligt hjá tær, Polos, tí sannleikin kann aldri avsannast.

Polos: Hvat sigur? Verður maður gripin, tá hann við óröttum tráar eftir hövdingaveldi, og bundin til pínslubonk og geldur og fær eyguni brend út, ja, má tola margar aðrar ræðuligar pínslur, ikki bara hann sjálvur, men hann má kanska eisini síggja konu og börn meinslað og at endanum krossfest ella smurd inn við biki og livandi brend, man hesin maður, spyrji eg, vera lukkuligari enn tann, ið sleppur undan og rænir til sín hövdingaveldi og sum valdsharri í statinum kann gera alt, hvat hann vil, so leingi hann livir, øvundaður og prísaður av øllum, borgarum og uttanbíggarmonnum? Hetta, heldur tú, fer at vera torført at mótprógva?

Sokrates: Nú haldi eg, tú ætlar at ræða meg, Polos, tú vælborni. Tú mátti heldur roynt at ríkið meg aftur. Beint nú frammanundan førði tú vitni. Hóast so, biði eg teg minna meg eitt sindur á tað, tú segði í áðni. Segði tú ikki: Um hann við óröttum tráar eftir hövdingaveldi?

Polos: Jú.

Sokrates: Hvørgin teirra kann rópast lukkuligari. Hvørki hann, ið við óröttum leggur hövdingaveldi undir seg, ella hin, ið revsast fyri sína roynd. Kortini er hann, ið sleppur undan og fær hövdingaveldi, verri staddur. Nú, Polos? Eg meini tú flennir? Kanska ein nýggjur máti at reka aftur uppá, at skera í skellilátur, tá ein setir sína meining fram!

Polos: Og tú heldur teg ikki vera afturriknan, tá tú kemur fram við slíkum mósni, sum einki menniskja hevði hirt at tikið upp á tunguna. Spyr so bara onkun av teimum, ið eru her.

Sokrates: Eg skal siga tær tað, Polos, at eg ikki eri politikari. Tað gav at bíta í fjør, tá tann deildin, sum eg eri í, skuldi standa fyri stýrinum, og eg eftir lutakasti gjørdist formaður. Eg gjørdi meg tá til láturs, tí tað vísti seg, at eg ikki dugdi at skipa fyri atkvøðugreiðsluni. Tí mást tú ikki krevja av mær at skipa fyri eini atkvøðugreiðslu millum teir hjástøddu. Men hevur tú einki frægari prógv at taka til um hatta, lat okkum so skifta um og meg skipa fyri próvførsluni, og so kanst tú vita, hvat tú dugir móti tí prógvi, eg seti fram og sum eg haldi vera, sum tað eigur. Tí eg dugi bert at føra eitt vitni uppá, hvat eg sigi, og tað er hann, eg tosi við. Øll onnur leggi eg líka í. Einans hansara atkvøðu leggi eg dent á, meðan eg ikki gevi gætur eftir øllum hinum. Lat meg so skipa próvførsluna og tú skalt bara svara mínum spurningum. – Mín meining er so tann, at bæði eg og tú og øll onnur halda tað vera verri at gera órætt enn vera fyri órætti og verri ikki at verða revsaður enn verða tað.

Polos: Eg sigi fyri meg, at hvørki eg ella nakar annar heldur við tær her. Mundi tú sjálvur, um so var, heldur valt tað at vera fyri órætti enn at gera órætt?

Sokrates: Ja, eisini tú og eisini øll onnur.

Polos: Tað restar nógv í, tí hvørki tú ella eg ella nakar annar hevði valt so.

Sokrates: Gloym nú ikki, hvat tú hevur lovað, men svara upp á mínar spurningar.

Polos: Tað skal eg gera; eg eri eisini ógvuliga forvitin um, hvat tú manst fara at siga.

Sokrates: Svára mær so, meðni, eins og vit byrjaðu av nýggjum: Hvat tykist tær, Polos, verri: At gera órátt ella vera fyri órátti?

Polos: At vera fyri órátti, sanniliga.

Sokrates: Hvat finst tær ljótari: At gera órátt ella vera fyri órátti? Svára so.

Polos: At gera órátt.

Sokrates: Er tað so ikki eisini verri, tí tað er ljótari?

Polos: Als ikki.

Sokrates: Eg skilji. Tú meinar ikki, – tað tykist so -, at tað vakra og tað góða eru eitt, eins og tað ljóta og tað ringa eisini eru eitt?

Polos: Kortanei.

Sokrates: Hví sigur tú tað? Alt tað, ið rópast vakurt, t.d. ein manskroppur, ein litur, eitt snið, eitt ljóð, eitt yrki o.s.fr., rópar tú tað ikki vakurt í samanburði við okkurt annað? Sigur tú t.d. ikki um ein vakran manskropp, at hann er vakur at brúka, nevniliga til ta nýtslu, hann hóskar, ella at hann er vakur, tí hann vekir frøi og hugnað hjá teimum, ið hyggja at? Er hetta ikki júst tað, tú meinar, tá tú tosar um kropsins vakurleika?

Polos: So er.

Sokrates: Og á sama hátt við øllum øðrum: snið, litir, o.s.fr. Tá tú rópar slíkt vakurt, meinar tú so ikki, at grundin so er tann, at tað vekir frøi og hugnað ella hóskar til brúks og njóting ella bæði tvey?

Polos: Jú.

Sokrates: Á sama hátt við ljóði og tónleiki, ikki so?

Polos: Jú.

Sokrates: Og ikki fer at bera til at útihýsa tí, ið hevur við lóg og yrki at gera, tí eisini her er tað vakra annaðhvørt gagnligt ella hugnaligt ella bæði.

Polos: Eg sigi sum tú.

Sokrates: Og rópar tú ikki eisini tað vakurt at eiga kunnleika?

Polos: Tað veitst tú. Og eg má viðganga, at hatta er ein góður máti, tú brúkar, Sokrates, at ávísa tað vakra við tí hugnaliga og tí góða.

Sokrates: Kann eg ikki á sama hátt ávísa tað ljóta við tí óhugnaliga og ringa?

Polos: Vituligt.

Sokrates: Tá ið so av tveimum tingum annað er vakrari, vil tað siga, at tað ber av hinum annaðhvørt í hugnaði ella í nyttu ella í báðum?

Polos: Ja.

Sokrates: Og tá av tveimum ljótum tingum annað er ljótari, er tað tí, tað ber av hinum antin í óhugnaði ella ringleika ella í báðum. Eru vit ikki noyddir at siga so?

Polos: Jú.

Sokrates: Hvussu var tað nú orðini fullu í áðni um at gera órátt og vera fyri órátti? Segði tú ikki, at tað var verri at vera fyri órátti, men ljótari at gera órátt?

Polos: Eg segði so.

Sokrates: Er tað ljótari at gera órátt enn vera fyri órátti, er tað tí, tað ber av hinum antin í óhugnaði ella ringleika ella í báðum. Eru vit ikki noyddir at siga so?

Polos: Tað skerst ikki burtur.

Sokrates: Lat okkum nú fyrst kanna eftir, um tað at gera órátt roynist sum nakað, ið veitir størri óhugnað enn tað at vera fyri órátti. Við øðrum orðum, um teir, ið gera órátt, kenna størri pínu enn teir, ið eru fyri órátti.

Polos: Nei, tað fer ikki at bera til.

Sokrates: Tað fyrra veitir so ikki størri óhugnað?

Polos: Nei.

Sokrates: Og sostatt kann tað heldur ikki bera av í báðum?

Polos: Nei, tað tykist ikki so.

Sokrates: So restar bara eitt.

Polos: Ja?

Sokrates: Og tað er tað ringa.

Polos: So tykist.

Sokrates: Vit mega tí siga, at av tí at tað at gera órátt ber av tí at vera fyri órátti í tí ringa, er tað sjálvsagt verri.

Polos: Vituligt.

Sokrates: Men í áðni vóru mangir aðrir og eisini tú á einum máli um, at tað at gera órátt er ljótari enn tað at vera fyri órátti.

Polos: Ja.

Sokrates: Og nú vísir tað seg at vera verri.

Polos: Tað noktast ikki.

Sokrates: Vildi tú seta fremri tað, ið er verri og ljótari enn tað, ið roynist ringt og minni ljótt? Varnast ikki fyri at svara – einki skal saka teg; svara bara upp á tað, eg spyrji um, á sama órædda hátt sum fórt tú at leggja teg undir skurð hjá onkrum lækna. Tú skalt jú bara svara ja ella nei.

Polos: Nei, eg vil ikki seta tað fremri.

Sokrates: Mundi nakar annar tað?

Polos: Eg haldi nei, at døma eftir teirri leið, tú hevur bent samtaluni á.

Sokrates: So hevði eg jú rátt í, at hvørki tú ella eg ella nakar annar mundi sett fremri tað at gera órátt enn tað at vera fyri órátti; tí tað er verri.

Polos: Tað tykist so.

Sokrates: Tú sært nú, Polos, at tá vit samanbera hesa próvførslu við tína, eru tær ógviliga ólíkar. Meðan tú hevði øll onnur uttan meg í tínum parti, er tað fyri meg nóg

mikið, um tú og einans tú ert á einum máli við meg og vitnar fyri meg. Tað er bara tína atkvøðu, eg ynski. Allar hinar leggi eg líka í.

Um hetta eru vit samdir. Lat okkum so taka upp annan tást og fara undir tann spurning, um tað – sum tín meining er – er tað versta av øllum ringum at tola revsing, tá ein hevur gjørt órátt, meðan tað eftir míni ætlan ikki er so ringt sum at sleppa undan revsingini. Lat okkum kanna eftir á henda hátt: Tá ið tann, ið hevur gjørt órátt, fær sína rættvísu revsing, er tað so ikki tín meining, at hann verður píndur við røttum?

Polos: Jú.

Sokrates: Vilt tú nokta, at alt, ið er rættvíst, eisini er vakurt í sama lagi, sum tað er rættvíst?

Polos: Júst mín meining, Sokrates.

Sokrates: Lat okkum halda fram: Um ein útinnir eina gerð, má so ikki okkurt vera til, ið má tola eina viðferð av honum, ið ger gerðina? Umráð teg bara, áðrenn tú svarar.

Polos: Jú.

Sokrates: Og viðferðin, ið má tolast, er av sama slag og samsvarandi við gerðina: Um ein slær, t.d., má okkurt vera til, ið verður sligið.

Polos: Tað skerst ikki burtur.

Sokrates: Og verður sligið títt og harðliga, verður told samsvarandi viðferð.

Polos: Ja.

Sokrates: Viðferðin, ið tað, sum sligið verður, má tola, samsvarar so við ta gerð, hann, ið slær, útinnir?

Polos: Vituligt.

Sokrates: Og um ein brennir, má nakað vera, ið brent verður?

Polos: Sjálvsagt.

Sokrates: Og um ein brennir harðliga og pínumikið, má hann, ið brendur verður, kenna brunan á samsvarandi hátt?

Polos: Vituligt.

Sokrates: Og sama er, um ein sker. Til má vera okkurt, ið skorið verður.

Polos: Ja.

Sokrates: Og er skurðurin stórus, djúpur ella pínumikil, má hann, ið skorið verður, kenna skurðin á samsvarandi hátt?

Polos: Tað er eyðvitað.

Sokrates: Taka vit so alt saman, vilt tú so ikki viðganga, at tað er so, sum eg sigi, í øllum førum, at tá okkurt verður gjørt við okkurt annað, samsvarar gerðin við ta viðferð, hin ella hitt má tola?

Polos: Tað vil eg viðganga.

Sokrates: So samdust vit um hatta. Sig mær nú: Tað at verða revsaður, er tað at tola ella at gera?

Polos: Tað er sjálvsagt at tola, Sokrates.

Sokrates: Vil tað ikki siga: Tola annars gerðir?

Polos: Ja, hvat tá? Tær gerðir, hin revsandi útinnir.

Sokrates: Og hann, ið revsar, sum tað eigur at revsast, revsar rættvísiliga?

Polos: Ja.

Sokrates: Og fremur soleiðis rættvísi?

Polos: Ja.

Sokrates: Og hann, ið revsaður verður, kann tað ikki sigast um hann, at tann viðferð, hann má tola av revsing, er rættvís?

Polos: So má sigast.

Sokrates: Men komu vit ikki á samt um, at tað rættvísa var vakurt?

Polos: So var.

Sokrates: Sostatt mega vit siga, at annar ger eina vakra gerð, og hin, ið revsaður verður, tolir eina vakra viðferð.

Polos: Ja.

Sokrates: Men tað, ið er vakurt, er eisini gott, søgdu vit ikki so? Tí tað er jú antin hugnaligt ella gagnligt?

Polos: Óivað.

Sokrates: Tí má sigast, at hann, ið verður revsaður, fær eina góða viðferð?

Polos: So tykist.

Sokrates: Og eina gagnliga?

Polos: Ja.

Sokrates: Og eigur ikki hetta gagnliga at fatast so: Hann betrast sálarliga, tá ið hann revsast við røttum?

Polos: Tað er líkt til.

Sokrates: Hann, ið verður revsaður, sleppur so frá tí ringa í sálini?

Polos: Ja.

Sokrates: Og harvið sleppur hann frá tí versta ringleika, ið til er. Lít á spurningin á henda hátt: Í øllum, ið viðvíkur mansins fíggjarviðurskiftum, rópar tú ikki ringleikan har fátækt?

Polos: Einki annað uttan fátækt.

Sokrates: Og líta vit á tað kropsliga, so manst tú har rópa brek og sjúku og lýti ringleikar.

Polos: Ja, sjálvsagt.

Sokrates: Heldu tú so ikki eisini, at ringleikar eru til í tí sálarliga?

Polos: Jú, hvat tá.

Sokrates: Og slíkar rópar tú helst okkurt sum t.d. órættvísi, óvitsku, ræddleika og annað tílíkt?

Polos: So er.

Sokrates: Sostatt hefur tú sagt, at í teimum trimum: fíggjarviðurskiftum, kroppi og sál eru trý slög av ringleika, nevnliga: fátækt, sjúka og órættvísi?

Polos: Ja.

Sokrates: Hvør av hesum ringleikum er so tann ljótasti? Man tað ikki vera órættvísi, við einum orði tann sálarligi ringleikin?

Polos: Óivað.

Sokrates: Men er hann ljótastur, má hann eisini vera verstur, ha?

Polos: Hvussu meinar tú, Sokrates?

Sokrates: Lurta nú eftir: Sum vit komu á samt um í áðni, er tað ljótasta altíð tað, ið veldur mestan óhugnað ella mestan skaða, ella bæði.

Polos: Beint.

Sokrates: Og nústani samdust vit um, at órættvísi og samantikið sálarligur ringleiki er tað ljótasta.

Polos: Ja, tað eru vit á einum máli um.

Sokrates: Men so skikkað mega vit siga, at hann er tað, tí hann er meira nívandi, við øðrum orðum, goymir í sær størri plágu ella skaða ella bæði tvey?

Polos: Tað skerst ikki burtur.

Sokrates: Órættvísi, yvirgangslyndi, ræddleiki og óvitska er so slíkt, ið er meira nívandi og plágandi enn fátækt og sjúka?

Polos: Tað man so vera, eftir tí sum sagt er at døma.

Sokrates: Tá sálarligur ringleiki er tað ljótasta av øllum, ikki vegna ta pínu, hann veldur – so vóru jú tíni orð -, má tað vera vegna tann skaða, hann ger og ræðuliga ringu ávirkan?

Polos: Tað er líkt til.

Sokrates: Og tað, ið ber av øllum í at gera skaða, man ivaleyst haldast at vera tann versti ringleiki av øllum?

Polos: Ja.

Sokrates: Sostatt mega vit siga, at órættvísi, yvirgangslyndi og allur annar sálarligur ringleiki er tað versta av øllum illum, ið til er?

Polos: Tað man so vera.

Sokrates: Hvat kynstur er tað, ið loysir úr fátækt, er tað ikki fíggjarkynstrið?

Polos: Jú.

Sokrates: Og tað, ið loysir úr sjúku, man tað ikki vera læknakynstrið?

Polos: Sjálvsagt.

Sokrates: Og úr ringleika og órættvísi? Liggur svarið ikki raðið fyri tær, kanna so eftir á henda hátt: Hvar og til hvønn leiða vit tey, ið eru sjúk?

Polos: Til læknan, Sokrates.

Sokrates: Hvar og til hvønn tey, ið gera órætt og yvirgangsverk?

Polos: Meinar tú til dómararnar?

Sokrates: Ja, eiga tey ikki at tola dóm og revsing?

Polos: Vituligt.

Sokrates: Og teir, ið revsa, sum tað eigur at verða revsað, teir nýta helst rættvísi í síni revsing?

Polos: Óivað.

Sokrates: Fíggjarkynstrið loysir úr fátækt, læknakynstrið úr sjúku og rætturin úr yvirgangslyndi og órættvísi.

Polos: So man vera.

Sokrates: Hvat er nú tað vakrasta av hesum?

Polos: Av hvørjum?

Sokrates: Fíggjarkynstrið, læknakynstrið ella rætturin?

Polos: Rætturin, Sokrates, gongur langt fram um hini.

Sokrates: So má hann valda mestan hugnaðin ella mesta gagnið, ella bæði tvey, tí hann er tann vakrasti.

Polos: Ja.

Sokrates: Sig mær so: Er tað hugnaligt at vera undir læknahondum, og leggja fólk seg har fyri at njóta hugnað?

Polos: Tað man ikki vera.

Sokrates: Men fyri at njóta gagn, man ikki tað vera?

Polos: Jú.

Sokrates: Ja, tí ein verður loystur úr nøkrum ógvuliga ringum. Tað loysir seg tí væl at tola pínuna og verða grøddur?

Polos: Vituligt.

Sokrates: Hvør er so lukkuligari, kropsliga sæð, hann, ið er undir læknarøkt, ella hann, ið yvirhøvur ikki er sjúkur?

Polos: Hann, ið ikki er sjúkur, vituligt.

Sokrates: Tað tykist so, at lukkan ikki so nógv er í tí at loysast úr nøkrum ringum sum í tí yvirhøvur ikki at vera fongdur við tað?

Polos: So er.

Sokrates: Sig mær so eitt: Hvørt er meira at tykjast synd í av tveimum menniskjum, ið eru fongd við brek – annaðhvørt tey eru kropslig ella sálarlig – tað, ið letur seg grøða og loysa úr tí ringa, ella tað, ið ikki letur seg grøða, men má verða gangandi við sínum meini og breki?

Polos: Tað, ið ikki letur seg grøða, vituligt.

Sokrates: At tola revsing, var tað ikki tað sama sum at loysast úr tí versta breki, nevniliga ringleika?

Polos: Jú.

Sokrates: Jú, tí rætturin betrar mansins hugsanarhátt og ger hann rættvísari og verður soleiðis lekidómur móti tí ringa.

Polos: Ja.

Sokrates: Lukkuligastur er so hann, ið ikki er fongdur við nakað ringt sálarliga. Hetta royndist jú hin størsta ólukka.

Polos: Óivað.

Sokrates: Næstur er hann, ið loysist úr hesi ólukku.

Polos: So man vera.

Sokrates: Og tað er hann, ið tók við ábreiðslum og toldi dóm og revsing?

Polos: Ja.

Sokrates: Verst staddur er hann, ið hýsir órættinum og ikki rekur hann á dyr?

Polos: Satt er tað.

Sokrates: So skikkaður tykist hann at vera, sum útinnir tær størstu ógerðir og fer fram við størsta órættvísi, hann, sum einki rínur á og sum ikki tolir dóm og revsing. Ein tilíkur er Arkelaos, sum tú segði frá, og ikki frægari enn hann allir týrannar, talarar og veldisharrar.

Polos: So man vera.

Sokrates: Ja, tað er ikki at gera ov nógv av at líkna hann, ið fer fram á slíkan hátt, við hann, ið er fongdur við tær verstu sjúkur, men ikki torir at standa til svars fyri læknanum fyri síni kropsligu brek og ikki letur seg grøða, men eins og eitt smábarn ræðist at verða brendur og skorin, tí hann fær ilt. Heldur tú ikki eisini so?

Polos: Jú.

Sokrates: Tí tað tykist, sum hann er óvitandi um, hvat týdning tað hevur at fremja kropsliga røkt og eiga ein lýtaleyasan kropp. Tað er líkt til eftir tí, sum vit báðir í felag eru komnir á samt um, Polos, at teir, ið sleppa sær undan dómi og revsing, gera tað av teirri grund, at teir einans hugsa um, at teir fáa ilt, men eru blindir fyri tí gagni, teir njóta av tí og ongan ans hava fyri, hvussu nógv verri tað er at hýsa eini sál, ið ikki er heil, men spilt og órættvís og brekað av siðloysi enn at dragast við ein sjúkan kropp. Og tí gera teir alt tað, teir eru mentir at sleppa sær undan dómi og revsing, og sleppa sær ikki av við ta størstu ólukku, ið til er, men kradda undir seg ogn og fæ og fylkja vinir um seg og leggja dent á at halda orðkringar og sannførandi talur. Um nú alt tað, ið vit eru komnir á samt um, Polos, er satt, veitst tú so, hvat ið stendst av tí? Ella vilt tú heldur, at vit skulu telja og kanna eftir?

Polos: Ja, um tú ikki setir teg ímóti tí.

Sokrates: Er tað ikki nú úrtøkan, at tann størsta ólukka er órættvísi í hugsan og í gerð?

Polos: Tað er líkt til.

Sokrates: Og einastu ráð fyri at loysast úr hesi ólukku vóru at tola dóm og revsing?

Polos: Tað tykist so.

Sokrates: Men at sleppa sær undan ger, at hon verður verandi?

Polos: Ja.

Sokrates: Hin næststørsta ólukka er tía at gera órætt, men tann fyrsta og størsta er at gera órætt og sleppa sær frá at tola dóm og revsing?

Polos: So tykist.

Sokrates: Hetta var tað, vit trættust um. Tú helt Arkelaos vera lukkuligan, hann sum slapp sær undan revsing, tía hann hevði útint tær verstu ógerðir, meðan eg tvørturímóti helt, at hann, ið ikki bætir fyri sínar ógerðir – annaðhvørt tað er Arkelaos ella onkur annar – má vera ólukkiligur fram um allar aðrar, og at hann, ið ger órætt, er ólukkiligari enn hann, ið ikki ger tað, og at hann, ið sleppir sær frá at tola dóm og revsing, er ólukkiligari enn hann, ið ikki ger tað. Var tað ikki so, eg segði?

Polos: Jú.

Sokrates: Hava vit so ikki prógvað, at eg segði satt?

Polos: Tað tykist so.

Sokrates: Men er hetta sannleikin, Polos, kanst tú so peika mær á ta stóru nyttu, sum talukynstrið ger? Eftir tí, sum vit eru á einum máli um, ræður tað fyrst og fremst um at vara seg fyri at gera órætt, tí at tað førir við sær nóg mikið av ólukkum, vita vit nú; ikki so?

Polos: Vituligt.

Sokrates: Og antin tú so sjálvur ella onkur av teimum, tú hevur umsorgan fyri, ger eina brotsgerð, so skalt tú av egnum ávum fara hagar, sum tú sum skjótast kanst tú fáa tína revsing, til dómans, nevniliga; ja, tú skalt kvika tær til hansara, eins og tú fórt til lækna, til tess at órættvísissjúkan ikki skal bíta seg fasta og eta seg djúpt niður í sálinu sum ein ógrøðiligur svullur. Ella kunnu vit koma til annað úrslit, um vit halda fast um tað, vit eru komnir á samt um? Má úrtøkan ikki verða henda, um hon skal samsvara við okkara orð?

Polos: Eftir øllum líkindum, Sokrates, er einki annað siga.

Sokrates: Har, ið ræður um at verja ein órætt, antin hann nú er útintur av tær sjálvum ella tínum foreldrum ella vinum ella børnum ella í fòrum, tía staturin ger órætt, har man talukynstrið ikki vera tær til bata, Polos; uttan so er, tú tvørturímóti skuldi komið til ta meining, at tað beinasta hevði verið at klaga seg sjálvan, harnæst sínar næstingar og síðani teir av tínum vinum, ið gera órætt; at tú í slíkum fòrum ikki skalt dylja yvir órættargerðini, men lata hana koma í ljósmála til tess, at hin seki kann koma til at tola dóm og revsing og verða grøddur; at tú skalt tvinga teg sjálvan og aðrar til ikki at sleppa sær undan av ræðslu, men bíta á kampi og dreingiliga tola pínuna sum undir læknaskurði. Tí tía tú stevnir móti tí góða og tí vakra, hirðir tú lítið um pínu og gevur tílíkum ongan ans; at tú mást leggja bak til, um tú hevur gjørt okkurt, tú eigur at tyktast fyri, lata teg fjøtra, um tú hevur fongsil uppiborið, rinda, um tú hevur gjørt sektargerð, fara í útleigd, um tú hevur tað uppiborið, tola deyðan, um tú hevur uppiborið at missa lív. Stutt og greitt, tú skalt vera tann fyrsti til at klaga teg sjálvan og tínar næstingar og á tann hátt lata talukynstrið gera eitt sindur til nyttu, til tess at tú, við at leggja órættin

opinberliga fram, loysist úr teirri störstu ólukku: órættvísi. Eru vit á einum máli um hetta, Polos, ella ekki?

Polos: Hatta ljóðar nakað lögið, Sokrates; men eg kann ekki nokta, at tað hóskar við tað, vit frammanundan eru komnir á samt um.

Sokrates: Skulu vit so sleppa øllum tí ella halda fast um hetta, ið er úrtøkan av hinum?

Polos: Vit mega halda fast um hetta.

Sokrates: Vilt tú nú gera antin títinum óvini ella nøkrum øðrum menniskja órætt – sjálvsagt mást tú vera ansin um, at órættur ikki verður gjørdur tær sjálvum av nøkrum -, so er gaman í at venda málinum við og kanna eftir úr tí sjónarmiði. Ger óvinur tín øðrum órætt, eigur tú á allan hátt, bæði í orði og gerð, at gera tað, tú ert mentur, fyri at hann ikki skal koma fyri rættin og verða dømdur. Ger hann tað kortini, skalt tú leggja upp ráð, so hann sleppur undan og ikki verður dømdur; og um hann hevur rænt nøgd av gulli, so hann ikki rindar tað aftur, men hevur tað til at oyða og ama burtur upp á seg sjálvan og teir, sum eru í hósleg við honum, á órættvísan og gudleysan hátt, og hevur hann deyðan uppborið fyri sínar ógerðir, so hann ikki missir lív og helst aldri má missa tað, men liva allar ævir í sínum ringleika, og kann hann ikki tað, tá so leingi sum gjørligt í sínum neyðarsliga standi.

Í hesum førum, Polos, man talukynstrið ikki gera sørt til nyttu; men hjá honum, ið ikki vil gera nøkrum órætt, haldi eg tað ikki vera til stórvegis gagn, um tað er til nakað gagn yvirhøvdur; ið hvussu er hava vit higartil ikki funnið nakað tekin til tess.

Kallikles: Álvaratos, Kairefon. Er hatta, sum Sokrates nú hevur sagt, borið fram í álvara, ella skemtar maðurin?

Kairefon: Eftir tí eg dugi á at skyna, er tað hansara rama álvara, men tað er kanska beinast, at tú spyrst hann sjálvan.

Kallikles: Ja, við allar gudar, tað havi eg góðan hug til. Sig mær, Sokrates, skulu vit taka tað, tú nú hevur sagt, sum álvara ella sum skemt? Tí er tað títt álvara, og tað er satt, sum tú sigur, dugi eg ikki at síggja rættari enn, at tú hevur vent øllum upp og niður, og at vit í okkara gerðum gera beint tvørturímóti tí, vit eiga.

Sokrates: Eg skal siga tær, Kallikles, at um menniskjans kensluháttur ikki var tann sami, hóast ein kann hava hesar kenslur og ein annar hinar, men um hvørt menniskja hevði hvønn sín kensluhátt, mundi tað ikki borið væl til hjá einstaklinginum at sagt onkrum øðrum frá sínum kenslum. Eg meini sum so, at eg havi ansað eftir, at vit báðir eru fyri sama býti við tað, at báðir hava hug á tveimum samstundis, eg á Alkibiadesi, soni Kleiniasar, og á filosofiini, og tú á tjóðini hjá atheningum og á Demosi, soni Pýrilampesar. Eg havi fleiri ferðir lagt tað til merkis, at tó tú ert rættur maður, ert tú ikki førur fyri at halda eitt, tá tíni yndisbørn halda eitt annað; men tú ert fúsur at venda øllum upp og niður, bara tey siga, at so skal vera. Sum til dómis á fjøldarfundi: Stendur tú har og heldur røðu og fólkið mótmælir, ert tú í stundini fúsur at venda við og ganga

somu leið sum fólkið. Á sama hátt gongst tær við tí vakra unglunga, soni Pýrilampesar. Hevur tín yndisunglingi sett sær okkurt fyri og sagt, at so skal vera, torir tú ikki at koma við mótmælisorðum. Tað hevði tí ikki verið løgið, um onkur, ið lurtaði eftir tær onkuntíð, tá tú fremheltst ikki tína, men meiningina hjá tínum yndisunglinga, hevði undrast á tað vitloysi, tú komst fram við; og spurdur hevði tú verið noyddur at sagt, – um tú tá vildi hildið teg til sannleikan -, at fyrr enn onkur betraði hugsanarháttin hjá tínum yndisbørnum, kundi tú ikki skifta meining. Tað má nú ikki, Kallikles, koma tær óvart, at tað, tú hoyrir meg siga, verður av sama slag, og tað skalt tú ikki vera bilsin um, men heldur mást tú fáa filosofiina, mítt yndisbarn, til at broyta hugsanarhátt. Tí tað er hon, mín kæri vinur, sum altíð sigur tað, tú nú hevur hoyrt, og hartil kemur, at hon ikki er ein sovordin vingliskøltur sum aðrir yndisunglingar; hasin sonur Kleiniasar, veitst tú, sigur eitt í dag og eitt annað í morgin, men filosofiin sigur støðugt tað sama. Tað er hon, ið sigur tað, tú nú gerst bilsin um, tó tú sjálvur hevur verið áhoyrari til alla samtalu. Tú mást tí antin sannføra hana um, at tað at gera órætt og gera tað uttan at bøta fyri tað, ikki er tann størsta av øllum ólukkum; ella, um tú ikki ert førur fyri tí, men mást lata tað standa fast, at so er, tá tori eg at svørja við hundin, egyptalandsgudin, at Kallikles aldri verður á einum máli við Kallikles, men má vera í ósemju við seg sjálvan alt sítt lív. Og tí vildi eg, mín kæri Kallikles, heldur átt eini streingjatól, har streingirnir vóru í ólagi og góvu falskar tónar, og heldur skuldi tað sangkór, eg skipaði fyri, sungið falskt og mist lagið, og fyrr skuldu allar mannfjöldir vera ósamdar við meg og mæla mær ímóti, enn eg, eina maður, skuldi komið í ósemju og trænað við meg sjálvan.

Kallikles: Mær finst, Sokrates, at tú í orðadráttinum spælir tær við kæti og ungmannaótum, eins og tú vart ein rættur fólkatari, og orðkringur, sum tú ert, hevur tú fingið Polos at vera fyri tí sama, sum hann brigdaði Gorgiasi. Spurdur av tær, segði Gorgias, at teir, ið koma til hansara at læra talukynstur, eisini kundu fáa undirvísing í, hvat ið rætt og órætt var, um teir ikki vistu tað frammanundan; men hetta segði hann, eftir tí ið Polos meinti, tí hann smæddist fyri at siga annað og kvíddi fyri, at fólk skuldi ilskast á hann, um hann segði nei og harvið breyt gamlan sið. Vegna hesa játtan viltist hann í brongl, og tað dámdi tær ikki illa. Tá so Polos flenti at tær, gjörði hann ikki annað enn beint var.

Men nú hevur hann jú noyðst at tola somu viðferð, og tá eg skal siga mína meining, má eg finnast at Polosi, tí hann játtaði, at tað er ljótari at gera enn tola órætt. Vegna hesa játtan eydnaðist tær at mala hann í klingur og at endanum teppa hann heilt, bert tí hann varnaðist fyri at siga sína sonnu meining. Men eg haldi tað nú ikki vera fyri mark, Sokrates, at tú, sum sigur teg leita eftir sannleikanum, nýtir somu snið og brøgd, sum fólkatalararnir eru vanir at brúka, og skiftir um tað, ið er rætt eftir natúrini, við tað, ið er rætt eftir mannsiði.

Sum vera man eru hesi tvey, natúr og mannsiður, í flestum førum hvørt sítt. Og um so er, at ein smæðist og torir ikki at siga sína sonnu meining, kemur fløkja í, og ein fer

at tosa móti sær sjálvum. Hatta, sum tú fullvæl veitst, nýtir tú til at snúgva orðunum soleiðis, at tá meint verður við „eftir mannasiði“, so fatar tú tað í tínum spurningi sum „eftir natúrini“ og viðvent. Soleiðis gekst tað eisini, tá talan var um at gera órætt og vera fyri órætti og Polos helt, at tað fyrra var ljótari – eftir mannasiði, nevnliga – so loftaði tú orðum hansara, sum hann meinti „eftir natúrini“. Men eftir natúrini er einki ljótari og soleiðis verri til enn at líða órætt. Ein rættur maður letur sær sanniliga ikki alt bjóða ella er fúsur at tola hvørs mans órætt. Slíkt sømir seg fyri trælir, ið heldur mega kjósa deyðan enn lívið, tí teir ikki eru mentir, tá teir verða meinslaðir og háðaðir, at verja seg sjálvir ella aðrar, ið teir hava umsorgan fyri. Men alt hetta kemst av tí, at tað eru tey veiku og fjöldin, ið geva lógirnar. Og tá tey áseta, hvat ið lóg skal vera, hugsa tey bert um sítt egna gagn og sín egna vinning, eins og tá tey rósa summum gerðum og lasta summar. Av tí tey ræðast teir, ið eru framfúsir og sterkari og førir fyri at hevja seg upp um fjöldina, áseta tey, til tess at hesir ikki skulu taka sær ov mikið vald, at tað er ljótt og órættvíst at tráa eftir at eiga meira enn hini, og í sínum vesaldómi láta tey væl at, tá øll hava líka.

Hetta er so atvoldin til, at tað eftir lógini rópast órættvíst og ljótt at tráa eftir at hevja seg upp um fjöldina og verður rópt at gera órætt; men natúrin sjálv sýnir okkum gjølla, at tað tvørturímóti er beint og rættvíst, at dugnamaður hevur meira enn ódugnavætti, og tann sterki meira enn tann veikki; at so er, gevur natúrin okkum mong dømi um, bæði í djóraheiminum og millum einstøk menniskjur og í mannasamfeløgum og mannaættum, nevnliga, at so er vorðið við rætti og órætti, at tann sterki ræður yvir og hevjar seg upp um tann veika. – Líta vit nú t.d. á Xerxes. Við hvørjum rætti fór hann í hernað móti Hellasi, ella faðir hansara móti skýtunum? So kann takast til túsundtals dømi, og skal eg siga mína meining, eru hesar gerðir gjørdar eftir natúrini, ja, við Zeus, eftir teirri lóg, ið er natúrin egna lóg, og ikki eftir lógum, vit sjálvir áseta; lógum sum vit temja teir bestu og sterkastu við, teir ið vit, eins og verður gjørt við ljónsungar, taka til okkum, meðan teir eru smáir, og rura til trælslyndi við lokkandi tónum og alskyns gykli, og sum vit práta og mósna uppiyvir, at øll eiga at hava líka. Tá fyrstani er tað rætt og gott.

Men nú meini eg, at stígur einuferð ein maður fram við síni natúrmegi óspiltari, tá fer hann at slíta øll bond og rista tey av sær og vinna sær frælsi, og hann fer at traðka niður allar reglur og viðtøkur og gykl og allar natúrstríðandi lógir. Hann fer at reisa seg í sínum veldi og umskapa seg frá træli til at vera okkara harri. Tá fara vit at síggja natúrin egna rætt geisla víða um. – Minnist meg rætt, hevur longu Pindaros víst á í einum ørindi, tað eg her havi sagt. Tað ljóðar nakað so:

Ein er lógin hjá øllum,
bæði monnum og gudum,

og so sigur hann framvegis:

ger rán til rætt við reyst'ri hond,
 um slíkt tey vitna, brøgd Herakles',
 tí ókeyptar - - -

ella hvussu tað nú er, tað ljóðar, eg havi avtapt ørindið. Men meiningin er, ið hvussu er, at teir oksar, hann rak við sær frá Gerýones, hevði hann hvørki keypt ella fingið frá honum. Tað tykist, sum yrkjarin við hesum vil siga, at hetta er eftir natúrinnar rætti, og at bæði oksar og alt annað fæ eigur við røttum hann, ið er bestur og sterkastur, og ikki tann ringari og veikari, ið hevur tað í hondum.

Har hevur tú allan sannleikan, sum hann er, og tað manst tú eisini fara at sanna, um tú gevst við at fáast við filosofi og setir tær hægri mál. Filosofin kann vera nóg góð at hava at putlast við í ungum árum; men heldur tú ikki uppat við at leggja dent á hana, meðan tíð er, verður hon tær meinur kleppur. Tað slepst ikki undan, at ein maður – veri hann so vitugur, hann vera vil – ið fæst við filosofi upp gjøgnum árinu, verður ókønur í tí og ókønur við tað, maður eigur at hava skil á, um hann vil vera virdur og umtóktur. Tí slíkir filosoffar hava ikki hillung á lógunum, ið eru galdandi í teirra býi, eru sörir fyri at vita nakað um tað lag, ið nýtist, tá menn tingast sínámillum, antin tað er um einstakra mál ella almenn, og einki kenna teir til mansins lystir og girndir; teir eru, stutt og greitt, sörir fyri mannakunnleika. Hendir tað so, at teir leggja upp í okkurt mál – annaðhvørt tað er einstaklings ella almennings – verður flent at teimum, eins og politikararnir, sum vera man, høvdu verið fyri sama býti, um teir høvdu havt dirvi at koma á filosoffa fund og leggja upp í orðaskifti um spurningar, har høvdust á lofti. Her hóska at tríva í hesi orð eftir Euripides:

Hvør maður fremstur er – hann leggur doyðin á –
 hvar allur dugur hans og evni roynast best,
 hann dagsins longstu stund útinnir yrki sítt –,

men tað ein einki dugir til, skýggjar ein og tosar vanvirðisliga um, men rósar tí, ein hevur hug og hegni til, sum ikki er at undrast á; tí harvið rósar ein sær sjálvum.

Eftir sum eg haldi, eigur maður at leggja dent á bæði, tað haldi eg vera beinast. Tað er sera hóskaði at fáast við filosofi í heilt ungum árum, og tað er so langt frá, at tað ber einum unglunga illa; men verður hildið á við tí upp gjøgnum árinu, Sokrates, haldi eg tað vera láturvert. Á meg, ið hvussu er, virkar ein eldri filosofur sum eitt menniskja, ið ikki dugir at tosa, og spælir sær við leikulag; men so hvørt sum eg síggi eitt pinkultíð barn, ið tosar á barnahátt og við barnalótum, stuttleikar og gleðir tað meg at síggja, at yvir øllum tí, barnið sigur og ger, er ein natúrligur og fríborin dāmur, ið ber so væl saman við barnsaldurin; men at hoyra ein smádrong tosa rætt, býður mær ímóti og þínir míni oyru, tí tað tykist mær at vera eitt sindur trælakent. Harafturímóti er tað

láturligt at hoyra vaksnan og tilkomnan mann tosa og spæla sær á barnahátt. Flongdur skuldi hann verið.

Á sama hátt gongst mær við tykkum filosoffum. So hvört sum eg síggi unglunga, ið hefur yndi til og ans fyri filosofi, fróir tað meg. Eg haldi, at tað ber honum væl og gevur honum ein fríbornan dóm. Men hann, ið ongan hug hefur til filosofi, haldi eg hava trælalyndi, og hann fer aldri at seta sær nakað stórt og høgt mál. Harafturímóti, tá eg síggi eitt framkomið fólk sløðast umkring og filosofera og aldri gevast við tí, tá má eg siga, Sokrates, at eitt sovordíð hefur uppiborið buk og bank. Tí sum eg segði í áðni, veri hann so vitugur, hann vera vil, tað grettir tó ikki, at ein sovordin maður verður eitt ómenni, tá hann heldur seg burtur frá øllum, ið er á vási á torgi og tingi, hvar menn, sum skaldið sigur, „verða gitnir víða“, og í staðin fjalir seg restina av lívinum í einum króki, har hann situr og teskar saman við trimum ella fyra unglungum og aldri klývur í tvey fyri einum fríbornum, sterkum og beinraknum orði.

Misskil meg ikki, Sokrates. Eg beri stóra góðsku til tín, men tá eg skal meta okkum báðar saman, má tað vera sum Zethos við Amfion hjá Euripidesi, hvørs orð eg minti á í áðni, og sum eg vil nýta móti tær. Tú misrøkir, Sokrates, tað, tú átti at røkja, og tað aðalborna í tíni sál lýtir tú við óbúnum ungmannelótum, og fyri rættinum fert tú ikki at duga at taka til orða á rættan hátt, tú verður valla førur fyri at mæla eitt orð, ið dómararnir geva gætur, ella leggja øðrum manni góð ráð.

Tak meg nú ikki illa upp, Sokrates; eg sigi so einans av vælvild fyri tær, men heldur tú ikki sjálvur, at tað er skomm fyri teg og teir, ið hugsa sum tú, at vála um og toyggja filosofiina út í odd og egg?

Hugsa sær bara t.d., at tú av onkrum vart gripin og drigin fyri rættin fyri okkurt, tú ikki hevði gjørt. Dugir tú tá ikki at síggja, hvussu tá hevði malið fyri tær, og tú hevði staðið og gapað uttan at fáa eitt orð fram, og tó at tú vart so heppin at fáa til klagumann onkun hálvbýttan og ódugnaligan, kundi tú kortini farið at verið dømdur til deyða, um hann kravdi tað.

Nú er tað, at eg spyrji teg, Sokrates, er tað vísdómur at putlast við eitt kynstur, ið verður til minkanar eisini fyri hann, ið fekk mest av viti, tí hann ikki kann verja seg sjálvan, hvaðna minni bjarga sær sjálvum ella øðrum, tá stórir vandar eru fyri hond? Er tað vísdómur at lata sínar fíggindar og óvinir fara avstað við øllum eins ognum og fæ, og sjálvur liva í sínum egna býi, rættarleysur og æruleysur, og vera eitt sovordíð vesalmenni, at ein og hvør – eg biði teg fyrigeva mær tey ólíkligu orð – kann geva honum ein frammaná uttan at verða revsaður fyri tað?

Nei, besti vinurin mín, fylg mínum ráðum og „lat fara spælið títt við tankaspønum“ og „útinn tín' dáð av dísu fagnað“, ið sýnir „skynsemi og vit“ og lat aðrar hava hatta „dáraverk, ið uppskrýtt geislar“, antin tað eigur at nevnast møsn ella tvætl, ið gevur til úrslit „at svøla í tí tómu smáttu“. Halda teg skalt tú afturat monnum, ið ikki fáast við slíkt krotuvirki, men eru væl fyrikomnir og víða gitnir og eiga mangt annað gott.

Sokrates: Um það fall so væl í lag, Kallikles, at eg hevði eina sál av gulli, hvussu fegin mundi eg tá ikki verið, um eg fann ein – og helst skuldi það verið tann alrabesti – av teimum steinum, ið menn nýta til at meta gulsins góðsku við, so eg kundi meta mína sál við honum. Og fekk eg so vissu fyri, at mín sál var óspilt og lýtaley, nýttist mær jú ikki at roynd at meta hana meira.

Kallikles: Hvat sipar tú til við hasum, Sokrates?

Sokrates: Tað skal eg so væl siga tær: Eg meini, at eg í tær havi verið so gudaheppin at finna eitt slíkt metingartól.

Kallikles: Hvussu tá?

Sokrates: Eg veit nú fullvæl, at teir tankar og tær hugsanir í míni sál, sum tú og eg koma ásamt um, mega vera tann reini sannleiki. Tí so frægt dugi eg á at skyna, at hann, ið til fulnar skal meta virði av eini sál, um hon livir rætt ella ikki, má eiga trý ting, sum tú øll eigur: vitsku, vælvild og bersøgni. Ikki tróta menniskjuni, ið ikki kunnu meta meg, tí tey eru ikki nóg vitug; men tú ert tað. So eru onnur, ið eru nóg vitug, men tey hava ongan hug at siga mær sannleikan, tí teimum tvørrar vælvild; hana hevur tú. Uttanbíggarvinmenninir her, Gorgias og Polos, teimum trýtur hvørki vit ella vælvild, men har er tað bersøgni, ið saknast. Teir eru jú smædnari, enn teir áttu at vera. Ja, kann annað sigast, tá teir hava sýnt so mikið smædni, at annar fyri og hin eftir hevur fingið seg til at tosa móti sær sjálvum, tó so nógvir lýddu á og í so stórum spurningum. Øll hesi ting, ið ikki finnast hjá øðrum, hevur tú. Tú ert sera væl lærdur – tað havi eg eisini hoyrt nógvar atheningar siga – og tú sýnir mær vælvild. Hvussu skal eg prógva tað? Lurta nú bara eftir. – Eg veit væl, Kallikles, at tit vóru fyra, sum í felag fingust við filosofi, tú, Teisandros úr Afidna, Andron, sonur Andeotions, og Nausikýdes úr Kolargeis. Eg hoyrði tykkum so einaferð vera í orðaskifti um tann spurning, hvørt nakað mark var fyri, hvussu langt tit skuldu ganga við tykkara granskan, og eg minnst væl, at tit komu til tað úrslit, at ikki batti at vera so nærlagdir at fara út í odd og egg við síni granskan; men so søgdu tit hvør við annan, tað ráddi um at ansa væl eftir, at tit ikki so við og við fingi lyndisbrev av at fara út um mark. Og tá eg nú hoyri teg geva mær júst tey somu ráð, sum tú gavst tínum bestu vinum, kann eg ikki krevja mætari prógv fyri, at tú av sonnum hevur vælvild og góðsku fyri mær. Og so er tað eisini tað, at tú torir at vera bersøgin um tað, tú hugsar, og firnast ikki fyri at siga tína hjartans meining, sum tú sigur, og sum eisini tann tala, tú nústani hevur hildið, sannar.

Vit eru so nú í teirri støðu, at alt tað vit báðir, meðan samtalan fer fram, koma á samt um, tað vilja vit meta at vera satt, roynt og eftirkannað, bæði av tær og mær, so ikki nýtist at kanna eftir av nýggjum. Hvat nú serliga tær viðvíkur, so man tín játtan ikki koma av vitstroti ella smædni, ei heldur manst tú játta fyri at villa meg, tú sum ert vinmaður mín, eftir tí tú sjálvur sigur. Sostatt man tað, vit koma at vera á einum máli um, vera sannleikin og einki annað.

Vit fara so undir ta vakrastu eftirkanning, ið hugsast kann, Kallikles, við tað, at vit

í okkara orðaskifti skulu hava á lofti teir spurningar, hvar tú í áðni fórt ov harðliga við mær. Spurningarnar um, hvussu eigur ein maður at vera, hvat mið skal hann seta fyri starvi og vilja og í hvønn mun, bæði ungur og á gamalsaldri. Hvat nú mær sjálvum viðvíkur, mást tú vita, at um eg nakrantíð eri farin skeivur og havi gjørt nakað, ið ikki er beint, er hetta hent ikki við mín góða vilja, men einans av óvitsku, og tí biði eg teg einaferð enn um ikki at gevast at rættleiða meg; men vís mær klárt og gjølla á, hvat eg eigi at stevna ímóti og starvast fyri, og hvussu eg skal fáa tað starvslyndið. Og tað vil eg siga tær, at gevi eg tær viðhald í nøkrum, og tú seinri tekur meg í at gera nakað annað enn tað, vit vóru komnir á samt um, skalt tú halda meg vera dólq og ikki meira spilla tíni orð upp á meg, tí eg eri tess ikki verdur.

Men lat okkum nú byrja frá høvðinum. Sig mær so, hvussu tú og Pindaros halda vera vordíð við rætti natúrinnar. Ber tað saman við hann, at tann sterkari rænir frá tí veikara, og tann betri hevur valdið yvir teimum ringaru, og at dugnamenn eiga meir enn ódugnavættini? Minnst meg rætt, var hatta tín meining um tað rættvísa.

Kallikles: So segði eg, og eg standi við míni orð.

Sokrates: Orðini „betri“ og „sterkari“ siga tey tað sama? Tað var ikki heilt greitt eftir tí, tú segði. Merkir orðið „sterkari“ hann, ið hevur størri kropsliga megi? Eiga tey veikaru soleiðis at lúta fyri honum, ið er kropsliga sterkari? Tað fanst mær, at tíni orð kundu týða uppá, tá tú segði, at stórir statir eftir natúrinnar rætti leypa á teir smáu, tí teir eru máttmeiri og sterkari, sæð frá tí sjónarmiði, at tað máttmikla og sterka og tað góða siga tað sama. Ella ber til at vera betri, men kortini vera við undirlutan og veikari, og at vera sterkari og ringur í senn, ella merkja orðini „betri“ og „sterkari“ tað sama? Hetta mást tú gjølla greiða fyri mær, um tað sterka og tað góða og tað máttmikla merkja tað sama ella hava ymsar týðningar.

Kallikles: Eg skal svara tær so greidliga, eg kann: Tey merkja tað sama.

Sokrates: Er – eftir natúrini – ikki fjøldin sterkari enn einstaklingurin? Tað er hon – sum tú nústani segði -, ið ásetir lógirnar hjá tí einstaka.

Kallikles: So er.

Sokrates: Lóg og rættur, ásett av fjøldini, verður sostatt givið av teimum sterkaru?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Men eisini av teimum betru. Teir sterkaru eru jú, eftir tí, tú sjálvur hevur sagt, eisini teir betru.

Kallikles: Ja.

Sokrates: So má eisini tann lóg og tann rættarstøða, hon ásetir, eftir natúrini vera vøkur, av tí hon er sterkari.

Kallikles: Játað.

Sokrates: Men er tað ikki meiningin hjá fjøldini, sum tú fyri stuttum segði, at tað er rætt, at øll hava líka, og at tað er ljótari at gera enn vera fyri órætti? Svára mær: ja ella nei, og vara teg fyri at verða tikin í at vera smæðin. Er tað meiningin hjá fjøldini,

at öll skulu hava líka og eingin ovmikið, og at það er ljótari at gera enn líða órætt? Er so ella ei? Drála ikki við svarinum, Kallikles; tí heldur tú við mær í hesum, styrkist eg í míni áskoðan av einum manni, ið sum tú er førur fyri at siga það avgerandi orðið.

Kallikles: Hatta er meiningin hjá fjøldini.

Sokrates: Men so er það ikki einans eftir lógini ljótari at gera enn vera fyri órætti og rættvíst, at öll skulu hava líka, men eisini eftir natúrini. Tað kundi tí borið á, at það var tú, sum fórt skeivur í áðni; at eg var sakleysur, tá tú brigdaði mær, at eg ongan mun gjörði ímillum lóg og natúr, og hóast eg væl visti tann munin, brúkti eg það til at gera skálkabrøgd við í orðadráttum, soleiðis at eg, tá talan var um, hvat ið var eftir natúrini, beindi eg það undir lógina, og var talan um, hvat ið var eftir lógini, beindi eg það undir natúrini.

Kallikles: Aldri heldur hasin maðurin uppat við sínum tvætli. Álvaratos, Sokrates, heldur tú ikki sjálvur, at tú gert tær fyri skommum, tú sum ert so væl við aldur, við soleiðis at sita undir og lofta hvørjum orði, og tá okkurt er eitt sindur ógjølla sagt, vera grammur eftir tí sum eftir einum gloypubita? Er það títt álvara, at eg skuldi hildið það sterkara verið annað enn það betra? Segði eg tær ikki beint í áðni, at eg haldi það betra vera það sama sum það sterkara? Um tú sópaði saman ein hóp av trælum við øðrum ruski, vanvirðisligt í allar mátar uttan kanska í kropsligari megí, heldur tú so, at eg mundi hildið það verið lóg og rætt, slíkt sáð ásetti?

Sokrates: Íðan, vísasti Kallikles, er hatta so tín meining?

Kallikles: Sjálvsagt.

Sokrates: Men hatta er júst það, mín undranarverdi vinur, eg leingi havi havt varhugan av, at það var okkurt sovordíð tú meinti við „tað sterkara“, og tá eg spyrji, er það tí, eg tráí eftir gjølla at fáa greiði á, hvat það er, tú meinar. Tí so býttur eri eg ikki, at eg skuldi hildið, at tú meinar, at tveir eru betri enn ein, ella at tínir trælir eru betri enn tú sjálvur, tí teir eru kropsliga sterkari. Men sig mær so av nýggjum: Hvat sipar tú til við orðinum „teir betru“, síðan það ikki er teir kropsliga sterkaru? Men far tó ikki so harðliga við mær sum í áðni, vinmaðurin, tí annars fert tú skjótt at síggja í halaferðina á mær.

Kallikles: Tú tosar upp á spott, Sokrates.

Sokrates: Nei, við Zeus, Kallikles, ikki meir enn tú nústani, tá tú brúkti Zethos til vápn móti mær. Sig mær so nú, hvørjar tú heldur vera teir betru?

Kallikles: Teir, ið eru virdir, ætli eg.

Sokrates: Nú sært tú sjálvur, hvussu tú spælir við orðunum, men tú upplýsir meg bara ikki. Sig mær so meðni, teir tú rópar teir betru og teir sterkaru, heldur tú so ikki, at teir eru teir skynsamaru?

Kallikles: Hatta var orðið av sonnum sagt. Ja, það kanst tú stórliga vera vísur í.

Sokrates: Sostatt er ofta ein, sum er skynsamur, sterkari enn túsundtals býttlingar, eftir tínum egnu orðum at døma, og hesin eigur tá at hava ræðið, hinir at lata hann

ráða. Og sum tann ráðandi eigur hann at hava meira enn teir, hann ræður yvir. Hatta giti eg man vera tín meining, tá ein er sterkari enn fleiri túsund. Ja, eg bara sigi so, uttan at vera nakar orðklúgvári.

Kallikles: Hatta er júst mín meining, at tað eftir natúrini er beint, at tann betri og skynsamari eigur at hava ræði yvir teimum ódugnaligu.

Sokrates: Halt so fast um tað. Men ansa nú eftir, hvat tú heldur um tað, ið nú kemur: Hugsá tær til, at ein rúgva av menniskjum, eins og her, er samankomin onkustaðni, og hon hevur nøgd av mati og drekka, ið skal býtast millum tey einstøku. Mannamúgván er ymislig, bæði veik og sterk menniskjur hvørt um annað; men ein er har, sum, av tí hann er lækni, hevur betri skil upp á spurningin um mat og drekka enn hini. Hóast hann, sum líkindini eru til, er sterkari enn summi, men veikari enn summi, man hann, ið hvussu er, vera betri og ganga fram um øll hini í tí máli, ið fyri er, tí í tí er hann kønari.

Kallikles: Sjálvsagt.

Sokrates: Skal nú læknin hava meir av hesum mati og drekka enn hini, tí hann er betri, ella skal hann, júst tí hann er lækni, býta tað sundur eftir síni bestu ætlan? Tí býta alt í sín part og hava tað til sín egna munn og á tann hátt fáa mest, tað man ikki vera lukkuligt hjá honum; nei, hann man taka sín part, ið kann vera størri enn parturin hjá summum og minni enn parturin hjá øðrum, og er so, at hann er tann veikasti av øllum, mátti hann, hóast bestur, fingið minst av øllum. Mega vit ikki siga so, besti vinmaðurin Kallikles?

Kallikles: Tú møsnar um mat og drekka og lækna og tvætla í tóman heim, men eg meinti ikki við hatta.

Sokrates: Rópar tú ikki tann skynsamara tann betra? Ja ella nei!

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og skal tann betri ikki hava meira?

Kallikles: Ikki av mati og drekka.

Sokrates: Eg skilji, men so kanska av klæðum? Skal hann, ið er kønastur í veving, hava tann størsta bjálvan og ganga og spáka ílatin tey víðastu og vakrastu klæðini?

Kallikles: Klæði, hvat klæði?

Sokrates: Men skógvar so? Sjálvsagt eigur tann kønasti og besti í hesum virki at hava mest, og skósmiðurin eigur tí at ganga og vála í teimum størstu og flestu skónum.

Kallikles: Tú møsnar og tvætla um skógvar.

Sokrates: Er tað ikki hatta, tú meinar við, so er tað kanska hetta: Ein jarðyrkismaður, ið hevur gott skil upp á jarðarviðurskifti, og annars í øllum er ein rættur maður, hann eigur tá at hava rætt til meiri sáð enn hinir og brúka í mesta lagi av tí til kornvelting.

Kallikles: Sum tú tosar upp í saman, Sokrates.

Sokrates: Eg tosi tað sama um tað sama, Kallikles.

Kallikles: Ja, tað mega gudarnir vita. Tú kemur altíð við tínum skósmiðum, garvarum, bakarum og læknum, og tí gevst tú ikki við, eins og tað var um tað, vit tosaðu.

Sokrates: Men vilt tú so ikki sjálvur siga mær, í hvørjum føri tann sterkari og skynsamari skal hava mest, tá rætt skal vera? Tá tú soleiðis fýlist á míni uppskot, haldi eg, tað stendur til tín at siga tað.

Kallikles: Eg havi sagt tað fyrr, men eg skal, gaman í, taka tað upp aftur. Fyri tað fyrsta, hvat ið viðvíkur teimum sterkaru, so sipi eg ikki við teimum til skósmiðir og bakarar; men eg meini við menn, ið hava skil upp á almenn mál og duga at hagraiða tey væl, og ikki bert skilagóðar menn, men eisini menn við dirvi, ið eru førir fyri at náa at tí, teir hava sett sær sum mál, og ikki gevast vegna veiklyndi.

Sokrates: Sært tú ikki, Kallikles, mín kæri vinur, hvussu tað, tú finst at mær fyri, ikki er tað sama sum tað, eg havi at tær fyri. Tú vilt vera við, at eg altíð sigi tað sama og hevur at mær fyri tað. Eg brigdi tær, tvørturímóti, at tú aldri sigur tað sama um tað sama; tí fyrst merkti tú tey sterkaru og betru sum tey kropsliga sterkaru, harnæst sum tey skynsamaru; og nú at endanum kemur tú og sigur, at tey betru og sterkaru eru tey, ið eru djarvari. Ger nú so væl, tá ið tú hevur umrátt teg, at siga mær eina ferð burturav: Hvørji menniskju heldur tú vera tey betru og sterkaru og í hvørjum?

Kallikles: Hatta havi eg beint nú sagt, at tað eru tey, ið hava skil á almennum viðurskiftum og eru djørv. Teimum sømir tað at hava ræðið yvir statsins viðurskiftum, og tað er júst tað, eg meini við rættvísi: at tey menniskju hava meira enn onnur, tey ráðandi meira enn tey, ið rátt verður yvir.

Sokrates: Men hvussu verður so við teimum sjálvum?

Kallikles: Hvat sigur?

Sokrates: Ráða tey sær sjálvum ella ikki?

Kallikles: Hvussu meinar tú?

Sokrates: Eg meini, um tað krevst, at hesi menniskju, hvørt sær, skulu vera før fyri at ráða sær sjálvum. Ella krevst tað ikki, men er tað nóg mikið, at tey eru før fyri at ráða øðrum?

Kallikles: Hvat meinar tú við at ráða sær sjálvum?

Sokrates: Eg meini ikki nakað serliga fløkt, men bara beinan vegin tað at vera spektur og duga at halda sær, so ein er mentur at temja sínar lystir og girndir.

Kallikles: Tú ert sanniliga dámligur. Tú sipar ivaleyst til hálvbýtt neyðardýr, tey tú rópar tey spektu.

Sokrates: Ja, hvat annað skuldi eg meint; tað sæst gløggliga av einum og hvørjum.

Kallikles: Ja, tað er einki ivamál. Tí hvussu kann maður, ið letur seg trælbinda av nøkrum, vera lukkuligur? Nei, tað vakra og rættvísa eftir natúrini er í tí – tú sært, at eg firnist ikki fyri at vera bersøgin – at tann, ið vil liva lívið, sum tað eigur at livast, gevur sínum lystum sum mest loyvi og frælsi uttan í nakran máta at forða og í tí at hava dirvi og vit til at njóta hesar lystir, tá ið mest streingir á, og í tí at kunna slökkja sín hungur og tosta við tí, eins lystir og girnd hvørja tíð krevja.

Hetta er ógjøriligt hjá fjøldini, haldi eg. Og tí er hon von at lasta og finnast at

sovorðnum monnum, hon smæðist, og vil treyðug avhylja sítt egna máttloysi; og tí rópar hon yvirgang og siðaloyssi skammargerðir og, sum eg segði í áðni, trælkar so við og við tey menniskju, sum av natúrini vóru betur útgjørd. Og tá hon ikki sjálf er før fyri at slökkja sína girnd eftir njótingum, rósar hon spekt og rættvísi, einans vegna sítt egna rædda veiklyndi.

Lít nú á teir, ið antin eru bornir sum kongasynir ella við egnum magni hava rænt undir seg høvdingadømi, kongadømi ella jalladømi. Nær høvdu hesi menniskju gjørt sær meira fyri skommum og roynst ringari enn við at vísa spekt og siðaðan atburð? Skuldu teir, sum tað stendur í boði at njóta alt, teir lystir, uttan at nakar er, sum forðar, dvínað fyri tí, sum fjöldin ásetir sum lóg, meining og atfinning, og verið henni lýdnir, sum var tað hon, ið átti valdið? Gerast teir ikki so ómenni og vesalingar, um teir níga fyri rættvísinnar og spektarinnar, o, so vøkru boðum, meðan teir byta javnt millum vinir og figgindar, tó teir hava valdið í sínum egna stati?

Nei, Sokrates, eftir tí sannleika, sum tú sjálvur sigur teg at tráa eftir, er so statt: Er ein førur fyri at slökkja sín tosta eftir lostalívi, ótamdari girnd og frælsi, tá er tað góðska og lukka. Men øll hesi prýðisorð og allar hesar mannasamtyktir, ið bera ímóti natúrini, eru møsn og tvætl, einki annað.

Sokrates: Tað er synd at siga, Kallikles, at tú ikki vart djarvur og bersøgin í tíni frágreiðing. Tað, sum onnur ikki tora meir enn at hugsa, sigur tú bart út. Eg fari tí at biðja teg ikki at lata smædni forða tær, men halda fram við sama lag og geva okkum greiði á, hvussu lívið eigur at livast.

Sig mær eitt: Hann, ið vil liva so, sum eigur at livast, hann má so eftir tíni meining ikki temja sínar girndir, men geva teimum fult frælsi, so tær ótálmaðar kunnu spela og fáa sær av øllum tí, tær kunnu fáa fatur á, og tað ger ongan mun, hvaðani tær taka tað, teimum tørvar. Tað er so hin sanna góðska?

Kallikles: Ja, tað er mín meining.

Sokrates: Men so skikkað er tað skeivt at rópa tey lukkilig, ið einki sakna og einki krevja?

Kallikles: Á tann hátt høvdu steinarnir og tey deyðu verið lukkiligast.

Sokrates: Gaman í, men í øllum førum verður tað eitt hart hoyggj at draga at liva sum tú sigur, at livast eigur. Minnst meg rætt, man Euripides siga satt, tá hann einastaðni sigur:

„Hvør veit um lívið ei er deyði og deyðin lív,“ so at vit sostatt kanska eru deyðir. Eisini minnst meg hava høyrð ein vísmann siga, at øll her á foldum eru deyð og at kroppurin er okkara grøv, og at tann parturin av sálini, har girndin situr, letur seg sannføra og riðar og skinklar higar og hagar, og sipandi til hetta hevur ein snildur og orðkringur maður – hann mundi antin vera ættaður úr Sisilia ella Italia – á skaldsligan hátt borið henda partin av sálini saman við eitt ílat, í tí hann gjørdi ein orðaleik av teimum ljóðlíku orðunum at sannføra og vera lættur at sannførast. Á sama hátt rópti

hann tey óskynsomu óvígð og tann part av sálini, har sum girndin heldur til, rópti hann tann ósiðaða ella ótætta partin; og vegna tess, at hann var ómettandi, bar hann saman við eitt gisnað ílat. Men hesin sami vísmaður sigur okkum eisini so, Kallikles, at av sálunum í Hades, ella í „blindra manna landi“, sum hann rópar tað, eru tær ósælastar, ið eru óvígðar, og at tær mega bera vatn í einum sáldi til at koyra í eitt gisnað ílat. Men sáldið, sigur hann, ið hevur sagt mær hetta, er mannasálin, og tá hann ber sálinu hjá tí óskynsama saman við eitt sáld, er tað, tí hon er gisnað og fær ikki tætnað vegna tortrygni og gloymsku.

Viðganga skal eg nú, at alt hetta ljóðar nakað løgið; men tað vísir, ið hvussu er, at eg, tá eg royni at greiða tær hetta, havi tað í kvittanum at royna at fáa teg at venda við í tíni áskoðan og at halda, at eitt lív, har hvør heldur seg hava nóg mikið, so sum tey skiftandi kor skila til, eigur at kjósast fram um eitt í ómettandi lystum og girndum og ótamdum siðaloysi.

Men kanska er tað vónleyst at royna at fáa teg at halda eitt við mær og skilja, at tey siðaðu eru lukkuligari enn tey ósiðaðu, og tað kom kanska upp í einki, um eg segði tær frá mongum øðrum søgum.

Kallikles: Ja, tað skalt tú ikki ivast í, Sokrates.

Sokrates: Lat okkum so taka eina aðra mynd úr teirri somu smiðju sum í áðni og hygg so, um tú heldur hana vera nýtandi til samanburð millum lívið, sum tað livist av siðaðum manni, og sum tað livist av ósiðaðum. Tveir menn hava hvør síni flöt til at goyma føðievni í. Ílötini hjá øðrum eru heil og tøtt, og í teimum eru vín, hunangur, mjólk o.s.fr. Tað er einans lítið til av hesum føðievnum, og trupult hevur verið at fáa tað til vegar; men tá hann fyrst hevur fyllt síni flöt, koyrir hann ikki meira í, og nú nýtist honum ikki at ansa eftir teimum og hava nakran ótta av teimum. Hinum er eisini eydnast at fáa sær hesar flótandi matvørur, og eisini honum hevur gingist trupult; men hansara flöt eru ótøtt og gisnað, so at hann noyðist at ganga og stoyta í bæði nátt og dag, so hann verður ikki í uppisetri og skal ikki at líða hungur og hall. Um so er, at hetta dømið merkir munin millum lív hins siðaða og hins ósiðaða, manst tú tá kortini halda, at hin ósiðaði livir sítt lív lukkuligari enn hin siðaði? Eri eg yvirhøvær førur fyrri at fáa teg at viðganga, at eitt siðað lív er betri enn eitt ósiðað, ella er tað ikki mítt føri?

Kallikles: Tú ert ikki førur fyrri tí, Sokrates. Tí hann, ið soleiðis hevur fyllt síni matarflöt, hevur ongar njótingar longur; hann er júst eitt dømi um – sum eg segði í áðni – ein stein og eitt deytt, sum hvørki gleði ella kúrur halda til hjá. Men lukkan við at liva liggur í tí støðugt at kunna stoyta meira á.

Sokrates: Verður nógv koyrt á, rennur nógv til spillis, tá lekin er stórus.

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Tú sipar til hegran, ið sigst hava eina gørn og ikki steinin ella hin deyða. Tú kanska sipar við hasum, tú sigur, til at vera svangur og at eta, tá ein kennir svongd?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Og at tysta og drekka, tá ein kennir tosta.

Kallikles: Ja, eg rópi tann mann lukkuligan, ið er førur fyri at hýsa øllum lystum og girndum og kenna frøi av at kunna fáa fatur í tað, teimum krevur.

Sokrates: Gaman í, vinmaðurin. Halt fram við sama lag og smæðst ikki, eins og eg heldur ikki skal firnast. Men sig mær fyrst: Um ein, ið hevur útbrot og fær lyst at klóra sær, og eingin forðar honum í tí, hann man so finna lívslukku sína í at klóra sær alt sítt lív?

Kallikles: Møsn og tvætl, Sokrates. Hatta kundi líkst einum fólkkatalara.

Sokrates: Hoyr meg eitt orð, Kallikles. Polos og Gorgias gjørdi eg so bilsnar, at teir fánaðu burtur. Men tú mást ikki gerast bilsin og fána sum hinir. Tú ert maður við móti. Svára tú mær bara.

Kallikles: Lat meg so siga, at eisini ein, ið soleiðis klórar sær, hevur eitt hugnaligt lív.

Sokrates: Er hansara lív hugnaligt, er tað jú eisini lukkuligt.

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Men hvussu verður, um hann bert hevði skriða í høvðinum ella – kanska mær ikki nýtist at ganga víðari í tí einstaka. – Hugsa tær til, Kallikles, um eg gjørdi tað – men lat okkum fara undir høvuðsspurningin í øllum hesum: Teir, ið dríva ótukt við øðrum og lata aðrar gera tað við sær, heldur tú ikki, at teirra lív er ræðuligt, ljótt og vesalt? Ella ert tú so framligur, at tú torir at halda teirra lív vera lukkuligt, tó teir hava á tremur alt tað, teir ynskja?

Kallikles: Skammar tú teg ikki, Sokrates, at snúgva samtaluni soleiðis?

Sokrates: Sig mær eitt, søti mín, eri tað eg, ið bendi samtaluni á slík ting, ella hann, ið vil vera við, at teir, ið fylgja sínum lystum og girndum, uttan at verða forðaðir av nøkrum marki og uttan at skilja millum góðar og ringar njótingar, eru lukkuligir? Men sig mær so: Heldur tú tað hugnaliga og tað góða vera tað sama? Ella er nøkur njóting, ið ikki er góð?

Kallikles: Til tess ikki at tosa ímóti mær sjálvum, um eg sigi, at tey bæði tingini eru ymis, so vil eg halda á tí, at tey eru eitt og tað sama.

Sokrates: Hoyr meg nú, Kallikles. Um tú svarar soleiðis, at tað ikki er tín sanna meining, tú sigur, loypir tú spillu í okkara samtaluni, so at tað ikki ber til í felag við teg at hava á lofti spurningar og rannsóknir.

Kallikles: Tað sama gert tú, Sokrates.

Sokrates: Geri eg tað, er tað ikki beint; og gert tú tað, er tað heldur ikki beint. – Men, vinmaður mín, hugsa nú væl um, um tað er gott ikki at seta mark fyri og temja sínar lystir og girndir. Tí er so, má úrtøkan vera tann, at eisini tey ljótu ting, eg sipaði til í áðni, og mong onnur av sama slag, teljast í part við tað góða.

Kallikles: So er tín meining, Sokrates.

Sokrates: Men tú heldur fast um títt, Kallikles.

Kallikles: Ja.

Sokrates: Lat okkum so fara undir spurningin, síðan tað tykist vera álvara títt.

Kallikles: Mítt rama álvara.

Sokrates: Gaman í. Ger tí so væl at svara mær upp á hetta: Tú nýtir orðið „vitsku.“

Kallikles: Ja.

Sokrates: Tosaði tú ikki í áðni um vitsku í sambandi við mót?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og við hesum báðum ólíku orðunum meinti tú so tvey ymis ting?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Og framvegis: Njóting og vitska, er tað eitt ella hvørt sítt?

Kallikles: Tað mátti so verið, o vísasti, at tey vóru hvørt sítt.

Sokrates: Íðan, mót, er tað eisini ólíkt njóting?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Vit eiga so at leggja í geyma, at Kallikles, ið býr í Akarnai, hevur sagt, at hugnaður og tað góða eru eitt, men at vitska og mót bæði sínámillum eru ymis og hvørt sær ólík hugnaði.

Kallikles: Men at Sokrates, ið býr í Alopeke, gevur okkum viðhald í hesum, man tað vera hugsandi?

Sokrates: Nei, tað ger hann ikki. Og eg hugsji, at heldur ikki Kallikles ger tað, tá hann fær reiðiliga umrátt seg og granskað seg sjálvan. – Hoyr, sig mær eitt: Tey, ið hava tað gott, og tey, ið hava tað ilt, um viðurskifti teirra man kunna sigast, at tey eru sera ólík, heldur tú ikki tað?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Munurin millum hesi bæði sløg av viðurskiftum man so vera tann sami sum millum heilsu og sjúku. Eitt menniskja kann ikki samstundis vera heilsusterkt og heilsuveikt, og tað kann heldur ikki samstundis sleppa frá síni heilsu og síni sjúku.

Kallikles: Hvat sipar tú til?

Sokrates: Til tað, tú kemur til, tá tú granskar og kannar eftir hvørjum kropsluti. Tann maður, ið hevur eygnabrek, hevur ilt í eygunum, ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: So kann hann ikki samstundis vera frískur í eygunum?

Kallikles: Sjálvsagt ikki.

Sokrates: Í somu stund hann sleppur frá sínum eygnabreki, missir hann so eisini sína eygnaheilsu, so at hann, um so var, at endanum hevði hvørki?

Kallikles: Tað er óhugsandi.

Sokrates: Tað hevði nú eisini verið løgið, um slíkt bar til.

Kallikles: Ja, meira enn løgið.

Sokrates: Og mín meining er tann, at tá hann hevur hetta, missir hann hatta og mótsett.

Kallikles: Ja, það er vituligt.

Sokrates: Er ekki á sama hátt við reystleika og veikleika?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og við skjótleika og seinleika?

Kallikles: Sjálvsagt.

Sokrates: Og er ekki á sama hátt við öllum góðum og lukkuligum, og tí, sum er mótsett, öllum illum og vesalum, at í sama mun ein hefur hetta, í sama mun er ein leysur við hitt og mótsett?

Kallikles: Eyðvitað.

Sokrates: Um vit nú finna okkurt, sum eitt menniskja samstundis hefur og er sloppið frá, tá er greitt, at hetta hvørki er það góða ella það illa. Eru vit samsintir um hetta? Hugsu teg væl um, áðrenn tú svarar.

Kallikles: Eg játti alt það, eg eri mentur.

Sokrates: Lat okkum so vitja aftur hagar til það, vit í áðni vóru á einum máli um. Rópti tú það at líða svongd hugnaligt ella óhugnaligt, eg meini sjálvst það at vera svangur?

Kallikles: Óhugnaligt. Men það at eta, tá ein er svangur, hugnaligt.

Sokrates: Eg skilji. Sostatt er það at svøлта óhugnaligt. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og eisini það at tysta?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Skal eg so spyrja um meira av sama slag, ella viðgongur tú, at hvørt trot og hvør trá eru óhugnalig ting?

Kallikles: Tað viðgangi eg, og tær nýtist ikki at spyrja.

Sokrates: Gaman í. Men at drekka, tá ein er tystur, rópar tú tá ivaleyst hugnaligt?

Kallikles: Ja.

Sokrates: So skikkað er það at tysta það sama sum at verða þíndur, nevnliga av tí óhugnaði, ið rópast tosti?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Men at drekka er at metta eina trá og er sostatt hugnaligt?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Viðvíkjandi tí at drekka, er það so ein hugnaður?

Kallikles: Ja, það er það til lítar.

Sokrates: Men tó er ein tystur?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Tað vil siga þíndur?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Skilur tú so, hvat úrtøkan er! – At tá tú tosar um ein tystan, ið drekkur, so vil það siga, at hann samstundis kennir hugnað og óhugnað? Finst hetta ikki á sama

stað og á somu tíð uttan mun til, um tað er í kroppinum ella í sálini? Tí tað ger ongan mun. Er tað so ella ikki?

Kallikles: So er.

Sokrates: Men tú sigur, at tað er ómøguligt samstundis at liva væl og liva illa?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Og beint nú hevur tú viðgingið, at tað væl ber til at kenna óhugnað og hugnað samstundis?

Kallikles: Tað tykist so.

Sokrates: Men so skikkað er tað at kenna hugnað ikki tað sama sum at liva væl, og tað at kenna óhugnað ikki tað sama sum at liva illa, og sostatt er hugnaður ikki tað sama sum tað góða?

Kallikles: Eg skilji als ikki tíni orðabrøgd.

Sokrates: Tú skilur meg væl, Kallikles. Annað er bara lóttir. Fylg nú bara við mær, so tú færst at síggja, hvussu vísur tú ert, tú sum setir at mær. Er tostin ikki sløktur samstundis, sum lysturin at drekka heldur uppát?

Kallikles: Eg skilji ikki títt møsn og tvætl.

Gorgias: Sig ikki so, Kallikles. Svára mær nú, eisini fyri okkara skuld til tess at samtalan kann fáa eitt úrslit.

Kallikles: Hatta er tann gamla søgan við Sokratesi: Spurningur og svar um smávegis ting og tað reina putl.

Gorgias: Legg tó ikki lag í tað. Í tí ert tú sakleysur. Lat tí Sokrates nýta tann máta hann vil í orðadráttinum, Kallikles.

Kallikles: Kom so meðni við tínum putlutu spurningum, tá ið Gorgias ynskir tað.

Sokrates: Tú kanst sanniliga vera glaður, Kallikles, tú sum hevur luttikið í teimum stóru loynivígslunum, áðrenn tú hevur vitjað tær smáu. Tað er annars ikki eftir skipanini. Men, ið hvussu er, lat okkum taka uppáttur, har vit sleptu, og sig mær so, um ikki vit øll samstundis halda uppát at tysta og at kenna hugnað av at drekka?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Steðgar ikki svongd ella hvør onnur trá og njótingin samstundis?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Við øðrum orðum: Óhugnaður og hugnaður hvørva samstundis?

Kallikles: Ja.

Sokrates: So var ikki við tí góða og tí illa, hvat tú jú viðgekst í áðni. Men tað viðgongur tú kanska ikki nú?

Kallikles: Tað geri eg. Men hvat sipar tú til við øllum hesum?

Sokrates: Til tað, at tað góða ikki verður tað sama sum tað hugnaliga, og tað illa ikki tað sama sum tað óhugnaliga. Tað hugnaliga og tað óhugnaliga halda uppát og hvørva samstundis; men so er ikki við tí góða og tí illa. Hvussu skuldi tá tað góða og tað illa kunnað verið tað sama sum tað hugnaliga og óhugnaliga? Lat okkum skoða spurningin

frá eini aðrari síðu, tí það kemur mér fyrri, at hesin skoðanarháttur ikki hefur sannført teg. Hygg so her. Rópar tú ikki tey menniskju góð, ið hava góðar eginleikar og vøkur tey, ið eiga vakurleika?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og framvegis: Rópar tú vitleys og rædd menniskjur góð? Tað gjørdi tú ið hvussu er ikki í áðni, tá tú tvørturímóti rópti djarvar og vitugar menn so. Er tað ikki slíkar, tú kallar góðar?

Kallikles: Jú, eyðvitað.

Sokrates: Hevur tú sæð ein óvita gleða seg?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Hevur tú nakrantíð sæð ein vitleysan mann vera glaðan?

Kallikles: Tað kundi borið á, men – hvat tá?

Sokrates: Einkí. Svára tú bara.

Kallikles: Ja.

Sokrates: Hvørji menniskju kenna meiri óhugnað enn hugnað, tey vitugu ella tey vitleysu?

Kallikles: Tað man hvørt vera sum annað.

Sokrates: Væl svárað. Í hernaði hevur tú borið eyga við menn, ið vóru ræddir?

Kallikles: Ivaleyst tað.

Sokrates: Sig mær so: Tá fíggindin heldur undan, hvør er so glaðari, heldur tú, teir ræddu ella teir djørvu?

Kallikles: Báðir partar eins, ið hvussu er nakað eins.

Sokrates: Tað hevur einki at týða. Men teir ræddu eru so eisini glaðir?

Kallikles: Ja, tað er eingin ivi í.

Sokrates: Og eisini teir vitleysu?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Men tá fíggindin ger álop, eru tað so bara teir ræddu, ið óttast, ella gera teir djørvu tað ikki eisini?

Kallikles: Báðir partar kenna ótta.

Sokrates: Í sama muni?

Kallikles: Nei, teir ræddu meira, sum vera man.

Sokrates: Eru teir so ikki fegnastir, tá fíggindin heldur undan?

Kallikles: Tað giti eg.

Sokrates: So skikkað eru teir vitugu og teir vitleysu, teir ræddu og teir djørvu nakað eins glaðir, sum tú sigur, og nakað eins óttafullir, men teir ræddu í meira mun enn teir djørvu?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Men nú er tað so, at teir vitugu og djørvu eru góðir, og teir ræddu og vitleysu ringir?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Teir góðu og teir ringu kenna so næstan í sama mun hugnað og óhugnað?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Men eru so teir góðu og teir ringu eins góðir og eins ringir? Ella eru teir ringu kanska betri enn teir góðu?

Kallikles: Við Zeus, um eg skilji eitt orð av tí, tú sigur!

Sokrates: Minnst tú ikki, at tú segði, at góð menniskju vóru góð, tá tey høvdu okkurt gott í sær, og ring vóru ring, tá teirra innihald var ringt, og at hugnaður var eitt gott ting og óhugnaður eitt ringt ting?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Men tey, ið eru glað, innihalda góð ting, hugnaðarkenslur, nevniliga, júst tí tey eru glað.

Kallikles: Eyðvitað.

Sokrates: Eru so ikki tey glaðu góð vegna tess, at tey hýsa hesum góðu tingum?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og framvegis: Tey, ið kenna óhugnað, eru tey ikki fongd við ring ting, nevniliga óhugnaðarkenslur?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Men ring rópar tú tey, ið hýsa ringum tingum? Viðgekst tú ikki tað?

Kallikles: Jú.

Sokrates: So skikkað eru tey glaðu góð og tey óglaðu ring?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Og tey, sum eru glaðari, eru betri, og tey, sum eru minni glað, minni góð, og tey, ið eru eins glað, eru so eins góð?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Heldur tú ikki fast um, at tey vitugu og tey fávitskutu, tey ræddu og tey djørvu eru eins glað og eins óglað, men at tey ræddu hava tó kanska munin?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Lat okkum so einaferð enn draga úrslitið úr tí, vit eru komnir á samt um: Triðju ferð ræður um, sum orðtakið sigur, og tað er eisini í samtalum og orðaskifti. Vit eru á einum máli um, at tann vitugi og djarvi er góður. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og at tann fávitskuti og ræddi er ringur?

Kallikles: Eyðvitað.

Sokrates: Og at hann, ið kennir hugnað, er góður?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Og tann, ið kennir óhugnað, er ringur?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Og at tann góði og tann ringi kenna óhugnað og hugnað í sama muni, tann ringi tó kanska meira?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Men á tann hátt verða tann ringi og tann góði eins góðir, ja, tann ringi kanska betri? Er það ekki úrslitið? Og var það ekki tú, sum í áðni helt fast um, at það hugnaliga var það sama sum það góða? Noyðast vit ekki at standa við, at hetta má vera úrslitið, Kallikles?

Kallikles: Nú havi eg leingi lurtað eftir tær, Sokrates, og altíð givið tær rætt, tí eg veit, at tú ert eins og smádreingir: Gevur ein tær okkurt í spølmi, verður tú so uggaður, at tú ikki vilt lata það aftur úr hondum. Og nú heldur tú sanniliga, at hvørki eg ella nakar annar skuldi vita av, at það finnast njótingar, ið eru betri, og tær, ið eru verri.

Sokrates: Pílar og skot, Kallikles, sum tú ert óreinur. Tú fert jú við mær, sum eg var eitt smábarn og fært meg at trúgva bæði einum og øðrum. Og það, tó eg av fyrstantíð hevði það treysti til tín, at tú ikki við tínum góða vilja mundi villa meg, tí tú vart vinmaður mín. Men her tykist það, sum eg eri farin skeivur. Eg má tí ugga meg við tí, ið er fyri hond, sum orðtakið sigur, og taka við tí, tú unnir mær.

Men sannleikin er so tann – eftir tí tú nú sigur mær -, at það eru bæði góðar og ringar njótingar. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Tær góðu njótingarnar, eru tær gagnligar, og tær ringu, eru tær skaðiligar?

Kallikles: Sjálvsagt.

Sokrates: Og gagnligar eru so tær, ið fremja okkurt gott, skaðiligar tær, ið fremja okkurt ringt?

Kallikles: Eyðvitað.

Sokrates: Hugsar tú um það slag av kropsligum njótingum, sum vit tosaðu um í áðni og sum kennast í tí at eta og drekka? Av teimum mega so tær, ið geva kroppinum heilsu og styrki ella aðrar dygdir, haldast at vera góðar, og ringar tær, ið fremja það móttetta.

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Eru ikki á sama hátt pínur bæði gagnligar og skaðiligar?

Kallikles: Jú, hvat tá?

Sokrates: Eigur ein tí ikki at kjósa tær gagnligu njótingarnar og pínurnar og tráa eftir teimum?

Kallikles: Eyðvitað.

Sokrates: Men ikki eftir teimum skaðiligu?

Kallikles: Nei, sjálvsagt.

Sokrates: Tí endamálið við øllum, vit gera, er það góða, sum vit báðir Polos vóru á einum máli um, um tú minnst það. Tekur tú so ta somu stóðu, at endamálið við øllum okkara gerðum, og at alt, vit fara undir, verður gjørt til at fremja það góða og einki annað? Vilt tú sum tann triði geva atkvøðu fyri tí?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Ein eigur so í öllum sínum gerðum, eisini í sínum njótingum, at hava tað góða til mið og endamál, men harafturímóti ikki njótingarnar sum mið og endamál fyri tí góða?

Kallikles: Sjálvsagt.

Sokrates: Er tað nú hvørs mans føri at skyna á, hvørjar njótingar fremja tað góða, og hvørjar tað ringa, ella krevst til tess kønur maður?

Kallikles: Kønur maður krevst.

Sokrates: Lat okkum so taka upp aftur tað, eg segði í míni samtalu við Gorgias og Polos. Eg segði, sum tú kanska minnst, at til eru slíkar fyrítøkur, ið bert hava njóting sum endamál og einans miða móti tí, uttan kunnleika um, hvat ið er gott og gagnligt, og hvat ið er ringt og skaðiligt, og aðrar við kunnleika um, hvat ið er gott og hvat er ringt. Og til tær njótingarsøkjandi roknaði eg matgerðarlistina sum eitt slag av hegni og handalag, men ikki sum rætta list, og til hinar læknakynstrið. Og so satt sum tú ert vinmaður mín, Kallikles, vil eg biðja teg um ikki at skemta við meg og ikki at svara mær upp á gjøt móti tíni sonnu meining. Heldur ikki skalt tú taka míni orð fyri skemt, tí tú mást kunna síggja, at okkara samtala til evni hevur tann spurning, hvat ein maður, sum bert hevur gonguvit, eigur at leggja mestan dent á, ella við øðrum orðum, hvussu hann skal skipa fyri lívi sínum; um hann skal velja tað lív, tú stuðlar mær til, og sum sømir einum røskum manni, ið talar á tingi, leggur dent á talukynstur og luttekur við ídni í öllum almannavirki á tann hátt, tit røkja tað nú á døgum, ella eitt lív, ið granskar vísdómin, og munin, sum er millum hesi bæði sløg av lívi. Tað er tá kanska tað besta, so sum eg havi roynt, at seta mark ímillum, og koma vit so á samt um, eftir at hetta er gjørt, at hesi bæði sløg av lívi eru sera ólík, tá ræður um at duga at skyna á, hvat ið eigur at veljast. Men kanska tú enn ikki skilur, hvat eg meini?

Kallikles: Nei, so sanniliga, um eg geri.

Sokrates: Eg skal so greiða tær gjølla frá tí. Av tí vit nú eru komnir á samt um, at til er eitt, ið rópast gott og eitt annað, ið rópast hugnaligt, og at hesi bæði eru ólík, og at tað ræður um at búgva seg væl út, tá ein vil hava fatur á teimum, ymist við at elta tað hugnaliga og við at elta tað góða – men sig mær fyrst eitt: Eru vit á einum máli um hetta ella ikki?

Kallikles: Vit eru á einum máli.

Sokrates: Ger tí so væl at lata meg víta, um tú eisini gevur mær rætt í tí, eg framvegis segði við Gorgias og Polos, og um tær finst, at tað var satt. Tað var nakað so, at mær ikki fanst tað vera list at gera góðgæti til, men einki annað uttan hegni og handalag. Læknakynstrið harafturímóti helt eg vera rætta list, av tí at tað hevur skil upp á sítt yrki og vitsku um orsakirnar til, hví tað viðhvørt ger hetta og eina aðra ferð hitt, hvat læknakynstrið jú hevur; men hitt stevnir einans móti tí at fremja njótingar og hevur tað og einki annað til mið og mál, og tað trokar seg á mál uttan kynstur og uttan

vitsku um njótinganna natúr og orsakir, men av hegni og handalag, at kalla upp á gjøt, uttan at umráða seg frammanundan, við at minnast á tað, ið vant er at framleiða njótingarnar.

Hugsa nú fyrst um, um tú ikki heldur, at tað kann sigast, at tað eru samsvarandi yrki viðvíkjandi sálini, ið ymist styðja seg til list, ið hevur til mið og mál at fremja tann besta trivnað fyri sálini, ymist einki leggja í hennara trivnað, men bert, eins og viðvíkjandi kroppinum, royna at veita henni hugnað á hvønn hugsandi hátt, uttan ans fyri, um tað er til gagns ella til skaða. Soleiðis er nú mín áskoðan, Kallikles, at eitt slíkt yrki rópi eg ikki annað enn smikur, antin tað viðvíkur kroppinum ella sálini ella hvørjum øðrum, tað kann vera, sum nú virkar fyri at veita hugnað uttan at gáa eftir, um tað er til hennara trivnað ella vantrivnað.

Gevur tú mær viðhald í hesum ella ætlar tú tær at mótmæla?

Kallikles: Nei, eg sigi meg vera samsintan við teg fyri at samtalan kann fáa ein enda og fyri at gera Gorgiasi til vildar.

Sokrates: Nemur nú hetta, ið er sagt, bara við eina einstaka sál ella tvær ella fleiri?

Kallikles: Tað nemur við bæði tvær og fleiri.

Sokrates: Er tað sama við mannfjöldum, at tær kunnu smikrast uttan ans fyri, um tað er til teirra besta ella ei?

Kallikles: Tað vildi eg hildið.

Sokrates: Kanst tú so ikki siga mær, hvørji yrki gera so? Ella lat heldur meg spyrja, og ger so væl at siga ja, tá nevnt verður eitt yrki, hvar tú heldur tað hóska, og nei, tá tað ikki hóska. – Lat okkum fyrst fara undir floytuspælið. Heldur tú ikki, Kallikles, at tað er so skikkað, at tað einans miðar móti tí at vekja okkara hugnað og ikki hevur annað í kvittanum?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Er ikki so við hinum sløgunum av tónleiki, sum t.d. kitharspæli, ið ljóðar, tá kappleikir verða hildnir?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og hvussu er við skipan av kórsongi og yrking av dithýrambum? Er tað ikki av sama slag? Ella heldur tú kanska, at Kinesias, sonur Melesar, leggur lag í at syngja nakað, ið kann gera áhoyrararnar betri, ella bara nakað, ið kann frøa mannamúgvuna?

Kallikles: Nei. Hvat viðvíkur Kinesiasi, hóska hatta, tú sigur.

Sokrates: Og so faðir hansara Meles? Heldur tú hann sang og spældi á kithar fyri at gera áhoyrararnar betri? Hvat honum viðveik, so vakti hann meira óhugnað enn hugnað hjá áhoyrarunum. Men álvaratos: Heldur tú ikki, at alt, ið eitur kitharspæl og dithýrambuyrking, er uppfunnið bert fyri at fremja njóting?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og hvat heldur tú so um harmleikin, hansara hábornu og vegligu list? Miðar hansara starv og yrki einans móti tí at vekja njótingarkenslu hjá áhoyrarunum

ella at berjast móti teimum, so at hann tegir um tað, ið er hugnaligt og smikrandi, men spillandi, og harafturímóti letur tey orð og tann song ljóða, sum kanska tykjast misljóðandi, men eru gagnlig, uttan at geva tí nakran ans, um tey vekja fagnað ella ei? Sig mær so tína meining um harmleikslistina.

Kallikles: Tað er sólarklárt, Sokrates, at hennara trá og ætlan er at vekja njóting og hugnað hjá áhoyrarum.

Sokrates: Søgdu vit ikki nústani, Kallikles, at eitt slíkt yrki var smikur?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Íðan, flysa vit burtur av yrkingini bæði songlag, ljóðlag og ørindislag, so verður einki eftir uttan orð.

Kallikles: Nei, sjálvsagt.

Sokrates: Verða ikki hesi orð søgd til mannfjöldir og fólkið?

Kallikles: Jú.

Sokrates: So er yrkingarlistin meðni ikki annað enn eitt slag af fólkatalaralist?

Kallikles: Tað tykist so.

Sokrates: Og tað ein uppskrýdd fólkatalaralist. Tykist tær ikki eisini, at yrkjararnir ofta halda uppskrýddar talur av leikpallinum?

Kallikles: Jú.

Sokrates: So skikkað hava vit funnið eitt uppskrýtt talukynstur, ið vendir sær til mannamúgvur, hvar líkt og ólíkt er komið saman, børn og kvinnur og menn, frælsir og trælir, og sum vit ikki virða høgt, tí vit halda tað ikki vera annað enn smikur.

Kallikles: Eyðvitað.

Sokrates: Tað var so hetta. Men hvussu er við tí talukynstri, ið verður bjóðað fólkinum í Athen og hinum fólkasamkomunum av fríbornum monnum í teimum ymsu býunum víða um? Hvussu skulu vit meta tað? Finst tær, at teir politikarar, ið har taka til orða, tala upp á fólksins besta og hava tað til mið og endamá at gera sínar samborgarar betri við sínum orðum, tað teir eru mentir? Ella er teirra stevniskrá tann at siga smikursorð fyri at nøra um sítt egna og einki leggja í, hvussu tað almenna trívist? Fara teir við fólkinum sum við smábørnum og leggja sær bert eina við at smikra og stuttleika tí, uttan at tað dettur teimum í huga, um tað gerst betri ella ringari av tí?

Kallikles: Hasin spurningurin, tú har setir fram, er í tvíningum, tí tað eru teir, sum í tí, teir siga, hava umsorgan fyri borgarunum, men so eru tað teir, ið eru so vorðnir, sum tú sigur.

Sokrates: Tær nýtist ikki at siga meir, tí er hesin spurningur í tvíningum, so er annar parturin smikur og spillandi fólkapolitikkur, meðan hin er nakað vakurt og gott, nevnliga umsorgan fyri, at sálir borgaranna kunnu betrast við dreingiliga at halda fram tað, ið leiðir til teirra besta, antin so áhoyrarunum dámar tað ella ei.

Men hetta talukynstur hevur tú aldri hitt á tíni leið. Kanst tú tó nevna mær ein sovorðnan fólkatalara, mást tú sanniliga straks siga mær, hvør hann er.

Kallikles: Nei, við Zeus, eg eri ekki færur fyri at nevna tær nakran – ið hvussu er – av teimum, ið nú eru á døgum.

Sokrates: Men so av teimum, ið farnir eru? Kanst tú ikki nevna onkran av teimum, hvørs virki hevur útint tað, at atheningar eru betraðir eftir at hann var stigin fram í almannayrki, meðan teir frammanundan vóru ringari? Eg fyri mín part kenni ongan.

Kallikles: Hvat er tað, tú sigur? Nýtist mær at siga tær, at Themistokles veitti sínum landi dugnað, og tað sama gjørdi Kimon og Miltiades og Perikles, ið nýliga er deyður, og sum tú sjálvur hevur hoyrt tala?

Sokrates: Um tann góðska, sum tú í áðni tosaði um, og sum er í tí at metta sínar egnu lystir og girndir og tær hjá øðrum, er tann sanna, so vil eg geva tær rætt. Men er tað rætt, hvat vit noyddust at viðganga í okkara samtalu í áðni, at hin sanna góðska er í tí at fylgja teimum lystum, ið hava eina góða ávirkan á ein, men ikki teimum, ið hava eina ringa, og er tað rætt, at til at gera so krevst køni, heldur tú so, at nakrir av teimum monnum, tú nevndi, eru av tí berginum brotnir?

Kallikles: Eg veit ikki, hvat ið er at siga til hatta.

Sokrates: Leitast tú við ídni, eydnast tær at finna. Lat okkum tí geva okkum stundir og kanna eftir, um ein sovorðin maður hevur verið millum teirra.

Lat okkum hyggja at tí góða manninum. Hann talar, sum hann ger, tí hann vil tað besta og hann stendur ikki og møsnar í tóman heim, men stevnir í síni talu altíð móti ávísium miði. Tað sama gera allir smiðir. Eingin teirra krámar upp á gjøt í tí tilfari, teir skulu nýta í sínum yrki, men teir velja ímillum og taka tað, ið hóskar, til tess at tað, teir fáast við, kann verða so vorðið sum teir ætla. Og hyggur tú at málarum, húsasmiðum, skipasmiðum og øllum øðrum handverkarum – tak hvønn tú vilt – so manst tú síggja tað sama, hvussu hvør einstakur lutur verður settur eftir eini ávísari skipan, so at allir hóska saman, og alt verkið stígur fram sum ein væl skipað heild. Soleiðis er ikki bara við handverkarum, men eisini við teimum, ið fáast við kroppin, fimleikslærarar og læknar: Teir skipa fyri, hvussu kroppurin eigur at røkjast og umsitast. Eru vit á einum máli um tað?

Kallikles: Gaman í.

Sokrates: Eitt hús, ið er gjørt við skili og skipan, er so eitt gott hús, men tað er eitt ringt, ið er gjørt við óskili og vanskípan?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Tað sama við einum skipi?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Og hvat skulu vit siga, tá spurningurin er um okkara kropp?

Kallikles: Tað sama, eyðvitað.

Sokrates: Men so sálin? Er hon góð, tá hon er skeplað, ella tá hon er í skili og skipan?

Kallikles: Samsvarandi hinum frammanundan mega vit eisini her viðganga: í skili og skipan.

Sokrates: Kanst tú so nevna mær navnið á tí standi í kroppinum, sum kemst av skili og skipan?

Kallikles: Tú manst meina heilsu og styrki.

Sokrates: Tað geri eg. Men hvussu rópast tann standur í sálini, ið kemst av skili og skipan? Royn at finna navnið á honum eins og á tí kropsliga og sig okkum tað.

Kallikles: Hvi sigur tú tað ikki sjálvur, Sokrates?

Sokrates: Um tað líkar tær betur, skal eg siga tær tað. Og finst tær, at eg havi rætt, skalt tú bara játta. Finst tær tað ikki, skalt tú mótmæla og ikki viðganga. Mín meining er so tann, at skil og skipan í kroppinum merkir eitt lag, sum heilsa og onnur kropslig góðska sprettur úr. Er tað so ella ei?

Kallikles: So er.

Sokrates: Men skil og skipan í sálini er eitt lóglýdnislag og ein lógmerktur standur, ið ger sálirnar lóglýdnar og rættvendar; men tað merkir tað sama sum rættvísi og spekt. Ja ella nei?

Kallikles: Játað.

Sokrates: Hetta má so tann talari, ið vil rópast kønur og góður, hava í huga; og í teimum orðum hann vendir til sálir manna og í teimum gerðum, hann útinnir, annaðhvørt hann ásetir, at gávur skulu veitast almenningi, ella at tær skulu takast av, man hann hava í huga, at alt eigur at sigast og gerast við teirri ætlan og tí ansi, at rættvísiskenslan kann spretta í sálum samborgaranna og órættvísi týnast, at spekt kann alast og siðloysi týnast og at alt, ið rópast dygd og góðska, kann njóta trivnað og tað illa og ringa hvørva. Heldur tú við mær í hesum?

Kallikles: Ja, eg haldi við tær.

Sokrates: Mundi tað t.d. gagnað nakað, Kallikles, at geva einum sjúkum og órøktum kroppi nøgd av mati ella drekka, sjálvt av besta slag, tá standurin ikki á nakran hátt kundi batna, men heldur, satt at siga, versna?

Kallikles: Nei, eyðvitað.

Sokrates: Tí tað er til ongan fyrimun hjá einum menniskja at liva við einum órøktum kroppi. Og tað mátti úrslitið verið í hesum føri. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og tá røtt er um at ugga sínar lystir og girndir við at eta so nógv, ein vil, tá ein er svangur, ella drekka so nógv ein vil, tá ein er tystur, so er hetta sovorðið, ið læknarnir aloftast loyva teimum heilsugóðu; men teimum sjúku geva teir at kalla aldri loyvi til at njóta tað, tey tráa eftir. Gevur tú mær ikki eisini rætt í hesum?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Er ikki eisini á sama hátt við sálini, mín kæri vinur? So leingi hon er ring, tað vil siga gáloysin og ósiðað og órættvís og ikki heiðrar gudarnar, eigur tá ikki at forðast fyri hennara lystum og girndum og ikki loyvast henni annað enn tað, ið kann hava góða ávirkan á hana? Er ikki so?

Kallikles: So er.

Sokrates: Tí so er tað best fyrri sálina sjálva?

Kallikles: Eyðsæð.

Sokrates: At forða henni, er tað ikki tað sama sum at aga hana?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Tað er so betri fyrri sálina at agast enn at vera uttan aga, sum tú meinti í áðni.

Kallikles: Líka veit eg, hvat alt hatta er, tú kemur fram við. Spyr heldur onkun annan.

Sokrates: Vinmaður mín her tykist ikki hava tol at fáa gagn og nyttu av teirri viðferð, vit júst tosaðu um, at tola aga.

Kallikles: Eg leggi ikki petti í tað, tú sigur. Eg havi svarað tær bert fyrri at vera Gorgias til vildar.

Sokrates: Íðan so. Hvat er tá at gera? Skulu vit, staddir á miðjari leið, slíta samtaluna?

Kallikles: Tú um tað.

Sokrates: Tað sigst jú, at forboð er sett fyrri at halda uppat mitt í eini søgu – hon eigur at fáa høvur fyrri ikki at renna høvuðleys. Á sama hátt eigur tú at svara, til samtalan verður endað, so at hon kann fáa sítt høvur sett.

Kallikles: Tú ert væl so framligur, Sokrates. Fylg heldur mínum ráðum og lat tað vera nóg mikið við hesi samtaluni ella halt fram við onkrum øðrum.

Sokrates: Hvør vil bjóða seg fram? Tí vit kunnu ikki væl sleppa samtaluni upp á fjall.

Kallikles: Kundi tú ikki tikið hana upp aftur í síni heild ella gjøgnum spurning frá tær sjálvum til tín sjálvs?

Sokrates: Tú meinar, fyrri at Epikarmosar orð kunnu ríma upp á meg, at „har tveir fyrr talaðu, eri eg ein fyrri báðar.“ Men kanska er einki annað fyrri hond. Eg vil tá siga, at skulu vit halda fram á henda hátt, mega vit allir kappast at leggja okkum eina við at fáa greiði á, hvat ið er satt í hesum spurningi og hvat ið er ósatt; tí tað er uttan iva, at tað man fara at gagna okkum øllum í felag.

Eg vil so taka málið upp aftur í síni heild, soleiðis sum eg síggi tað fyrri mær, og um nakar tykkara heldur, at eg loyvi mær slíkt, ið ikki er beint, skal hann leggja uppí og seta fram móttprógv. Tí tá eg tosi, sum eg geri, er tað ikki tí, at eg frammanundan skuldi vitað, hvat ið beint er. Nei, í felag við tykkum vil eg leita og granska, og eg skal vera fyrsti maður til at viðganga tað, um onkur í sínum mótmæli setir nakað fram, ið hevur týdning. – Alt hetta sigi eg við teimum treytum, at menn hava hug at granska málið; hava tit ikki tað, er tað best at lata tað vera harvið og hvør fara heim til sín sjálvs.

Gorgias: Nei, Sokrates, eg haldi ikki, vit skulu skiljast enn, tí mær finst, at tú eigur

at taka málið upp aftur í síni heild. Eg havi eisini hoyrt eitt lítið graml um, at hinir halda sum eg. Sjálvur havi eg góðan hug at hoyra teg hava tað á lofti, ið eftir er.

Sokrates: Hvat mær viðvíkur, Gorgias, so hevði eg havt fragd av at føra samtaluna við Kallikles, so eg fekk givið honum Amfions svar til Zethosar; men tá tú, Kallikles, ikki vilt gera samtaluna lidna saman við mær, ger so tó so væl at lurta eftir og legg uppí, um eg sigi okkurt, ið eftir tíni meining ikki er beint. Og kanst tú avsanna meg, skal eg ikki ilskast inn á teg – sum tú á meg – men tú skalt innskrivast sum mín størsti vælgerðarmaður.

Kallikles: Ger so væl at taka til orða, vinmaðurin, og ger samtaluna lidna.

Sokrates: Eg vil so taka málið upp aftur av nýggjum og biði tykkum lurta eftir mær.

Eru tað hugnaliga og góða eitt? Nei, hvørt sítt, sum vit báðir Kallikles komu á samt um. Eigur tað hugnaliga at gerast vegna tað góða ella tað góða vegna tað hugnaliga? Tað hugnaliga vegna tað góða. Men er tað hugnaliga slíkt, sum frøir okkum, tá vit hava tað, og tað góða slíkt, ið ger okkum góð, tá vit eiga tað? Eyðvitað. So eru vit góð, tá vit hýsa góðsku? Tað haldi eg skerst ikki burtur, Kallikles. – Men hvør einstøk góðska bæði hjá einum amboði, kroppi, sál og hjá hvørjum djóri sløðist ikki har av tilvild og mest sum upp á gjøt, men er har vegna skil og skipan og list, sum er ein gáva. Er hetta ikki so? Jú, eg má játta. Góðskan hjá einum tingi er so harí, at tað er skilað og skipað væl? Tað vildi eg hildið. Skil og skipan, ið valdar hjá hvørjum einstøkum og hóskar har, er so tað, ið veitir hvørt gott, ið til er? So finst mær. Og tann sál, ið hevur sína skipan, er betri enn tann, hvar óskil og vanskipan valda? Eyðsæð. Men tann sál, ið er í skili og skipan, hon er so rættvend? Hvat annað? Men er hon rættvend, er hon eisini spekt? Vituligt. Hin spekta sál má so vera góð? Sjálvur dugi eg ikki at síggja, at nakað kann sigast móti hesum, Kallikles; men heldur tú teg vera fòran fyri tí, so royn.

Kallikles: Halt tú bara fram, vinmaðurin.

Sokrates: So vil eg halda tí fram, at um so er, at hin spekta sálin er góð, tá er hon, ið hýsir tí, ið er móttsett tí spekta, ring. Og tað var jú hin vitleysa og ósiðaða? Ja. Og hin spekta man altíð gera tað, ið sømir seg, bæði móti gudum og monnum? Tí gjørdi hon tað, ið ósømiligt var, bar ikki til at halda hana vera spekta. Ja, tað er vituligt. Og við at gera tað, ið sømir seg, móti menniskjum, verður hennara gerð rættvís, og móti gudunum verður hon gudaheiðrandi. Og hann, ið avrikar rættvís og gudaheiðrandi ting, má sjálvur vera rættvísur og eiga lyndi til at heiðra gudarnar? Satt er tað. Men afturat tí má hann eisini vera djarvur. Tí tann spekti maðurin kann hvørki elta ella flýggja undan, hvar tað ikki sømir seg, og hann eltir einans og flýr undan, hvar tað sømir seg, antin undan tingum, menniskjum, njótingum ella pínslum, og har tað ræður um, stendur hann fastur á føti og sýnir reystleika og dirvi. Vit noyðast tí til, Kallikles, at halda, at tann spekti, ið, sum vit hava sæð, er rættvísur, djarvur og gudaheiðrandi, er góður út í odd og egg, og at tann, ið er góður, livir sítt lív væl og beint, og at hann, ið livir sítt

lív væl, er lukkugligur og sælur; men at hann, ið livir sítt lív illa, er ólukkugligur, og tað er hann, ið er ólíkur tí spekta og síðaða, tann ósíðaði, sum tú rósar.

Ja, soleiðis er mín áskoðan um hetta mál, og eg haldi hana vera beina. Um so er, tá má tann, sum heldur tað, miða móti og leggja dent á spekt, men flýggja undan síðloysi, tað dýrasta hann er mentur, og skipa so fyri sínum lívi, at tí ikki tørvar revsing; men um hann sjálvur ella ein av hansara næstingum – hann veri so einstaklingur ella allur staturin – tørvar revsing, tá skal dómur sigast og revsing tolast, til tess at hann, ið fyri er, kann verða lukkugligur.

Hetta tykist mær vera tað mið, ein eigur at stevna ímóti í sínum lívi, og til at røkka á mál eigur ein at spenna alt sítt alv og alla statsins orku til tess, at rættvísi og skil kunnu fáa fríar ræsur, so ein kann liva lívið lukkugliga, og liva tað á tann hátt, at ein ikki loyvir lystum og girndum at bróta garðar, og uggar og eftirlíkar teimum; tí tað verður ein vanlukka uttan enda og eitt beistalív.

Eitt sovorðið menniskja verður hvørki væl umtókt av nøkrum øðrum menniskja ella av nøkrum gudi, tí tað er ómøguligt at hava samveru við hann, og hann, ið steingir seg úti frá samveru og felagsskapi, steingir seg eisini úti frá vinarlagi.

Teir vísu, Kallikles, siga okkum, at tað, ið heldur himmali og jørð og gudum og menniskjum saman, eru felagsskaparins bond, ið nevast vinarlag og skipan, skil og rættvísi, og alla tilveranina rópa teir tí hina skipaðu, og ikki hina vanskípaðu ella skilaleysu. Hesum tykist tú ikki reiðiliga at hava givið gætur, so vísur tú annars ert, og ikki hevur tú ansað eftir, at tann matematiski javnaðurin hevur nógv at týða, bæði hjá gudum og monnum; men tú trýrt harafturímóti, at tað ræður um at fremja ójavnað, so summi hava meir enn summi, tí tú hevur vanvirðing fyri matematikk. Men nóg mikið um tað. Antin má tann setningur mótprógvast, at lukkan er treytað av at eiga rættvísi og skil, ólukkan av at eiga tað illa og ringa; ella, um hann er beinur, mega vit kanna eftir, hvat úrslit og úrtøka verður. Og tað verður júst tað, eg hevði á máli í áðni, og sum var atvoldin til, at tú spurdi meg, um eg skemtaði, tá eg segði, at tað var hvørs mans skylda at klaga seg sjálván, sín son og sín vin, tá hann ger órætt og at nýta talukynstrið til tess. Og tað, tú helt Polos játtaði, tí hann firnaðist, hevur víst seg at vera satt, nevnliga: Í sama mun tað er ljótt at gera órætt, í sama mun er tað eisini verri. Og tann, ið skal fremja talukynstur á rættan hátt, má sjálvur vera rættvísur og hava skil á rættvísi, hvat ið Polos segði, at Gorgias hevði viðgingið, tí hann firnaðist.

Eftir at vit nú hava fingið greiði á hesum, finst mær tað beinast at fara undir tað, tú brigdar mær, og kanna eftir, um tú hevur rætt í tí. Tú sigur, at eg hvørki man vera mentur at veita mær sjálvum dugnað ella nøkrum av mínum vinum ella næstingum ella bjarga teimum úr størsta vanda. At eg, ikki mætari enn teir rættarleysu, eri verjuleysur, um maður fær hug til at geva mær ein frammaná, fyri at nýta tíni egnu nakað óskoytnu orð, ella ræna mínar ognir ella reka meg í útlegd ella – og tað er tað síðsta – fáa meg av døgum. Og eftir hesum hugsanarhátti er tað hin størsta skomm at vera so vorðin.

Hvussu mín hugsanarháttur er um hetta, havi eg longu ofta sagt, men tað er gaman í at siga hann eina ferð enn. Eg skal tí siga tær, Kallikles, at tað at fáa ein undir vangan við órøttum ikki er tann størsta skommin, heldur ikki tað at fáa sín kropp meinslaðan ella sínar ognir rændar; men tað at buka ella meinsla meg, tað er bæði ljótari og verri, eins og tað at stjala ella gera annan til træl ella bróta búr; stutt og greitt, at gera hvønn órætt ímóti mær, ið nevast kann, er bæði verri og ljótari fyri hann, ið ger órættin, enn fyri meg, ið má tola hann.

Henda áskoðan, sum vit áður hava náað, er, sigi eg, fjøtrað og tjóðrað við leinkjum av jarni og stáli, um mær annars er loyvt at tosa so ramliga; ið hvussu er, higartil er tað ein royndur lutur. Og kann hvørki tú ella onkur annar fimari loysa hesar leinkjur, er tað vist og satt, at einki annað úrslit fæst, um kjakað verður á hampiligan hátt. Eg má eisini nú halda fram, tað sum eg javnan eri vanur at siga, at eg sjálvur ikki veit, hvussu tað er við tí, men eitt er vist, eingin teirra, sum mær hevur borist á at hava orðaskifti við á sama hátt, sum vit nú her, kann verja eina aðra meining uttan at gera seg sjálvan til láturs. Tí má eg vera við, at hetta í roynd og veru er so. Men er hetta so, og er órættur størsta ólukka fyri tann, ið ger hann, og tað at sleppa sær undan revsing, tá órættur er gjørdur, ein enn størri ólukka – um tað er hugsandi, at nakað er størri enn tað størsta – hvat er so tað vanvirðisligasta slagid av hjálparloysi? Ivaleyst má tað vera hjálparloysi móti tí størsta skaða. Vit mega tí halda, at tað vanvirðisligasta hjálparloysid er at standa verjuleysur í størstu ólukku, annaðhvørt hon hóttir ein sjálvan ella eins næstingar, og tað næstvanvirðisligasta at vera verjuleysur í teirri næststørstu ólukkunni og so framvegis, soleiðis at størri ið ólukkan er, vakrari er at vera mentur at verja seg og skammiligari ikki at orka. Fær hetta verið øðrvísi, Kallikles?

Kallikles: Nei.

Sokrates: Vit halda so fast um, at av hesum báðum tingum, at gera órætt og at vera fyri órætti, er tað fyrri tann størri ólukkan, og tað seinra tann minna. Hvussu eigur nú eitt menniskja at búgvast út til at fáa notið gagn á tvífoldan hátt við at sleppa undan, bæði at gera og at tola órætt? Við makt? Ella vilja? Eg meini sum so: Um ein ikki vil tola órætt, er tað so nóg mikið at velja tað fyri at sleppa undan? Ella gerst tað neyðugt at eiga makt fyri at sleppa undan tí at tola órætt?

Kallikles: Tað er týðuligt, at tað gerst neyðugt at eiga makt.

Sokrates: Men hvussu er við tí at gera órætt? Er tað, at ein ikki vil gera órætt, nóg mikið fyri at fáa latið vera? Ella má ein eisini í hesum føri búgvast út við makt og list, sum ein má læra og venja seg í, tá ein ikki vil gera órætt?

Her átti tú sanniliga at svarað mær, Kallikles, hvørt tær finst, at vit báðir Polos høvdu rætt ella ei, tá vit fyrr í samtalani noyddust at sláa fast, at eingin ger órætt av egnum ávum, men at øll, ið gera tað, gera tað móti sínum vilja.

Kallikles: Fyri mær kann tað gjarna vera so, Sokrates, til tess at tú kanst gera samtalu lidna.

Sokrates: Tað tykist sum, at vit mega fáa okkum makt og list við tí í kvittanum ikki at gera órátt?

Kallikles: Lat so vera.

Sokrates: Hvør list er tað, ið er hóskandi til at forða fyri, at ein kemur at tola órátt ella, ið hvussu er, tann minsta møguliga? Hugsa teg um, og sig so, hvørt tú ert á einum máli við meg. Eftir míni meining krevst, at antin má ein hava valdið í sínum egna býi, kanska einaveldi, ella vera væl í øgn við teir, ið hvørja tíð hava valdið.

Kallikles: Ja, Sokrates, nú skalt tú síggja, at eg ikki fíri fyri at rósa tær, tá tú sigur nakað, sum meining er í; tí hatta, tú nú segði, haldi eg var eitt orð av sonnum sagt.

Sokrates: Lurta so eftir, um tú heldur hetta, ið nú kemur, vera beint. Teir gerast vinir, tá vón er til tess, ella sum okkara vísu fedrar søgdu, at javningar leika best við jøvningum. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Set fyri, at onkustaðni ræður ein veldisharri, ið er ósiðaður og rættur yvirgangskroppur. Er so í hansara býi eitt menniskja, sum er nógv betri enn hann sjálvur, tá man veldisharrin óttast tað og man av øllum huga hava slíka andstygd fyri honum, at hann aldri verður vinur hansara.

Kallikles: Tað er satt.

Sokrates: Men er har eitt nógv ringari menniskja enn hann, man tað heldur ikki vera væl fagnað. Tí tað man veldisharrin vanvirða og aldri veita tí vinargerðir.

Kallikles: Eisini hatta er satt.

Sokrates: Eftir er, sum verður er at nevast, einans tann vinur, ið er honum meinlíkur í huga og siði, ið lastar tað sama og rósar tí sama sum hann, og sum ger honum til vildar og gevur seg undir ræði hansara. Ein sovordin maður fær nógv at siga í einum slíkum býi, og hvør maður vil ansa eftir ikki at gera honum nakran órátt. Er tað ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og um ein av teimum ungu í tí býnum hugsar við sær sjálvum: „Hvussu kann eg fáa vald og víska meg móti at tola órátt?“ so tykist vegurin at vera tann, straks frá ungum árum at fegnast yvir tí sama og skýggja tað sama sum veldisharrin; við øðrum orðum skila og skipa soleiðis fyri, at hann verður honum meinlíkur í øllum. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Og so skikkað hevur tað eydnast hesum unga manni at tryggja seg ímóti, at nakar ger honum nakran órátt, og hann fer – sum tit eru vanir at taka til – at fáa stórt vald.

Kallikles: Óivað.

Sokrates: Men er hann eisini vísadur móti at gera órátt? Er tað ikki heldur tvørturímóti, tí hann má líkjast veldisharranum, ið er óráttvísur, og hann hevur bert vald so leingi,

hann heldur seg afturat honum? Nei. Eg vildi hildið, at hetta lagið førir í ta gagnstöðu* ættina nevniliga til at gera órætt og sleppa undan revsing. Ikki so?

Kallikles: Tað tykist so.

Sokrates: Men tað verður tað sama hjá honum sum hin størsta ólukka, vesalur og við spiltari sál at gerast fylgismaður veldisharrans.

Kallikles: Eg dugi ikki at fata, hvussu tú altíð fært vent sakini upp og niður, Sokrates. Veitst tú tá ikki, at hann, ið er fylgismaður veldisharrans, kann, um hann vil, drepa hvønn tann, ið ikki er hansara fylgismaður, og ræna ognir hansara?

Sokrates: Tað veit eg fullvæl, kæri Kallikles, tí dólgur eri eg ikki. Eg havi hoyrt tað so mangan, bæði frá tær og frá Polosi í áðni og frá nærum hvørjum manni í býnum. Hoyr tí, hvat eg sigi: Satt er tað, at hann kann drepa hann, um hann vil, men tað er tá ein ringur maður, ið drepur ein góðan.

Kallikles: Men er tá slíkt ikki harmiligt?

Sokrates: Ikki fyri skilamann, sum okkara samtala vísir. Heldur tú, at eitt menniskja eigur at skila og skipa so fyri sær, at tað kann liva sum longst, og leggja dent á tey hegni, ið, tá á stendur, kunnu bjarga úr vanda? Eitt slíkt, talukynstrið, ræður tú mær at leggja dent á, tí tað er ment at bjarga einum, ið er komin fyri rættin.

Kallikles: Ja, við Zeus, tey ráðini legði eg tær, og tað vóru góð ráð.

Sokrates: Okkurt sigur tú, vinmaðurin. Men sig mær eitt: Hvat heldur tú um tað at duga at svimja. Finst tær vera nakað aðalborið í tí?

Kallikles: Nei, við Zeus, tað haldi eg ikki.

Sokrates: Og tó bjargar tað lívinum hjá mongum, ið eru stódd í lívsvanda, og hvar tað ræður um at duga at svimja. Ella, um hetta finst tær at vera smávegis, lat meg so taka til eitt hegni, ið hevur størri týdning: Listina at finna veg um havið. Ikki bara sálini bjargar hon, men eisini kroppinum og øllum viðføri úr tí størsta vanda, eins og talukynstrið, men kortini er hon lítillátað og sámilig. Hon erpar sær ikki ella breggjjar av nøkrum, sum vóru tað avreksbrøgd, hon gjørði, og tó avrikar hon tað sama sum talarin í rættinum. Fyri lítið og lætt bjargar hon fólki higgar úr Aigina, eg haldi, tað sløðist okkurt um tveir obolar, og sjálvt úr Egyptalandi ella Pontusi tekur hon í mesta lagi tvær drakmur fyri ta stóru vælgerð at bjarga bæði ferðamanninum, hansara børnum, hansara viðføri og konu og seta tey upp á land í trygd í havnini. Og hann, sum dugir hesa list og hevur avrikað hetta, hann stígur í land og spákar aftur og fram í sínum vásaklæðum, har skipið liggur bundið. Hvat hevði hann eisini at rósa sær av? Eftir míni hugsan dugir hann væl at skilja, at tað er ómøguligt at skyna á, hvørjum av ferðamonnum hann hevur gagnað við at bjarga teimum frá at drukna, og hvørjar, hann hevur skaðað; tí hann veit, at hann ikki hevur sett tey í land sum betri menniskju, enn tá tey komu umborð, hvørki sálarliga ella kropsliga. Hann má jú hugsa sum so: So satt sum tann ferðamaður, ið er fongdur

* gagnstöður (sjáldsamt) = móttettur.

við ringar og pínufullar sjúkur, ekki hefur mér nakað at takka, at hann ekki druknar, tí honum er mest at tykjast synd í, at hann ekki er deyður, so satt er tað í minna lagi ein lukka at liva fyrri ein mann, ið er fongdur við ringar og pínufullar sjúkur í sálini, ið hefur stórri virði enn kroppurin. Eg fái einki gagn gjørt honum, hóast eg bjargi honum úr vanda á sjógvi ella fyrri dómstóli, ella hvat annað, ið vera kann. Stýrimaðurin veit, at fyrri tað ringa menniskjað er tað ekki tað besta at liva; tí tað noyðist at liva eitt ringt lív. Tí er tað heldur ekki siður, at hann erpar sær av sínari list, hóast hann bjargar okkum. Ja, heldur ekki hernaðarverkfrøðingurin, tú undranarverdi, hann, sum tó tá á stendur er førur fyrri at bjarga fram um nakran annan, betur enn hershøvdingin sjálvur, og ekki at tala um stýrimannin. Hann kann, tá tað ber á, bjarga heilum býum. Men tú heldur sjálvsagt ekki, at hann kann líknast við rættartalaran? Og tó, um hann vildi tikið til orða og erpað sær av sínari list, kundi hann lættliga díkt tykkum undir við góðum grundum til at verða hernaðarverkfrøðingur og einki annað. Tað var tað einasta, ið var nakað vert, og prógv fyrri tí mundi ekki tróta honum. Men hóast tað vanvirðir tú hann og hansara list, og tú vildi í háð mest sum eyknevnt han hernaðarverkfrøðing og aldri viljað gift dóttur tína við soni hansara ella móttsett.

Men leita vit eftir grundini til, at tú rósar tíni støðu, hvat rætt hefur tú so til at vanvirða hernaðarverkfrøðingin ella hinar, eg nevndi? Tú vildi kanska halda fram, at tú vart meira virdur og komin av betri fólk. Men um „betri“ ekki er tað, eg meini við tað, men mannagóðska er tað at bjarga sær og sínum, uttan at geva tí ans, hvussu ein er sum menniskja, so er einki annað uttan at flenna at tíni vanvirðandi atfinning bæði av hernaðarverkfrøðinginum og læknanum og øllum hinum, sum eru kønir í teimum listum, ið eru til fyrri at bjarga menniskjum. Nei, kæri vinur mín, hugsa teg um og hygg, um ekki tað aðalborna og tað góða er nakað heilt annað enn at bjarga og bjargast, og um ekki hann, ið eigur at rópast rættur maður, ekki eigur at leggja dent á, hvussu leingi hann skal liva, og ekki eigur at vera mungin eftir at liva leingi, men lata gudin hava umorgan fyrri tí og troysta seg við tí orðataki, sum kvinnurnar eru vanar at taka til, at eingin rennur undan lagnuni. Ein eigur at tríva í tað, ið er fyrri hond, og leggja sær eina við at hugsa um, hvussu lívið skal livast á besta hátt, annaðhvørt tað so er langt ella stutt.

Hvat er so at gera? Gera seg eitt við tað stýrslag, ið valdar í tí býi, har ein býr? Um so er, ræður tað jú um hjá tær at gera teg út í odd og egg eitt við fólkíð í Athen, um tú vilt koma tær væl í øgn við tað, og fáa nógv vald í tess býi. Men lat okkum ansa eitt sindur eftir, um tað nú fer at loysa seg hjá tær og mær, so at vit ekki, kæri vinurin, skulu vera fyrri sama býti sum tær thessalisku kvinnurnar, ið kundu taka mánan niður av himmalinum, og lata tað kærasta vit eiga fyrri at fáa fatur á valdið í býnum. Men um tú meinar, at nakar er til, ið kann læra teg ta list at fáa nógv at siga – annaðhvørt tað er til gagns ella ógagns – í tínum býi uttan at gerast eitt við fólkíð, so ert tú sanniliga á skeivari leið, Kallikles. Tí tað er ekki nógv mikið at royna at líkjast tí uttaná; men tað, ið um ræður, er at gerast tí meinlíkur í hugsanarhátti og lyndi, skal vón vera til, at ein

kann avrika nakað stórvegis, ið ger ein væl umtókta av Demos atheninga – og við Zeus, so sanniliga eisini av Demos, soni Pýrilampesar.

Hann, sum í odd og egg kann gera teg eitt við teir, hann kann gera teg til politikara og talara, sum tín ætlan er; tí øllum menniskjum dámar væl at hoyra tað, ið hóskar við teirra hugsanarhátt, men teimum líkar illa tað, ið er teimum ólíkt. Men kanska tú hevur okkurt at siga móti hesum, søti mín. Hvat skulu vit siga ímóti, Kallikles?

Kallikles: Eg veit ikki, hvussu tað ber til, men mær tykist, at tú hevur grein í tínum máli. Men tó gongst mær sum mongum øðrum. Eg fái meg ikki reiðiliga til at trúgva tí.

Sokrates: Mestur er tað tín kærleiki til Demos, ið hugtekur teg og forðar mær. Bar tað bara til oftari og gjøllari at granska hesi ting, mundi tú komið í mín part.

Legg so í geyma, at vit samtyktu, at tvey ting mega vera búgvín at tæna teimum tvíningum, sum menniskjan er í, sálini og kroppinum; annað býðst við njótingum og hitt við tí, ið ger menniskjuna betri, ikki við at ugga og smikra hana, men við beint tvørturímóti at forða fyri og temja lystir og girndir. Var tað so, vit settu markið?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Annað, ið tænar tí hugnaliga, er so ikki aðalborið, men er í roynd og veru einki annað uttan uggi og smikur. Ikki so?

Kallikles: Lat so vera, um tú heldur tað.

Sokrates: Men hitt býðst so við tí, at tað, ið tað tænar, antin kroppurin ella sálin, kann verða so gott sum til ber.

Kallikles: Eyðvitað.

Sokrates: Eiga vit ikki so at tæna býi og borgarum á tann hátt, at vit gera teir so góðar sum til ber? Tí, sum vit hava sæð, er tað nyttuleyst at veita teimum aðra vælgerð, tá hugsanarhátturin ikki er góður og aðalborin hjá teimum, ið antin skulu taka við ríkidømi ella setast sum embætismenn ella fáa annað vald. Skulu vit samtykkja hetta?

Kallikles: Veri so, sum tú vilt.

Sokrates: Um nú okkara ætlan var at tæna tí almenna, og stuðlaðu vit hvør øðrum til at fara undir statsins byggingarfyrirøkur, t.d. gera stórar múrar, skipastøðir ella tempul, áttu vit so ikki fyrst og fremst at roynt okkum sjálvar og kannað gjølla eftir, um vit vóru førir fyri hesari list, nevniliga byggilistini, og hugsað um, av hvørjum vit høvdu lært hana? Áttu vit ikki at gjørt tað?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Og harnæst, áttu vit ikki at havt í huga, um vit frammanundan høvdu verið fyrstøðumenn fyri onkrari byggifyritøku, ið einstaklingar áttu, antin okkara vinir ella vit sjálvir, um hetta byggiverk var miseydnað ella væl úr hondum greitt? Og tá vit so hugsaðu okkum um og hildu, at vit høvdu havt góðar og umtókta lærarar, og høvdu bygt mong vøkur og vælgjörd hús í felagi við teir, og síðani mong fyri okkum sjálvar aftaná, at vit vóru útlærdir, tá var høpi í at farið undir almannavirki. Men kunnu vit

ikki vísa á nakran lærara og hava ikki frammanundan smíðað hús – ella kanska bara nøkur vánalig -, tá mundi tað verið gáloysi at fara í holt við statsins fyrirkur ella stuðla øðrum til at gera tað. Er tað ikki satt?

Kallikles: Satt er.

Sokrates: Og soleiðis er í øllum førum. Um vit fóru at stuðla hvør øðrum til at virka fyri tí almenna sum kønir læknar, so mundi eg rannsakað teg og tú meg, og orðini høvdu fallið nakað so: „Við gudarnar“, hevði tú sagt, „hvussu er við Sokratesar egnu heilsu? Ella er nakar til, ið Sokrates hevur loyst úr nakrari sjúku, frælsur ella trælur?“ Og somuleiðis mundi eg farið at spurt teg. Og var úrtøkan tann, at ikki ein var vorðin betri ella heilsusterkari av okkara ávum, hvørki samborgari ella uttanbíggyarmaður, hvørki maður ella kvinna – við Zeus, Kallikles, tað skal máti vera við at gera seg so láturverdan. At hugsa sær til, at fólk sum vit báðir so heilt skuldu missa vitið, at vit buðu okkum fram til alment læknayrki uttan frammanundan at hava roynt við okkum sjálvum, við av og á góðum og av og á ringum úrsliti. Her hevði hóskað hitt gamla orðatakið at læra pottamakaralistina við at geva seg til at gera tað størsta ílatið sum fyrstu roynd. Finst tær ikki, at tað hevði verið vitleysur atburður?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Men tá so er, kæri vinurin, at tú nýliga ert farin at luttaka í almannavirki og stuðlar mær til at gera tað sama og hevur at mær, tí eg einki leggi í tað, skulu vit so ikki kanna hvør annan eitt sindur og siga sum so: „Hoyr meg eitt, hevur Kallikles higartil verið førur fyri at betra nakran av sínum samborgarum? Fær hann víst á nakað menniskja, sum fyrr var ringt, bæði óráttvíst, ósiðað og gáloysið, sum av Kalliklesar ávum er vorðið rættligt og eitt skilafólk, uttanbíggyjarmann ella samborgara, træl ella frælsan?“ Sig mær nú, Kallikles, um onkur herjaði so harðliga á teg, hvat hevði tú so svarað? Hvønn kanst tú nevna, sum tú hevur gjørt betri við samveru tíni? Ert tú í døpurhuga? Tað mátti vart um at fáa víst á okkurt úr tínum einstaksvirki, áðrenn tú fert undir almannavirki.

Kallikles: Tú ert trætín, Sokrates.

Sokrates: Nei, tað er ikki av trætni, eg spyrji, men tí eg fegin vil vita, hvussu tú heldur, at tað almenna eigur at fremjast hjá okkum. Ella kanska tú miðar móti onkrum øðrum í tínum virki í statsins tænastu, enn at borgararnir skulu gerast so góðir sum til ber. Eru vit ikki komnir á samt um, at júst tað eigur at vera mið og endamál hjá einum politikara? Eru vit ikki tað? Jú, so sanniliga, tað kann eg svara fyri teg. Og, um hetta er tað, tann góði politikarin eigur at útinna og strevast fyri, fari eg at biðja teg um at minna teg á teir menn, tú beint nú nevndi, Perikles og Kimon og Militiades og Themistokles. Heldur tú fast um, at teir hava verið góðir borgarar?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Og at teir hava verið góðir borgarar, tað má so týða, at teir, hvør sær, hava gjørt samborgarar betri, enn teir vóru frammanundan. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: So skikkað: Vóru atheningar ringari, tá Perikles byrjaði at stíga fram sum fólkatalari, enn tá hann helt uppat við tí virki?

Kallikles: Helst.

Sokrates: Nei, ikki helst, vinur mín, men neyðsynt, um hann í roynd og veru var tann góði borgarin, tú segði hann vera.

Kallikles: Hvat sigur?

Sokrates: Tað var einki. Men hoyr meg eitt. Sigst tað um atheningar, at Perikles hevur gjørt teir betri? Verður tað ikki tvørturímóti sagt, at teir eru spiltir av honum? Ið hvussu er havi eg altíð hoyrt, at Perikles hevur gjørt atheningar latar og ræddar og møsnutar og peningagrammar, tí hann var tann, ið fekk tilskilað at lata lön fyri almannavirki.

Kallikles: Hatta hava teir við blómkálsoyrunum tvætlað fyri tær, Sokrates.

Sokrates: So, so, men eitt er, sum eg ikki havi hoyrt sum sleyg, men sum bæði tú og eg fullvæl vita, og tað er, at í fyrstuni var Perikles virdur og umtóktur, og atheningar feldu ongan vanærandi dóm yvir hann, tá teir vóru eitt ringt fólk; men tá teir av hansara ávum vóru vorðnir góðir og skilafólk, tá dømdu teir hann, stutt áðrenn hann doyði, sekan í stuldri og vóru um at døma hann lívleysan, og tað var ikki undur í, tí hann var ein ringur maður.

Kallikles: Íðan hvat? Var Perikles harfyri ein ringur statsmaður?

Sokrates: Ja, ið hvussu er, hevði tann maður verið hildin ringur uppalari av eslum, rossum og kúm, ið tók við friðardjórum, ið hvørki sparkaðu, stangaðu ella bitu, men sum fór so við teimum, at hann loypti tey upp í varg. Heldur tú ikki sjálvur, at tað má sigast at vera ein ringur uppalari, sama hvat djór tað er, hann tekur við, sum fær tað tamt og friðarligt, men sum fer so við tí, at tað verður ótt og vargur? Ja, hvat heldur tú?

Kallikles: Jú, um tað kann gleða teg.

Sokrates: Ger tí so væl at gleða meg við at siga mær, um menniskjað ikki er eitt slag av djóri?

Kallikles: Jú, sjálvsagt.

Sokrates: Var tað ikki menniskju, Perikles skuldi hagraiða?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Íðan, áttu tey so ikki, sum vit beint nú komu á samt um, undir hansara hondum at broytst frá at vera órættvís til at verða rættvís, um hann var skilagóður sum statsmaður og fór við teimum, sum hann átti?

Kallikles: Vituligt.

Sokrates: Tey rættvísu eru friðarlig til, sum Homeros sigur. Hvat heldur tú? Er tað ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Men Perikles hevur gjørt teir illari í sær, enn teir vóru, áðrenn hann steig fram, og tað illar inn á hann sjálvan, hvat ið minst av øllum var hansara ætlan.

Kallikles: Vilt tú hava meg at halda við tær?

Sokrates: Ja, um so er, at tær tykist, at eg sigi satt.

Kallikles: Satt sigur tú.

Sokrates: Og illari, tað er at vera órættvísari og ringari?

Kallikles: Satt.

Sokrates: Men so kann Perikles ikki hava verið nakar góður statsmaður, eftir tí at døma, vit eru komnir á samt um.

Kallikles: Nei, ikki eftir tí, ið tú heldur, ið hvussu er.

Sokrates: Og sanniliga heldur ikki eftir tíni meining at døma eftir tí, tú hevur játtað og viðgingið.

Og hvussu gekst tað Kimoni? Tað sama fólkið, sum hann hevði veitt vælgerðir, rak tað ikki hann í útlegd við ostrakismos fyri at sleppa undan at hoyra málið í honum í tíggu ár? Og fór tað ikki á sama hátt við Themistoklesi og dømdu hann at fara av landinum? Og Militiades, sigrarin á Marathon, dømdu tað ikki hann til at stoytast oman, og hevði hetta ikki verið gjørt, um ikki ráðsformaðurin hevði lagt seg uppí? Og tó, høvdu teir verið góðir statsmenn, sum tú sigur teir vóru, høvdu teir óivað ikki verið so illa viðfarnir. Men tú heldur kanska, at í fyrstuni detta teir ikki av vagnum, ið stýra teimum, men harafturímóti aftaná, tá teir hava vanst við hestarnar og havt teir undir síni røkt, og sjálvir eru vorðnir kønari í vagnkoyrslu. Manst tú halda tað?

Kallikles: Nei.

Sokrates: Men so var tað jú satt, sum vit søgdu í áðni, at vit ikki kendu nakran, sum hevði verið góður statsmaður í okkara býi. Tað viðgekst tú, tá røtt varð um teir núlivandi, men ikki teir, ið deyðir vóru, og teimum rósti tú. Tað hevur tó víst seg nú, at teir vóru ikki smittin mætari enn teir núlivandi, og hava teir verið talarar, hava teir hvørki nýtt tað sanna talukynstrið – tí so vóru teir ikki feldir – ella hitt uggandi og smikrandi.

Kallikles: Men tað restar nógv í, Sokrates, at nakar núlivandi nakrantíð fer at avrika ting, sum teir fyrrverandi oddamenninir hava avrikað, tak so hvønn av teimum, tú vilt.

Sokrates: Eg skal siga tær tað, mín besti vinur, at tað ikki er sum tænarar býarins, at mær fylst á teir. Tvørturímóti, mær finst, at teir hava verið í ikki lítlan mun nærlagdari og ídnari og betur førir fyri at veita býnum tað, hann hevði lyst og hug til, enn teir núverandi. Men at leiða lystir og girndir borgaranna ein annan veg í staðin fyri at geva teimum fríar ræsur, at fáa teir við sannføring ella tvingslu á leið til at gerast betri borgarar, tað hava teir sanniliga ikki dugað stórt frægari enn teir, sum nú eru. Og tað er tó tann einasta skyldan hjá tí góða borgaranum. Lat teir so mangar ferðir betur hava dugað at útvega skip, múrar, skipastøðir og annað tílíkt.

Satt at siga, so finst mær, at ikki er sørt, at vit báðir í okkara samtalu hava verið láturverdir; tí alla tíðina, vit hava tosað saman, hava vit at kalla malið í klingur hvør

við øðrum, uttan at annar veit, hvat hin tosar um. Eg haldi nú, at tú fleiri ferðir hefur viðgingið og skilt, at hagreidingin bæði av kroppi og sál er tvífold; onnur er eitt húskallavirki, ið veitir kroppinum mat, tá hann er svangur, drekka, tá hann er tystur, klæði, uttanáklæði og skógvar, tá hann er kaldur, og alt annað, hvat kroppinum kann tørva. Tá eg við vilja brúki somu dømi, er orsøkin tann, at tú betur skalt fata meg. Og tann maður, ið útvegjar alt hetta neyðturviliga, ein handilsmaður ella keypmaður ella ein av teimum, ið sjálvir gera vørurnar til, ein breyðbakari ella køkubakari ella vevari ella skósmiður ella garvari – hvør av hesum vil royna – og tað er ikki at undrast á – at fáa seg sjálvan og aðrar at trúgva, at hann í sínum yrki fæst við kropsins røkt, uttan at vita av, at tað eru ítróttarkynstrið og læknakynstrið, ið fáast við ta røttu kropsrøktina og eiga ovasta sessin millum øll hini hegnini og duga at brúka tað, sum hini gera til; tí tey eina vita, hvat slag av mati og drekka gagnar ella nerver tann, ið tráar eftir at hava kropsliga góðsku. Alt hetta vita hini ikki; og tí er tað, at alt hegni og kynstur, ið fæst við tað, ið kroppinum tørvar, hefur ein undirbrotligan, trælkendan og ófrælsan dóm yvir sær. Men teirra harri er av røttum ítróttar- og læknakynstrið.

At sama er við sálum, tykist tú at skilja, beint tá eg sigi tað, og so játtar tú, eins og tú fullvæl skilti, hvat eg meini. Men so kemur tú kortini aftaná og sigur, at mangir dugandi og skilagóðir borgarar hava verið í okkara býi, og tá eg so spyrji: „Hvørjir?“, nevnið tú nakrar statsmenn, sum, tað finst mær ið hvussu er, eru so vorðnir, at tú á samsvarandi hátt í ramasta álvara kundi nevnt køkubakaran Thearion og Mithaikos, ið hefur skrivað ta sisilisku kókibókina, og vínhandlaran Sarambos, um tú vart spurður um, hvørjir av ítróttarmonnunum høvdu skil á og vóru kønir í kropsrøkt, tí teir søgdu vera úrmælingar í kropsrøkt, tann fyrsti við sínum frálíku køkum, tann annar við sínum góðgæti og tann triði við sínum víni. – Og mestur hevði tú verið gruggutur, um eg helt sum so: Men maður, tú hefur ikki hylling á, hvat ið kropsrøkt er. Tú nevnið mær nakrar persónar, ið duga at smikra og ugga kropsins lystir og girndir, men ikki hava vet av kunnleika um tað, ið av sonnum fremur hansara góðsku og vakurleika, og sum stappa góðgæti í fólk og gøða tey og verða róstir fyri tað, men í roynd og veru eru spilla og nerva ta góðu heilsuna, tey áður høvdu. –

Og vegna óvitsku kenna tey ikki teimum, ið bordreiða við øllum hesum góðgæti, um tær ilskur og sjúkur, sum koma aftaná og um missin av góðari heilsu, men seinri, tá avleiðingarnar av teirra átúfrekleika vísa seg við sjúkum og veikleika vegna teirra heilsuspillandi livihátt, kenna tey teimum um, ið eru hjá og fáast við at leggja teimum góð ráð, og hesi verða lastað og lögð fyri hatur av teimum, og roynt verður at gera teimum alt tað illa, sum til ber; men tey, sum í roynd og veru eru atvoldin í allari ólukkuni, verða róst av teimum og lyft til skýggja.

Men tað er tað sama, sum tú nú gert, Kallikles. Tú rósar monnum, ið hava gjørt veitslur fyri atheningum og bordreitt fyri teimum við øllum tí, ið uggaði teirra lystir og girndir. Og tað sigst, at teir hava gjørt býin stóran. Men at hann er spiltur innan og

allur ein svullur, það skilur eingin. Og það er teimum gomlu politikarunum um at kenna, tí það eru teir, ið uttan at hava hógv órættvísiliga hava díkt býin undir við havnum, skipastøðum, múrum, skattainntøkum og øðrum av sama fáfongda slag. Men tá so sjúkan brýtur fram, verða teir, ið tá hava ræði, lagdir undir; men Themistokles, Kimon og Perikles, teir sum birtu ólukturnar í, verða lyftir til skýggja. Og so fara teir kanska at gera seg inn á teg, um tú ikki ansar væl eftir og ert varin um teg, og inn á mín vin Alkibiades, tá teir hava oytt ikki bert tær nýfingnu, men eisini tær gomlu ognirnar, tó at alt ikki er tykkum um at kenna, men bara ein partur kanska.

Annars haldi eg það vera vitleysan atburð, sum eg síggi bæði teir núverandi statsmenninar og, eftir tí eg havi frætt, eisini teir farnu, bera til sjónar. Tí eg havi gáað eftir, at tá býurin leggur hond á onkran av oddamonnunum, ið sigst at hava gjørt okkurt til sakar, so verður hann fúkandi óður og leikar í allastaðni um, at hann má tola sovorðnan órætt. Hansara mongu og stóru vælgerðir móti býnum verða løntar á tann hátt, at hann órættvísiliga verður stoyttur í ólukku og oyðilagdur. Soleiðis siga teir og garta í við miklum háva. Og tó er það ein stór misfatan. Tí oddamaðurin í einum býi verður aldri órættvísiliga settur frá av sínum egna býi. Hetta man mestur vera bæði við teimum, ið skulu eitast at vera statsmenn, og teimum, ið skulu eitast at vera sofistar. Tí hesir vísdómslærarar, so vísir teir so annars eru, eru í einum ógvuliga løgnir. Tó teir rópa seg lærarar í góðsku, gremja teir seg ofta um ta órættvísu viðferð, teir eru fyri av sínum næmingum, ið svíkja teir við lønini ella á annan hátt sýna ótakksemi, tó teir hava notið gott av teirra ávirkan. Men hvat kann hugsast at vera vitleysari enn, at hesir unglingar, ið eru gjørdir rættvísir og góðir, og sum órættvísi er tikið upp og rættvísi er sett niður hjá, gera órætt og harvið vísa fram slíkt, teir ikki hava?

Finst tær ikki, at hatta ljóðar nakað lægið, vinur mín?

Nú havi eg hildið ein langan fyrilestur, Kallikles, men það gerst ikki við. Tað er tær um at kenna, tí tú vart so trekur at svara.

Kallikles: Íðan, skuldi tú ikki verið maður fyri at tosa, tó at eingin svaraði?

Sokrates: Tað er líkt til, men eg noyddist at gera nakað nógv av, tá tú ikki vildi svara.

Men, kæri Kallikles, sig mær nú eitt fyri okkara vinskapar skuld. Finst tær ikki, at tað er út av lagi vitleyst, at ein lærari, ið breggjær sær av at hava havt góða ávirkan á sín næming, gremur seg um, at hann er ringur, tá hann tó undir hansara hagreidding er vorðin góður?

Kallikles: Jú, tað tykist mær.

Sokrates: Og er það ikki júst hetta, ein hoyrir frá teimum, ið halda seg til at vera førar fyri at læra menniskju at vera góð?

Kallikles: Jú. Men hví tosar tú um sofistarnar? Tað slagið hevur so lítið at týða.

Sokrates: Hví tosar so tú um fólk, ið halda seg til at stýra býnum og hava umsorgan fyri, at hann kann gerast so góður sum til ber, men sum so, tá ið á stendur, gremja seg

um, at hann er so ringur, sum hugsast kann? Eru tey smittin mætari enn hini? Nei, kæri vinur mín, ein sofistur og ein talari eru av sama slag ella mest sum, hvat ið eg segði við Polos. Og tað kann einans vera av óvitsku, at tú virðir annað, talukynstrið, høgt, men vanvirðir hitt. Tó er í roynd og veru kynstur sofistanna í sama muni vakrari enn talukynstrið, sum tað at geva lógirnar er vakrari enn tað at røkja tær og kropsrøktin vakrari enn læknakynstrið. Eg vildi eisini hildið, at fólksins oddamenn og sofistarnir máttu verið teir seinastu at brigsla teimum, sum teir venja, ringan atburð móti sær, ella við øðrum orðum í sama viðfangi klaga seg sjálvar, tí teir ikki hava gagnað teimum, sum teir breggja sær av at hava betrað og gagnað. Hvat heldur tú?

Kallikles: Eg haldi við tær.

Sokrates: Og teir eina vóru førir fyri at veita sínar vælgerðir fyri einki, um eg hevði rætt í tí, eg segði í áðni. Lat okkum tí taka tað dømið um vælgerð, at ein ítróttarlærari hevur ein næming í kropsvenjing. Mestur mundi lærarin verið svikin fyri sína lön, um avgerðin var, at peningurin skuldi rindast, tá liðugt var við venjingini, og ikki tann, at peningurin skuldi gjaldast so við og við, sum undirvísingin fór fram. Tí tað er ikki seinføri, ið fær menniskjuni til at bera seg skeivt og ljótt at, men órættvísi. Ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Tá ið so lærarin týnir tað, ið er órættvísi, er eingin vandi fyri, at hann fer at tola nakran órætt. Tí hann er tann einasti, sum uttan ótta kann veita hesa vælgerð fyri einki, um so er, at hann í royndum kann gera menniskju góð. Er tað ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Tað er so atvoldin í, at tað í øllum øðrum førum eingin skomm er at taka pening fyri at leggja ráð og geva undirvísing, t.d. viðvíkjandi húsabygging ella øðrum kynstri.

Kallikles: Tað tykist so.

Sokrates: Men tá røtt er um, hvussu ein kann gerast so góður, sum til ber, og standa fyri sínum húsi ella sínum býi á besta hátt, tá verður tað hildið at vera skomm at sýta ráð, uttan so er, at ein verður samsýntur. Er tað ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Eitt er tá skilligt: Tað kemst av tí, at tann vælgerðin er tann einasta, ið fær hann, ið tekur við henni, at kenna sína skyldu til at gera okkurt gott afturfyri. Tí tykist tað vera eitt gott tekin, um hann, ið hevur gjørt eina slíka vælgerð, verður samsýntur við onkrum góðum; annars ikki. Er ikki so?

Kallikles: Jú.

Sokrates: Tú stuðlar mær til at taka lut í at hagreiða statsins viðurskifti, men á hvønn hátt? Kanst tú geva mær greiði á tí? Skal eg, eins og ein lækni, baksast og starvast fyri, at atheningar kunnu gerast so góðir sum til ber? Ella skal eg tæna teimum sum ein skutilsveinur og vera teimum til vildar? Sig mær nú sannleikan, Kallikles. Tað er ikki

meira enn at vænta, at tú, sum byrjaði samtaluna við meg so bersøgin, ikki fert at firnast fyri at siga tína hjartans meining. Svára mær so gjølla og greidliga.

Kallikles: Eg svari tær so tað, at tú skalt tæna teimum.

Sokrates: Men, mín besti vinur, so skikkað stuðlar tú mær til at vera ein smikrari.

Kallikles: Ja, sjálvt um tú heldur vildi verið eyknevndur mysari, Sokrates; tí gert tú ikki, sum eg sigi – – –

Sokrates: Kom ikki afturum aftur við tí gamla jabbinum, at annars kann ein og hvør fáa meg dømman til deyða; so nýtist mær ikki at geva sama svarið sum fyrr: „Íðan, so er tann eitt ringt menniskja og eg eitt gott.“ Og kom heldur ikki fram við tí, at tann vil ræna alt, sum eg eigi og havi, fyri at eg ikki skal svara: „Íðan, tá hann við órøttum hevur rænt mínar ognir, hevur hann ikki skil á at nýta tær, og hevur hann rænt tær við órøttum, fer han eisini at nýta tær við órøttum. Og við órøttum vil siga á ein skammiligan hátt og á ein skammiligan hátt vil siga til vanlukku fyri seg sjálfvan.“

Kallikles: Tað finst mær, Sokrates, at tú ert væl so tryggur um, at einki av hasum kann henda teg, eins og tú búði frá øðrum og ikki kundi verið stevndur fyri rættin av onkrum ringum vesalingi.

Sokrates: Eg mátti verið væl so gáloysin, Kallikles, um eg ikki visti, at tað kann henda hvønn í hesum býi. Men eitt veit eg, og tað er, at, um eg komi fyri rættin og í vanda fyri at missa lív og góðs, er tað eitt ringt menniskja, ið klagar meg. Tí einki gott menniskja ber klagu móti einum, ið einki hevur gjørt til sakar. Ei undur í, um eg so varð dømdur til deyða. Skal eg siga tær, hví tað ikki kemur óvart á meg?

Kallikles: Ja.

Sokrates: Eg skal siga tær tað, at eftir tí, ið eg haldi, eru tað umframt meg bert nakrir fáir atheningar, ja, kanska eg eri tann einasti, ið nú á døgum leggur dent á tað sanna statskynstrið og drívur tann politikk, ið er tann rætti og beini. Tí tað, sum eg sigi, verður ikki sagt fyri at smikra og ugga. Mín ætlan er at fremja tað, sum er tað besta, og ikki njótingarnar; og tá eg ikki havi hug at vera blíðmæltur, sum tú ræður mær til at vera, fari eg ikki at vita, hvat eg skal siga fyri rættinum. Eg má so skjóta til tað sama, sum eg segði við Polos: Tað hevði gingist mær á sama hátt, sum tá ein lækni kom fyri ein dómstól av smádreingjum, klagadur av einum køkubakara. Hvat skuldi tann neyðar maður vart seg við í slíkum viðurskiftum, um klagumaðurin tók til orða og segði: „Hoyrið meg, smádreingir, her hava tit tann mann, sum so ofta hevur verið óreinur við tykkum og sum plágar teir smæstu av tykkum við at brenna og skera í teir. Hetta er hann, ið lúgvar tykkum við at skila til, at tit skulu svøлта og sveitta, og sum gevur tykkum beiskan heilivág og letur tykkum hungra og tysta. So er øðrvísi við mær, ið tíðum havi bordreitt fyri tykkum við mongum góðgæti og mongum gloypibitanum.“

Hvat heldur tú, lækni skuldi svarað í hesi vandastøðu? Segði hann sum satt er: „Ja, smádreingir, alt hetta havi eg gjørt, men eg havi gjørt tað fyri at væla um tykkara

heilsu,“ heldur tú so ekki, at hann hevði hoyrst víða, tann gangur, ið hesir dómamarar tá høvdu hildið?

Kallikles: Mestur mundi tað verið.

Sokrates: Heldur tú ekki, at hann fór at vera í døpurhuga um, hvat hann átti at siga?

Kallikles: Óivað.

Sokrates: So og ekki øðrvísi hevði gingið mær, tá eg kom fyrri rættin. Tí eg kundi ikki vart meg við, at eg hevði veitt teimum njótingar, tað teir halda vera vælgerðir, ið eru teimum at gagni, meðan eg hvørki øvundi teir, ið veita slíkt, ella teir, ið taka við tí. Og um ein sigur, at eg spilli ungdómin við at teppa hann og seta hann fastan og eri óreinur við teir eldru við at geva teimum mangan beiskan bita at svølgja, antin tá vit vóru tveireinir ella í mannfjöld, tá ber heldur ikki til at siga, sum satt er: „Tað er við røttum, eg tosi og geri soleiðis. Og tað er til tykkara gagn, dómamarar og einki annað.“ Mestur man eg tá fara at tola hvat, ið vera skal.

Kallikles: Finst tær so, Sokrates, at einum kann vita væl við, tá hann er soleiðis staddur og ikki mentur at verja seg?

Sokrates: Jú, tá eittans eitt er fyrri hond, Kallikles, sum tú ofta hevur viðgingið, tað, at hann fær vart seg við, at hann aldri hevur sagt ella gjørt nakað órættvíst, antin móti monnum ella gudum. Tí hetta er vørnin, hin sterkasta, sum vit ofta eru komnir á samt um. Kundi eg sannførst um, at eg ikki var førur fyrri at verja meg sjálfvan ella annan við tí, tá mátti eg skammað meg, antin so mangir ella fáir sóu tað, ja, tó at vit vóru tveireinir, og skuldi eg mist lív fyrri slíkan ódugnaskap, hevði tað nitið meg í hjartað; men skuldi eg doyð vegna ókøni í smikrandi og uggandi talukynstri, biði eg teg ongan ótta bera fyrri, at eg ikki ekkaleysur skuldi tikið við deyðanum. Tí eingin óttast fyrri deyðanum uttan hin heilt skilaleysi og ræddi, men hvør maður ræðist tað at gera órætt; tí tann størsta av øllum ólukkum er at fara til Hadesar við eini sál fullari av órættvísium gerðum. Og um tú vilt, skal eg siga tær frá eini søgu, sum er um, hvussu hetta er við hesum.

Kallikles: Av tí, tú ert komin til enda við øllum hinum, kanst tú eisini enda við hesum.

Sokrates: Gev mær so ljóð og lýð á hesa vøkru søgu. Tú fert kanska at halda hana vera eina skaldsøgu, men eg haldi hana nú vera eina sanna søgu; tí eftir míni meining er tað satt, sum eg fari at siga frá.

Sum Homeros sigur okkum frá, býttu Zeus og Poseidon og Hades ræði sínámillum, sum teir høvdu tikið við eftir faðir sín. Longu meðan Kronos hevði ræðið, galt tann lóg hjá menniskjum – og hon er í gildi enn sum gudagivin lóg, – at hann, ið hevur livað sítt lív í rættvísi og hevur heiðrað gudarnar, fer, tá hann doyri, til oyggjaland sælunnar at liva har í lukku og sælu, fjart frá teimum ringu og illu, meðan hann, ið hevur livað í órættvísi og gudloysi, fer til tað pínslu- og revsingarfongsil, ið rópast Tartaros.

Meðan Kronos hevði ræðið, og í fyrstuni tá Zeus hevði tikið við, vóru tað livandi

menniskju, ið dømdu onnur enn livandi, við tað tey sótu í dómi yvir einum menniskja tann dag, tað skuldi doyggja. Sum vera mundi, vórðu blóðskeivir dómar sagdir, og tí fóru Pluton og fyrstøðumenninir fyrri oyggjalandi sælunnar til Zeus og søgdu, at bæði higar og hagar komu menniskju, ið ikki høvdu tað uppiborið. Tá svaraði Zeus soleiðis:

„So skal ikki longur vera. Sum nú er statt, sigast blóðskeivir dómar, og atvoldin er tann, at tey, sum verða dømmd, eru ílatin, tí tey verða dømmd, meðan tey liva. Sum vera man, eru mong, ið hava ljótar og ringar sálir, latin í vakrar kroppar, aðalborið kyn og ríkidømi, og tá rætturin er settur, koma nógv vitni at vitna, at hann, ið fyrri er, hefur livað sítt lív í rættvísi. Á tann hátt ávirkast dómarnir, og har afturat kemur so, at teir sjálvir døma ílatnir, við tað at eygu og oyru, ja allur kroppurin fjalir fyrri sálini. Soleiðis kemur alt hetta, bæði tað, teir eru ílatnir, og tað, hini eru ílatin, at vera sum meinbogar.

Alrafyrst má eg taka frá teimum gávuna at vita frammanundan, nær tey skulu doyggja, tí tað kunnu tey, sum nú er. Prometheus hefur longu fingið boð um, at hann skal gera ein enda á tí. Síðani mega tey dómast nakin uttan nakran klædnatráð ella bjálva; tí tey skulu dómast sum deyð.

Men eisini dómarnir eigur at vera nakin, við øðrum orðum deyður, so hann við síni beru sál kann hyggja at teirri beru sál hjá honum, ið snøggliga er deyður, sum stendur einsamøll frændaleys og vinaleys og hefur sett alt sítt skreyt og skart eftir á jørðini til tess, at dómarnir kann vera rættvísur. Og við tað at eg havi havt alt hetta í huga aðrenn tit, so havi eg sett mínar synir at vera dómarnir, tveir úr Ásia, Minos og Radamanthýs, og ein úr Evropa, Aiakos. Tá teir eru deyðir, skulu teir døma á flótuni við krossvegin, hvaðan tveir vegir ganga, annar í oyggjaland sælunnar og annar í Tartaros.

Og menniskjuni úr Ásia skulu dómast av Radamanthýs og tey úr Evropa av Aiakos. Men Minos skal skipa forsæti, og hann skal siga dóm, tá hinir báðir eru í iva og døpurhuga. Á henda hátt skal dómurinn um menniskjans ferð verða sum rættvísastur!“

Soleiðis er mær frásagt, Kallikles, og eg líti á tað sum sannleika, og tí giti eg mær, at mannagongdin er henda:

Deiðin er eftir míni meining ikki annað enn tað, at tvey ting, sál og kroppur, skiljast hvørt við annað. Aftaná at tey eru skild, hefur hvørt teirra nær sum somu útsjónd, sum tað hevði, meðan menniskjað livdi. Kroppurin hefur ta somu skipan og úrslitið av røkt ella vansa, hann hefur verið fyrri. Alt sæst so týðuliga. Hevur ein havt stóran kropp, meðan hann livdi, antin av natúrligum vøkstri ella av røkt ella av báðum, er hann eisini eitt stórt lík. Á sama hátt, um ein hefur verið førur o.s.fr. Og hevur ein borið sítt há, er eisini líkið síðhært. Og hevur ein verið eitt bartrog, fingið buk og bank og á sínum kroppi ber merki av koyrli ella onnur sár, meðan hann livdi, síggjast somu merki á hansara kroppi, tá hann er deyður. Og hevur hann havt brotnar ella koktar limir, meðan hann livdi, sæst eisini hetta eftir deyðan. Við einum orði, tey eyðkenni kroppurin hevði í livandi lívi, tey hevur hann, antin øll ella ið hvussu er tey flestu, eftir deyðan.

Tað sama, meini eg, er við sálini, Kallikles. Tá sálin er latin úr kroppinum, eru øll

ting sjónsk á henni, bæði tað, ið er viðføtt, og tey brek, sum menniskjað við sínum atburði á jørðini hefur gjørt sálina fongda við.

Sálinar koma so fram fyri dómarnar, tær úr Ásia fyri Radamanthýs, ið letur tær stíga fram fyri seg, eina fyri og aðra eftir, og hann skoðar hvørja einstaka. Hann veit einki um, hvør ið sálina eigur. Ofta kann tað bera á, at sál stórkongsins, ella hon hjá onkrum øðrum kongi ella veldisharra stendur framman fyri honum, og hann fær tå at síggja, at tað er ikki ein heilur blettur á henni, men at hon er full av rípum og svullum vegna rangar eiðir og ógerðir, og at hesi merki eru eftir hvørji einastu av hansara gerðum, sum hann hefur dálkað sálina við. Og hann fær at síggja, at hon er krypil av lygn og svikagerðum og hefur ikki ein vælskaptan lim, tí hon er uppfostrað í ósannleika, og at hon øll er skemd og vanskeplað og ljótkað vegna eitt lív í yvirnøgð, búkfilling, yvirgangi og ólevnaði. Tá hann fær hetta at síggja, sendir Radamanthýs hana beinan vegin við vanvirðing til tað fongslíð, har hon skal tola sína revsing.

Hvør revsing, sum við røttum er ásett, hefur tað til mið og endamál, antin at hann, ið revsast skal, betrast og harvið gagnast, ella at hann skal vera eitt fyridømi, so at hini, ið síggja, hvat hann má líða, fara at ræðast og harvið batna. Tey, ið kunnu fáa gagn av at revsast, antin av monnum ella gudum, hava gjørt sovorðin brot, at tey kunnu grøðast; kortini gongur hetta ikki í lag við ongari pínslu og ongum harmi, hvørki her á foldum ella í Hades; á annan hátt sleppur ein ikki frá órættvísi.

Men hini, ið hava gjørt tær verstu ógerðir, og tí ikki kunnu grøðast, verða havd sum dømi til at ræða onnur við. Sjálv fáa tey einki gagn av revsingum, av tí tey eru so vorðin, at tey ikki kunnu grøðast, meðan onnur fáa gagn av at síggja teirra sálin vegna sínar brotsgerðir líða tær verstu, mest nívandi og ræðuligastu pínur um allar ævir, við tað tey nýtast sum ein framsýning av dømum í Hades til skoðan og áminning fyri tey órættvísu, ið eru von til eina og hvørja tíð at koma hagar. Millum teirra haldi eg, at Arkelaos fer at verða taldur, um tað, ið Polos segði um hann, er satt, og so aðrir veldisharrar av sama slag. Eg vildi hildið, at tey flestu av hesum dømum munnu vera einaveldisharrar, kongar, veldisharrar og politikarar. Tí teir eru tað, ið vegna stórveldi sítt kunnu gera tær verstu og mest vanhalgandi ógerðir.

Tað sama sigur Homeros. Har hann sigur frá viðurskiftunum í Hades, hefur hann latið tað vera kongar og veldisharrar, ið mega tola tær ævigu pínslur, Tantalos og Sisýfos og Tityós. Harafturímóti hefur hann ikki latið Thersiles ella aðrar av tí vanligu fólkinum líða so stórar pínslur sum teir, ið ikki kunnu lekjast og grøðast, tí hann hevði ikki líkindi til at gera stórvegis til sakar, og tí var hann eisini lukkuligari enn teir, ið høvdu slíkt høvi.

Eg skal siga tær tað, Kallikles, at tað júst er millum tey, ið nógv formáa, at ein finnur tey sera ringu menniskjuni. Væl er einki til hindurs fyri, at tað millum teirra eisini eru góð menniskju, og tað er ein stórur uggi, tá slíkt ber á; tí tað er torført, Kallikles, og hefur stórt rós uppiborið, at liva sítt lív í rættvísi í viðurskiftum, har líkindini at gera

órætt ekki trúta. Men av tí at sovorðin menniskju hava livað bæði her og aðrastaðni, er tað at vóna, at góðir skilamenn eisini í framtíðini fara at stíga fram, førir fyrri at skipa rættvísiliga fyrri tí, ið verður lítið teimum til. Ein slíkur er navngitin eisini millum hinar hellenararnar. Tað er Aristeides, sonur Lýsimakosar. Men, mín besti vinur, nógv teir flestu av teimum, ið eiga veldi, roynast illa og líkjast ikki fólki.

Men fyrri at koma aftur til tað, eg tosaði um: Tá Radamanthýs fær eina slíka sál fyrri seg, veit hann einki um hana sjálva, hvør hon er, ella hvaðan hon er ættað; men hann sær bara, at hon er ring, og alt fyrri eitt sendir hann hana til Tartaros, aftaná at hann fyrst hevur ásett við einum merki sína ætlan, um hon er grøðandi ella ei. Og tá hon kemur hagar, má hon tola tað, hon hevur uppiborið.

Men tá hann onkra stakferð sær eina sál, ið hevur livað gudaheiðrandi og í sannleika, og sum onkur vanligur maður eigur, ella hvør tað nú kann vera, aloftast ein filosoffur – tað man ikki gretta, Kallikles – ið hevur livað sítt lív fyrri seg sjálvan og ikki tvassað uppi í øllum, tá gleðist hann og sendir hana til oyggjaland sælunnar.

Á sama hátt dømir Aiakos. Hvør teirra hevur sín dómastav, tá teir døma. Men Minos situr og skipar forsæti, og í hondini heldur hann ein stav av gulli, soleiðis sum Odýsseus hjá Homeros sigur seg hava sæð hann „sita við gyltum stavi í hendi og døma tey deyðu“ –

Eg ivist ikki í, at henda søga er sonn, Kallikles. Tí strevi eg fyrri at kunna stíga fram fyrri dómarnar við eini so heilari sál, sum til ber, og leggi lítið í tign og heiður, sum øll hini tráa eftir, og lítandi móti sannleikanum vil eg royna, tað eg eri mentur, eftir at vera so góður sum til ber, bæði meðan eg livi og tá ið eg, tá tann stundin kemur, skal doyggja. Og eg royni, tað eg eri mentur, at draga øll onnur inn á hesa leið, og eisini tær mæli eg til at fylgjast við mær til eitt sovorðið lív og til ein slíkan dystaleik, sum eg væl tori at seta upp ímóti øllum tykkara kappleikum, og eg havi harðliga at tær, tí tú fert at standa ráðaleysur, tá tú kemur fyrri rættin og dómurin skal sigast, soleiðis sum eg segði frá. Tí, tá tú stendur framman fyrri dómarnum, soni Aiginu, og hann tekur teg fyrri, so fert tú at standa og gána og alt melur í klingur fyrri tær, júst sum tað hevði gingist mær, um eg kom fyrri ein dómstól her. Tá man hann mestur geva tær ein frammaná og vanvirða og háða teg á allan hátt.

Alt hetta ljóðar kanska í tínum oyrum sum kellingasøgur, og tú yppir akslir og gevur tí lítið gætur. Eg hevði heldur ikki undrast á tína vanvirðing, um vit við at leita og kanna kundu funnið okkurt, ið var betri og sannari. Men nú sært tú jú, at tit tríggi, tú og Polos og Gorgias, teir vísastu millum hellenarar, sum nú eru á døgum, ikki fáa prógv, at ein eigur at liva eitt annað lív enn hetta, og tað kemur til gagns og vinningar hinumegin. Av øllum tí, sum her er sagt, er tað mesta afturrikið; men eitt stendur fast, og tað er, at ein skal vara seg fyrri at gera órætt fram um at vera fyrri órætti, og fram um alt ræður um at strevast eftir ikki at látast at vera góður, men at vera tað, bæði fyrri seg sjálvan og í mannfjöld.

Og um ein ger nakað til sakar, eigur hann at revsast. At gerast rættvísur við at líða ta revsing, ein hevur uppiborið, er tað næstbesta; tað besta at vera rættvísur. Men alt, ið er uggan og smikur, bæði móti einum sjálvum og øðrum, bæði móti fáum og mongum, eigur ein at skýggja. Og talukynstrið, sum eitt og hvørt annað kynstur og hegni, eigur ein at seta í rættvísinnar tænastu.

Gerid tí sum eg sigi og fylgist við mær ta leið, ið ber til lukku bæði í lívi og deyða, soleiðis sum mín søga prógvar, og lat so ein og hvønn vanvirða teg sum býttling og háða teg, um hann vil; ha, við Zeus, lat hann eisini geva tær hitt sama vanvirðisliga slag undir vangan; tað skalt tú ikki leggja petti í. Tí ert tú av sonnum eitt gott skilafólk og leggur tú tær eina við at fremja góðsku, kann einki ilt teg henda.

Men taka vit lógvatak til at fremja hetta, so kunnu vit, um so skal vera, fara undir almannamál ella annað, sum fyri fellur; tá fyrstani kunnu vit bjóða okkum fram til at leggja øðrum ráð, tá vit duga tað betur enn nú.

Men sum statt er, hevur tað víst seg ikki at vita væl við hjá okkum, og tað hevði sømt seg illa, um vit erpaðu okkum upp til okkurt stórt, vit sum íðuliga skifta meining um tey somu tingini, og tað tey allarstørstu; so langt eru vit komnir í okkara óvitsku.

Latið okkum tí taka hesa søgu, sum beint nú hevur víst okkum sína meining, til leiðvísara, og hon vísir okkum, at tann besti mátin at liva sítt lív er at fremja rættvísi og alla aðra góðsku, bæði í lívi og í deyða.

Latið okkum so fylgjast hesa leið og mæla øðrum til at gera ferðalag við okkum, og ikki hina, sum tú hevur treysti til og mælir mær til at ganga; tí tann leiðin er als einki verd, Kallikles.

DRYKKJUVEITSLAN

Apollodoros greiðir vinum sínum frá, hvussu hann frætti um sýmposion ella drykkjuveitsluna

Apollodoros: Tá eg skal siga sum er, haldi eg meg ikki vera heilt illa fyrireikaðan at svara upp á tað, tit spyrja meg um. Tí mær var gangandi fyri kortum frá húsum í Faleron niðan í býin, tá ein av mínum kunningum, ið bar eyga við meg, rópti á meg langan veg aftanífrá og segði á skemtandi hátt: „Hoyr, Apollodoros, tín falingur, bíða mær eitt sindur.“ Eg stødgaði so á og bíðaði eftir honum. Hann segði so: „Sanniliga, um eg ikki beint nú gekk og leitaði eftir tær, Apollodoros, av tí at eg fegin vildi forvitnast um, hvussu gekst við veitsluni, har Agaton og Sokrates og Alkibiades og aðrir góðir menn vóru við, og um hvussu røðurnar vóru, ið har vórðu hildnar fyri Erosi. Satt at siga hevur ein annar maður sagt mær eitt sindur frá tí, og hann hevði tað frá Foinix, soni Filipposar, og hann segði, at tú eisini visti eitt sindur frá tí at siga. Men hann kundi kortini ikki siga nakað greiniligari. Tí mást tú siga mær frá tí, tí tú ert maður, ið er mest førur fyri at greiða frá tí, vinmaður tín hevur sagt. Men álvaratos,“ legði hann aftrat, „vart tú sjálvur við í veitsluni, ella vart tú ikki?“

Eg segði so: „Tað er sanniliga líkt til, at hann, sum tú hevur tey tíðindi frá, ikki hevur borið álítandi boð, um tú heldur, at handan veitslan, tú fregnast um, hevur verið hildin nýliga, so at tað kundi borið til, at eg var við.“

„Ja, eg visti ikki annað.“

„Men hvussu skuldi tað borið til, Glaukon?“ svaraði eg; „veitst tú ikki, at tað nú eru nógv ár, síðan Agaton búði her í býnum? Men síðan eg fór at koma saman við Sokrates og leggja dent á, hvønn dag at fáa at vita, hvat hann sigur ella hevst at, eru enn ikki trý ár umliðin. Inntil tá sløddist eg um og helt meg gera nyttu og gagn í verðini, men í roynd og veru var eg so vesalur, sum tað ber til hjá nøkrum at vera, og eg helt, at heldur enn at filosofera mátti eg fáast við alt annað.“

So segði hann: „Tú skalt nú altíð speireka, men ger nú so væl at siga mær, nær so handa veitslan varð hildin.“

Eg svaraði so: „Tað var, tá vit enn vóru óvitar, hina ferðina Agaton hevði vunnið sigursprísín fyri sína fyrstu tragediu, dagin eftir, at hann hevði hildið offurveitslu sum takk fyri sigurin saman við sínum kórsongmonnum.“

„So er sanniliga líkt til, at tað er rúm tíð síðan,“ segði hann. „Men sig mær eitt: Hvør hevur sagt tær frá tí? Var tað Sokrates sjálvur?“

„Nei, við Zeus,“ segði eg, „men tað var sami maðurin, ið segði Foinix tað. Hann

eitur Aristodemos, úr Kýdathen, lágur maður, ið altíð gekk skóleysur. Hann hevði verið við í veitsluni, og hann var ein av fylgismönnum Sokratesar, mær vitandi, tá á dögum. Annars spurdi eg seinni Sokrates um eitt og annað, sum hesin maðurin hevði sagt mær, og hann sannaði, at tilburðurin var tann, sum hann hevði greitt frá.“

„Men greið mær so frá hesum,“ segði hann. „Á veg niðan í býin ber tað sera væl til, at tú kanst ganga og siga frá og eg lurta eftir.“

Vit fylgdust so og prátaðu um hetta, og tí eri eg, sum eg segði í fyrstuni, ikki sum verst fyrireikaður. Skal eg nú eisini siga tykkum frá tí – íðan so, lat meg so gera tað. Annars gongst mær, satt at siga, á tann hátt, at antin eg sjálvur tosi um filosofi, ella eg hoyri aðrar gera tað, so berst tað mær fyri, at eg ikki bert havi gagn av tí, men kenni eina ógvuliga stóra gleði við tað. Men tá eg hoyri, hvat aðrir eru vanir at tosa um, serliga tit ríkiskroppar, má eg harmast yvir slíkt, og mær tykist tá eisini synd í tykkum, sum eru mínir vinmenn, tí tit halda, at tit gera nakað til gagns og nyttu, tó tað er eiðasørt. Og kanska trúgva eisini tit, at eg eri eitt vesalavætti, og væl kundi tað borið á, at tit har eru á beinari leið. Men at tit eru tað, ikki bert trúgvi eg, men eg veit tað av sonnum.

Vinurin: Tú ert ein serskøltur, Apollodoros. Altíð deilir tú inn á teg sjálvan og inn á aðrar, og tað er ivaleyst álvara títt, at øll menniskju eru vesalavætti uttan Sokrates, og so fyrst og fremst tú sjálvur. Hvaðan tú hevur fingið eyknevnið „hin spaki,“ er ilt at vita, tí hvørja ferð tú tekur til orða, er lagið tað sama. Sinnið rennur á teg, og tú eirir hvørki tær sjálvum ella øðrum uttan Sokratesi.

Apollodoros: Góði vinur, tað er sjálvandi eyðsæð, at tá eg hugsi soleiðis bæði um meg sjálvan og aðrar, má eg vera ørur og hava mist vitið.

Vinurin: Nei. Lat okkum ikki nú koma í trætnað um tað, Apollodoros. Men ger so, sum vit bóðu teg, og greið okkum frá teim røðum, ið hildnar vórðu.

Apollodoros: Lat so vera. Tær ljóðaðu nakað so – tó, lat meg heldur royna at greiða frá allari mannagongdini, so sum hann segði mær frá tí.

Aristodemus gongur seg í Sokrates og fer í drykkjuveitslu

Hann segði so, at hann ein dagin hevði hitt Sokrates, ið beint tá kom úr baðnum og var í sandalum, hvat hann annars sjáldan var vanur at vera, og so spurdi hann hann, hvar hann ætlaði sær, so uppskrýddur sum hann var. Sokrates hevði tá svarað honum: „Eg eri á veg í veitslu hjá Agaton. Tí í gjár krógvaði eg meg, tá hann helt offurgildið, tí eg smæddist tað nógva fólkið; men eg lovaði honum, at í dag skuldi eg koma. Tí havi eg snákað meg so til at vera vakur, tá eg skal luttaka í veitslu saman við vøkrum monnum. Men sig mær eitt,“ legði hann aftrat, „hevur tú ikki hug til at koma óboðin við í veitsluna?“

„Eg helt so fyri“ – segði hann, „tað skalt tú ráða fyri.“

„Kom so við,“ segði hann, „fyri at vit kunnu broyta orðtakið eitt sindur og fáa eina aðra meining av tí við at siga, at eisini hjá Agaton kemur rættur maður óboðin til gildis.

Óivað man hetta vera loyvt okkum, tí Homeros hefur ekki bert broytt orðtakið, men avskeplað tað heilt, tí tó hann sigur Agamemnon vera av ítastu hermonnum og Menelaos vera veikan hermann, so letur hann kortini Menelaos koma óbodnan við í veitslu hjá Agamemnon, tá hann heldur offurgildi, altsó tann ringara hermannin í veitslu hjá tí betra.“

Tá Aristodemos hoyrði hetta, hevði hann sagt: „Men kanska verður tað mær fyri, at tað ikki fer at gangast mær, sum tú sigur, Sokrates, men á sama hátt sum hjá Homeros, soleiðis at eg, ikki mætari enn eitt vesalamenni, komi til gildis hjá stórmenni uttan at vera boðin. Hugsa so um, hvat tú skalt orsaka teg við, tá tú kemur dragandi við mær, tí eg vil sanniliga ikki viðganga at vera óboðin, men eg vil siga, at tú beyðst mær við.“

„Ferðast menn tveireinir,“ segði Sokrates, „tá ber væl til, at annar hugsar fyri hin, hvat sigast skal. Lat okkum so fara.“

Aftan á hetta orðaskiftið vóru teir farnir avstað. Sokrates gekk á ferðini burtur í øðrum heimi og kom at vera aftanfyri. Hann hevði tá biðið Aristodemos halda sína leið fram og lata seg ganga aftaná. Tá hann so var komin at húsunum hjá Agaton, vóru dyrnar opnar, og so var hent honum eitt skemtligt. Tí við tað sama var ein trælur komin ímóti honum innan úr høllini og hevði ført hann innar, har sum hinir júst lógu til borðs og skuldu fara at eta. So skjótt Agaton bar eyga við hann, helt hann fyri: „Har hava vit jú Aristodemos. Tú kemur sum kallaður til at eta við okkum, og hefur tú onnur ørindi, mást tú bíða við teimum til eina aðra ferð, tí eg gekk í gjár og leitaði eftir tær til at bjóða tær við, men hitti teg ongastaðni. Men sig mær so, hví hefur tú ikki Sokrates við tær?“

„Eg vendi mær so við,“ segði hann, „men sá ongan Sokrates. Eg segði tí, at eg var komin saman við Sokrates, tí hann hevði boðið mær til gildis her í høllum.“

„Rætt gjørði tú,“ segði hann, „men hvar er so hann sjálvur?“

„Hann kom gangandi beint aftan á meg, og eg dugi ikki at fata, hvørjum hann drálar eftir.“

„Far so og hygg eftir, sveinur,“ segði Agaton „og bjóða Sokratesi inn. Men tú, Aristodemos,“ legði hann aftrat, „ger so væl at sessast undir liðini á Erýximakosi.“

Meðan hevði ein av sveinunum tváað føtur hansara, so hann kundi leggja seg til borðs, og ein annar av sveinunum bar tey boð, at Sokrates hevði tikið støðu í durunum hjá nábúgvunum, og tó hann hevði rópt á hann, vildi hann ikki koma við.

„Har tvætla tú,“ segði Agaton, „tú mást sanniliga biðja hann koma, og ikki lata hann sleppa.“

Men so hevði Aristodemos sagt: „Nei, gerið ikki tað. Tit skulu lata hann hava frið. Viðhvørt stendur hann stillur og tekur støðu har, sum best ber til. Hann kemur skjótt. Órógvíð hann ikki, men latið hann vera.“

„Ja, latið okkum gera so, sum tær tykist,“ segði Agaton, „men latið okkum aðrar fáa at eta, sveinar. Setið so tit á borðið, hvat tykkum lystir, nú eingin er, ið koyrir undir

tykkum, hvat aldri hefur verið mín siður. Látist sum eg eins og hinir eri boðin í veitslu hjá tykkum, og stákist so, at tit hava rós uppiborið.“

Teir vóru so farnir at eta, men eingin Sokrates kom. Agaton segði fleiri ferðir, at farið skuldi verða eftir Sokratesi, men hann vildi ikki geva loyvi til tess. Hann kom so tá, áðrenn langt var umliðið, sum hansara vani var, men hinir vóru tá okkurt um hálvliðir at eta. Agaton, ið lá á uttasta beinki, segði so: „Kom higar og legg teg undir mína lið, Sokrates, so at eg, tá eg nerti við teg, kann fáa gagn av tí vísdómi, sum hefur birtst fyri tær uttar í forstovuni. Mestur hefur tú funnið okkurt og heldur fast um tað; annars vart tú ikki so skjótt komin haðan.“

Sokrates sessaðist so og helt fyri: „Tað hevði verið lagamanni, Agaton, hevði so verið vorðið við vísdóminum, at hann kundi flóta yvir frá tí av okkum, ið mest var fyltur av honum, á sama hátt sum vatn gjøgnum ein ullarlagd kann flóta úr einum fullum ílati í eitt annað, hvar ikki so nógv er í. Er tað so vorðið við vísdóminum, meti eg tað høgt at liggja við tína lið; tí eg vóni at verða fyltur av nógvum vøkrum vísdómi frá tær. Mín vísdómur hefur lítið upp á seg, um hann annars yvirhøvur er til, av tí hann mest er at líkna við ein dreym; men tín geislar bjartur og stendur í góðum vøkstri og er farin at lýsa so ramliga, at tú, ungur sum tú ert, hefur borið hann til sjóndar, meðan 30.000 hellenarar lýddu á.“

„Tú speirekur, Sokrates,“ segði Agaton, „men hesa telving um vísdómin kunnu vit lúka, áðrenn langt er umliðið, og lata Dionýsos vera dómara. Men fyrst mást tú fáa tær okkurt at eta.“

Síðan – segði hann, – hevði Sokrates lagt seg og fingið sær sum hinir, og teir høvdu so helt drekkiofrið út, og tá teir høvdu sungið lokvæði til gudin og gjørt tær vanligu vígslugerðirnar, byrjaðu teir drykkjuveitslu. Pausanias tók fyrstur til orða og segði nakað so: „Ja, ja, tit góðu menn, helt hann fyri, „á hvønn hátt skulu vit nú best fremja drykkjuveitsluna? Eg sigi fyri meg, at eg eri ikki væl eftir meg aftan á kenningina í gjár og treingi til at hvílast eitt sindur; ivaleyst man tað gangast tykkum á sama hátt, tí tit vóru eisini við í gjár. Leggið nú høvur í blot og hugsid um, hvat ið fer at gagna okkum best.“

So segði Aristofanes: „Í hasum hefur tú sanniliga rætt, at vit eiga at leggja dent á ikki at gera ov nógv av í drykkjuveitsluni. Tí eisini eg eri av teimum, ið dúgliga vættu hálsin í gjár.“

Tá so Eryximakos, sonur Akumenosar, hoyrði hetta, helt hann fyri: „Hatta er vitug tala, tit føra. Men eitt er eftir, sum eg fari at biðja tykkum siga mær, og tað er, um Agaton tolr nógv av.“

„Eg toli heldur ikki nógv av,“ segði hann.

„Tað er líkt til, at tað er lagamanni,“ svaraði Eryximakos, „bæði hjá mær og Aristofanesi og Faidrosi og tykkum øllum, tá ið tit, ið annars eru óførir drykkjumenn, nú eru givnir, tí vit vóru aldri rættir drykkjumenn. Sokrates rokni eg ikki uppí, tí hann er førur fyri báðum, honum ger tað tað sama, hvat vit so gera. Tá tað nú tykist so, at eingin av

teimum hjástøddu hefur lyndi til at drekka toastdrykk av víninum, er það kanska ekki úti av lagi, tá eg sigi tykkum sannleikan um, hvat kemur av at drekka sær stíva kenning. Tí eg havi – það vildi eg hildið, ið hvussu er – vunnið mær tann kunnleika gjøgnum læknávisindini, at kenning er eitt skaðiligt ting fyri menniskjað. Og eg vil treyður móti mínum góða vilja drekka í meira lagi, og eg vil heldur ikki stuðla nøkrum til at gera það, um hann var illa skølsettur í gjár.“

Faidros úr Mýrrinos tók so til orða og segði: „Eg eri jú annars altíð vanur at fylgja tínum ráðum, tá tú talar um læknávisindalig evni og ivaleyst munnu hinir gera það sama, um teir sýna skilagóðan atburð.“

Tá hinir høvdu hoyrt hetta, vóru allir á einum máli um ikki at drekka sær kenning, men bara drekka so mikið, sum teir hildu vera hóskandi.

„Av tí vit nú eru komnir á samt um,“ segði Erýximakos, „at eingin skal drekka meira, enn hann lystir, og at eingin tvingsla skal vera, so skjóti eg upp, at vit skulu lata hina floytugentuna, sum kom inn í áðni, fara sín veg og floyta fyri sær sjálvari ella, um hon heldur vil það, floyta fyri konufólkunum inni við síðuna av, men vit skulu skemta okkum við at halda røður; og um eingin hefur nakað ímóti tí, vil eg skjóta upp, hvat vit skulu røða um.“

Erýximakos skjýtur ástina upp til samrøðuevni

Allir søgdu so, at það vildu teir fegin hava og bóðu hann koma fram við sínum uppskoti. Erýximakos tók tá til orða og segði: „Eg fari at byrja á sama hátt sum Melanippe hjá Euripides: „Ei mítt er hetta orð,“ men það er Faidrosar, það eg nú skal bera fram. Tí Faidros sigur, altíð tá ið til ber og tá ið hann er í tí lagnum: „Hoyr meg, Erýximakos,“ sigur hann, „er það ikki bæði synd og skomm, at það eru mangir aðrir gudar, sum skaldini hava yrkt lovkvæði og príssongir til, men Eros, sum er ein so veldismikil gudur, honum hefur aldri nakar av teim mongu skaldunum, ið livað hava, yrkt lovkvæði? Og viðvíkjandi teimum virðiligu sofistunum, er það so ikki eisini at skamma seg yvir, at teir í óbundnum stíli skriva lovtalur bæði til Herakles og til aðrar, t.d. tann virðiliga Prodikos – og veri nú það, hvat það er, tí eg eri einaferð komin fram á eina bók, har talan var um saltið, sum lyft varð upp til skýggja fyri ta nyttu, menn hava av tí, og tú kanst eisini finna lovtalur yvir mangt annað av sama slag – eingin tykist at hava spart seg, tá talan er um slíkt; men Erosi hefur einki menniskja higartil hættað sær at prísað, so sum hann hefur það uppiborið. Í slíkum máti hava menn forfjónað henda veldismikla gud.“ Í hesum fanst mær Faidros hava allan rættin. Eg kundi tí havt hug til at givið honum mín part og gjørt honum ta gleði, og haraftrat kemur, at það tykist mær, at júst nú er stundin hóskandi til, at vit, sum eru her hjástaddir, heiðra gudin. Um tit eru samsintir við meg, eiga vit at nýta tíðina til at halda røður. Eg haldi so, at hvør okkara frá vinstru til høguru skal halda prísrøðu til Eros, so vakra, sum hvør er førur fyri, og Faidros skal vera fyrsti maður, tí hann liggur ovastur og er pápi at uppskotinum.“

„Eingin vil mótmæla tær, Eryximakos,“ segði Sokrates. „Eg vil, ið hvussu er, ikki kunna umbera meg, av tí eg eri vanur at siga um meg sjálfan, at eg havi ikki skil upp á annað enn ástir, og Agaton og Pausanias vilja ivaleyst heldur ikki, og so sanniliga heldur ikki Aristofanes, sum í heilum fæst við Dionýsos og Afroditu, og somuleiðis vil heldur ikki nakar av hinum, sum her eru hjá. Men annars verður tað eitt sindur tvørligt hjá okkum, ið liggja á teimum síðstu beinkjunum, men vísir tað seg, at teir, ið skulu tala fyrst, gera tað nóg væl og virðiliga og vakurt, so er ikki at láta illa at. Lat so Faidros vera fyrstan at byrja og prísa Erosi – eg ynski honum til lukku við tí.“

Allir hinir vóru á einum máli við Sokratesi og tóku undir. Hvat nú hvør einstakur av teimum segði, mintist Aristodemos ikki, og eg minnst heldur ikki alt tað, hann segði, men eg skal taka upp aftur tey orð og tær røður hjá teim ymsu røðarunum, sum eg haldi loysir seg at minnast.

Røða Faidrosar

Hann segði so, at Faidros byrjaði nakað soleiðis, at „Eros er ein stórur og undranarverdur gudur, bæði eftir ætlan guda og manna, og hann er tað, umframt av mongum øðrum grundum, eisini vegna sín uppruna. Tí tað, at hann er elstur millum gudar, er heiðursvert,“ segði hann, „men hetta verður prógvað av tí, at Eros hevur eingi foreldur, ei heldur nevast nøkur av nøkrum rithøvundi, hvørki í óbundnum ella bundnum stíli, men Hesiodos sigur, at fyrst var Kaos,

og síðani
foldin hin víða, og øllum um ævir óvikandi bústað -
harnæst Eros - - -

Og samsvarandi við Hesiodos greiðir eisini Akusilaos frá, at aftan á Kaos vórðu tvær veranir til, foldin og Eros.

Eisini Parmenides sigur um veraldarmammuna:

Fyrst av øllum teim veraldar gudum hon skapaði Eros.

Frá mongum ymsum støðum hava vit vitnisburð um, at Eros er tann alraelsti. Men tí at hann er elstur, hevur hann eisini givið okkum tær størstu góðskur. Tí mær vitandi er ikki størri góðska til hjá einum menniskja enn straks á ungum árum at fáa ein góðan alkara og hjá einum alkara at fáa ein, hann kann elska. Tí tað, ið skal leiða menniskjuna fram gjøgnum alt lívið, um so er, at lívið eigur at livast vakurt, tað kemst ikki av at vera komin av hábornum ættum ella av heiðri ella ríkidømi ella nøkrum øðrum, men einans Eros er førur fyri at veita tað. Hvat meini eg nú við hetta? Eg meini vanvirðing fyri tí, ein eigur at skammast yvir, og hávirðing fyri tí, sum er vakurt. Tí

uttan hesar kenslur kann hvørki ein statur ella hin einstaki útinna stór og vøkur verk. Eg má tí halda, at tá ið kemur til sjóndar, at maður, ið elskar, ger onkra skammargerð ella verður skammiliga viðfarin av øðrum manni, tí hann av ræddleika ikki verjir seg, so man tað ikki níva so mikið, at faðir hansara ella hansara vinmenn ella onkur annar sær tað, sum at tann, hann elskar, verður vitandi um tað. Á sama hátt síggja vit eisini, at tann elskaði skammar seg alræmest fyri sínum alskara, um hann verður sæddur í skammiligum viðurskiftum. Um móguleiki var fyri tí at skipa ein stat ella ein her av monnum, ið elskaðu og vórðu elskaðir, so kundu teir ikki skipa sín stat betur enn við at skýggja alt skammiligt og kappast sínámillum um æruna. Í bardaga høvdu slíkir menn, staddir í somu fylking, sjálvst um teir vóru fámentir, sigrað yvir, um eg tori at siga so, allari veröldini. Tí maður, ið elskar, man meira treyður tola, at tann, hann elskar, skal síggja hann flýggja úr sínum plássi í fylkingini og tveita sín skjöldur, enn um øll onnur menniskju sóu tað. Fram um hetta mundi hann heldur viljað latið lív, um vera skuldi, fleiri ferðir. Men at svíkja tann, ein elskar, og fara frá honum, tá hann er staddur í neyð og vanda – nei, eingin er eitt sovorðið neyðardýr, at ikki hann sjálvur, Eros, er førur fyri at birta upp reystleika í honum, so hann enntá kann javnmetast við teir, ið av natúrini eru av reystastu og djarvastu monnum. Og tá Homeros sigur, at summar av hetjunum vóru fylltir við megi av gudinum, uppafur meira veitir Eros alskarunum hesa gávu, ið sprettur úr honum sjálvum.

Men at ganga í deyðan fyri ein annan, til tess eru bert tey elskandi fús og ikki bara menn, men eisini kvinnur. Um hetta gevur Alkestis, dóttir Peliasar, fullgott prógv fyri hellenarum, tann einasta kvinnan, ið hevur verið fús at ganga í deyðan fyri húsbónda sín, tó hann átti bæði faðir og móður; men hon bar so langt yvir tey í kærleika vegna virki Erosar, at tey komu at vera mest sum ókunnufólk móti soni sínum og bert av navni tóktust at vera í ætt við hann. Tá hon so hevði avrikað hetta verk, hildu ikki einans menniskjur, men eisini gudar, at hon hevði gjørt eina so vakra gerð, at hóast mangur hevði gjørt vakrar gerðir, hava gudarnir lónað ógviliga fáum við at lata sálir teirra koma aftur úr Hades; men hennara sál lótu teir koma aftur, so nógv virdu teir hennara verk. Soleiðis æra gudarnir serliga tað virki og ta góðsku, sum Eros veitir. Orfeus, harafturímóti, son Oiagrosar, lótu teir koma aftur úr Hades sum av torvheiðum. Teir sýntu honum bert eina skuggamynd av konu hansara, sum hann var komin eftir, og góvu honum ikki hana sjálva. Atvoldin var tann, at teir hildu hann vera ræddan, hvat ein kitharspælari jú aloftast er, og at honum bilaði mót til at doyggja fyri kærleika sín soleiðis sum Alkestis, við tað at hann royndi at koma livandi oman til Hades. Av hesi grund sendu teir revsing yvir hann og lótu hann doyggja fyri kvinnuhond. Men Akilleusi, soni Thetisar, veittu teir heiður og sendu hann til oyggjalandið sæla. Hann hevði fingið at vita frá móður síni, at honum var lagað at doyggja, um hann drap Hektor; men drap hann hann ikki, skuldi honum verða loyvt at koma heimaftur og so fyrst doyggja á ellisárum. Kortini hevði hann dirvið at velja at koma sínum alskara Patroklosi til hjálpar

og hevna hann, soleiðis at hann ikki bert gekk í deyðan fyri hann, men eisini fylgdi honum í deyðan aftaná, at hann var farin frammanundan. Tí har tvætla Aiskýlos, tá hann sigur, at tað var Akilleus, sum var alskari Patroklosar, tí hann bar ikki bert yvir Patroklos í vakurleika, men eisini yvir allar hinar hetjurnar, og umframt tað var hann skeggleysur og nógv yngri, sum Homeros vátta. Men tað eru orð av sonnum søgd, at gudarnir hávirða ta góðsku, ið Eros veitir. Tó virða og heiðra teir meira og veita eina størri løn, tá tað er tann elskaði, sum sýnir alskaranum sín kærleika, enn tá alskarin vísir sín kærleika móti tí, hann elskar. Tí alskarin er ein meira gudaborin veran enn tann elskaði, tí tað er ein guddómsmegi, ið virkar í honum. Av teirri grund heiðraðu teir Akilleus meira enn Alkestis, og sendu hann til oyggjalandið sæla.

So skikkað má eg halda fram, at Eros bæði er elstur og æruverdastur av gudum, og at hann er munabestur til at veita menniskjunum góðsku og sælu, bæði her á foldum og aftan á deyðan.“

Røða Pausaniasar

Soleiðis hevði nú Faidros talað, men aftan á Faidros – segði hann – vóru nakrir aðrir røðarar, sum hann ikki reiðiliga mintist. Hann leyp so teir um og fór at taka upp aftur røðu Pausaniasar. Hann talaði soleiðis:

„Tað tykist mær, Faidros, at fyrisetningurin er ikki beint borin fram fyri okkum, tá okkum varð álagt at prísar Erosi yvirhøvur. Tí, um bara ein Eros var til, hevði fyrisetningurin verið beint framborin, men nú er tað so, at tað er meira enn ein til; og av tí at meir enn ein er til, man tað beinasta vera at áseta frammanundan, hvussu tann Eros er vorðin, sum vit skulu prísar. Eg skal nú royna at rætta hetta brekið. Fyrst skal eg siga frá tí, ið eyðkennir tann Eros, vit skulu prísar, og harnæst skal eg prísar gudinum á tann hátt, hann hevur uppiborið. Kunnigt er jú okkum øllum, at uttan Eros – eingin Afrodita. Var einans ein Afrodita til, hevði einans ein Eros verið til. Men av tí at tvær Afroditur eru, mega eisini tveir Erosar vera til. Er ikki so, at tvær eru gudinnurnar? Onnur er hin forna, sum onga móður eigur, men hevur Uranos til faðir, og tí rópa vit hana Uraniu ella hina himnesku; men hin, tann unga, er dóttir Zeusar og Dionu, og hana rópa vit Pandemos ella hina almennu. So skikkað má eisini tann Eros, ið virkar saman við hesari Afroditu, rópast hin almenni og hin tann himneski. Prísast mega nú allir gudar, men sigast má frá tí, ið eyðkennir virkið hjá hvørjum einstøkum. Við hvørjum virki er so háttað, at í sær sjálvum er einki virki vakurt ella ljótt. Tað, vit fáast við, tá vit drekka, kvøða og tala – einki av hesum er vakurt í sær sjálvum, men alt ræður um mátan, ið nýttur verður. Tá okkurt verður gjørt á vakran og rættan hátt, verður tað vakurt, annars verður tað ljótt. Somuleiðis er ikki hvør ástin vøkur og verd at prísar, men einans tann, ið lærir okkum at elska í vakurleika. Tann Eros, ið hoyrir teirri almennu Afroditu til, er so sanniliga ónæriligur, og er førur fyri at gera alt, ið vera skal. Av honum er tað eisini, at tey ringu menniskjuni lata seg leiða. Sovorðin menniskju elska fyri tað fyrsta heldur

konufólk enn unglingar, og harnæst, ið hvussu er, meira kroppar teirra enn sálirnar; og endiliga elska tey helst tey mest fávitskutu, tey fáa fatur í, tí teimum er einans um at gera at útinna sín vilja og tey leggja einki í, um tað verður í vakurleika ella ei. Úrslitið verður tí eisini tað, at tey gera alt, hvat vera skal, annaðhvørt tað so er gott, ella okkurt, ið er móttsett. Tí hesin Eros hoyrir eisini teirri gudinnuni til, ið er nógv yngri enn hin, og sum er sprottin bæði úr tí mannliga og tí kvinnuliga kyninum. Hin Eros harafturímóti hoyrir teirri himnesku gudinnu til, sum fyrst og fremst ikki eigur lut í nakrari kvinnuligari veran, men einans í manskyni – tað er tí, at hesin Eros dregur til unglingarnar, – og umframt tað er hann eldri og kennir ikki sansaligar freistingar; tí er tað, at tey, ið eru fylt av hesum Erosi, verða drigin móti manskyninum og elska menn, ið eru evnaligari og fremri í viti. Og millum teirra, ið bera alsk til manskynið, er lætt at skilja teir burturúr, ið eru hugtiknir á reinan og vakran hátt av hesum Erosi, tí teir tráa ikki eftir óvitum, men einans móti teimum, ið eru farnir at vitkast, og tað er um tað bilið, tá skeggvøksturur tekur við. Tí teir, ið byrja at elska um hetta bilið, hava ivaleynt búgvíð seg til at vera saman við honum, teir elska, ævina út og halda saman við honum. Teirra ætlan er ikki at narra hin unga eftir at hava lokkað hann til sín, áðrenn hann var vitkaður, og so aftaná speireka hann og renna til ein annan. Tað átti eisini at verið forboðið við lóg at elska óvitar til tess ikki at koma fyri trupulleika við nøkrum, ið er í óvissum. Tí tað er óvíst, hvussu tað ringa og góða í kroppi og sál búnast hjá óvitum. Teir góðu alskararnir seta sær hetta fyri av egnum ávum, men teir ónæriligu áttu at tvingast til tað sama, á sama hátt sum vit, tað vit eru mentir, tvinga teir til at halda seg burtur frá frælsnum kvinnum við sínum ástum. Tí tað eru jú eisini teir, ið hava loypt ástina út í ringt orð, so at teir finnast, ið tora at siga, at tað er skomm at vera sínum alskara til vildar. Sipað verður her til tey menniskju, ið troka seg fram uttan at hava hógv og skil. Tí tá ið nakað verður gjørt á sámiligan og lógligan hátt, man eingin fara at vera fyri ábreiðslum.

Kanna vit ta lóg, ið er galdandi fyri ástina, er hon eyðskild í øðrum statum, tí har er hon galdandi ótreytað; men her eins og í Lakedaimon er spurningurin meira ógreiður. Í Elis og Boiotia og allastaðni, har sum fólk ið hevur tunguband, er tann lóg galdandi ótreytað, at tað er vakurt at vera sínum alskara til vildar, og eingin, ungur ella gamal, man finna uppá at siga, at tað er skomm. Atvoldin til tess er tann, so frægt eg dugi at síggja, at menn óttast fyri at vera fyri trupulleika, tá roynt má vera at vinna av teim ungu við røðum, tí at røða eru teir ikki førir fyri. Harafturímóti í Ionia og mongum øðrum støðum verður tað hildið at vera skomm, tað er at siga, hjá teimum, ið eru undir harradømi barbaranna. Tí hjá barbarunum verður hetta hildið at vera skomm, eins og filosofi og kropsvenjing. Ætlandi er tað ikki til gagns hjá teimum, ið standa fyri stýrinum, at tegnar fáa høgur hugsjónir, ella at stórir vinskapur ella samkenslur spretta upp teirra millum. Atvoldin at hesum er tann áhugi, eg havi nevnt, og serliga ástin, von at vera. Hetta hava eisini veldisharrarnir her í staðinum roynt; tí tað var ást

Aristogeitons og Harmodiosar trúfasti alskur, ið kom teirra harradømi til fals. Hvar tað sostatt er ásett, at tað er skomm at vera sínum alskara til vildar, har er atvoldin ringir eginleikar hjá teimum, ið hava ásett tað, nevniliga valdslyndi hjá teim stýrandi og ræddleiki hjá tegnum. Men hvar tað er ásett at vera vakurt, óbundið av treytum, har er atvoldin tortrygni hjá teimum ásetandi.

Men her hjá okkum ræður ein so nógv vakrari lóg enn í hinum støðunum, og sum eg segði í áðni, er tað ikki lættført at fata hana. Tí tá hugsað verður um, at tað verður hildið at vera vakrari at elska opinlýst enn loyniliga, serliga tá tað eru edilingar og teir bestu av monnum, ein elskar, hóast teir kanska ikki eru so vakrir sum aðrir, og at alskarin verður harðliga eggjaður frá øllum síðum, hvat ið ikki hevði hent, um tað, hann hevur fyri, varð hildið at vera skammargerð, og at tað verður hildið at vera vakurt, um hann fær fong, og at vera skomm, um hann kemur krøktur aftur, og at alskarin, tá tað ræður um at fáa fong, av lógini hevur fingið loyvi at gera tey løgnastu tingini og fáa tøk til, meðan onkur annar, ið vágaði sær at gera slíkt, av tí at annað var fyri hond, sum hann miðaði móti og ætlaði at útinna, hevði fingið harðastu ábreiðslu. Til dømis tá hann av lysti eftir at fáa pening frá onkrum ella eitt embæti ella okkurt annað slag av veldi, troystaði sær at gera slík ting, sum alskarar gera móti teimum, teir elska, tá teir biðja og bæna og gera eiðir og sløðast uttan fyri teirra dyr og eru fúsir at ganga undir eitt sovordið trælaok, sum teir, ið annars eru trælir, høvdu noktað at gingið undir, tá hevði hann verið forðaður í slíkum atburði, bæði av vinum og óvinum, við tað at teir høvdu brigslað honum, at hann var ein smikrari og eitt ómenni, og hinir høvdu havt at honum og skammast hansara vegna. – Alskarin harafturímóti kann gera alt hetta og fáa tøk fyri, og lógin gevur honum loyvi at gera hetta uttan skomm, í teirri hugsan, at tað er nakað ovurvakurt, hann fæst við. Tað løgnasta er tó tað, at um hann ger eið, er hann tann einasti, sum – um farandi er eftir tí, sum fjöldin heldur – kann fáa fyrigeving gudanna, um hann brýtur eið sín. – Ástareidur er ikki fyri mark, sigst. Soleiðis hava bæði gudar og menn givið alskaranum allar ræsur fríar, so sum lógin er hjá okkum – og tá hugsað verður um hetta, átti úrslitið at verið, at tað í hesum stati verður hildið at vera ovurvakurt, bæði tað at elska og at ástir verða lagdar ímóti. Men tá uppáftur verður hugsað um, at pápárnir seta menn at ansa eftir sonum sínum, tá teir eru farnir at elska, og ikki loyva teimum at tala við alskarar sínar – hetta er álagt eftiransingarmanninum at forða fyri – og at leikbrøður og javnaldrar brigsla teimum tað, hvørja ferð teir eru varir við, at slíkt hendir, uttan at teir eldru forða teimum í at koma við teirra ábreiðslum ella deila inn á teir, tí teir ikki tala, sum teir eiga, so kundi ein fingið ta áskoðan, at hetta verður hildið at vera stór skomm hjá okkum. Men eg fyri mín part haldi, at tað er so: eingin lóg ræður her ótreytað. Eg segði eisini í innganginum til talu mína, at hetta í sjálvum sær hvørki er vakurt ella ljótt, men tá tað verður útint á vakran hátt, er tað vakurt, og verður tað útint á ljótan hátt, er tað ljótt. Ljótt er at geva seg til ein ringan alskara og á ringan hátt, men vakurt at geva seg til en góðan alskara

og á góðan hátt. Og ringur er hesin hvørs mans alskari, ið elskar kroppin meira enn sálin; tí hann er heldur ikki stöðugur, við tað at hann elskar eitt, sum ikki er stöðugt. Tí tá tann kroppur, hann elskaði, heldur uppat at blóma, sæst hann ikki aftur og leggur einki í síni nógvu orð og lyfti. Men tann, ið elskar lyndið, tí tað er gott, hann heldur á alt lívið, tí hann er bundin til eitt, ið er stöðugt. Slíkar vil so okkara lóg meta á besta og vakrasta hátt, og hon vil, at summar skal ein geva seg til, men aðrar skal ein skýggja. Tí eggjar hon annan partin at elta, og hin at flýggja, og hon stígur fram á leikvøll sum leikdómari til tess at ætla um, av hvørjum slag alskarin og av hvørjum slag hin elskaði er. Tað verður so fyri tað fyrsta hildið at vera skomm at lata seg skjótt fanga; tíð má líða, tí tíðin verður hildin at meta alt á vakran hátt; og harnæst verður hildið at vera skomm at lata seg lokka av peningi ella politiskum veldi, annaðhvørt ein letur seg ræða í sínum veikleika og ikki mennir seg til móttøðu, ella ein, tá hann fær almikið av gávum, ikki vanvirðir pening og politiskt veldi; tí hvørki av hesum verður hildið at vera varandi og stöðugt, umframt tað, at av slíkum eingin sannur vinskapur fær sprottið. Einans leið er gangandi eftir okkara lóg hjá honum, ið elskast, um hann í vakurleika skal vera førur fyri at geva seg til ein alskara. Vit hava nevniliga ta lóg, at eins og tað fyri alskararnar ikki verður hildið at vera smikur og skomm við vilja at ganga í trældóm – hann veri so harður, hann vera vil – hjá tí, teir elska, soleiðis verður hjá teimum, ið elskast, einans talan um eitt slag av trældómi av egnum ávum, ið ikki verður hildin at vera skomm, og tað er tann trældómur, ið hevir góðsku til mið.

Vit hava av sonnum ásett sum lóg, at um onkur er fúsar at geva seg til ein annan í teirri ætlan, at hann við hansara hjálp verður førur fyri at gera framstig, antin í vísdómi ella øðrum slag av góðsku, so verður hesin trældómur av egnum ávum ikki hildin at vera skomm, og ei heldur kann hann rópast smikur. Vit mugu tí sameina hesar báðar lógir, hana um ástina til unglingar, og hana um vísdómin og aðra góðsku, um vit verða førir fyri at fáa sum úrslit, at tað er vakurt av honum, ið elskast, at geva seg til sín alskara. Tí tá alskarin og hin elskaði hittast, hvør við síni lóg, annar sannførdur um, at hvussu dúgliga hann tænar tí elskaða, sum hevir givið seg til hansara, man hann tæna honum av røttum, og hin sannførdur um, at hvussu dúgliga hann er tí alskara til vildar, ið ger hann vísan og góðan, man hann vera honum til vildar av røttum. Annar parturin førur fyri at veita sítt í klókskapi og aðrari góðsku, hin drivin av trá eftir at finna vegleiðing til lærdóm og aðra vitsku. Tá so hesar báðar lógir hittast, og einans í tí viðfangi, er tað vakurt at geva seg til sín alskara, men annars aldri. Tá tað er miðið, er tað heldur eingin skomm at verða svikin; men tá talan er um onnur mið, ber tað skomm við sær, annaðhvørt svikið eydnast ella ei. Tí um onkur heldur um sín alskara, at hann er ríkur, og gevur seg til hansara vegna hansara ríkidømi, men verður svikin og einki ríkidømi fær, við tað at tað vísir seg, at alskarin er fátækur, tá er tað kortini ein skomm fyri hann. Tí hann hevir borið til sjónar, at stóð tað honum í vali, var hann fúsar fyri vinning at tæna hvørjum manni í øllum lutum, og tað er ikki vakurt. Eftir sama hugsanarhátti

er það vakurt at verða svikin, tá ein geður seg til sín alskara við teirri ætlan, at hann er góður og fyri sjálvur at betrast av honum, men það vísir seg, at alskarin er ringur og onga góðsku eigur. Tí eisini hann heður borið til sjónar, at um það stóð honum í vali, var hann fúsur fyri góðsku sakir og fyri sjálvur at betrast at vera hvørjum manni til vildar í øllum lutum, og það er það vakrasta av øllum. Sostatt er það í øllum førum vakurt at geva seg sjálvan, tá góðska er miðið.

Hetta er tann Eros, ið hoyrir til ta himnesku gudinnu, og sum sjálvur er himneskur og heður stórt virði bæði fyri statin og hin einstaka, hann, ið tvingar bæði alskaran og hin elskaða at arbeiða dúgliga við sær sjálvum til tess at vinna góðsku; men allir hinir hoyra til hina, ið er hvørsmans.

„Her heður tú so, Faidros“ – soleiðis endaði hann – „mítt tilskot viðvíkjandi Erosi, so frægt sum eg havi dugað, uttan frammanundan at hava lisið mær uppá.“

Tá nú Pausanias „pauseraði“ – teir hittinorðaðu hava jú lært meg at nýta slík einsljóðandi orð – var það ætlanin, at Aristofanes skuldi tala – segði Aristodemos; men antin það nú komst av tí, at hann hevði fingið nokk so væl upp í høvdið, ella hvør so atvoldin kundi vera: hann hevði fingið hista og setti sær ikki føri fyri at tala. Hann segði so við Eryximakos – hesin lá undir liðini á honum –: „Hoyr, Eryximakos, það er tín skylda at sleppa mær frá hesum hista ella eisini tala undan mær, til eg eri sloppin frá honum.“

Hesum svaraði Eryximakos: „Ja, eg skal gera bæði; eg skal tala undan tær, men tá tú ert aftur fyri teg komin, so kanst tú tala. Og meðan eg tali, skalt tú royna at halda andanum, so leingi tú fært og royna, um histin heldur uppat, og ger hann ikki það, so skalt tú skola hálsin við vatni; men hjálpir heldur ikki það, skalt tú taka okkurt at kitla teg í nösina við og royna at fáa teg at njósa. Nýsur tú so einar tvær ferðir, so heldur hann uppat, hvussu ringur hann er.“

Røða Eryximakosar

„Ja, kvika tær so at tala,“ segði Aristofanes, „ímeðan skal eg gera sum tú sigur.“

So byrjaði Eryximakos at tala: „Eg haldi, at það gerst neyðugt,“ segði hann, „av tí at Pausanias, tó hann byrjaði talu sína væl, kortini endaði hana hvørki so, at eg so má royna at geva henni ein góðan enda. Tá hann segði, at Eros var av tvinnanda slag, haldi eg, at það var ein toliliga góð skiljan; men at Eros ikki einans finst í sálum manna og bendir mót teim vøkru menniskjunum, men eisini bendir móti øllum øðrum lutum og finst alla aðrastaðni, bæði í øllum djórakroppum og í plantunum og at kalla í allari natúr, það haldi eg meg hava lært av læknakynstrinum, ið er okkara list. Eg skal tí leggja fyri við at tala um læknakynstrið, so at vit eisini kunnu heiðra hesa list. Tað liggur so í kroppunum at hava henda tvinnanda Eros í sær; tí það fríska og sjúka í kroppinum er ivaleyst ymist og misjavnt. Annar Eros er so hann, ið er í tí fríska partinum, og hin er hann, sum er í tí sjúka. Sum Pausanias áður segði, at það er vakurt at vera góðum menniskjum til vildar, men ljótt at vera siðleysum til vildar, soleiðis er það eisini innan í hvørjum kroppi

vakurt at vera teimum góðu og frísku lutunum til vildar, og það eigur hvør maður at gera, og það er það, ið rópast læknakynstur; men ljótt er það at vera teimum ringu og óheilum lutunum til vildar, og það eigur ein ekki at gera, um hann vil vera dugandi og kónur í kynstrinum. Læknakynstrið er nevniliga, tá eg skal marka það í fáum orðum, vitskan um ástargirndir kropsins, at fyllast og tømast, og hann, sum í hesum føri dugir at gera mun millum tann vakra og ljóta Eros, hann er kónasti læknin, og hann, ið kann gera skifting og vend, so at annar Eros trokar hin út, og sum, tá eingin Eros er hjá, men átti at verið það, dugir at útvega hann, og hin vegin eisini dugir at reka ein hjástaddan Eros burt, hann eigur at haldast góður hegnismaður. Tað, sum ræður um, er at fáa það, sum í kroppinum er óndast sínámillum, at koma í vinalag og elska hvørt annað. Men mest klandrut sínámillum er það, ið er mest mótsett, tað kalda og tað heita, tað beiska og tað søta, tað turra og tað váta. Millum hetta mótsetta var tað, at okkara ætfaðir Asklepios dugdi at vekja alsk og samkenslu, at døma eftir tí, okkara skald siga um hetta, og sum eg eisini haldi, og harvið legði hann grundina til okkara list. Eg má tí halda fast í, at læknakynstrið alt, sum tað er, hevur henda gud til oddamann, og á sama hátt kropsvenjingin og kornveltingin. Og hvat tónleikinum viðvíkur, má ein og hvør síggja, um hann bert nýtir sítt vit eitt pinkulítið sindur, at það er á sama hátt, og tað man eisini vera tað, Herakleitos heldur, tó hann har ekki er víðari orðkringur, tá hann sigur, at einleikin samstundis er í stríði og semju við seg sjálvan, eins og tað samljóð, ið er í einum boga og einum streingjatóli; men tað er út av allari leið at siga, at samljóðið er í stríð við seg sjálv, ella at tað sprettur av mótsetningum, ið enn klandrast sínámillum. Men kanska hevur hansara meining verið at siga, at samljóðið, hjálpt av tónleikinum, er sprottið av teimum áður stríðandi mótsetningunum, teimum høgu og djúpu tónunum, ið seinni eru vorðnir samdir. Tí so leingi sum mótsetningurin millum teir høgu og djúpu tónarnar enn er til, kann aldri nakað samljóð spretta. Samljóðið er nevniliga samkensla, og samkensla er eitt slag av semju, men tað ber ekki til at tosa um semju millum ting, ið stríðast, so leingi tey stríðast. Samljóð kann tí ekki vera millum ting, ið eru í stríði og ósemju. Á sama hátt er samlagið sprottið av mótsetninginum millum tað skjóta og tað seina, sum fyrr stríddust hvørt móti øðrum, men seinni samdust. Men semjuna millum allar hesar mótsetningar í hesum fòrum skapar tónleikurin eins og læknakynstrið í áðurnevnda føri, við tað at hann framleiðir alsk og samkenslu, og tónleikurin má tí markast sum vitskan um girnd og trá eftir samljóði og samlagi. Og í sjálvum tí samljóðsliga og samlagsliga føri er ástin als ekki torfunnin, og her er enn ekki tvinnanda Eros; men tá ein skal nýta samlag og samljóð millum manna, antin við at skapa – tað rópast tónayrking – ella við at nýta tey skaptu lög og samlög á rættan hátt – tað rópast venjing – er tað torført, og tá nýtist kónur hegnismaður at fremja listina. Aftur kemur tað sama til sjóndar her, at síðaðum menniskjum eigur ein at vera til vildar og somuleiðis, tá tað ræður um at gera tey, ið enn ekki eru tað, meira síðað, – og teirra alski eigur ein at geva gætur, og tað er tann vakri, tann himneski Eros, ið hoyrir til songgudinnuna Uraniu; men hin, tann

ljóti, heyrir til Polýmniu, og honum skal ein vera varin við at geva atgonguloyvi, um so er, at hann yvirhøvdur fær atgonguloyvi til tess at fáa njóting av honum, men ikki til at birta upp siðloysi, eins og tað í okkara list er eitt stórt mál at fullnøkta teir lystir, ið hava við matgerðarlistina at gera, á rættan hátt, soleiðis at ein fær njótingina uttan at vera illa eftir seg. So skikkað verður ein í tónleikinum, eins og í læknakynstrinum og í øllum viðurskiftum yvirhøvdur, bæði menniskjaligum og guddómligum, um til ber, at ansa eftir báðum Erosum; tí teir eru hjástaddir í øllum. Men eisini í árstíðaskiftunum hava hesir báðir Erosar stóran týdning, og tá teir mótsetningar, eg talaði um í áðni, tað heita og tað kalda, tað turra og tað váta, leggja siðiligar ástir sínámillum og sameinast í semju og í hóskaði blendingi, so bera teir góðan vøkstur og góða heilsu til menniskju, djór og plantur og gera ongar ónáðir. Tá harafturímóti hin siðleysi Eros fær vald yvir árstíðunum, valda teir vansa og bága á mangan hátt. Tí harav kemur pest og mangar aðrar ymiskar sjúkur, bæði hjá djórum og plantum, og eisini kemur frost og heglingur og moldroði á kornið av óhógvi og siðloysi í slíkum ástargirndum, og vitskan um tær, sum tær vísa seg í stjornugongdum og árstíðaskiftum, rópast Astronomia. Latið okkum so at endanum geva gætur eftir ofringunum og teimum gerðum, ið falla undir spádómskynstrið – hetta er jú til fyrri at knýta samband millum gudar og menniskjur –: Allar hava sama mið, at geva Erosi gætur og grøða hann. Tí alt slag av gudloysi kemst av ikki at vera tí siðiliga Erosi til vildar og sýna honum heiður og æru í allari ferð og gerð, men harafturímóti hinum, bæði viðvíkjandi foreldrum – livandi ella deyðum – og viðvíkjandi gudunum. Málið hjá spádómskynstrinum er tí at geva Erosunum gætur og grøða teir, og spádómskynstrið kann so markast sum tað kynstrið, ið ger vinskapi millum gudar og menniskjur, við tað at tað kennir tær ástargirndir hjá menniskjum, sum miða móti rættferð, og tær, ið miða móti gudloysi.

Eitt slíkt ovurveldi, ella rættari markleyst veldi, hevur allur Eros; men hann, ið virkar í tí góða við spekt og rættferð, bæði hjá okkum og hjá gudum, hann hevur størsta veldið og skapar okkum alla lukku og ger okkum fýrir at vera saman, og eisini at elskast av gudunum, ið eru veldismeiri enn vit. Kanska havi nú eisini eg lagt okkurt burturúr í míni lovtalu um Eros, men tað er av óvart. Men havi eg gloymt okkurt, so fert tú, Aristofanes, at skoyta tað uppí, ella um tú ætlar at prisa gudinum øðrvísi, so ger tað, nú tú ert sloppin frá histanum.“

Síðani – segði hann – hevði Aristofanes tikið til orða og sagt: „Sloppin frá honum eri eg, men ikki fyrr enn eg nýtti njósingarráðini móti honum, so eg má reiðiliga undrast á, at tí siðiliga partinum av kroppinum dámar slíkt kitl og tann gang, sum fylgir við, tá ein nýsur. Men sum sagt, hann hvarv beinanvegin, tá eg nýtti njósingarráðini móti honum.“

Eryximakos segði so: „Mín kæri Aristofanes, hugsa teg væl um, hvat tú gert. Við tíni skemtan roynir tú at vekja látur, nú tú eigur at tala, og tú noyðir meg tí til at ansa eftir

orðum tínum, um tú nú skuldi sagt okkurt láturvekjandi, tó tú annars kundi fingið loyvi at tosa í náðum.“

Tá skar Aristofanes í skellilátur og segði: „Rætt hefur tú, Erýximakos, og lat míni orð vera ósøgd. Men tær nýtist ikki at ansa eftir mær, tí eg beri ikki ótta fyri, at tað, eg fari at siga, skal verða láturvekjandi – tí tað hevði verið ein fyrimunur og eitt eyðkenni hjá okkara songdís – men fyri, at tað fer at tykjast láturligt.“

„Tú heldur kanska, at tú kanst verja teg við orðaskemti, Aristofanes; men vara teg nú og legg tær í geyma, at tú fert at standa til svars fyri talu tína. Men kanska fari eg tó at lata teg sleppa.“

Røða Aristofanesar

„Eg ætli sanniliga,“ segði Aristofanes, „at tala ikki sørt øðrvísi enn tú og Pausanias. Eftir tí, eg dugi at síggja, hava menniskjuni als ikki skilt veldi Erosar; tí høvdu tey skilt tað, høvdu tey bygt honum tey størstu templini og hildið tær størstu ofringarnar honum til heiður og æru, men nú fær hann einki av hesum, tó hann so sanniliga hevði tað uppborið. Tí hann er tann millum gudarnar, ið er besti vinur menniskjans, við tað at hann er teirra hjálpari og lekjari av slíkum brekum, at grøðingin av teimum man veita mannaættini ta størstu sælu. Eg skal nú royna at greiða frá hansara veldi, soleiðis at tit kunnu bera boðini víðari. Men áðrenn mega tit hava greiði á teirri menniskjaligu natúrini, og hvussu tað hefur gingist við henni.“

Í fyrndini var okkara natúr ikki so háttað sum nú, men var øðrvísi vordin. Fyri tað fyrsta var nevnliga menniskjanna kyn trinnanda og ikki tvinnanda, sum nú; men tað var eitt triðja, sum sameindi hesi bæði í sær, og hvørs navn enn er til, meðan tað sjálv er horvið; tí tvítulingar vóru til tá, ikki bert av navni, men í roynd og veru. Teir høvdu bæði kyn í sær, tað mannliga og tað kvinnuliga, men nú er einans navnið eftir, og tað roknast fyri eitt skemdarorð. Harnæst var hvørt menniskja eitt runt skepils, soleiðis at ryggur og síður vóru ein gjørð, og tað hevði fyra armar og fyra bein og tvey andlit, ið sótu á einum kelvirundum hálsi og vóru heilt eins; men til tey tvey andlitini, ið vendu hvørt í sína ættina, hoyrði bara eitt høvur, og tað vóru fyra oyru og tvinnanda kynslimir, og alt hitt var so háttað, sum ætlast kann av hesum. Og tey gingu ikki einans upprætt sum nú og tað í báðar ættir, men tá tey finga hug at spela avstað, bóru tey seg at, sum tá tú nú bóltar rútt og stiklar sum hornaklingra, loftaðu sær á teimum átta limunum, tey tá høvdu, og mólu í klingur. Men grundin til, at trý kyn vóru, og at tey vóru soleiðis skipað, var tann, at manskynið av fyrstu tíð var ættað frá sólini og kvinnuskynið frá jørðini, men hitt, ið hevði part av báðum í sær, frá mánanum, við tað at mánin eisini hefur part í báðum kynjum. Men grundin til, at tey ikki bert sjálv vóru sum ein gjørð, men at gongd teirra var í klingur, var tann, at tey líktust sínum ættfedrum. Tey høvdu nú ræðuligar kreftir og hildu nógv um seg sjálv og veittu gudunum atsókn, og tað, sum

Homeros sigur um Efialtes og Otos, er í roynd og veru hóskaði um tey: Tey royndu at stíga upp til himmals til tess at basa gudunum.

Tí var tað, at Zeus og hinir gudarnir fóru at hugsa um, hvat ið var at gera við tey, og teir ikki funnu upp á nakað. Ikki kundu teir drepa tey og týna alla ættina við snarljósum, sum teir høvdu gjørt við gigantarnar, tí so spældu teir av við menniskjanna dyrkan og ofringar, og heldur ikki kundu teir lata tey halda á við sínum frekleika. Men tá langt var umliðið, datt Zeusi eitt í huga, og hann mælti: „Nú haldi eg meg hava funnið eini ráð, soleiðis at menniskjuni kunnu halda á at liva, men endi verður gjørdur á teirra frekleika við tað, at tey gerast veikari. Nú vil eg klúgva hvørt av teimum sundur,“ segði hann, „so verða tey samstundis veikari og til størri gagn fyri okkum, við tað at tey økjast í tali; tey skulu koma at ganga upprætt á tveimum beinum. Men síggi eg so, at tey halda á við sínum frekleika og ikki binda frið, so vil eg eina ferð afturat klúgva tey sundur, so tey fara at lakka.“ Tá hann hevði sagt hetta, kleyv hann menniskjuni sundur í tvey, eins og tú skert royniber sundur til súltingar, ella sum tá tú klývur eitt harðkókað egg við einum hári. Og so hvørt sum hann hevði klovið eitt sundur, álegði hann Apolloni at venda andlitinum og hálvum hálsinum við móti beninum til tess at menniskjað, tá tað sá, hvussu tað var klovið, kundi gerast meira spakført, og síðan beyð hann honum at lekja sárið. Hann vendi so andlitinum við, og í tí hann allastaðni frá dró húðina saman tann vegin, sum nú rópast búkurin, læt hann har vera op á sum á einum ryktum pengapungi, og hann bant um mitt á búkinum, og tað er tað, ið rópast nalvin. Flestallar rukkurnar slættaði hann og smíðaði bringuna, og hartil nýtti hann eitt amboð av sama slag, sum skómakararnir nýta, tá teir slætta leðurrukkurnar á leistinum; men nakrar rukkur læt hann vera sitandi kring sjálvan búkin og nalvan sum eitt minni um ta viðferð, menniskjuni einaferð høvdu fingið.

Tá nú tann upprunaliga veranin var klovin í tvey, longdist hvørji helvtini eftir hinari og royndi at sameinast við hana, og tá tær slongdu armarnar hvør um aðra og fevndust, tí tær ynsktu at vaksa saman aftur, umkomust tær av svongd og máttloysi, tí tær tímdu einki at gera, tá tær vóru skildar. Og tá onnur helvtin var deyð, og hin stóð eina eftir, so royndi hon at finna sær eina aðra helvt og royndi at fevna hana, antin tað nú var helvtin av eini heilari kvinnu – tað, vit nú rópa kvinnu – ella av einum manni. Á tann hátt doyðu tær frá hond. Men so tókti Zeusi synd í teimum og fann onnur ráð. Hann setti kynslimirnir fyri framman. Teir høvdu tey higartil eisini havt fyri aftan, og tey høvdu ikki nørtst hvørt við øðrum, men við at frukta foldina eins og sikadurnar, men nú setti hann teir fyri framman og gjørdi tað harvið móguligt, at tey kundu nærast hvørt við øðrum, maður við kvinnu. Ætlanin var tann, at tá maður fevndi kvinnu, skuldi hon barnast, og ættin nærast; men tá ið maður hittir mann, so skuldu teir kortini fáa ugga við at vera saman og finna hvíld og síðani fara til sítt virki og røkja lívsins ymsu mál. So skikkað býr Eros í menniskjunum frá fyrndartíð og er førur fyri at beina tey saman

aftur, sum teirra natúr upprunaliga var háttað, við tað at hann roynir at gera tvey til eitt og bera lekidóm til mannanatúrina.

Hvør einstakur okkara er soleiðis einans helvtin av einum menniskja, við tað at vit eru klovnir sum flundrur, og tvey eru gjørd úr einum. Tí leitar hvør støðugt eftir síni hóskaði helvt. Teir av monnum, ið eru komnir av sundurklúgving av teimum tvíkyntu, ið tá róptust tvítulingar, eru kvinnukærir, og flestir horubukkar hoyra upp í hetta slagið, kventlar, eins og tær kvinnur, ið renna óðar eftir mannfólki og eru skøkjur. Men tær kvinnur, ið eru komnar av sundurklúgving av kvinnu, leggja ikki petti lag í mannfólk, men venda sær heldur til kvinnurnar, og til tað slagið hoyra tær kvinnukæru kvinnurnar. Teir harafturímóti, ið eru partar av manni, tráa eftir manskyninum, og so leingi teir eru unglingar, elska teir menn, við tað at teir jú eru petti av mannligari veran, og teir eru teir bestu unglungarnir, av tí teir hava ta mansligastu natúrina. Nú halda summir, at teir gera sær fyri skommum, men tað er lygn; tí teir bera seg ikki soleiðis at av skammloysi, men av dirvi, manndómi og reystleika, tí teimum líkar best tað, ið líkist teimum sjálvum. Og gott prógv um hetta ber tað, at menn av hesum slagi eru teir einastu, ið taka lut í tí politiska lívinum, tá teir eru so frægt tilkomnir. Men tá teir eru vorðnir vaksnir menn, vendir kærleiki teirra sær móti unglungunum, men teir giftast ikki av egnum ávum og ala børn; til tess má lógin tvinga teir, og teimum líkar væl at liva saman ógiftir. Eitt sovordíð menniskja fer so, ið hvussu er, at elska unglingar, av tí honum altíð líkst best á sítt egna slag. Tá nú ein, annaðhvørt unglungaalskarin ella onkur annar, hittir júst sína egnu helvt, so fyllast teir av undurføgrum kenslum av alski, trúskapi og kærleika og fara treyðir hvør frá øðrum, um so var, bert eina stutta stund. Teir eru tað, sum alt lívið verða saman, og tað er ikki so frægt, at teir eru førir fyri at vita, hvat tað er, teir søkja hvør hjá øðrum. Tí eingin fær seg tó til at halda, at tað er tann kropsliga ástarnjótingin, ið ger, at teir so innarlíga tráa eftir at vera saman, men tað er eyðsæð annað, sum sálir teirra ynskja uttan at fáa sagt tað, men hvør sálin hómar kámt tað, hon vil, og grunar tað ógjølla. Og hugsa vit okkum, at teir lógu saman, og so Hefaistos kom spákandi til teirra við sínum tólum og amboðum og spurdi teir: „Hvat er tað, tit søkja hvør hjá øðrum, mannabørn?“ og teir so einki vistu at svara, og hann so uppafur spurdi teir: „Er tað tað, tit tráa eftir, at vera saman sum longst, so at tit hvørki dag ella nátt eru hvør frá øðrum? Tí um so er, fari eg at sjóða tykkum saman, so at tit, tó tit eru tveir, skulu gerast til ein, og so leingi tit liva, skulu liva sum ein, og tá tit eru deyðir, eisini hjá Hades skulu vera ein í staðin fyri tveir, aftaná tit eru deyðir saman. Hugsid tykkum nú væl um, um tað er tað, tit tráa eftir, og um tað man frøa tykkum, um tit náa at hesum“ – so vita vit væl, at hvørgin teirra fer at siga nei, tá teir hoyra hesi orð, og at tað kemur í ljósmála, at tað var einki annað enn tað, teir tráaðu eftir, men tað man kennast hjá teimum, sum teir í roynd og veru høvdu hoyrt júst tað verða sagt, sum teir so leingi høvdu ynskt og tráað eftir. At smeltast saman við tí elskaða

og gerast ein í staðin fyri at vera tveir. Hetta kemst av, at okkara upprunaliga natúr var sovorðin, at vit vóru í heilum. Tað, sum vit rópa Eros, er tí strevan og tráan eftir tí heila. Og í fyrndini vóru vit sum sagt eitt, men nú hevur gudurin skilt okkum sundur vegna okkara órættvísa levnað, á sama hátt sum lakedaimoniarnir hava skilt arkadarnar sundur. Tað er tí vón til, at vit, um vit ikki skikka okkum væl móti gudunum, verða klovín í tvey eina ferð aftrat og ganga og lakka og líkjast relieffum á legsteinum, við klovnum nasum og verða eins og avkubbaðir terningar.

Men tí eigur ein at ráða hvørjum manni í øllum førum til at heiðra gudarnar til tess at sleppa undan teirri viðferð, men náa tí sælu, eg havi nevnt, og hvar Eros er okkara leiðvisari og herforingi. Ongum er loyvt at veita honum mótstøðu – tann, ið stendur honum ímóti, dregur reiði gudanna oman yvir seg -, men koma vit í vinalag við gudin, man tað ivaleyst eydnast okkum at koma í samlag við ta elskaðu veran, ið hoyrir okkum til, hvat annars eydnast fáum. Og nú fari eg sanniliga at vóna, at Erýximakos ikki leggur uppí og slær míni orð upp í glent, eins og eg skuldi sipað til Pausanias og Agaton; tí hví skuldi tað ikki verið, at eisini teir hoyra til hesar og báðir eru av mannligari natúr? Men eg tosi nú, ið hvussu er, um øll, bæði menn og kvinnur, og eg haldi, at á tann hátt verður okkara ætt lukkulig, um vit útinna Erosar vilja, og ein og hvør finnur ta elskaðu veran, ið hoyrir honum til, og vendir aftur til sína upprunaligu natúr. Men um hetta er tað besta, so má millum teir móguleikar, ið nú eru fyri hond, tað besta vera tað, ið er næst; og tað er at vinna ein, ið tú kanst elska av heilum huga. Og tá vit skulu prísra tí gudi, ið veldur hetta, so mega vit av røttum prísra Erosi, sum ikki einans nú í stundini gagnar okkum stórliga við at leiða okkum til tann, ið hoyrir saman við okkum, men eisini veitir okkum ta størstu vón um, at hann í framtíðini, um vit heiðra gudarnar, fer at føra okkum aftur til okkara upprunaligu natúr og grøða okkum og soleiðis gera okkum sælar og lukkuligar.

Her hevur tú so, Erýximakos“ – hann endaði soleiðis – „mína talu um Eros, og hon ljóðaði jú eitt sindur øðrvísi enn tín. Mínst nú til, hvat eg bað teg um, ikki at finnst at henni, also at vit eisini fáa loyvi at hoyra, hvat allir hinir hava at siga – ella rættari sagt hinir báðir, tí tað er bara Agaton og Sokrates, ið eftir eru.“

„Ja, eg skal gera eftir tínum boðum“, segði Erýximakos, „tí mær dámdi røðu tína reiðiliga væl. Og visti eg ikki frammanundan, at Sokrates og Agaton eru kønir í øllum, ið viðvíkur ástum, hevði eg borið tungan ótta fyri, at teimum fór at tvørra evni til sínar røður, við tað at so nógv og so ymis ting nú eru søgd og havd á lofti; men kortini stúri eg ikki fyri teimum.“

Síðani hevði Sokrates sagt: „Ja, tú hevur jú sjálvur roynst so væl, Erýximakos, men vart tú í mínum stað, ella rættari í mínum stað, tá Agaton hevur talað, so mundi tú ivaleyst borið tungan ótta og stúrt svárliga, so sum eg nú geri.“

„Tú ætlar at doyva meg, Sokrates,“ segði Agaton, „so eg skal villast í talu míni við at halda, at áhoyrararnir hava stórar vónir um, at eg fari at tala væl.“

„Nei, so mátti eg sanniliga havt vánaligt minni, Agaton,“ segði Sokrates, „um eg, sum havi sæð títt dirvi og sjálvtreysti tann dagin, tú stóðst á pallinum ímillum tínar leikarar og skoðaði út yvir stóra mannfjöld, sum tú skuldi sýna títt verk fyri, uttan at minsta vet av fjáltri var á tær, – um eg nú fór at halda, at pipran og fjáltur kemur á teg, tí vit fáu mans skulu lurta eftir tær.“

„Nei, hoyr meg nú, Sokrates,“ segði Agaton, „heldur tú meg vera so hugtiknan av leikhúsum, at eg ikki skuldi vitað, at skilamaður ræðist meira fáar, ið hava vit, enn nógvar, ið einki vit hava?“

„Nei, satt at siga, Agaton,“ segði Sokrates, „hevði tað ikki verið vakurt av mær, um eg hevði hildið, at tú vart so mentanarleysur; men sjálvsagt veit eg, at tú, um tú hittir onkun, sum tú heldur hava vit, gevur honum meiri gætur enn fjöldini. Men okkum kann tað neyvan koma við – tí vit vóru jú eisini hjástaddir sum ein partur av fjöldini. Men sjálvsagt, um tú hittir aðrar, ið hava vit, manst tú kanska skamma teg fyri teimum, um tú heldur, tú gert okkurt skeivt. Ella hvat heldur tú?“

„Tú hevur allan rættin“, svaraði hann.

„Men manst tú tá ikki fara at skamma teg fyri fjöldini, tá tú heldur, at tú gert okkurt skeivt?“

Men tá hevði Faidros lagt uppí og sagt: „Hoyr meg, kæri Agaton, um tú nú svarar Sokratesi aftur, so fer hann als ikki at leggja petti í, hvat ið verður av okkara ætlan, bara hann fær onkun at samtala við, men eg noyðist at ansa eftir teirri lovprísan, sum Eros skal hava, og krevja hvønn tykkara eftir eini talu. Tí mega tit báðir geva gudinum tað, hann eigur; so kunnu tit samtala aftaná.“

„Ja, hatta hevur tú rætt í, Faidros,“ svaraði Agaton, „og eg eri fúsur at halda mína talu. Sokrates kann eg altíð seinni hava manga samtaluna við.“

Røða Agatons

Eg vil so fyrst siga, hvussu eg fari at tala, og síðan skal eg tala. Mær finst nevnliga, at allir teir, ið higartil hava talað, ikki hava lovprísað sjálvum gudinum, men prísað menniskjunum fyri allar tær góðskur og gávur, gudurin veitir; men hvussu hann sjálvur er, tann gudur, ið gávurnar gevur, tað hevur eingin røtt um. Men tann beini máttin at rósa uppá er tann, at tað ræður um, at talan skal greiða frá honum, sum talan er um, og frá hansara virki. Soleiðis er tað eisini her okkara skylda fyrst at prísar Erosi sjálvum, hvussu hann er, og síðan prísar gávum hansara.

Eg vil so siga, at ivaleyst eru allir gudar sælir, men Eros er, um eg tori at siga so, og gudarnir ikki raka meg við síni reiði, hin sælasti av teimum øllum, við tað at hann er bæði tann vakrasti og tann besti. Men grundirnar til, at hann er tann vakrasti, eru hesar: Fyrst og fremst er hann yngstur av gudinum, legg tær tað væl í geyma, Faidros. Aðalprógvið fyri tí gevur hann sjálvur, tá hann skundisliga flýggjar undan aldurdóminum, ið annars er kvikur á føti og skjótur at fáa okkum aftur, áðrenn hann átti; men Eros hatar hann, tað

er hansara natúr, og aldri nærkast hann honum pettið. Og altíð finnur tú hann millum teir ungu; tí ungur er hann sjálvur, og orðtakið sigur satt, at javningar duga best saman. Rætt gevi eg Faidrosi í mongum lutum, tó ikki í tí, at Eros skal vera eldri enn Kronos og Iapetos, men eg haldi tvörturímóti, at hann er tann yngsti av gudunum og er altíð ungur; men teimum fornu tilburðunum millum gudarnar, sum Hesiodos og Parmenides greiða frá, eigur Anangka skyldina í og ikki Eros, um annars hasar skaldasøgunar eru álitandi. Tí ikki høvdu gudarnir gelt hvør annan ella fjøtrað hvør annan og gjørt margar aðrar ógerðir, um Eros hevði búð millum teirra, men vinalag og friður hevði valdað, eins og nú, tá Eros er kongur millum gudarnar. Ungur er hann tí og hartil smidligur. Men um greiðast skal frá, hvussu smidligur gudurin er, verður at taka til Homeros, ið sigur, at dárskapurin er ein gudinna, ið hann rópar smidliga; ið hvussu er sigur hann, at hon hevur smidligan fót, tá hann yrkir:

– smidligan hevur hon fót, tí aldri hon nertir
foldina á síni ferð, men á mannanna høvur hon treður.

Eitt vakurt prógv tykir mær, at hann hevur givið fyri, hvussu smidlig hon er, tað, at hon ikki treður á hart, men altíð á bleytt. Lat meg nýta sama prógv til at sanna, at Eros er smidligur. Tí hann treður ikki á foldina og heldur ikki á mannaheysar, ið tó ikki eru víðari bleytir, men tað bleytasta, ið til er á foldum, treður hann á og býr í. Tí í guda og manna sál og sinni hevur hann fest búgv, men tó ikki í sama mun í øllum sálum; tí hittir hann eina sál av hørðum kyni, rýmir hann sín veg, men er hon bleyt, fær hann sær høli í henni. Og við tað, at hann soleiðis ikki bara við fótunum, men við øllum kroppinum støðugt nertur við tað, ið er tað bleytasta, ið til er, má hann vera tann smidligasti. So skikkað er hann yngstur og smidligastur, men umframt tað er hann kringur. Annars bar tað ikki til, at hann kundi smoyggja sær inn allastaðni og uttan at nakar varnast tað, treingja seg inn í hvørja sál og út aftur, um hann var harður og knortlutur. Og eitt gott prógv fyri hansara smidleika og kringleika er eisini hansara yndugleiki, og at Eros eigur yndugleika fram um øll, er so ivaleyst, tí millum ljótleika og Eros er ævigt stríð. At hann er vakur av liti, kemst av hansara lívi millum blómurnar, tí allastaðni har sum blómur ikki vaksa, ella blómutíðin er farin, annaðhvørt tað er í einum kroppi ella í eini sál, ella hvar ið nevnast kann, har festir Eros ikki búgv, men finnur hann eitt stað, har blómur vaksa og anga, har sessast hann og dvølor.

Eg havi nú gjørt nóg mikið av um vakurleika gudsins, hóast mangt annað kundi verið at siga, men um góðsku Erosar má eg harnæst tala. Tað, ið her mest ræður um, er, at Eros hvørki ger órætt ella er fyri órætti: hann ger ikki órætt móti nøkrum gudi, ei heldur er hann fyri órætti av nøkrum gudi; og hann ger ikki órætt móti nøkrum menniskja og hann er heldur ikki fyri órætti av nøkrum menniskja. Tola yvirgang kann hann ikki, ið hvat hann so má tola – tí yvirgangur kann ikki raka Eros; ei heldur kann

hann gera nakran yvirgang, ið hvat hann so ger. Tí sjálvkravdur tæinir hvør maður Erosi í hvørjum virki sínum, men hvør ein gerð og hvørt eitt virki, ið frá báðum síðum verður gjørt av egnum ávum, er rættvíst. So siga statsins kongar, lógirnar. Umframt rættvísi er serliga hógv og skynsemi hansara eyðkenni. Tí vit vita allir samlir, at hógv og skynsemi er vald yvir lystum og ágirndum, men eingin lystur og ágirnd er sterkari enn Eros; við tað at allir lystir og allar ágirndir soleiðis eru veikari enn Eros og verða at lúta fyri honum, er tað hann, ið er við yvirlutan og er harri yvir teimum; av tí Eros so skikkað er harri yvir lystum og ágirndum, má hann serliga eiga hógv og skynsemi. Og snúgva vit okkum til spurningin um Erosar reystleika, – „sjálvt Ares ikki førur er, honum at standa ímóti.“ Tí tað er ikki Ares, sum er harri yvir Erosi, men Eros yvir Aresi – ástin til Afroditu er harri yvir Aresi –, men sterkari er hann, sum er harri, enn hann, sum má lúta fyri harranum; tí er hann, sum hevur valdið yvir honum, sum er reystari enn allir aðrir, sjálvur tann reystasti av øllum. Eg havi nú talað um gudsins rættvísi, um hansara hógv og skynsemi og um hansara reystleika. Eftir er at tala um hansara vísdóm, og eg vil eisini her royna at gera mun, um eg eri førur fyri tí. Eg vil tá fyrst sum Erýximakos heiðra okkara egnu list við at siga, at gudurin er so víst eitt skald, at hann er førur fyri at gera ein annan til skald, „sjálvt um hann frammanundan ei songdísir kendi av navni.“ Hetta eigur at vera prógv fyri, at Eros megnar at skapa yrkingar, so víða sum songdísir ráða, tí hvat ein ikki hevur ella veit um, tað kann ein ikki geva øðrum ella læra hann. Og tá talan er um, hvussu menniskjur og djór skapast, hvør man tá nokta fyri, at tað er Erosar vísdómur, sum er atvoldin í, at tey øll verða til og vaksa upp? Og hvat tí viðvíkur at fremja allar listir, vita vit ikki so, at hann, ið fær henda gud til kennara, verður hátt virdur og víðagitin, men tann, ið Eros ikki nertur við, hann verður ókendur? Bogaskjótan, læknakynstur og spádómslist hevur Apollon funnið upp, við tað at hann læt seg leiða av trá og ást, og tí eigur hann eisini at rópast næmingur Erosar, eins og songdísirnar av honum hava lært ljóðlistina, Hefaistos smíð og Athena veving og Zeus ta list at stýra gudum og monnum. Tí vóru víðurskifti gudanna tá fyrst skipað, tá Eros sessaðist millum teirra, tann Eros nevnliga, ið merkir alskur til tað vakra; tí við tað, ið ikki er vakurt, hevur Eros einki at gera. Men frammanundan hendi, sum eg byrjaði við at siga, mangt ljótt millum gudarnar, sum søgur siga frá, tí Anangka átti valdið. Men tá hesin gudurin var vorðin til, skapti alskurin til tað vakra alt gott, bæði millum guda og manna.

Tað er tí mín meining, Faidros, at Eros fyri tað fyrsta sjálvur er tann vakrasti og besti, og harnæst gevur hann øðrum hesar somu gávur. Men nú dettur mær í huga at siga eitt í ørindum:

Hann er tann, ið stovnar frið millum mannanna børn og logn hann skapar á havi – stormarnar stilla hann kann og sorgina fær hann at sovna. –

Hann togar út úr okkum figgindasamar tankar
 og fyllir okkum við vinsomum lyndi;
 tær veitslur, vit halda, fær hann í lag;
 við kórsongi og ofringum gongur hann á odda –
 mildleika gevur hann okkum og villskapin burtur hann rekur,
 gávumildur við vælvild, men altíð kargur við tvitni,
 náðigur, mildur, vísmonnum ein undran, av gudum hátt virdur;
 neyðardýr tey, sum hann sakna, prís' lukkulig tey, sum hann yndar;
 faðir hann er at frøi og lyst, yndugleika og gleði,
 tó er hann faðir at longslinum við, og at sakinum faðir –
 umsorgan fyri teim góðu hann hevur, vanvirðir tey ringu –
 bæði í ótta og neyð, í longslum og trongdunum sváru
 høvdingi, stríðsmaður, felagi er hann og bjargarin besti –
 prýði hann er, vegleiðari fríðastur gudum og monnum,
 við sínum lovsongi vørrunum á ein og hvør hevur skyldu
 honum at fylgja og syngja øll sama alfagra songin,
 við hvørjum hann sinni guda og manna søtar og tryllir.

Her hevur tú so mína røðu, Faidros, sum eina gávu til gudin. Sumt er kanska sagt mest í spølni, men sumt í hóslandi álvara, so frægt eg havi verið førur fyri tí.“

Aftaná at Agaton hevði talað – so segði Aristodemos – hevjaðu allir, ið hjástaddir vóru, viðmælis- og fagnaðarróp, tí teir hildu, at tann ungi maðurin hevði røtt á slíkan hátt, at røðan var bæði honum sjálvum og gudinum til sóma. So mælti Sokrates, í tí hann kveitti at Eryximakosi: „Heldur tú enn, sonur Akumenosar, at mín ótti var grundarleysur, ella spáddi eg ikki beint, tá eg stutt síðani segði, at Agaton fór at halda eina fráskila røðu og eg at koma í trupulleika?“

„Mær finst,“ svaraði Eryximakos, „at tú spáaði rætt, tá tú heltst, at Agaton fór at halda eina góða røðu, men at tú fert at koma í trupulleika, fái eg meg ikki at trúgva.“

„Og hví skuldi eg ikki komið illa fyri, vinmaðurin, eg sum ein og hvør annar, ið átti at røða beint aftaná, at ein annar hevði hildið megnarrøðu? Væl var hon ikki øll undranarverd, men tey vøkru orð og orðafelli, ið fullu í síðstuni, áttu at munað væl hjá áhoyrarunum. Tí tá hugsaði eg við mær sjálvum, at eg ikki nær náminda fór at vera førur fyri at tala so vakurt sum hann, og eg var um at rýma av smædni, hevði tað borið til. Tí røða hansara minti meg um Gorgias, so eg beinanvegin var hýrdur, sum Homeros tekur til: eg ræddist fyri, at Agaton, tá hann endaði sína røðu, skuldi beita skallan á Gorgiasi, tí so tiltikna røðara, eftir mínari røðu og fáa meg at steintagna. Og mær rann so í huga, at tað var láturvert av mær, tá eg lovaði tykkum, at eg eins og tit aðrir vildi lovprísa Erosi, tá eg átti; tí satt at siga hevði eg einki skil uppá, hvussu menn bera seg at, tá teir lovprísa nøkrum. Eg helt í míni fávitsku, at ein altíð skal siga sannleikan

um tað, ein lovprísar, at tað skuldi vera grundarlagið, og síðani skuldi so tað vakrasta flytjast fram og skipast á hóskaði hátt. Og mær var tí heilt væl við, og eg hugsaði, at tað ivaleyst fór at eydnast mær at halda eina góða røðu, við tað at eg kendi sannleikan um hann, eg skuldi lovprísa. Men nú tykist tað so, at tað var ikki meiningin, at nakað skuldi prísast á vakran hátt, men meiningin var tann, at tað størsta og vakrasta skuldi sigast um tað, annaðhvørt tað var so ella ei; og var tað ósatt, so sakaði einki. Ásetingin man tí hava verið tann, at ein og hvør av okkum skuldi tykjast at prísa Erosi, men ikki í roynd og veru prísa honum. Tí er tað, tit eru so nærlagdir eftir at tala væl og virðiliga við at ognu Erosi allar eginleikar og siga, at bæði er hann sjálvur slíkur og ger slíkar gerðir, at hann má standa sum tann vakrasti og besti, sjálvsagt í eygum teirra, ið ikki vita betur – tí tey, ið vita hvussu er, munnu ivaleyst ikki vilja vera við tað – men lovtalan verður hildin at vera vøkur og veglig. Men so er, at eg kendi ikki nakað til tann mátan at lovprísa uppá, og av teirri grund lovaði eg tykkum, at eisini eg, tá eg átti, skuldi flytja fram mína lovtalu. Við øðrum orðum: „mín tunga lyfti gav, men ei mín sál.“ Latið okkum so lata vera harvið; tí sum nú er statt, vil eg onga talu halda, um tað skal vera á handa hátt, tí tað eri eg ikki førur fyri. Harafturímóti kundi eg, um tit vilja so, hugsað mær at sagt sannleikan upp á mín egna máta, men ikki tá tala mín skal samanberast við tykkara, til tess at eg ikki skal verða hildin fyri gjøldur. Hugsu so um tað, Faidros, hvørt tú skuldi havt brúk fyri eini slíkari røðu og ynskir at hoyra sannleikan um Eros, men kortini við teimum orðum og orðafellum, ið renna fram fyri meg.“

Faidros og hinir høvdu so biðið hann tala soleiðis, sum hann fann at vera beinast.

„Men so mást tú, Faidros,“ segði Sokrates, „geva mær loyvi til eitt afturat. Lat meg fáa loyvi at spyrja Agaton um okkurt smávegis, fyri at eg kann fáa hann til at viðganga eitt, áðrenn eg fari at tala.“

„Tað skalt tú fáa loyvi til,“ segði Faidros, „spyr tú bert.“

Sokrates byrjaði tá at tala nakað soleiðis:

Inngangur Sokratesar og Agatons

„Satt at siga, Agaton, finst mær, at tú byrjaði røðu tína reiðiliga væl, tá tú segði, at fyrst mátti tú greiða frá, hvussu Eros sjálvur er, og síðani siga frá hansara gerðum. Handan inngangin dámdi mær heilt væl. Men sig mær nú eitt viðvíkjandi Erosi, við tað, at tú annars hevur talað so væl og virðiliga um, hvussu hann er. Er Eros so háttáður, at hann er eyðkendur av tí, hann elskar, ella ikki? Eg meini sjálvsagt ikki, um hann er eyðkendur av móður síni ella pápa, tí tað hevði verið ein láturverdur spurtingur, um Eros er eyðkendur av kærleika til móður ella faðir, men eg meini, sum eg hevði spurt um júst hetta hugtak, ein faðir. Er faðirin faðir, tí onkur er, hann er faðir at, ella ikki? Tú hevði tó tá svarað mær, um tú vildi svara beint, at faðirin er faðir at einum soni ella dóttur, ikki so?“

„Eyðvitað tað,“ svaraði Agaton.

„Og sama er við móðurini?“ Eisini tað varð viðgingið.

„Men svara mær so afturat upp á eini tvey ting, fyri at tú kanst betur skilja, hvat eg sipi til. Um eg spurdi: Men nú bróðirin, er hann tað, hann er, tí hann er bróðir at onkrum, ella ikki?“ Hann svaraði, at tað var hann.

„At einum bróður ella eini systur?“ Tað viðgekk hann.

„Men royn nú so at svara mær á sama hátt viðvíkjandi Erosi. Er Eros ást til nakað ella ikki?“

„Eyðvitað er hann tað.“

„Goym nú hetta í huganum fyri fyrst,“ segði Sokrates, „og halt hjá tær sjálvum, hvat tað so er. Men sig mær bert eitt. Tað, sum Eros er ást til, tráar hann eftir tí, ella ger hann tað ikki?“

„Jú, tað ger hann,“ svaraði hann.

„Men tá hann nú tráar eftir og elskar eitt, hevur hann so tað, sum hann tráar eftir og elskar, ella hevur hann tað ikki?“

„Hann tykist ikki at hava tað.“

„Men hugsa teg væl um,“ segði Sokrates, „um tað ikki í staðin fyri at siga, at hann tykist ikki hava tað, er beinari at siga, at hann hevur tað ikki, við tað at tá ein tráar eftir onkrum, má honum vera tørvur á tí, hann tráar eftir, meðan tað ikki ber væl til at tráa eftir nøkrum, sum einum ikki tvørrar. Mær finst nú sanniliga, Agaton, at so má vera; men hvat heldur tú?“

„Jú, mær finst tað sama,“ svaraði hann.

„Rætt so. Kann sostatt ein, ið er stórrur, tráa eftir at vera stórrur, ella, ein, ið er sterkur, tráa eftir at vera sterkur?“

„Nei, tað er ómøguligt, eftir tí sum vit eru komnir ásamt um.“

„Tí honum tvørrar tað ikki, tá hann er tað.“

„So er.“

„Men tað hendir av og á, at ein, ið er sterkur, tráar eftir at vera sterkur,“ segði Sokrates, „og at ein, ið er kvikur, tráar eftir at vera kvikur, og soleiðis kundi onkur hildið, at hesir, ið eru so háttáðir, tráa eftir eginleikum, sum teir eiga frammanundan. Men hetta biði eg tykkum bert leggja í geyma, so tit ikki lata tykkum narra. Tí, um tú hugsar teg eitt sindur um, Agaton, manst tú duga at skilja, at hesi menniskjur í stundini mega hava hvørt av teimum tingum, sum tey hava, annaðhvørt tey tráa eftir tí ella ei, og hvør skuldi so tráað eftir tí? Men um ein kom og segði sum so: „Eg, sum havi góða heilsu, ynski eisini at hava góða heilsu, og eg, sum eri ríkur, ynski at vera ríkur, og eg trái júst eftir tí, eg havi,“ so kunnu vit siga við hann: „Hoyr, søti mín, tú, sum eigur ríkidømi, góða heilsu og styrki, ynskir framvegis at eiga hesi ting, tí í stundini eigur tú tey, antin tú ynskir tey ella ikki. Tá tú nú sigur, at tú tráar eftir nøkrum, sum er fyri hond, hugsa so um, um tú ikki meinar, at tú ynskir, at tað, sum í stundini er fyri hond, eisini má vera fyri hond framvegis.“ Man hann ikki fara at viðganga tað?“

Jú, tað viðgekk Agaton.

So segði Sokrates: „Hetta vil so siga, at hann elskar okkurt, sum hann enn ikki hevur ræði yvir, og sum hann ikki eigur, nevnliga tað, at hesi ting mega vera honum fyri hond framvegis.“

„So er,“ svaraði hann.

„Úrslitið verður so, at bæði hann og hvør annar, ið tráar eftir onkrum, ynskir at ognast tað, hann ikki hevur ræði yvir, og sum ikki er fyri hond, og sum hann ikki eigur ella sjálvur er, men sum honum er tørvur á, slíkt er tað, sum hvør trá og hvør ást miðar ímóti.“

„Eyðvitað tað,“ svaraði hann.

„Latið okkum so,“ segði Sokrates, „halda fast um tað, sum vit eru komnir ásamt um. Í fyrsta lagi: Tráar Eros eftir nøkrum? Í øðrum lagi: Er tað, hann tráar eftir, ikki okkurt, honum er tørvur á?“

„Jú,“ svaraði hann.

„Hugsa teg so eitt sindur um og minst til, hvat tú í tíni talu segði, at Eros tráði eftir. Ella, um tú heldur vilt tað, skal eg minna teg aftur á tað. Um meg minnist rætt, segði tú nakað so, at viðurskifti gudanna eru vorðin skipað vegna ást til okkurt vakurt, tí tað er ómøguligt at hava ást til nakað, ið ikki er vakurt. Var tað ikki nakað so, tú segði?“

„Jú, so segði eg,“ svaraði Agaton.

„Og tað vóru skilaorð, vinur mín; og um so er, má so ikki Eros bera ást til tað vakra, men ikki til tað, sum ikki er vakurt?“

Tað viðgekk hann. „Men eru vit nú ikki komnir ásamt um, at tað, honum tørvar og hann ikki hevur, tað elskar hann?“

„Jú,“ segði hann.

„Men so skikkað er Erosi tørvur á onkrum, og hann eigur ikki vakurleika.“

„Neyðsynt er tað,“ segði hann.

„Og hvat tá? Tað, ið tvørrar vakurleika og sum ongan vakurleika eigur, rópar tú tað vakurt?“

„Nei, tað geri eg ikki.“

„Heldur tú so enn, at Eros er vakur, um tað er beint, sum vit nú hava sagt?“

Tá segði Agaton: „Sanniliga, Sokrates, má eg halda, at eg einki veit um tað, sum eg tá greiddi frá.“

„Men tú talaði tó so vakurt, Agaton,“ segði hann. „Sig mær so eitt afturat. Heldur tú ikki, at tað góða eisini er vakurt?“

„Jú, tað haldi eg.“

„Men tá Erosi er tørvur á tí vakra, og tað góða er vakurt, so má tað góða eisini tvørra honum.“

„Eg eri ikki mentur at mótmæla tær, Sokrates,“ segði hann, „men má viðganga, at so er, sum tú sigur.“

„Nei, það er sannleikin, kæri Agaton, sum tú ikki kanst mótmæla; tí at andøva móti Sokratesi er hvørs mans föri.

Røða Sokratesar

– Og nú skalt tú sleppa, men hasi orðini um Eros, eg á sinni hoyrði eina kvinnu úr Mantinea siga, nevnd Diotima, ið bæði var køn í hesum tingum og í mongum øðrum – hon hevði t. d. eina ferðina, tá atheningar hildu offurveitslur, áðrenn pestin kom, fingið sjúkuna at koma tíggju ár seinni, og hon var tann, ið lærði meg ástarkynstrið – tey orð, hon tá segði mær, tað skal eg royna at greina fyri tykkum, og byrja við tí, sum eg eri komin ásamt við Agaton um, og eg skal, so frægt eg dugi, gera tað einsamallur. Og sostatt skal eg, eins og tú, Agaton, byrja við fyrst at greina frá, hvør Eros sjálvur er, hvussu hann er og síðani greiða frá hansara gerðum. Mær finst so, at tað lættfórasta verður at nýta sama mátan, sum hin fremmanda kvinnan nýtti við meg, við at spyrja meg. Eg hevði nevniliga sagt við hana nakað tað sama, sum Agaton í dag hevur sagt við meg, at Eros er ein stórir gudur og eisini, at hann hevur trá eftir tí vakra. Hon rak meg so aftur við teimum somu orðunum, sum eg havi rikið hann aftur við, og prógvaði, at hann eftir mínum egnu orðum at døma hvørki var vakur ella góður.

Og so segði eg: „Hvat er so tín meining, Diotima, er Eros ljótur og óndur meðni?“

Men hon segði: „Vara teg fyri, hvat tú sigur. Er tað tín sanna meining, at tað, sum ikki er vakurt, krevur at vera ljótt?“

„Ja, so sanniliga haldi eg tað.“

„Og at tað, sum ikki er vitugt, krevur at vera fávitskut? Ella hevur tú ikki rakt við, at til er okkurt, sum er miðskeiðis millum vit og fávitsku?“

„Hvat er so tað?“

„At hava beinar meiningar, uttan at kunna geva grundir fyri teimum, veitst tú ikki, at tað kemst ikki av viti – tí hvussu kann ein hava vit um okkurt, sum hann ikki kann geva grundir fyri, og heldur ikki av fávitsku, tí hvussu kann tað, ið er í samlag við veruleikan, vera fávitska? Óivað er tann beina meiningin av tí slagnum, ið er mitt ímillum vit og fávitsku.“

„Hatta hevur tú rætt í,“ segði eg. –

„Tí mást tú heldur ikki halda, at tað, sum ikki er vakurt, er ljótt, og at tað, sum ikki er gott, er ilt. Og somuleiðis mást tú, tá tú viðgongur um Eros, at hann hvørki er góður ella vakur, heldur ikki av teirri grund halda, at hann so má vera ljótur og illur, men at hann er tað, sum er mitt ímillum. –“

„Men,“ segði eg, „allir eru kortini á einum máli um, at hann er ein stórir gudur.“

„Meinar tú harvið øll tey, sum einki vita“, segði hon, „ella eisini tey, ið vita?“

„Eg meini við øll somul.“

Tá skar hon í skellilátur og segði: „Hoyr Sokrates, hvussu ber tað til, at tey, ið halda, at hann ikki er gudur, kunnu virða hann sum ein stóran gud?“

„Hvør er tað?“ segði eg.

„Fyrst og fremst tú sjálvur og harnæst eg.“

Eg segði so: „Hvat meinast tú við tað?“

Og hon segði: „Tað er greitt at skilja. Sig mær eitt: Heldur tú ikki, at allir gudar eru sælir? Ella torir tú at halda, at summir gudar ikki eru sælir?“

„Nei, tað tori eg sanniliga ikki.“

„Men við teir sælu, meinast tú so ikki við teir, ið eiga tað góða og tað vakra?“

„Jú.“

„Men tú hevur jú nústani viðgingið viðvíkjandi Erosi, at hann, við tað at honum tórvast tað góða og tað vakra, tráar júst eftir tí, honum er tørvur á?“

„Jú, tað havi eg viðgingið.“

„Men hvussu skuldi borið til hjá honum at vera gudur, tá hann ikki eigur tað góða og tað vakra?“

„Nei, tað tykist ikki at bera til.“

„Sært tú so,“ segði hon, „at eisini tú metir, at Eros eingin gudur er?“

„Men hvat er so Eros,“ segði eg, „kanska ein av teimum deyðiligu?“

„Nei, als ikki.“

„Men hvat tá?“

„Sum eg segði í teimum áðurnevndu dømum, mitt ímillum ein deyðiligan og ein ódeyðiligan.“

„Men hvat er hann so, Diotima?“

„Ein stórir daimon, Sokrates; tí alt tað, ið hoyrir daimonum til, er mitt millum gudarnar og tey deyðiligu.“

„Men hvat týðning hava so daimonar?“ segði eg.

„Teir eru boðberar og álitismenn millum gudar og menniskjur. Frá menniskjunum bera teir bønirnar og ofrini, frá gudunum boðini og tær gávur, sum teir geva aftur fyri ofrini. Teir eru á miðjari leið millum báðar partar og laða upp í skarðið millum teirra, so at øll tilveran er knýtt til eina heild. Teir virka eisini sum millumlið hjá øllum spádómksynstrinum og hjá tí kynstrinum, sum prestarnir útinna, annaðhvørt tað ræður um ofring ella vígslu ella eiðgerðir ella hvat, ið nevast kann av spádómi og gandi. Ein gudur kemur ikki beinleiðis í samband við eitt menniskja, men gjøgnum hesar verur kemur í lag hvørt samband og hvør samtala millum gudar og menniskjur, bæði tá tey vaka og tá tey sova, og tann maður, ið er kønur í hesum tingum, hann er daimonskur, men hann, sum er kønur í øðrum tingum, antin í kynstri ella handverki, hann er av eini lægri natúr. Av hesum daimonum eru mangir og av ymsum slagi, men ein teirra er Eros.“

„Men hvørji eru so faðir og móðir hans?“ segði eg.

Ja, tað er ein long søga,“ segði hon, „men eg skal kortini siga tær hana. Tá Afrodita varð fødd, hildu gudarnir veitslu, og millum teirra var eisini sonur Metisar, Poros. Tá

teir nú hövdu etið, hendi tað, at Penia kom at bidða, við tað at veitsla var, og stóð uttar við dyrnar. So gekk Poros, ið hevði drukkið sær kenning í nektari – tí vín kendist enn ikki tá – út í urtagarðin hjá Zeusi og datt av. Av tí at Penia í síni fátækt og neyð tráaði eftir at fáa sær son við Porosi, legði hon seg undir liðina á honum og tey gótu har Eros. Fylgissveinur og tænarari hjá Afroditu gjørdist Eros, við tað at hann er gitin á hennara føðingardeggi og við tað, at hann umframt hetta av fyrstu tíð er ein alskari av tí vakra, og Afroditu er vøkur. Við tað at Eros soleiðis er sonur Porosar og Peniu, bregður hann til bæði. Fyrst og fremst er hann altíð fátækur og als ikki smidligur og vakur, sum aloftast verður hildið, men klombrutur og skitligur, skóleysur og heimleysur; hann liggur altíð á teirri beru jørð og svevur úti uttan fyri húsadyr og á gøtunum, tí hann bregður til mammu sína og kennir altíð fátækt og sakn. Men eftir faðir sínum hevur hann fingið lyndið til at strevast eftir tí vakra og góða, og hann er reystur, djarvur og iðin, veiðimaður mikil, altíð fæst hann við okkurt. Hann starvast fyri at víðka um vit sítt og dugir at finna upp á ráð, hann er alla ævi sína ein vísdómsalskari, ein kónur gandakallur, eiturblandari og sofistur. Og hansara natúr er hvørki ódeyðilig ella deyðilig, men tað hendir, at hann á sama degi blómar og livir, tá tað gongst honum væl, og doyir, men so livnar upp aftur vegna faðirs síns natúr, men tað, hann hevur vunnið sær, fløðir altíð útaftur, so at Eros ongantíð líður neyð og er heldur ikki ríkur. Og umframt tað er hann staddur mitt ímillum vit og fávitsku. Við hesum er so vorðið: eingin av gudunum er vísdómsalskari ella tráar eftir at verða vísur – tí teir eru tað – og heldur eingin annar vísamaður – um slíkir eru – er vísdómsalskari. Men heldur ikki tey fávitskutu eru vísdómsalskarar ella tráa eftir at verða vís; tí tað er júst tað tvørliga við fávitsku, at ein uttan at vera vakur og góður og vitugur heldur seg hava fingið nóg mikið av hesum, og úrslitið verður, at hann, ið ikki heldur, at honum tørvar nakað, ikki tráar eftir tí, sum hann heldur ongan tørv vera á.“

„Men tá ið tað hvørki eru teir vísu ella teir fávitskutu, hvørjir eru vísdómsalskararnir so?“

„– Tað er skilligt,“ segði hon, „sjálvt hjá einum barni, at tað eru teir, ið staddir eru í miðjuni, og til teirra hoyrir eisini Eros. Tí vísdómurin hoyrir til tað vakrasta á foldum, og Eros er ástin til tað vakra, so at Eros krevur at vera vísdómsalskari, og tá ið hann er vísdómsalskari, má hann vera helvt um helvt vísur og fávitskutur. Men eisini hansara ættarbregði er atvoldin í hesum, tí faðir hansara er vísur og ráðasnildur, men móðir hansara er fávitskut og skirvislig. Soleiðis er natúrin hjá hesum daimoni, kæri Sokrates; men tá ið tú heltst, at Eros var øðrvísi vorðin, er tað ikki so løgið, at gingist hevur tær, sum tað hevur. Tú hevur hildið, so frægt eg dugi at skilja av tí, tú sigur, at Eros er tað, ið verður elskað, og ikki tað, ið elskar, og tí mundi tað vera, at tú heltst Eros vera so ovurvakran. Tí tað, ið verður elskað, er av sonnum tað, ið er vakurt, smidligt og fullfiggið og prísvert; men tað, ið elskar, hevur eina aðra natúr, eina slíka nevniliga, sum eg havi greitt frá.“

Síðani segði eg: „Ja, søta mín, hatta gevi eg tær rætt í; men tá ið nú Eros er so vorðin, hvat gagn ger hann so menniskjunum?“

„Tað skal eg nú royna at greina fyri tær, Sokrates,“ svaraði hon. „So skikkaður er Eros, og á tann hátt er hann vorðin til, og hann hevur trá eftir tí vakra, sum tú sjálvur segði. Men, um nú onkur hevði spurt okkum: „Hoyrið, Sokrates og Diotima, hvat vil tað siga, at Eros tráar eftir tí vakra?“ – ella lat meg royna at siga tað meira gjølla soleiðis: Hann, ið ber ást til tað vakra, hvørjum miðar hansara ást ímóti? Og hvat hevur hann í kvittanum við henni?“

Og eg svaraði: „At ognast tað.“

„Gaman í,“ segði hon, „men títt svar krevur ein spurning afturat: Hvat ognast hann, ið fær tað vakra?“

Eg segði so, at tað var ikki reiðiliga lættfært at svara hesum spurningi. – „Íðan, latið okkum so,“ segði hon, „hugsa okkum til, at vit gera ta broyting, at vit í staðin fyri „tað vakra“ seta „tað góða“ inn í spurningin, so at hann fer at ljóða soleiðis: Hoyr, Sokrates, hann, ið elskar tað góða, hvat hevur hann í kvittanum við sínari ást?“

„At hann skal fáa tað,“ svaraði eg.

„Og hvat ognast hann, ið fær tað góða?“

„Tað dugi eg betur at svara uppá: hann verður sælur.“

„Beint,“ segði hon, „tí tað er við at ognast tað góða, at ein verður sælur, og so nýtist ikki at spyrja: Við hvørji ætlan ynskir ein at verða sælur, tá ein ynskir tað? men hatta svarið má haldast at vera fullfiggið.“

„Tað hevur tú rætt í,“ segði eg.

„Heldur tú nú, at hetta ynski og henda ást eru tey somu hjá øllum menniskjum, og at øll ynskja, at tey støðugt skulu hava tað góða, ella hvat heldur tú?“

„Jú, tað haldi eg, at tað er tað sama hjá øllum.“

„Men sig mær so eitt, Sokrates,“ segði hon, „hví siga vit so ikki um øll menniskjur, at tey elska, um so er, at tey veruliga øll elska tað sama, men hví siga vit um summi, at tey elska, og ikki um onnur?“

„Tað má eg eisini undrast á,“ segði eg.

„Men tað skalt tú ikki,“ segði hon; „tí vit hava fráskilt ein einstakan part av ástini og skírt hann við tí navni, heildin ber, og rópa hann ást, meðan vit nýta onnur nøvn fyri hinar partarnar.“

„Hvussu tá?“ segði eg.

„Gev gætur eftir hesum dømi. Tú veitst væl, at „yrki“ merkir nógv ting; tí alt tað, ið ger, at okkurt kemur at vera til, aftan á frammanundan ikki at hava verið til, tað er yrki, soleiðis at tað at útinna hvørja list er yrki, og teir, ið útinna allar listir, eru yrkjarar.“

„Tað hevur tú rætt í.“

„Kortini,“ segði hon, „veitst tú væl, at teir ikki rópast yrkjarar, men verða nevndir øðrvísi, men av øllum tí, yrki merkir, skilja vit ein einstakan part frá, tann nevniliga,

íð hefur við tónleik og yrking at gera, og hann verður róptur sum heildin. Tí tað er einans hann, íð rópast yrking, og einans teir, íð eru kønir í hesum parti av tí, sum yrki merkir, rópast yrkjarar.“

„Hatta hefur tú rætt í,“ segði eg.

„Soleiðis er tað eisini við ástini. Eftir víðari marki er hvør trá eftir tí góða og eftir sælu tann størsta ástin og dárar hvørt menniskja; men um teir, íð á mangan annan og ymsan hátt kenna seg drignar at henni, antin av peningaágirnd ella av hugi til kropsvenjingar ella av starvi eftir vísdómi, nýta vit ikki orðið „elska,“ og vit rópa teir heldur ikki alskarar, meðan teir, íð eru nærlagdir eftir tí eina einstaka partinum og miða eftir honum, rópast við tí navni, heildin hefur, soleiðis at vit um teir nýta orðini „alskur“, „elska“ og „alskarar.““

„Í hasum manst tú hava rætt,“ segði eg.

„Og nú hoyrist tað havt á orði,“ segði hon, „at teir, sum leita eftir helvt síni, elska. Men eg haldi, at ást hvørki viðvíkur nøkrum hálvum ella heilum, tá íð ikki er talan um tað, sum er gott, vinur mín; tí fólk eru fús at fáa bæði hendur og føtur skornar av, tá tey halda, at spilla er komin í hesar limir. Tí eg haldi ikki, at ein og hvør leggur lag í tað, hann eigur, um hann ikki rópar tað góða sítt og kannar sær tað, men tað ónda slíkt, íð ikki kemur honum við. Tað er nevniliga einki annað, sum menniskjuni elska, enn tað góða. Ella heldur tú tað, kanska?“

„Nei, við Zeus,“ svaraði eg.

„Skulu vit so,“ segði hon, „á einfaldan hátt siga, at menniskjuni elska tað góða?“

„Ja,“ segði eg.

„Hvat sigur?“ segði hon, „skulu vit ikki leggja aftrat, at tey eisini elska at eiga tað góða?“

„Jú, latið okkum leggja tað aftrat.“

„Skulu vit so ikki eisini leggja aftrat, ikki bert at eiga tað, men at eiga tað altíð?“

„Jú, eisini tað fara vit at leggja aftrat.“

„Sostatt,“ segði hon, „kunnu vit í fáum orðum siga, at ástin miðar móti tí altíð at eiga tað góða.“

„Í hasum hefur tú allan rættin,“ segði eg.

„Við tað, at ástin soleiðis altíð miðar móti hesum,“ segði hon, „á hvønn hátt og við hvørjum gerðum eigur ein tá at starvast fyri tí, um eins virki og starv av røttum skal kunna nevast ást? Hvat slag av virki er tað? Kanst tú siga mær tað?“

„Nei,“ svaraði eg, „tí so hevði eg sanniliga ikki undrast á teg fyri tín vísdóm, Diotima, ella vent mær til tín, tá tað júst var hetta, eg vildi læra av tær.“

„Íðan, so skal eg siga tær tað. Tað er føðing í vøkrum, bræði kropsliga og sálarliga.“

„Tú tosar í gátum,“ segði eg, „eg skilji teg ikki.“

„So skal eg greina tað gjøllari fyri tær,“ segði hon.

„Öll menniskjur, Sokrates, eru upp á vegin, bæði kropsliga og sálarliga, og tá vit eru komin til tann aldur, tráar okkara natúr eftir at føða; men føða í sovordnum, ið ikki er vakurt, kann hon ikki, bert í vøkrum. Men tað er eitt guddómligt ting og av ódeyðiligum kyni, ið er í eini deyðiligari veran, nevnliga gitnaðurin og nøringin. Og hetta fær ikki hent í nøkrum, ið ikki er í samlagi við tað; men í ólagi við alt tað guddómliga er tað ljóta; tað vakra harafturímóti er í samlagi við tað. Tí er vakurleikin føðingar- og barntøkugudinnan, tá ið føðast skal.

Harav kemur, at tá tann veran, ið er upp á vegin, nærkast vøkrum, verður hon kát og glað og víðkar seg út og føðir og nørst, men nærkast hon ljótum, verður hon døpur í huga og syrgin og krympar seg saman og føðir ikki, men hevur lívsfruktina í sær og kennir hana sum eina byrði. Hjá tí, ið er upp á vegin og longu kennir tráina í sær, sprettur ein ógvíslig girnd eftir tí vakra, tí ein verður leysur við tungar verkir, tá ein fær í tað. Tí ástin miðar ikki móti tí vakra, sum tú heldur, Sokrates.“

„Hvørjum tá?“

„Gitnaði og føðing í tí vakra.“

„Eyðvitað tað,“ segði eg.

„Ja, tað er vist og satt,“ segði hon.

„Men hví viðvíkur hon nøringini?“

„Tí nøringin er eitt, ið ævigt og ódeyðiligt er, um tað yvirhøvur ber til hjá eini deyðiligari veran. Men tað er neyðturviligt, at vit tráa eftir tí ódeyðiliga umframt tí góða, um tað er beint, sum vit komu ásamt um, at ástin hevur tað til mið, at ein altíð má eiga tað góða. Tí krevur ástin eisini at hava tað ódeyðiliga til mið.“

Alt hetta lærði hon meg, tá ið hon talaði um ástarviðurskiftini, og einaferðina setti hon henda spurningin fram fyri meg: „Hvat heldur tú, Sokrates, vera atvoldina í hesum ástum og hesi trá? Hevur tú ikki rakt við, at ein ógvíslig øði rennur á øll djór, tá nøringarlsturin vaknar í teimum, bæði tey, ið ferðast á foldini og tey floygdu, og øll eru tey sjúk og yvirtikin av ástargirnd fyrst og fremst eftir at parast, og síðan eftir at veita føðslu til ungarnar, og at tey eru fús at stríðast fyri teir móti teimum sterkastu og vága lívið, sjálvt um tey hoyra til tey veikastu, og at tey sjálv lata seg pína av svongd fyri at geva ungunum føðslu, og tola alt møguligt annað? Tí um menniskjuni,“ segði hon, „kundi ein hildið, at tey gjørdu tað fyri vinning, men viðvíkjandi djórunum, hvat kann vera atvoldin í tí, at tey eru so yvirtikin av ást? Kanst tú siga mær tað?“

Eg segði so aftur, at eg ikki visti tað, men hon segði: „Heldur tú, at tú nakrantíð verður kønur í ástarviðurskiftum, um tú ikki skilir tað?“

„Men tað er júst av teirri grund, Diotima, at eg, sum eg nústani segði, eri komin til tín, við tað, at eg dugdi at skyna á, at mær tørvaði at fáa lærdóm. Sig tú mær tí grundina bæði til hetta og til alt annað, ið er ástini viðvíkjandi.“

„Um tú ert ivaleysur í,“ segði hon, „at ástin av natúrini hevur tað til mið, sum vit mangar ferðir eru komin ásamt um, so skalt tú als ikki undra teg. Tí í hesum føri eins

og í tí, vit áður tosaðu um, roynir tann deyðiliga natúr, tað hon er ment, at bjarga síni veran og gerast ódeyðilig. Men tað er einans gjørligt á tann hátt, at hon framleiðir eina aðra nýggja veran í staðin fyri ta gomlu. Tí á tann hátt gongur tað jú eisini fyri seg, tá ið sagt verður um hvørja einstaka veran, at hon livir og er støðugt hin sami einstaklingurin. Soleiðis siga vit um eitt menniskja, at tað frá barnaárum til ellisár er tað sama menniskjað. Og vit rópa tað tað sama menniskjað, hóast tað aldri hevur tað sama ella er til av tí sama, men støðugt gerst nýtt við so hvørt at missa av tí gamla, bæði hár, hold, bein, blóð og yvirhøvur alt, ið hoyrir kroppinum til. Og tað er ikki bert til kropp, men eisini til sál, tí tey einstøku lyndiseyðkennini, vanar, hugskot, lystir og ágirndir, sorg og ótti halda uppát at vera tey somu fyri hvørt einstakt menniskja, men summi koma og onnur hvørva. Og tað, ið er enn løgnari, er, at tað eisini er so við kunnleikanum, ikki bert við tað at vit fáa nýggjar og missa aðrar, so teir aldri eru teir somu, men tað gongst á sama hátt við tí einstaka kunnleikanum. Tí tá vit tosa um at minna okkum á nakað, er frammanundan tann móguleikin fyri hond, at ein kunnleiki kann hvørva, og at ein kunnleiki hvørvur rópast at gloyma, men við áminningina fáa vit okkum aftur ein nýggjan kunnleika í staðin fyri tann, ið er um at hvørva, og goyma hann í minninum, so tað sýnist, sum tað er tann sami. Á henda hátt er tað, at alt tað deyðiliga verður bjargað, ikki við at tað støðugt er tað sama, so sum tað guddómliga er, men við at tað, ið hvørvur og eldist, letur koma aftan á seg eitt nýtt av sama slag. Soleiðis ber tað til, Sokrates, at tað deyðiliga eigur part í tí ódeyðiliga, bæði ein kroppur og alt annað, men við tí ódeyðiliga er tað øðrvísi. Tí mást tú ikki undrast á, at okkurt kykt av natúrini ærir sítt avkom; tí tað er vegna ódeyðileikan, at henda ákoyringin og henda ástin eru hjá einum og hvørjum.“

Tá eg hevði hoyrt hennara talu, undraðist eg og segði: „Hoyr, vísasta Diotima, er tað satt, at tað er so?“

Og hon segði, eins og teir rættu sofistarnir: „Ja, tað kanst tú vera ivaleysur í, Sokrates; tí eisini við menniskjum er tað soleiðis, at tá tú hugsar um teirra tráan eftir heiðri og æru, so manst tú undrast á tað skilaleysa í teirra atburði,- um tú ikki tekur tað við í tína umhugsan, sum eg havi tosað um – , við at síggja, hvussu ógvisliga tey eru hugtikin av at verða víðagitin „og um aldur og ævir ódeyðiligt navn sær at vinna,“ og hvussu tey, um tað skuldi verið, eru fús at bjóða seg fram móti hvørjum vanda, og tað í meiri mun, enn um talan hevði verið um teirra børn, og hvussu tey tveita út pening og tola alskyns vás og knoss og ganga í deyðan fyri onnur. Tí heldur tú kanska, at Alkestis hevði verið farin í deyðan fyri Admetos, ella Akilleus hevði fylgt Patroklosi til heljar ella tykkara Kodros leitað deyðan upp fyri at bjarga børnum sínum kongstignina, um tey ikki høvdu hildið, at minnið um teirra reystleika var ódeyðiligt, tað minnið, ið vit hava goymt til henda dag? Nei, so sanniliga høvdu tey ikki; men eg tori at siga, at fyri at bera til sjónar ódeyðiligan reystleika og fyri at gerast víðagitin og tiltikin vágur ein og hvør tað ytsta og í sama mun meira, sum hann er betri; tí tað er tað ódeyðiliga, sum

tey elska. Teir, ið eru ástrongir kropsliga, venda sær helst til kvinnurnar, og á tann hátt vísir seg so teirra ást, at teir fáa avkom og útvega sær sjálvum soleiðis ódeyðileika og tað at verða ógloymdur og sælur allar tíðir – so vilja teir halda; men teir ið eru ástsprongdir sálarliga, – tí tað eru teir,“ segði hon, „ið eru tað meira enn kropsliga – við teimum tingum, ið sálin eigur at gita og vera upp á vegin við – og við hvørjum er so tað – við vitugari hugsan og øðrum góðum, sum eisini øll skald og teir listamenn, ið hava evni at finna nýggj ting, eru førir fyri at framleiða; men tann størsti og vakrasti tankin er tann, sum skipanin av tí statsliga og tí húsliga hvílir á, og hvørs navn er skynsemi og rættvísi – tá ein av hesum, sigi eg, er burðarbugvin, og tá hann er tilkomin og hansara stund er komin, so at hann tráar eftir at føða og nøra seg, hugsar eg mær hann ganga og leita eftir tí vakra, sum hann kann nøra seg í; tí í tí ljóta ber honum ikki til at nøra seg. Hann kennir seg nú ikki bert meira drignan at teimum vøkru skepnunum enn at teimum ljótu, men hittir hann eisini eina vakra aðalborna skynsama sál, so kennir hann seg stórliga drignan at báðum, og saman við einum slíkum menniskja fellur honum lættfært at tala um góðsku, og um hvussu ein rættur maður eigur at vera, og hvat hann eigur at seta sær sum mið, og hann roynir at ávirka hann. Tí eg haldi, at í somu stund, hann kemur at kennast við tann vakra, so *eigur* hann og ber tað í heim, sum leingi hevur verið hansara burður, og hann hugsar um hann, bæði tá hann er hjá, og tá hann er frá, og hesin hjálpir honum at halda lív í tí, ið er borið í heim, soleiðis at slík menniskjur liva sínámillum í innarlígar felagsskapi og samlagi og eru knýtt saman í meira varandi vinarlag enn foreldur og børn teirra, tí tey børn, teir eiga í felag eru vakrari og ódeyðiligari. Og ein og hvør vil ivaleyst heldur hava sovordin børn enn vanlig menniskjanslig børn, bæði tá hann hugsar um Homeros og Hesiodos og hini góðu skaldini og undrast á teir vegna tað avkom, teir hava latið eftir seg, ið gevir teimum ódeyðiligt navn og eftirmæli, og sum sjálvt er ódeyðiligt; og tú kanst eisini hugsar um tey børn, Lýkurgos hevur latið eftir seg í Lakedaimon, tey, ið hava bjargað ikki bert Lakedaimon, men at kalla øllum Hellas. Og hjá tykkum verður eisini Solon ærdur vegna tær lógir, hann hevur borið í heim, og tað sama er víða hvar við øðrum monnum, bæði millum hellenarar og barbarar, ið hava útint mangar vakrar gerðir og borið alskyns góðsku í heim. Til æru fyri teir eru eisini longu reistir mangir halgidómar, tí teir hava latið eftir seg slík børn, men enn er eingin, ið hevur reist halgidómar vegna vanlig menniskjanslig børn.

Í hesari ást kundi tú kanska eisini verið vígdur, men teirri fullfíggaðu og hægstu vígslu, sum eisini tað, eg higartil havi tosað um, hevur til mið, um atborið verður á rættan hátt, ivist eg í, at tú náar. Men nú skal eg greina tær frá tí,“ segði hon, „og eg skal vera so nærløgd, sum eg kann; men royn nú tú at fylgja við, um tú ert førur fyri tí. Tað er nevniliga neyðturviligt, um ein á rættan hátt skal gerast kónur í hesum, at byrja, meðan ein er ungur, við at geva ans eftir teimum vøkru skepnunum og fyrst og fremst, um eins vegleiðari er á beinari leið, at elska eina av teimum og í henni at

framleiða vakrar hugsanir. Síðan má ein vera varin um, at vakurleikin í einari skepnu er nær skyldur við vakurleikan í eini aðrari, og tá tað ræður um at fáa fatur í tað, ið er vakurt til útsjóndar, er tað skilaleyst ikki at halda tann vakurleika, ið allar skepnur bera til sjóndar, vera ein og sama. Hevur tú skilt tað, mást tú gerast alskari av øllum vøkrum skepnum, men ta ógvísligu ástina til eina einstaka mást tú minka um, tað mást tú halda hava lítið uppá seg. Síðan mást tú virða hin sálarliga vakurleikan meira enn hin kropsliga, og sjálvt um tí eitt menniskja, hvørs sál er so væl búgvín, sum hon eigur at vera, bert hevur smávegis av vakurleikans blóma, mást tú halda tað vera nóg mikið, og tú mást elska tað og hava umsorgan fyri tí og strevast fyri at bera sovordnar hugsanir í heim, sum kunnu gera teir ungu menninar betri, til tess at skoða tað vakra í yrkjum og meginreglum og harvið fáa at síggja, at eisini tað í odd og egg er nærskylt, og at tað kropsliga vakra hevur lítið at týða. Og aftan á yrkini mást tú leiða hann til kunnleikarnar, til tess at hann eisini kann skoða vakurleika kunnleikanna, og tá hann fær eygað á ein stóran part av vakurleikanum, ikki longur sum ein trælssál skal træla fyri tí einstaka við at elska vakurleikan hjá einum unglíngi ella onkrum øðrum menniskja ella einum einstøkum yrki og á tann hátt fostra lágar og trongskygdar hugsanir, men lítandi at tí stóra havi av vakurleika, sum hann skoðar yvir, kann bera mangar vakrar og vegligar hugsanir og hugsjónir í heim í einum ótømandi kærleika til vísdóm, til hann so endar við, tá hann á hesum stigi hevur styrkt og ment seg, at kunna bera eyga við henda eina kunnleikan, ið er um tað vakra, og sum eg nú skal greiða frá.

Men ansa nú væl eftir tí, so frægt tú kanst, sum eg nú fari at bera fram. Hann, ið er uppvandur til hetta stig av ástum, hann fer, tá hann lítur at teimum vøkrum tingunum á rað og á rættan hátt, at endanum, tá hann er vorðin fullfíggjaður ú ástini, snøggliga at bera eyga við tað, ið eftir síni natúr er undurfagurt, júst tað, Sokrates, sum hann toldi alt strev og vás fyri. Fyrst og fremst er tað ævigt og kann hvørki verða til ella týnast, hvørki økjast ella minka, og harnæst er tað ikki vakurt í einum føri og ljótt í øðrum, heldur ikki vakurt í einari tíð, men ljótt í aðrari, heldur ikki vakurt í samanburði við eitt ting og ljótt í samanburði við annað ting, heldur ikki vakurt einastaðni og ljótt aðrastaðni, eins og tað var vakurt í eygunum á summum og ljótt í eygunum á øðrum; framvegis vísir tað vakra seg ikki fyri honum sum eitt andlit ella tveir armar, ella yvirhøvur sum slíkt, ið nemur við tað kropsliga, heldur ikki sum tala ella kunnleiki, ella yvirhøvur sum slíkt, ið er í nøkrum øðrum, antin í kykum á fold ella í himni ella nakra aðrastaðni, men harafturímóti sum slíkt, ið er til í sær sjálvum, óbýtandi og ævigt, meðan øll hini vøkrum tingini eiga part í hesum á slíkan hátt, at meðan tey verða til og týnast, so hvørki økist ella minkar hetta í nøkrum føri ella ávirkast av nøkrum. Tá ein so hevjar seg upp um hesi tingini við á rættan hátt at bera ást til tey ungu, fer hann at bera eyga við hetta vakra, og tá hevur hann nærum náað at fullari vígslu. Tí tann rætti mátin at leggja seg eftir ást uppá ella lata seg leiða av einum øðrum, tað er júst tann at byrja við hesum einstøku vøkrum tingunum og síðani

fyrir at náa hesum vakra stöðugt stíga hægri og hægri eins og upp eftir trappum, frá einari vakrari skepnu til tvær og frá tveimum vökrum skepnum til allar og frá teimum vökru skepnum til tey vökru yrkini og frá yrkjunum til teir vökru kunnleikarnar og so at endanum frá kunnleikunum at náa tí eina kunnleikanum, ið ikki er um annað enn sjálvtt tað vakra í sær sjálvum. Á hesum stigi í lívinum, Sokrates mín,“ segði hin fremmanda kvinnan úr Mantinea, „er tað, um annars nakrastaðni, vert at liva fyrir eitt menniskja, tá hann skoðar sjálvan vakurleikan. Og tá tú einaferð fært tað at síggja, verður tú varur við, at tað ikki líkist gulli og klæðum og vökrum dreingjum og unglungum, ið fáa teg, tá tú nú sært teir, at vera ovfarnan; tað gongst jú tær sum so mongum øðrum, ið altíð hyggja at teimum, tey elska og liva saman við, at tú hvørki leggur lag í at eta ella drekka, um tú kundi verið tað fyrriuttan, men einans at hyggja at teimum og liva saman við teimum. Men hvat fara vit at hugsa,“ segði hon, „um tað eydnast nøkrum at bera eyga við sjálvtt tað vakra, bjart og reint og óblandað og ikki ílatið menniskjansligt hold og húð og mangt annað slag av deyðiligum ruski, men um onkur verður førur fyrir at bera eyga við sjálvtt tað guddómliga vakra í síni heild? Heldur tú kanska, at tað er eitt burturpilt lív, tað menniskjað fer at liva, ið vendir síni sjón hagar, og lítur at tí við tí eyga, sum litið eigur at vera at við, og livir saman við tí? Ella heldur tú ikki, at tað er einasti mátin, ið ger tað møguligt hjá honum, tá hann sær tað vakra við tí eyga, sum sær tað, at bera í heim ikki eina skyggjan av góðsku – tí tað er ikki eina skyggjan, hann nertur við – men veruliga góðsku, við tað at tað er veranina, hann nertur við, og heldur tú so ikki eisini, at tá hann hevur borið í heim veruliga góðsku og latið hana vaksa seg sterka, so nær hann at tí at verða elskaður av gudunum og at verða ódeyðiligur, um tað annars er møguligt fyrir nakað menniskja?“

Hetta, Faidros mín, og tit aðrir, var tað, Diotima segði, og eg trúgvi hennara orðum. Og við tað eg trúgvi henni, strevist eg fyrir at fáa onnur menniskjur at trúgva, at til at náa í hesa ogn er tað ikki lættført at fáa betri hjálpara fyrir menniskjanatúrina enn Eros. Eg sigi tí so, at hvør maður eigur at æra Eros, og sjálvur æri eg hann eisini og leggi serliga dent á ástargerðir og ráði øðrum til tað sama, og bæði nú og alla tíð lofprísi eg Erosar veldi og manndómi eftir mínum førimuni. Hesa røðu, Faidros, kanst tú so, um teg lystir, halda vera eina lovtalu fyrir Erosi, men tú kanst eisini, um tú heldur vilt tað, geva henni tað navn, tú heldur hóska.“

Tá Sokrates endaði talu sína, hövdu teir flestu róst henni, men Aristofanes ætlaði sær at siga okkurt, tí Sokrates hevði, meðan hann talaði, sipað til hansara talu; men so varð snøggliga knylt á dyrnar, ið vendu út í garðin, og gangur og larmur hoyrdist, sum kátir lagsmenn eru vanir at gera og ein floytugenta hoyrdist spæla. Agaton segði so: „Vitið, hvat hatta er, sveinar, og er tað ein, vit kenna, latið hann so koma inn, men er tað ein, vit ikki kenna, sigið so, at vit eru hildnir upp at drekka og longu eru lagstir.“

Stutt aftaná hoyrdist rødd Alkibiadesar úti í garðinum, og hann kendi væl til og

var harðmæltur og spurdi, hvar Agaton var og kravdi at koma á fund Agatons. So tóku floytugentan og nakrir aðrir, ið við vóru, undir armarnar á honum og leiddu hann inn í veitsluhöllina, og hann varð standandi á gáttini við einum tjúkkum kransi av viðbendu og víólum og nógvum bondum um hövdið. Hann segði so: „Gott kvöld, tit góðu menn. Vilja tit hava ein mann, ið hefur stóra kenning, við í tykkara veitslu, ella skulu vit fara okkara veg aftur, so skjótt vit hava hongt ein krans á Agaton? Tí tað er fyri hansara skuld, at vit eru komnir. Tí í gjár bar mær ikki til at koma, men nú komi eg við bondunum um høvur til at loysa tey av mínum hövdi og síðani, tá eg eri komin innar, at binda tey um hövdið á hesum vituga og vakra manni. Tá eg tosi soleiðis, fara tit so kanska at læa at mær, tí eg kenni so væl til? Nei, tí sjálvt um tit læa, eri eg ivaleysur í, at eg havi rætt. Men sigið mær beint nú í stundini: Skal eg koma inn ella ikki? Men eg leggi treytir á: Vilja tit drekka við mær, ella vilja tit ikki?“

So gjørdist mikið málageip, og hann var boðin at koma inn og sessast, og tað var Agaton, ið beyð honum. Hann kom so inn, leiddur av sínum lagsmonnum, og tá hann við tað sama loysti bondini til at binda tey um Agaton og harvið byrgdi fyri sjónini, fekk hann ikki eyga á Sokrates, men setti seg undir liðina á Agaton, millum hann og Sokrates, tí Sokrates hevði førkað seg, so skjótt hann bar eyga við hann. Og tá hann var sessaður, heilsaði hann Agaton og kransaði hann.

So segði Agaton: „Hoyrið meg, sveinar, latið Alkibiades úr sandalunum, so hann kann leggja seg á triðja pláss.“

„Gerið so,“ segði Alkibiades; „men hvør er hasin triði maðurin í veitsluni?“ og í sama viðfangi vendi hann sær á og fekk eyga á Sokrates, og so skjótt hann hevði sæð hann, leyp hann á føtur og rópti: „Við Herakles! Hvat er tó hetta? Er Sokrates her? Hevur tú nú aftur lúrt eftir mær eins og áður, tá tú plagdi snøggliga at koma upp undan kavi, tá meg minst vardi? Hvørji eru nú tíni ørindi her? Og hví hevur tú lagt teg á hetta plássið og ikki undir liðina á Aristofanesi ella onkrum øðrum, ið bæði er komikari og vil vera tað, men hví hevur tú gjørt tær ómak at koma at liggja undir liðini á tí vakrasta av teimum, ið eru hjástaddir her?“

Sokrates segði so: „Hoyr Agaton, tú mást sanniliga hjálpa mær, tí eg eri komin upp í rasshaft av mínum kærleika til hatta menniskjað. Líka frá teirri stund, eg fekk tokka til hansara, havi eg ikki fingið loyvi at líta at nøkrum vøkrum menniskja ella tala við tað; tí so ber hann seg so óflýggjaliga og ónærsliga at, sum hugsast kann í sínum illgruna og øvund: hann deilir inn á meg og er um at leggja hond á meg. Ansa eftir, at hann ikki eisini ber seg soleiðis at nú, og fá okkum samdar, ella, um hann fer fram við hørdum, so hjálp mær, tí eg ræðist hansara ógvisligu ást.“

„Nei,“ segði Alkibiades, „millum meg og teg kann aldri vera talan um frið og semju. Men fyri hetta skal eg revsa teg eina aðra ferð, men nú skalt tú geva mær nøkur av bondunum, Agaton, so eg kann kransa hetta avburðarhøvur á hasum manninum – bara hann ikki verður illur við meg, tí eg havi kransað teg – men hann, ið við sínum orðum

sigrar yvir öllum menniskjum, og það ekki bara nýliga, sum tú, men altíð – hann havi eg ekki kransað.“ Og í sama viðfangi tók hann nøkur av bondunum og bant tey um Sokrates, og síðani legði hann seg.

Tá hann so hevði lagt seg, segði hann: „Hoyrið, tit góðu menn, eg haldi, tit eru edrúir. Tað skulu tit ekki fáa loyvi til, men tit skulu drekka, það eru vit komnir ásamt um. Til høvuðsmann fyri drykkjuni velji eg fyrst – tí tit hava drukkið nóg mikið – meg sjálfan. Men hoyr, Agaton, lat okkum fáa eitt stórt steyp, um það er fyri hond. Nei, tað nýtist ekki, men kom higar við hasum vínkølaranum, sveinur,“ segði hann, tí hann hevði fingið eygað á ein, ið ivaleyst tók átta kotýlar. Henda fylti hann, og fyrst tømdu hann sjálvur, men so læt hann skeinkja fyri Sokratesi og helt tá fyri: „Tit góðu menn, afturímóti Sokratesi eru míni brøgd einki, tí sjálvt um hann verður kravdur at drekka nógv, so tømir hann steypið og fær kortini aldri kenningina.“

Sokrates drakk so, tá ið sveinurin hevði skonkt honum, men so segði Erýximakos: „Hvat skulu vit so nú havast at, Alkibiades? Skulu vit hvørki halda talur ella syngja, meðan steypið verður borið um, men bara drekka eins og menn, ið eru tystir?“

Tá segði Alkibiades: „Erýximakos, tú besti av monnum, og sonur av tí besta og edrúiligasta pápa. Ver heilsaður.“

„Á sama hátt,“ segði Erýximakos, „men hvat er at gera?“

„Sum tú vilt, tí tær má ein vísa lýdni: „Læknin av sonnum er meira verður enn mangir av monnum“.* Bjóða tú bert, sum teg lystir.“

„Lurta so eftir,“ segði Erýximakos: „áðrenn tú komst, ásettu vit, at hvør okkara á rað frá vinstru til høgru skuldi halda røðu fyri Erosi, so vakra sum hvør var førur fyri og lovprísa honum. Allir vit hava nú talað, men við tað, at tú ekki hevur talað og hevur tømt steypið, er tað tín skylda at tala, og tá tú hevur talað, skalt tú áseta Sokratesi okkurt, sum hann skal tala um, og hann á sama hátt sínum síðumanni høgrumegin og so framvegis.“

„Hoyr, Erýximakos, hatta er sjálvsagt væl mælt av tær, men at meta røðuna hjá druknum manni móti henni, ein edrúur maður heldur, man ekki vera rættvíst. Og eitt afturat, vinmaður mín: trýrt tú nú reiðiliga nøkrum av tí, sum Sokrates segði í áðni? Veitst tú kanska ekki, at það er beint tvørturímóti tí, hann segði? Tí hann er so vordin, at um eg, tá hann var hjástaddur, segði okkurt gott um onkun, antin ein gud ella eitt menniskja, men ekki um hann, so kundi hann ekki latið vera við at leggja hond á meg.“

„Vara teg nú kortini við tí, tú sigur,“ segði Sokrates.

„Nei, við Poseidon!“ segði Alkibiades, „í hesum mást tú ekki mótmæla mær; tí eg vil ekki tala fyri nøkrum øðrum, tá tú ert hjástaddur.“

„Íðan, ger so tað,“ segði Erýximakos, „halt eina røðu fyri Sokratesi.“

* Ilions kvæði 11. tátt, 514.

„Hvat heldur tú?“ segði Alkibiades. „Finst tær, at eg skal gera tað, Eryximakos? Skal eg taka í nakkaspikið á hesum manninum og revsa hann, meðan tit eru hjástaddir og hyggja at?“

„Hoyr, lítli mín,“ segði Sokrates, „hvør er tín ætlan? Vilt tú røða fyri mær á slíkan hátt, at eg verði til láturs, ella hvat ætlar tú?“

„Eg ætli at siga sannleikan. Tað skalt tú geva mær loyvi til.“

„Ja, sannleikan gevi eg tær loyvi at siga,“ segði hann, „og eg biði teg eisini um at gera tað.“

„Tað er eisini tíð uppá,“ segði Alkibiades, „men eg skal siga tær, hvat tú eigur at gera. Um eg sigi okkurt, ið ikki er satt, so skalt tú tala at, um tú vilt, og siga mær, at tað er lygn, sum eg sigi; tí av mínum eintingum lúgvi eg ikki. Men um tala mín ikki er væl skipað, við tað at eg tali, sum tað rennur fram fyri meg og dettur mær í huga, skalt tú ikki undrast á tað; tí tað er ikki lættført í tí standi, eg eri nú, raðið at reksa upp allar teir lögnu eginleikarnar, ið eyðkenna teg.“

Lovtala Alkibiadesar um Sokrates

Men tá eg skal tala fyri Sokratesi, tit góðu menn, so fari eg at royna at gera tað í líknisum. Kanska fer hann so at halda, at tað er fyri at hava hann til gjøldur, men eg ætli at nýta líknisið fyri sannleikans skuld og ikki fyri at narrast. Eg vil so siga, at hann er meinlíkur teimum skepilsunum av Silenosi, ið eru at síggja í myndahøggaraverkstøðum, og sum listarmenninir mynda við sýrinx ella floytu, og eru so vordin, at tá tú letur tær tvær hurðarnar upp, sært tú, at innaní eru nakrar smáar gudastandmyndir. Eg vil so eisini siga, at hann líkist satýrinum Marsýasi. At tú líkist teimum uttan, Sokrates, tað manst tú ivaleyst ikki sjálvur nokta fyri, men at tú eisini í aðrar mátar líkist teimum, tað skalt tú nú fáa at hoyra. Tú ert so argur at speireka fólk; er tað ikki satt? Viðgongur tú tað ikki, so skal eg prógva tað við vitnum. Ert tú kanska ikki floytuspælari? Jú, og harafturat ein, ið ber av honum í stórum. Hann nýtti amboð til at hugtaka fólk við sínum munni, og enn tann dag í dag, tá onkur blæsur hansara løg – tí Olýmposar løg ogni eg Marsýasi, við tað, tað er hesin, ið hevur lært hann tey –, tá onkur, sigi eg, blæsur tey, antin tað er ein góður floytuspælari ella ein vána floytugenta, so hugtaka tey fólk við lít og gera tað týðuligt, hvør ið treingir til gudarnar og til at verða vígdur; tí tey lögini eru guddómlig. Millum teg og hann er bara tann munur, at tú eingi amboð nýtir, men útinnir beint tað sama við tínum orðum. Okkum, ið hvussu er, gongst tað soleiðis, at tá vit hoyra onkun annan tala um okkurt annað, sjálvt um hann er valatalari, so leggur eingin okkara lag í tað, tá samanum kemur; men tá onkur okkara hoyrir teg tala ella hoyrir onkun annan greiða frá, hvat tú hevur sagt, og sama ger, um tað er ein kvinna, ið hoyrir tað, ella ein maður, ella ein unglungur, so verða vit øll hugtikin og heilt frá okkum sjálvum. Eg fyri mín part, tit góðu menn, vildi, um tit ikki hildu meg vera deyðadruknan, gjørt eið uppá, at eg sigi satt, tá eg sigi tykkum, hvørja ávirkan orðini hjá hasum manninum hava havt

á meg og enn tann dag í dag hava. Tí tá ið eg hoyri hann, slær mítt hjarta nógv títtari enn á teimum, ið eru luttakarar í halgiveitslum korybantanna, og hansara orð fáa tárini at renna á kinninum mínum, og eg síggi, at mongum øðrum gongst á sama hátt. Men tá eg hoyrði Perikles ella aðrar valarøðarar, so fanst mær sjálvsagt, at teir talaðu væl, men eg hevði ongar slíkar kenslur og varð ikki frá mær sjálvum, og eg kendi meg ikki hugbrotnan og vanvirði meg sjálvan sum træl; men hesin Marsýas hevur mangar ferðir elvt, at eg kom at vera í so ringum hýri, at mær tóktist, at tað ikki loysti seg hjá mær at liva, einum slíkum vánamenniskja, sum eg var. Og tú skalt ikki fara at nokta, Sokrates, at so er. Og eg veit fullvæl enn, at um eg fór at lurta eftir honum, so hevði eg verið við undirlutan, og tað hevði gingist mær á sama hátt. Tí hann tvingar meg at viðganga, at tó eg eri nógv til afturs, so vanrøki eg mína egnu meining og fáist við sakir atheninga. Tí tvingi eg meg sjálvan og flýggi undan honum, meðan eg haldi fyri oyruni, sum rann eg undan sirenunum, til ikki at verða sitandi her undir liðini á honum til ellisdagar. Og hann er tað einasta menniskjað, sum fær tað at henda meg, sum ein skuldi forsvorið kundi hent meg, tað nevnliga, at skammast fyri nøkrum menniskja; tí tað geri eg bert fyri honum. Tí eg veit fullvæl, at eg fáí ikki mótmælt honum og noktað fyri, at tað er mín skylda at gera tað, hann sigur, men tá eg eri farin frá honum, lati eg meg kortini ávirka av tí heiðri, mær verður sýndur. Tí fari eg mín veg og flýggi undan honum, og tá eg síggi hann, skammist eg yvir tað, sum eg havi noyðst at játta honum. Og manga ferðina eri eg um at ynskja, at eg ikki síggi hann longur liva millum menniskjur; men um hetta mítt ynski gekk út, so veit eg við mær sjálvum, at tað hevði rinið meira við meg, so eg veit als ikki, hvat ið er at gera við hatta menniskjað.

Soleiðis hevur hasin satýrurin ávirkað bæði meg og mong onnur menniskjur. Men nú skal eg siga tykkum eitt annað um, hvussuleiðis hann líkist tí, eg metti hann saman við, og um tað avbæra veldið, hann eigur. Tí tit skulu ikki ivast í, at eingin tykkara kennir hann. Men eg skal greina tykkum frá hansara lyndi, við tað eg nú einaferð eri byrjaður. Tit síggja jú, at Sokrates ber ást til tey vøkru menniskjuni og hevur altíð samveru við tey og er heilt hugtikin av teimum, og so veit hann ikki skil á nøkrum og veit einki, so letst hann, ið hvussu er. Tí er hann ikki til útsjóndar meinlíkur Silenosi? Jú, so sanniliga er hann tað. Men tað er bert ein hamur, hann hevur uttan yvir seg, eins og tær silenmyndir, eg tosaði um; men tá hann verður upplatin, hvussu stórum skynsemi, halda tit so ikki tá, hann ræður yvir, mínir lagsbrøður? Tit kunnu vera ivaleysir í, at hann ikki leggur petti í, um nakar er vakur, men leggur minni dent á tað, enn nakar skuldi hugsað sær til, og heldur ikki leggur hann í, um onkur er ríkur ella hevur onkun annan fyrimum, sum menniskjur prísast lukkulig fyri; men hann heldur, at slíkt er virðisleyst, og at vit allir einki hava at týða – eg sígi, sum tað er – men gjøgnum alt lívið heldur hann á at nýta sína ironi og skemtandi talu við fólk. Men tá ið hann so onkra ferðina talar álvarsamt og letur seg lata upp, dugi eg ikki at siga, um nakar er, ið hevur sæð myndirnar innan í honum. Men eg havi einaferð sæð tær, og mær fanst tær vera so guddómsligar, í gulli

geislandi, so avbærar og undurfagarar, at eg noyddist alt fyri eitt at gera tað, hann vildi. Og við tað at eg helt, at mín vakurleiki hevði ávirkað hann stórliga, tóktist mær, at tað var eitt satt hepnisbragd og eydna fyri meg, og eg var so væntin, at gav eg meg til Sokrates, so fór eg at fáa alt tað at hoyra, sum hann visti um; eg var jú so óføra erpin av mínum vakurleika. Úrslitið av hesari umhugsan varð, at eg, sum áður ikki var vanur at vera eina saman við honum uttan fylgismann, nú sendi fylgismannin burt, so vit kundu vera tveir einir saman. Ja, eg má nú siga tykkum sannleikan, sum hann er, men ansið væl eftir, og um eg fari við ósannindum, so skalt tú, Sokrates, avsanna míni orð. Sostatt, var eg, tit góðu menn, púra einsamallur saman við honum, og eg helt, at hann straks fór at tosa við meg, eins og ein alskari í loyndum er vanur at tosa við tann, hann elskar, og eg gleddi meg til hetta. Men so hendi als einki av tí; tá hann hevði tosað við meg á vanligan hátt og verið allan dagin saman við mær, fór hann sín veg. Síðani bað eg hann um at gera fimleik saman við mær, og eg gjørði fimleik við honum við teirri hugsan, at eg á tann hátt fór at koma á mál. Hann gjørði so fimleik saman við mær og vit tókust mangar ferðirnar, uttan at aðrir luttóku. Men hvat er at siga? Eg kom ikki málinum nærri. Tá eg soleiðis onga leið kom á henda hátt, setti eg mær fyri at vera væl so nærsøkin og ikki lata hann sleppa, við tað eg nú einaferð hevði byrjað; men vita mátti eg, hvussu vorðið var. Eg bað hann so koma at eta heima hjá mær, sum siður er hjá einum alskara, ið eltir sín elskaða. Og heldur ikki tí bjóðing tók hann alt fyri eitt við, men at endanum læt hann sær kortini eftirlíka. Men fyrstu ferð, hann kom, vildi hann fara avstað aftur, beint sum hann hevði etið. Og ta ferðina smæddist eg hann og forðaði honum ikki at fara. Men næstu ferðina, eg var nærsøkin, helt eg, tá ið hann hevði etið, á at samtala við hann, til langt var útlíðið á náttina, og tá hann vildi fara, noyddi eg hann at verða verandi við at framhalda fyri honum, at tað var ov seint at fara. Hann lá á einum beinki, ið stóð upp at mínum, tað var tann sami bonkurin, hann hevði ligið á, meðan hann át, og annars lá eingin í stovuni uttan vit báðir. So mikið av tilburðinum kundi væl borið til at sagt við ein og hvønn; men viðvíkjandi tí, sum nú kemur, so høvdu tit ikki fingið loyvi at hoyra meg greiða frá tí, um ikki orðtakið hevði rætt í, at drukkin fólk – antin tit so taka børnini við ella ei – siga sannleikan, og umframt tað, finst mær tað ikki vera beint at dylja yvir Sokratesar stolta atburði, við tað at tað júst er til æru fyri hann, at eg tali. Endiliga hevur tað eisini gingist mær, sum tá ein verður bitin av slangu. Tí tað sigst jú, at hann, ið hevur verið fyri tí, ikki torir at siga øðrum frá, hvussu tað var, uttan teimum, ið sjálv eru bitin, tí tey eina kunnu skilja hann og taka útyvir, um hann ger og sigur tað versta av pínu. Við tað at eg eri bitin av einum, ið kann gera nógv meiri ilsku, og bitin í tað erkvisnasta staðið, sum maður kann verða bitin í, tí tað er í hjartað ella í sálina, ella hvat eg nú skal rópa tað, at eg eri stungin og bitin av hansara vísdómsorðum, ið bíta nógv dyggari enn nøkur slanga, tá tey fáa fatur í sálina hjá einum ungum manni, ið ikki er evnaleysur, og sum kunnu fáa ein at siga og gera, hvat ið vera skal, – og við tað at eg eisini síggi menn sum Faidros

og Agaton og Erýximakos og Pausanias og Aristodemos og Aristofanes – men Sokrates sjálfan og hinar, hví skal eg tala um teir? – Tí tit hava allir samlir verið við at leita eftir vísdóminum í ørsku og eldhuga – tí er tað, at tit eisini skulu hoyra meg allir samlir. Tí tit munnu ivaleyst fara taka út yvir tað, sum eg ta ferðina gjørði, og tað, sum eg nú fari at siga. Men tit, sveinar, og annars ein og hvør, ið er av vanhalgum og vána kyni, skulu steingja fyri oyrunum við tungum portrum.

So er tað at siga, tit góðu menn, at tá lampan var sloknað og sveinarnir vóru farnir sín veg, helt eg, at eg ikki longur skuldi tosa upp á kvamsvís við hann, men siga honum beinan vegin, hvat mín hugsan var. Eg koyrði so undir hann og segði: „Sokrates, svevur tú?“

„Nei, tað geri eg ikki,“ segði hann.

„Veitst tú so, hvat eg haldi?“

„Hvat er tað?“ segði hann.

„Mær finst,“ segði eg, „at tú ert tann einasti, ið er verður at verða mín alskari, og tað tykist mær, at tú drálar við at tosa við meg um tað. Men við mær er so vordíð: eg haldi tað vera heilt skilaleyst ikki at eftirlíka tær bæði á tann hátt, og um tær annars er tørnur á nøkrum, antin mínum peningum ella mínum vinum. Tí eg kann ikki hugsa mær nakað, ið hevur størri týdning fyri meg enn, at eg má gerast eitt so gott menniskja, sum til ber, og til tess haldi eg ongan kunna dugna mær betur enn tú. Tí vildi eg, um eg ikki gav meg til ein mann sum teg, skammað meg nógv meira fyri teimum skilagóðu menniskjunum, enn eg vildi skammað meg fyri teimum nógvu og teimum skilaleysu, um eg gjørði tað –.“

Tá hann hoyrði tað, segði hann á sín ironiska og vanliga máta: „Hoyr, Alkibiades mín, tú tykist ikki at vera heilt steinbýttur, um tað er satt, sum tú sigur um meg, og eg eigi evni, ið kunnu gera teg betri; tú tykist í mær at síggja ein avbæran vakurleika, ið er av einum øðrum slagi enn títt egna vakra snýði. Men um tú í roynd og veru sært hann og ynskir, at eg skal býta við teg hetta slagið av vakurleika fyri hitt, so manst tú ivaleyst hugsa við tær sjálvum, at hitt betra býtið fellur í tín lut, tí tú ynskir at fáa sannan vakurleika fyri sovordíð, ið bert er eitt eiti, soleiðis at tín ætlan er at ognast

brynjuklæði av reyðargulli mót brynju av kopar.*

Men mær tykir nú, vinur mín, at tú eigur at ansa væl eftir, at tú fert ikki skeivur av mær, og at eg í roynd og veru einki eri verður. Tí hugans sjón tekur fyrst at skerpast í tí aldri, tá eyguni fara at vikna, men tú hevur enn langt eftir –.“

Tá eg hoyrði hetta, segði eg: „Mín støða er nú henda, og eg havi ikki sagt annað

*Ilionskvæði 6. tátt, 232 fl.

enn, hvat eg meini; nú mást tú sjálvur hugsa um, hvat tú heldur vera best bæði fyrri teg og meg.“

„Rætt hefur tú,“ segði hann; „hiðanífrá skulu vit hugsa um tað, og so gera tað, sum vit halda vera best fyrri okkum báðar, bæði í hesum máli og í øðrum.“

Tá vit so høvdu skift hesi orð, og eg hevði lagt mína fellu fyrri hann, helt eg, at eg hevði fangað hann, og eg reistist so, og uttan at geva honum loyvi at siga eitt orð meira, breiddi eg mín bálva yvir hann – vetur var – og smoygdi meg inn undir hansara stúku og slongdi báðar armar um henda av sonnum daimoniska og avbæra mann, og soleiðis lá eg alla náttina. Og heldur ikki her skalt tú kunna siga, Sokrates, at eg lúgvi. Tí tá eg so hevði gjørt hetta, vísti hann seg so stórbæran og vanvirði og spottaði og háðaði mín vakurleika – og eg helt tó hann vera eitt sindur verdan, tit góðu menn og dómarar – tí tit skulu sita til dóms yvir stórlæti Sokratesar – tí tað skulu tit vita, og tað svørji eg við allar gudar og gudinnur, at tá eg reistist frá lið Sokratesar, hevði eg ikki sovið á annan hátt, enn um eg hevði ligið undir liðini á pápa mínum ella einum eldri bróður.

Hvussu halda tit so, at eg aftaná var hýrdur, tá eg kendi meg afturkastaðan, men kortini mátti undrast á og hávirða hansara lyndi, spekt og reystleika, av tí at eg her hevði hitt eitt menniskja, hvørs líka eg aldri hevði hugsað mær til at hitta, bæði til vits og treystleika? Tí kundi eg ikki halda á at vera illur inn á hann og skýggja hansara samveru, men eg hevði heldur ikki lætt við at vinna hann fyrri meg. Tí eg visti fullvæl, at peningur rein minni við hann enn jarn á Ajas, og tey einastu ráð, ið eg hevði hildið verið nýtandi til at fanga hann, høvdu verið fyrri ongum. Eg mól so umkring í døpurhuga, so feldur til jarðar av honum, sum yvirhøvur eitt menniskja kann vera av einum øðrum. Tí alt hetta, eg havi greitt frá, liggur frammanundan; men seinni vóru vit saman í stríðunum móti Potidaia, og har bar tað so á, at vit altíð ótu saman. Hann vísti seg her, tá vit høvdu tað trupult og ringt, sum tann knáasti, ikki bert í samanburði við meg, men eisini fram um allar aðrar – t.d. tá vit tiptust inni, sum vera man í hernaði, og vóru noyddir at svølda – tá var treystið hjá hinum fyrri einki av rokna móti hansara – og tá tað uppafur visti væl við hjá okkum, so var hann tann einasti, ið dugdi at njóta, og serliga viðvíkjandi tí at drekka legði hann, satt at siga, ikki stórt lag í tað; men um vera skuldi, so kundi hann drekka allar av, og tað løgnasta av øllum var, at eingin hevur nakrantíð sæð Sokrates hava kenningina. Men fyrri hetta, hugsi eg, fáa vit skjótt sjón fyrri søgn. Og tá tað galt um at tola kuldán – tí veturin er harður har – sýndi hann eisini ein løgnan atburð. Serliga eina ferðina – tá hann frysti hart – og øll antin hildu seg inni, ella um tey fóru út fyrri dyr, bjarvaðu seg væl bæði uttan og innan og ballaðu beinini inn í tóvar og lambaskinn, fór hann út saman við hinum, bert í tí sama bjálva, hann var vanur at ganga í, og hann gekk skóleysur gler og ís, kvikari og fótfimari enn teir, ið vóru væl skøddir, og hermenninir høvdu agg til hansara, tí teir hildu, at hann speirak teir. Soleiðis var nú tað. – „Men, hvat hin treysti maður enn meir hevur virkað og tolað“* eina ferðina har í hernaðinum, er væl vert at hoyra um.

Eina morgunstund, tá eitt var dottið honum í huga, stóð hann og hugsaði um hetta, og tá hann ikki kundi koma á tað, gavst hann ikki, men varð standandi og hugsaði. So við og við dró móti middegi, og fólk raktu við tað og undraðust á tað og tosaðu sínámillum um, at Sokrates frá tíðliga á morgni hevði staðið og hugsað um okkurt. At endanum vóru tað nakrir av teimum yngru, sum tá ið kvøldið kom og teir høvdu etið, tóku sínar rekkjuváðir út – tí nú var summar, og løgdust á vøllin, so teir samstundis kundu eygleiða hann og síggja, hvørt hann varð standandi alla náttina. Men hann varð standandi, til tað tók at lýsa av degi og sólin kom upp. So heilsaði hann sólini og fór sín veg. Og um tit hava hug at lurta eftir, skal eg siga tykkum frá, hvussu hann var í orrustu og bardaga, – tí eisini her er tað mín skylda at geva honum tað, ið hansara er. Tá hin orrustan stóð, tá herhøvdingarnir heiðraðu meg við prísinum fyri reystleika, var tað eingin annar, ið bjargaði mær, enn hann, tí hann vildi ikki fara frá mær, tá eg varð særður, men bjargaði bæði mær og mínum vápnum úr bardaganum. Og eg segði longu tá, Sokrates, at høvdingarnir áttu at geva tær prísin, og tað kanst tú ikki brigsla mær og siga, at eg lúgvi, men tá høvdingarnir tóku mítt tignarstig upp í sína umhugsan og ætlaðu at geva mær prísin, tá var tað tú sjálvur, ið meira enn høvdingarnir helt uppá, at eg skuldi hava hann fram um teg. Og ikki minst, tit góðu menn, loysti tað seg at síggja Sokrates, tá herurin flýggjandi fór frá Delion, tí har var eg við á hestbaki, men hann var í teirri alvápnáðu fótfylkingini. Hann fylgdist har í afturferðini við Lakesi, aftaná at okkara menn longu vóru spjaddir, men eg kom so har framvið, og tá eg sá teir, segði eg straks við teir at vera stinnir, tí eg skuldi ikki víkja frá teimum. Har fekk eg so eisini atstøðu til betur at síggja Sokrates enn við Polidaia – tí mær nýttist ikki at bera so nógvan ótta fyri mær sjálvum, við tað at eg var á hestbaki – bæði hvussu nógv hann hevði fram um Lakes í umhugsan, og hvussu hann – so tóktist mær – eisini, fyri at taka til tín, Aristofanes, gekk eins og á leikpallinum, „hermansligur við kveitandi brá“ og stillislíga kagandi bæði eftir vini og fígginda, soleiðis at tað var sjónskt fyri einum og hvørjum – eisini langt burtur frá – at um nakar herjaði á handa mannin, mundi hann vart seg væl og menniliga. Tí slapp hann eisini burtur í øllum góðum, bæði hann og felagi hansara; tí tað gongst aloftast so í bardaga, at teir, ið sýna slíkan atburð, verða ikki atsøktir, men teimum, ið stórleypandi flýggja undan, teimum verður atsókn veitt.

Mangt annað hugfangandi kundi ein prísað Sokratesi fyri; men viðvíkjandi tí, sum annars eyðkennir hann, kundi ein sagt okkurt tílíkt um onkun annan, men tað er grund til stórliga at undrast á, at hann als ikki líkist nøkrum menniskja, hvørki teimum fornu ella teimum, ið nú eru á døgum. Tí sum Akilleus var, kundi hann kanska javnmetast við Brasidas og aðrar, og sum Perikles var, kundi hann kanska javnmetast við Nestor og Antenor – og fleiri eru at taka til, og á sama hátt kundi ein funnið onkun at javnmeta hinar við, men eitt menniskja so lógið sum hann er, bæði hann sjálvur og hansara orð,

*Odysseusar kvæði 4. tátt., 242.

tað kann ein ekki nærum finna, sjálvst um leitað verður eftir tí, hvørki millum teirra, ið nú eru á dögum, ella millum teirra farnu, uttan so er, at hann javnmetist, sum eg havi sagt, ekki við nakað menniskja, men við silenar og satýrar, bæði hann sjálvur og hansara orð. – Tí hatta var júst tað, sum eg legði burturúr í áðni, at eisini hansara orð eru átøk silenunum, tá teir verða upplatinir. Tí tá onkur leggur lag í at lurta eftir orðum Sokratesar, so tykjast tey honum í fyrstuni heilt láturlig; sovorðin orð og orðafelli eru klínd uttaná, júst sum húðin á einum óreinum satýri. Tí hann talar um klyvjaesil og jarnsmiðir og skósmiðir og garvarar, og tað tykist, sum hann altíð sigur tað sama við teimum somu dømnum, soleiðis at øll óroynd og fávitskut menniskjur fara at læa at hansara talu. Men tá ein fær hana at síggja, tá hon er upplatin og ein kemur innum, tá fyrstani fer ein at síggja, at hansara tala meira enn talur hjá øllum øðrum hefur í sær skilagóðar hugsanir og umframt er fullvegis guddómsslig og hefur djúpasta innihald ella beinari sagt eitt ómetandi innihald, ið røkkur um alt, sum er mansins skylda at hugsa um, – um hann vil eita rættur maður.

Hetta, tit góðu menn, var so tað, eg prísi Sokratesi fyri, men uppímillum havi eg eisini blandað tað, sum eg havi at brigda honum, tá eg greiddi tykkum frá, hvussu hann hefur háðað meg. Men tá samanum kemur, eri eg ekki tann einasti, sum hefur verið fyri tí, men eisini Karmides, sonur Glaukons, og Euthýdemos, sonur Dioklesar, og nógvir aðrir, sum hann hefur fingið at halda, at hann var alkari hjá, meðan hann í roynd og veru í staðin fyri er vorðin teirra elskaði. Og tað sigi eg eisini við teg, Agaton, at tú ikki mást lata teg narra av honum, men við tað tú nú hefur fingið at vita, hvussu mær gekst, so skalt tú vara teg, so tað ikki fer at gangast tær, sum orðtakið sigur, at bítlingurin vitkast av skaða.“

Tá Alkibiades hevði hildið hesa talu, varð ein skellilátur, tí hann so opinskáraður tóktist bera til sjóndar, at hann enn bar tokka til Sokratesar. Sokrates segði so: „Mær kemur fyri, at tú ert edrúur, Alkibiades; tí annars hevði tú ikki so snildisliga og við so mongum hjáputum roynt at dylja yvir, hvat tú hefur í kvittanum við øllum tí, tú hefur sagt, og tú hevði ikki sett hasi orðini síðst í taluna, eins og tey høvdu einki uppá seg, um ikki talan øll sum hon var varð hildin við teirri ætlan at birta ósemju millum meg og Agaton, tí tær fanst, at eg átti at elska teg og ongan annan, og at Agaton átti at elskast av tær og ongunum øðrum. Men nú hefur tú sjálvur sagt frá, og tín satýr- og silensjónleikur er eyðskildur. Men, hoyr meg, Agaton, nú skal hann ikki fremja sín vilja, og ansa tú væl eftir, at eingin birtir ósemju millum mín og tín.“

Agaton segði so: „Sanniliga, um eg ikki haldi, at tú hefur rætt, Sokrates. Tað sæst eisini av tí, at hann hefur lagt seg millum mín og tín til at skilja okkum sundur. Hann skal, so satt, ikki fáa sín vilja, men eg fari at leggja meg við liðina á tær.“

„Ger so,“ segði Sokrates, „kom higar og legg teg hinumegin meg.“

„Við Zeus,“ segði Alkibiades, „slíka viðferð má eg nú aftur tola av hasum menniskjanum. Hann heldur, at hann í øllum lutum skal ganga fram um meg. Men, um ikki

annað kann vera, tú lögni maður, lat so, ið hvussu er, Agaton fáa loyvi at liggja millum okkara.“

„Nei, tað ber ikki til,“ segði Sokrates; „tí nú hevur tú talað fyri mær, og so skal eg tala fyri mínum síðumanni høgrumegin. Um nú Agaton leggur seg næst tær, er tað so meiningin, at hann eisini skal halda talu fyri mær í staðin fyri at eg heldur átti at hildið talu fyri honum? Nei, gev honum bert loyvi, søti mín, tú skalt ikki forða fyri, at hasin ungi maðurin verður heiðraður av mær við eini talu, tí eg havi sanniliga stóran hug at tala fyri honum.“

„Pílar og skot!“ segði Agaton; „hoyr Aikibiades, nú vil eg als ikki liggja her, men eg má førka meg, fyri at Sokrates kann tala fyri mær.“

„Hatta er tað gamla lagið,“ segði Alkibiades; „tá Sokrates er hjástaddur, gerst einki hjá nøkrum øðrum at koma í samlag við teir vøkru. Hygga nú, hvussu snildisliga hann hevur snúgvíð sær til at fáa hann at leggjast við liðina á sær.“

Agaton reistist so og skuldi fara at leggjast seg við liðina á Sokratesi; men so knappliga steðgaði ein kátur flokkur uttan fyri dyrnar, og tá teir sóu, at hurðin var opin, tí ein var beint tá farin út, vóru teir farnir inn í veitslulagið og høvdu sessast, og meðan so almikið mannageip kom í um alla høllina og eingin skipan longur var á, varð almikið drukkið av víni. So – sum Aristodemos segði – vóru Eryximakos og Faidros og fleiri aðrir farnir sín veg, men sjálvur var hann sovnaður og hevði sovið eina góða løtu – tí tað var á teirri ársins tíð, tá náttin er long, og hann var ikki vaknaður, fyrr enn tók at lýsa, og hanarnir longu vóru farnir at gala, og tá hann vaknaði, sá hann, at summir av hinum svóvu og summir vóru farnir sín veg; men Agaton og Aristofanes og Sokrates vóru teir einastu, ið vaktu og drukku av einum stórum steypi, sum teir skiftust um. Sokrates var hann, ið førði orðið, men tað mesta av tí segði Aristodemos seg ikki minnast – tí hann hevði ikki hoyrt tað fyrsta – men meginparturin var tann, segði hann, at Sokrates hevði noytt hinar at viðganga, at sami maður átti at duga at gera eina komediu og eina tragediu, og at eitt tragediuskald, ið var skaldsliga evnaligt, eisini var komediuskald. Meðan teir so vóru noyddir at viðganga hetta uttan reiðiliga at hava greiði á tí, vóru teir farnir at durva, og fyrst var Aristofanes sovnaður og síðani Agaton, tá ið longu var komið á alljósan dag. Men Sokrates hevði hampað um teir og hevði so reist seg og var farin sín veg, og Aristodemos sjálvur fylgdist sum vant við honum. Síðani var hann farin í Lýkeion og hevði fingið sær eitt bað, og so hevði hann nýtt hin partin av degnum sum vant og endiliga, tá útlíðið var á kvøldið, var hann farin til húsa og lagstur.

FAIDON

(Brot. Byrjan og endi á Faidon, umleið ein settingur av samrøðuni; tað stóra gloppið er miðjan á henni)

1.

Ekekrates: Vart tú, Faidon, sjálvur staddur hjá Sokratesi í fongslinum tann dagin, hann drakk giftina, ella hevur tú frætt nakað um tað frá øðrum?

Faidon: Eg var sjálvur hjá, Ekekrates.

Ekekrates: Hvussu við tí, hann segði, áðrenn hann doyði? Og hvussu doyði hann? Eg vildi fegin hoyrt nakað um tað. Nú um dagarnar ferðast so at siga eingin av fliusborgarum til Athen, og tað er langt fráliðið, síðan nakar haðani hevur vitjað higgar, sum kundi havt borið áлтandi tíðindi um hetta – tó hava vit sum sagt frætt, at hann varð tikin av døgum við gift. Onnur tíðindi vórðu ikki framflutt.

Faidon: Hava tit tá heldur ikki frætt um rættarmálið, og hvussu fór fram við tí?

Ekekrates: Jú, tað segði ein okkum frá, og vit undraðust yvir, at tað gekk so long tíð frá tí, dómurin fall, og til hann varð tikin av døgum. Hvussu bar tað til, Faidon?

Faidon: Tað var av tilvild, Ekekrates, tí tað bar so á, at dagin frammanundan rættar-gongdini var kransurin lagdur um bakstavnin á tí skipi, atheningar eru vanir at senda til Delos.

Ekekrates: Hvat skip er tað?

Faidon: Tað er tað, eftir hvat atheningar siga, sum Theseus sigldi á til Kreta við teimum sjei smádreingjunum og teimum sjei smágentunum og bjargaði bæði teimum og sær sjálvum. Tá – so sigur søgnin – góvu atheningar lyfti til Apollon um á hvørjum ári at føra eitt sendimannið til Delos. Eitt sovorðið hava teir frá fyrndini og til tann dag í dag árliga sent til gudin. Tá teir eru farnir undir sendiferðina, er tað lóg hjá teimum, at so leingi hon varar, skal býurin vera reinur; og staturin má ikki taka nakran av døgum, fyrr en skipið er komið heim aftur úr Delos. Men hetta kann við hvørt draga út, tá hann er ólagaliga ættaður. Sendiferðin er byrjað somu stund, sum prestur Apollons leggur krans um bakstavnin á skipinum, og hetta hevði tilborist, sum eg beint segði, dagin frammanundan, at sakin kom fyrri rættin. Hetta var grundin til, at Sokrates so leingi mátti sita í fongslinum frá tí, hann dømdist, og til hann doyði.

2.

Ekekrates: Hvussu var við tí, ið barst á tann dagin, hann doyði, Faidon? Hvat segði

hann, og hvat gjörði hann, og hvat av vinfólki var hjástatt? Ella kanska yvirvaldið setti forboð fyrri, at nakar var hjástaddur, so at hann doyði einsamallur, uttan at vinir hansara vóru hjá?

Faidon: Als ikki. Tvørturímóti vóru fleiri, ja, heilt nógvir hjá.

Ekekrates: Ger so væl at greiða okkum so gjølla, tú ert førur fyrri, frá øllum hesum – uttan so er, at tú hevur annað um at vera.

Faidon: Nei, eg havi góðar stundir og skal fegin royna at greiða tykkum frá hesum, tí tað at minnst Sokrates, bæði við sjálvur at tosa um hann og við at hoyra aðrar gera tað, hevur altíð verið mær kærast fram um alt.

Ekekrates: Í hesum kanst tú verða vissur, Faidon, at tínir áhoyrarar vilja taka undir. Royn tí at siga frá øllum so gjølla og greidliga, sum tú ert førur fyrri.

Faidon: Ja, trúgv mær, tað gekst mær lögid ta ferðina, tí tó eg var hjá einum vinmanni, ið skuldi lata lív, kendi eg onga eymkan; tí mær fanst, at maðurin átti at prísast lukkuligur bæði vegna sítt lyndi og vegna tey orð, hann talaði, so óræddur og reystur sum hann gekk í deyðan, og tað rann mær í huga, at ikki bert leiddi gudurin hansara ferð til Hades, men at maðurin eisini, tá hann var komin hagar, mundi fáa tað gott, so satt sum nakar undan honum. Eg kundi tí ikki kenna á mær nakað, ið rópast kundi eymkan, hvat tó kundi verið væntandi hjá manni, ið hjástaddur var slíkum harmi; heldur ikki kundi eg kenna frøi, tó at vit sótu í filosofiskum orðaskifti sum vant, – kjakið hevði júst tann dámin. Tað var eitt heilt lögid lag, eg var í, eitt serstakt bland, hvar gleðin var blandað saman við sorgina, tá eg hugsaði um, at hann brátt skuldi lata lív. Og allir vit, sum dvøldust har, vóru í slíkum lagi, at vit viðhvørt læðu, viðhvørt grótu, og serliga Apollodoros bar seg illa – tú kennir mannin, og hvussu hann er vanur at bera seg.

Ekekrates: Tað er mær væl kunnugt.

Faidon: Hann var nú heilt frá sær sjálvum, og bæði eg og hinir vóru sinnisrødir.

Ekekrates: Men hvørjir vóru teir, Faidon, ið vóru har?

Faidon: Av atheningum vóru, sum eg nústani segði: Apollodoros, síðani var Kritobulos og faðir hansara Kriton; framvegis Hermogenes, Epigenes, Aiskenes og Anthistenes. Eisini Ktesippos úr Paiania og Menexenos og fleiri aðrir haðani. Platon, harafturímóti, helt eg, var sjúkur.

Ekekrates: Vóru nakrir fremmandir har?

Faidon: Ja, úr Theben vóru komnir Simmias og Kebes og Faidonides, og úr Megara Eukleides og Terpsion.

Ekekrates: Aristippos og Kleombrotos, vóru teir ikki har?

Faidon: Nei, teir vóru ikki. Teir søgdust vera í Aigina.

Ekekrates: Var annars nakar?

Faidon: Eg haldi meg hava nevnt allar.

Ekekrates: Hvat var tað so fyrri samrøður, tit høvdu?

3.

Faidon: Eg skal royna at siga frá allari tilgonguni frá byrjan. – Vit vóru vanir, eisini dagarnar frammanundan, at koma at vitja Sokrates, bæði eg og so hinir; árla um morgnarnar hittust vit har, rættargangurin hevði verið hildin; tað er tætt hjá fongslinum. Har stóðu vit so hvønn morgun og bíðaðu og prátaðu okkara millum, til fongslíð varð upplatið. Tað plagdi ikki at verða tíðliga upplatið. Tá ið so var latið upp, fóru vit inn til Sokrates og dvøldust saman við honum, sum oftast tað mesta av degnum. Soleiðis høvdu vit eisini hitst tann dagin, í fyrra lagi enn vant. Dagin frammanundan høvdu vit, tá vit móti kvøldi komu út úr fongslinum, fingið at vita, at skipið var komið úr Delos. Vit høvdu tí avgjørt okkara millum, at vit næsta morgun sum skjótast skuldu hittast á vanligum stað. Vit hittust eisini, og so kom duravaktarin, hann ið vanur var at lata upp fyri okkum, og bað okkum bíða eitt sindur og ikki fara inn, fyrr enn hann boðaði frá: „tí teir ellivu,“ segði hann, „eru farnir at loysa Sokrates úr leinkjunum og skulu boða frá, at hann skal lata sítt lív í dag.“ Tað vardi so heldur ikki leingi, áðrenn hann kom aftur og segði, at vit nú kundu koma. Vit fóru so inn og hittu har Sokrates, ið beint var loystur úr leinkjunum, og Ksantippu – hana kennir tú, – sitandi undir liðini á honum við yngsta soni teirra á fangi. So skjótt sum Ksantippa bar eyga við okkum, tók hon at vena seg og geva seg illa – so sum kvinnur eru vanar – og helt fyri: „Sokrates, Sokrates, nú eru vinir tínir komnir fyri at tosa við teg fyri síðstu ferð, og so mást tú siga teimum farvæl fyri síðstu ferð.“ Sokrates kveitti at Kritoni og segði: „Hoyr, Kriton, lat onkran leiða hana heim.“ Nakrir av teimum, Kriton hevði við sær, fylgdu henni so heim, meðan hon bar seg illa og sló seg fyri bróstið. Men Sokrates settist upp undir seg á síni legu, førkaði hana nakað aftureftir, krepti annað beinið nakað upp undir seg, gníggjaði tað væl við hondini, og meðan hann soleiðis sat og gníggjaði tað, segði hann: „Sum tað tó tykist at vera løgið, mínir kæru vinir, tað sum menniskjuni rópa lag. Tað er tó eitt løgið háttarlag, sum finst millum tað og hitt, ið verður hildið fyri at vera mótsetningurin, ólag. Tí hesi bæði eru aloftast ikki samstundis hjá menniskjuni; men kortini, tráar ein eftir hesum og fær fatur í tí, verður ein so at siga noyddur at taka við hinum, við tað, at tey eins og hava sama høvd, tó tey annars eru í tvíningum. Sanniliga haldi eg,“ segði hann, „at Aisopos, um hann hevði bitið merki í hetta háttarlag, hevði havt yrkt ein tátt um, at gudurin einaferð vildi enda kríggjð teirra millum við eini semju, men tá hann ikki sá seg føran fyri tað, skoytti hann høvdini saman til eitt, og hetta er atvoldin í, at tá ið hetta vitjar eitt menniskja, er hitt í hølunum. Soleiðis tykist at gangast mær sjálvum: Eftir at eg frammanundan havi havt ilsku í beininum, sýnist tað nú sum linkan kemur í tað.“

4.

Nú tók Kebes til orða og segði: „Við Zeus, gott var tað, at tú minti meg á tað, Sokrates. Tí viðvíkjandi teimum yrkingum, tú hevur yrkt – søgurnar eftir Aisopos, sum tú hevur

sett upp á rím og drápuna til Apollon – hava fleiri aðrir spurt meg um áður, og serliga spurdi Euenos meg í fyrradagin, hvat tín meining var við at yrkja hesa yrkingar, aftaná tú vart komin higar, meðan tú aldri áður hevur yrkt nakað. Um tú leggur nakað lag í, at eg skal kunna geva Euenos nakað aftursvar, tá hann aftur fer at spyrja meg – tí tað ivist eg ikki í, at hann fer at gera – sig mær so, hvat eg skal siga.“

„Ja,“ svaraði Sokrates, „sig honum tá, sum satt er, at tað ikki er fyrri at kappyrkja við hann, at eg havi yrkt hetta, tí tað visti eg væl fór ikki at vera lættfært, nei, tað var fyrri at fáa greiði á, hvat nakrir dreymar høvdu at týða og bjarga míni samvitsku, um tað vísti seg, at tað var hetta slagid av tónleiki, teir støðugt áløgdu mær at fáast við. Við hesum dreymum er tað á tann hátt, sum eg nú skal greiða frá. Mangar ferðir í framlidnum árum havi eg havt sama dreym, sum vísti seg fyrri mær, so í einum og so í øðrum hami, men hvørja ferð við teimum somu orðunum: „Sokrates, tú skalt fáast við musikk og útinna tað í gerð.“ Nú havi eg jú fyrr í tíðini altíð hildið, at tað, eg fekst við, júst var tað, sum dreymurin stuðlaði mær til at fara í holt við og halda á við. Á sama hátt sum teir, ið eggja menn, ið longu hava givið seg til at renna, soleiðis, hugsaði eg mær, stuðlaði dreymurin mær til enn ídnari at havast at tí, sum eg longu fekst við at dyrka, musikk; tí eg gekk út frá tí, at filosofi var tað hægsta av musikki, og tað fekst eg jú við. Men nú aftaná at eg var dømdur, og tað vegna høgtíðina fyrri gudinum dró út við tí at lata lív, kom eg at hugsa, at um so var, at tað, ið dreymurin støðugt álegði mær at havast at, var hetta algongda slagid av musikki, so átti eg ikki at vera ólýðin móti honum, men fara í holt við tað; tí eg helt meg fara at standa dyggari, um eg, áðrenn eg fór hiðani, gjørdi skírnaroffur við at gera yrkingar, so sum dreymurin álegði. Eg yrkti so fyrst hýmnuna til gudin tann, sum teir vóru í ferð við at halda veitslur fyrri; men aftaná datt mær í hug, at yrkjarin, um hann skuldi eitast rættur yrkjari, átti at hava fáblar til evni í sínum yrkingum og ikki talur, men sjálvur dugdi eg ikki at smíða fáblar, og tí var tað, at eg tók til teir fáblar, eg mintist eftir Aisopos, og setti teir upp á rím, teir, ið fyrst runnu fram fyrri meg.

5.

Hetta, Kebes, kanst tú so siga við Euenos, og legg afturat, at um hann er skynsamur, skal hann fylgja mær, so skjótt honum ber til. Men eg skal, sum líkindi eru – fara hiðani í dag, soleiðis vildu atheningar.“

Tá segði Simmias: „Hvat er hatta, Sokrates, tú eggjar Euenosi til? Eg havi longu fleiri ferðir hitt tann mannin, og eg tori at vera við, eftir tí, eg havi merkt á honum, at hann als ikki man vera fúsur at fylgja tínum boðum, um so er, hann sjálvur fer at ráða fyrri hesum.“

„Hvat sigur?“ segði Sokrates. „Er Euenos ikki filosoffur?“

„Jú, tað vildi eg hildið,“ svaraði Simmias.

„Íðan,“ segði Sokrates, „so skikkað, vil Euenos vísa seg viljugan til tess, eins og hvør

annar, ið á rættan hátt hevst at tí virki. Tó skal hann ikki leggja hond á seg sjálvan, tí tað sigst ikki at vera eftir gudaskipan.“

Og í tí sama, hann segði hetta, setti hann beinini á gólvið, og á slíkan hátt varð hann sitandi, so leingja samtalan vardi.

Kebes spurdi hann so: „Hvat meinar tú við tað, tú har sigur, Sokrates, at tað ikki er eftir gudaskipan at leggja hond á seg sjálvan, meðan kortini hann, ið er filosoffur, skal vera viljugur at fylgja øðrum í deyðan?“

„Hvat er tað, tú sigur, Kebes? Hava tá tú og Simmias, tá tit vóru saman við Filolaosi, einki hoyrt um slíkar spurningar?“

„Nei, í hvussu so er einki greiniligari, Sokrates.“

„So, so; eisini eg kann nú bara tosa um tað, eftir hvat eg havi hoyrt frá øðrum, men tað sum eg av hendingi havi hoyrt, havi eg einki ímóti at flyta víðari. Og tá ið farast skal hiðani, hóskar tað kanska eisini væl at samráðast og samtala um ferðina, hvussu vit hugsa okkum til, at hon fer at verða. Hvat skuldi ein annars fingist við, áðrenn sólin setir?“

6.

„Sig mær so, Sokrates,“ segði Kebes, „á hvat styðjar tú tað, tú segði, at tað ikki er eftir gudaskipan at leggja hond á seg sjálvan? Hoyrt havi eg um hatta áður bæði frá Filolaosi, sum tú spurdi um, og ymsum øðrum, at ein ikki átti at gera tað; men nakað gjøllari og greidligari havi eg ikki hoyrt frá nøkrum.“

„Ja, men tú mást streingja á,“ svaraði Sokrates, „so fært tú tað kanska at hoyra. Tær man nú kanska tykja tað lægið, at hetta, ólíkt øllum øðrum, skal vera undantak, so at tað við hesum ikki er háttáð hjá menniskjunum sum hjá øðrum. Kortini er tað viðhvørt hjá summum betri at vera deyð enn at liva, og tað vil væl saktans so tykjast tær lægið, um hesi menniskjur, sum tað er best fyri at vera deyð, eftir gudaskipan ikki eiga at hava loyvi til at gera væl móti sær sjálvum, men eiga at bíða eftir fremmandum vælgerara.“

Tá smágrein Kebes og segði:

„Ja, tað skal Deus vita,“ hann tosaði bygdarmál.

„Ja,“ segði Sokrates, „hetta kundi tykst skilaleyst, men kortini er kanska ikki sørt av skili í tí. Viðvíkjandi teirri áskoðan, ið kemur til orða í nøkrum loynilærum, at vit menniskjur eru í einum slagi av fongslu, og at ein soleiðis ikki eigur at loysa seg út ella fara sín veg haðani, finst mær slík áskoðan at vera oman fyri mítt skil, um so má sigast. Harafturímóti haldi eg, Kebes, ta áskoðan vera skilagóða, sum sigur, at tað eru gudarnir, ið hava umsorgan fyri okkum, og at vit menniskjur eru mest at haldast fyri at vera ein partur av ognum gudanna. Heldur tú ikki við mær í hesum?“

„Jú, eg geri,“ svaraði Kebes.

„Íðan,“ segði Sokrates, „um nú okkurt livandi, ið var ein partur av tínum ognum, fór og tók lívið av sær sjálvum, uttan at tú hevði boðað frá, at tú vildi hava, at tað skuldi doyggja, hevði tú so ikki ilskast á tað og revsað tað, um tú á nakran hátt kundi?“

„Sjálvsagt,“ svaraði hann.

„Tað tykist so, tá kannað verður eftir á henda hátt, at vera ikki sørt av skili í tí, at ein eigur ikki at taka lívið av sær sjálvum, men bíða til tess gudurin á ein ella annan hátt tilskilar einum deyðan sum eina lagnu eins og mær, sum nú er statt.“

7.

„Lat so vera,“ segði Kebes, „at hatta tykist beint hugsað. Men hitt, tú segði í áðni, at filosofar áttu at doyggja við løttum hjarta, tað finst mær, Sokrates, at vera lítið høpi í, um so er, at skil er í tí, vit beint nú søgdu, at tað er gudurin, sum ber umsorgan fyri okkum, og at vit eru hansara ogn. Tí at tey, ið eiga best skil, ikki skuldu gramt seg um at noyðast at geva seg úr teirri umsiting, har teir eiga ræðið, ið eru bestu fyrstøðumenn tilverunnar, gudarnir, tað haldi eg lítið høpi er í. Tey fara tó ikki at halda seg sjálv vera før fyri at umsita á betri hátt, tá tey eru vorðin leys, nei, heldur kundi eitt óskynsamt menniskja kanska farið at hildið, at tað beinasta var at rýma sín veg frá sínum harra, av tí hann ikki dugdi at hugsa, at frá tí góða harranum eigur ein ikki at rýma, men tvørturímóti dvølja hjá honum sum longst, við tað at ein vildi verið gáloysin, um hann fór sín veg; men hann, ið skil eigur, fer altíð at ynskja eftir at dvølja hjá honum, ið betri er enn hann sjálvur. Men tá kannað verður eftir á henda hátt, Sokrates, so sýnist tað beint mótsett tí, ið nústani varð sagt; tí tað eru jú tey skynsomu menniskjuni, ið mega gremja seg, tá tey fara at doyggja, meðan tey óskynsomu frøast um tað.“

Tá Sokrates hoyrði hetta, tóktist mær, at hann frøddist um at síggja, hvussu Kebes legði sær eina við, og í tí hann blunkaði yvir at okkum, segði hann: „Hasin jassurin, Kebes, snoddar nú altíð okkurt fram, ið nýtast kann til mótmælis, og hann vil aldri við tað sama játta tí, ein sigur.“

Tá læt í Simmias: „Ja, men, Sokrates, hesa ferð tykist eisini mær vera høpi í tí, Kebes sigur; tí hví skulu menn, ið av sonnum eru vísir, við løttum hjarta fara sín veg frá húsbóndum sínum, ið eru betri enn teir, og skiljast frá teimum? Mær tykist nú, at tað er til tín, Kebes sipar við síni talu, tí tú tekur tað so lætt at rýma bæði frá okkum og teimum fyrstøðumonnum, sum tú sjálvur viðgongur, eru góðir, gudarnir.“

„Tít hava grein í tykkara máli,“ svaraði Sokrates. „Eg gruni, at meiningin hjá tykkum er, at eg eigi at verja meg móti tí, her er borið upp á mál, eins og eg stóð fyri rættinum.“

„Hatta er júst tað, vit halda,“ svaraði Simmias.

8.

„Veri tað so,“ segði Sokrates, „og eg skal so royna, um eg kann verja meg meira sannførandi móttvegis tykkum enn móttvegis dómarunum.“

Simmias og Kebes,“ segði hann, „um eg ikki hevði ta trúgv, at eg fyrst og fremst fari at koma til aðrar, bæði vísar og góðar gudar, og síðani eisini hitta farin menniskjur,

ið eru betri enn tey her á foldum, hevði eg gjørt skeivt í ikki at stúra fyri deyðanum. Men sum nú er statt, mega tit vita, vóni eg bæði at hitta góð menniskjur – heilt óivað kann eg ikki siga tað at vera – men viðvíkjandi tí, at eg komi fram til gudar, ið eru harrar, hinir bestu, skulu tit vita, at um eg tori at siga nakað vera óivað av slíkum, tori eg at siga tað. Hetta er atvoldin, ið ger, at eg ikki bert ikki stúri fyri deyðanum, men tvørturímóti eigi fullgott treyst um, at tey deyðu eru til, og tað á tann hátt, soleiðis sum sagt er frá fornari tíð, at tey góðu eru undir betri viðurskiftum enn tey illu.“

„Íðan, Sokrates,“ segði Simmias, „er tað tín ætlan at fara hiðani og hava hesa hugsjón fyri teg sjálvan, ella vilt tú geva okkum lut í henni? Tí mær tykist, av sonnum, at hetta er ein, ið eisini viðvíkur okkum. Eisini hevði tað framt tína vörn, um tú fekst okkum fullvissaðar um sannleikan í tí, tú sigur.“

„Eg skal, ið hvussu er, royna,“ svaraði Sokrates; „men lat okkum fyrst hoyra, hvat tað er, ið Kriton vil mær, tað kemur mær fyri, at hann longu leingi hevur ætlað sær at siga okkurt við meg.“

„Tað, Sokrates,“ segði Kriton, „er ikki annað enn, at hann, ið rætta skal tær giftina, leingi hevur orðað við meg um at siga við teg, at tú mást samtala so lítið sum møguligt, tí at ein verður so heitur av at samtala, og ein eigur ikki at tarna giftina við nøkrum sovorðnum; annars verða teir, ið hava slíkt fyri, viðhvørt noyddir at taka hana tvær ella enntá tríggar ferðir.“

„Tvætl í hann,“ svaraði Sokrates. „Havi hann giftina tilgjörda, og haldi hann seg til reiðar at rætta mær hana, sjálv um eg skal noyðast at taka hana tvær ella, um so skal vera, tríggar ferðir.“

„Ja, hatta hevði eg hugsað mær til,“ segði Kriton, „men maðurin hevur leingi gingið á kroppin á mær um tað.“

„Legg einki lag í hann,“ segði Sokrates. „Men tykkum sum mínum dómarum vil eg nú greiða frá teirri áskoðan, eg havi, at maður, ið av sonnum hevur livað sítt lív við at fáast við filosofi, eigur at hava fullgott treyst, tá hann skal doyggja, og hava góðar vónir um, at hinumegin, aftaná hann er deyður, fer tað besta at standa honum í boði.

- - -
- - -
- - -

62.

Men tey, ið serliga eru fram um hini við at hava livað eitt gudaheiðrandi og reint lív, tey eru tað, sum verða givin leys og ferðast burtur frá hesum støðum á fold, ið mest hava verið fyri teimum sum fongsul, og tey fara uppeftir til tey reinu bústøð yvir jørðini. Og tey av hesum, ið heilt hava reinsað seg við hjálp frá filosofiini, tey liva heilt fyri uttan nakað likam og koma fram til onnur enn vakrari bústøð, sum tað ikki er lætt at greiða frá; heldur ikki eru stundir til tess fyri hond.

Eftir tí, sum framflutt er, eigur ein tí, Simmias, at leggja sær eina við at ognast dygd og skynsemi her í lívinum, tí vøkur er sigurslønin og vónirnar góðar.

63.

Sjálvsagt – at halda uppá, at tað, ið eg nú havi flutt fram, við vissu er so, sum sagt er, sømir seg ikki skilamanni; men eg haldi, tað sømir at trúgva, at so er, ella nakað so, við okkara sálum og bústøðum, við tað at tað tykist greitt, at sálin er ódeyðilig, og tað loysir seg eisini at vága trúnnu uppá, at so er, tí vágin vinnur, og ein eigur mest at syngja galdur yvir sær sjálvum; tí er tað eisini, eg alla tíðina havi gjørt so nógv av við míni frásøgn. Tí eigur maður at hava fullgott treyst viðvíkjandi síni sál, tá hann hevur víst frá sær tær lystir, ið draga at likaminum og prýðum tess, sum verandi óhóskandi, og mest sum draga at skeivari leið, men harafturímóti hevur lagt dent á tær lystir, ið draga at tí at læra, og hevur prýtt sál sína við nøkrum, ið ikki er óhóskandi, men av sonnum hoyrir til hennara veran, nevniliga spekt, rættvísi, reystleiki, frælsi og sannleiki, og so skikkaður bíðar eftir ferðini til Hades, ferðabúgvinn, tá lagnan kallar.

Viðvíkjandi tykkum báðum, Simmias og Kebes, og hinum tykkara, tá skulu tit jú fara avstað eina aðra ferð, hvør tykkara, tá hansara tíð er fyri hond. Men meg man lagnan nú kalla, sum okkurt tragediuskald mundi tikið til, og nú er eisini upp á tíðina, at eg fari í bað; tí eg haldi tað vera beinast at gera tað, áðrenn eg drekki giftina og soleiðis ikki fara at ómaka konufólkið við at tváa einum líki.“

64.

Tá Sokrates hevði sagt hetta, mælti Kriton: „Hevur tú, Sokrates, nakað at áleggja hesum monnum ella mær viðvíkjandi tínum børnum ella kanska onkrum øðrum, sum vit sum skjótast kundu útrættað fyri teg?“

„Tað sama, sum eg altíð havi sagt, Kriton, als ikki nakað nýtt: tað, at um tit umsita tykkum sjálvar, veita tit bæði mær og mínum og tykkum sjálvum eina vælgerð, ið hvat tit so enn gera, sjálvt um tit ikki geva nakað lyfti. Men lata tit tykkum sjálvar forfarast og ikki fremja lív tykkara at teirri leið, ið er ávíst tykkum gjøgnum tað, ið sagt er bæði nú og í farnari tíð, man tað ikki gagna tykkum tað minsta, sjálvt um tit í hesi stund gera heitstreingingar.“

„Hetta skulu vit leggja dent á,“ segði Kriton, „men á hvønn hátt ynskir tú, at jarðarferð tín skal fara fram?“

„Tað fara tit at ráða fyri,“ segði Sokrates, „um so er, at tit fáa fatur á meg og ikki missa meg millum hendurnar á tykkum.“ Og í tí sama smáltist hann og segði, í tí hann kveitti at okkum: „Tað eydnast mær ikki, mínir kærur vinir, at fáa Kriton fullvissaðan um, at eg eri tann Sokrates, ið situr her og prátar við tykkum og gongur á odda í okkara samrøðu; men hann heldur meg vera tann, sum hann um stutta tíð fær at síggja sum lík,

og tí spyr hann um, hvussu jarðarferðin skal vera. Men tað, sum eg leingi havi sitið og breitt meg um, at eg, tá fyrst eg havi drukkið giftina, ikki longur dvøljist hjá tykkum, men í stundini eri farin hagar, hvar tey sælu njóta síni lukkuligu kor, hetta trýr hann, at eg sigi upp á kvamsvís fyri at troysta tykkum og eisini meg sjálvan. Tit mega tí vera mínir ábyrgdarmenn hjá Kriton,“ segði hann, „men fyri tað mótsetta av tí, hann vildi vera ábyrgdarmaður hjá dómarunum. Hann tók ábyrgd av, at eg skuldi verða verandi her; tit harafturímóti skulu taka ábyrgd av, at eg ikki skal verða verandi her, tá eg eri deyður, men í stundini eri farin mín veg. Gerið so, fyri at Kriton kann taka tað lættari, og fyri at hann ikki, tá hann sær mítt likam antin verða brent ella grivið, skal harmast um meg, sum um ein vanlukka var komin yvir meg, og heldur ikki, tá eg fari til gravar, skal fara at siga, at tað er Sokrates, hann leggur á børu og ber til gravar og grevur niður. Tí tað mást tú vita, tú mín kæri Kriton,“ segði hann, „at tað at málbera seg skeivt ikki bert í sær sjálvum er eitt brek, men at tað eisini nervar sálina. Nei, tú skalt hava fullgott treyst og siga, at tað er kroppur mín, tú grevur, og so kanst tú grava hann, sum tær er kært og sum tú heldur best er eftir vanligum siði.“

65.

Tá Sokrates hevði sagt hetta, fór hann á fótur og fór uttar í eina aðra høll fyri at fara í bað. Kriton fylgdist við honum, men okkum bað hann vera eftir. Vit sótu so og biðaðu, meðan vit prátaðu okkara millum um tað, ið havt hevði verið á lofti, viðhvørt bóru vit eisini upp á mál ta stóru vanlukku, ið var okkum fyri, við tað vit hildu, at tað beinanvegin var sum at missa ein pápa, og at vit mest sum fóru at liva okkara lív sum fadírloysingar.

Men tá Sokrates var komin úr baðnum, vórðu børn hansara leidd til hansara (hann átti tveir smádreingir og ein tilkomnan son), og húski hansara var eisini komið. Hann tosaði so nakað við tey, meðan Kriton var hjástaddur, og segði frá, hvat hann ynskti. Síðani læt hann húskið og børnini fara, og kom sjálvur aftur inn til okkara. Nú var longu væl liðið móti sólsetri, hann hevði nevnliga verið heldur leingi haruttari. Og tá hann var komin, settist hann niður, reintváaður sum hann var, og aftan á hetta var hann fámæltur.

So kom tænarin hjá ellivumannaliðinum og fór til hansara og segði: „Sokrates, um teg fari eg ikki at halda, sum eg tíverri má halda um aðrar, at teir eru óðir inn á meg og banna mær, tá eg komi við boðunum um at drekka giftina, sum ásett av yvirvaldinum. Tí teg havi eg í hesi tíð lært at kenna sum tann rættiligasta, sáttligasta og besta mann av øllum teimum, ið nakrantíð eru komnir higar, og eg eri tí sannførdur um, at tú ikki ert illur inn á meg – tí tú veitst sjálvur, hvør ið eigur skyldina – teir. Eg vil so, – tí tú skilur við hvørjum tíðindum, eg komi, – siga tær farvæl og biðja teg um at royna at taka tað, ið ikki er undanfarandi, sum lættast.“ Í tí sama skar hann í grát og vendi sær við fyri at fara.

Tá leit Sokrates á hann og segði: „Heilur og sælur, eisini tú. Eg skal gera sum tú sigur.“ Í hesum viðfangi vendi hann sær móti okkum og helt fyrri: „Sum hasin maðurin er blíður og fólkaligur, og alla tíðina, eg havi verið her, hevur hann sýnt mær blídni, og ofta og títt hevur hann tosað við meg og altíð verið makaleysur, og hyggið nú, hvussu dreingiliga hann grætur um meg. Ja, ja, Kriton, lat okkum fylgja hansara boðum og lat onkran flýggja mær giftina, um so er, at hon er tilgjørd; um ikki, lat so mannin gera hana til.“

Kriton svaraði: „Eftir hvat eg haldi, er sólin enn á fjøllunum og er ikki farin afturundir. Annars veit eg eisini, at aðrir hava drukkið giftina í seinasta lagi, av tí teir, tá boðini eru givin, fyrst gera sær til góðar við mati og drekka, ja, viðhvørt við ástarsamveru. Tú eigur tí als ikki at fara við skundi; enn er góð tíð.“

Sokrates svaraði: „Hasi menniskjur, tú umtalar, hava ivaleyst sínar grundir til at gera soleiðis, tí tey halda seg hava vinning av tí; men eg havi eisini mínar grundir til ikki at gera tað, tí eg haldi meg ikki fáa annan vinning av at drekka giftina eitt sindur seinni enn at gera meg til láturs fyri mær sjálvum við at brellast eftir at liva og spara, tá uppi er. Far tí,“ segði hann, „og ger sum eg sigi.“

66.

Tá Kriton hoyrði hetta, nikkaði hann at træli sínum, ið stóð skamt harfrá. Trælurin fór út og kom, tá nakað var umliðið, inn aftur við tí manni, sum skuldi rætta Sokratesi giftina. Hann bar hana í einum steypi, tilgjørda. Við tað sama Sokrates sá mannin, segði hann: „Tú, søti mín, tú hevur skil á hesum, hvat skal eg nú gera?“

„Einki annað,“ svaraði hann, „enn drekka og so ganga aftur og fram, til tyngd kemur í beinini og so leggja teg niður; tað virkar so av sær sjálvum.“

Í tí sama rætti hann Sokratesi steypið, hann tók tað og heilt róligur, Ekekrates, uttan minsta vet av ótta og uttan at skifta litir ella sýna onnur hábrøgd, men við tí tarvabrá, sum hann annars var vanur, leit á mannin og segði:

„Hvat líkst tær á henda drykk, eg meini, viðvíkjandi tí at veita onkrum øðrum eitt drekkaoffur¹ av honum? Fer tað at bera til ella ikki?“

„Vit gera bara so mikið til, Sokrates, sum vit halda vera í lagi at drekka.“

„Eg skilji teg,“ segði Sokrates, „men at biðja gudarnar um, at ferðin hiðani og hagar má roynast happadrúgv, er loyviligt og sømiligt; tað er júst tað, eg biði um, og gævi so má fara at gangast.“

Í sama viðfangi hann segði hatta, setti hann steypið á varrarnar og drakk við ramsa, tømdi tað, lættliga og væl hýrdur. Teir flestu av okkum høvdu til tá so nøkulunda kunnað hildið okkum frá at gráta, men tá vit sóu, at hann drakk og hevði drukkið giftina, vóru

1 Í veitslum slettur grikkar eitt sindur av víninum á gólvið, áðrenn teir drukku. Tað var drekkaoffur til gudarnar.

vit ekki longur mentir til tess. Hvat mæi sjálfvum viðvíkti, so royndi eg at halda mæi, men tó runnu míni sjóðheitu tár, so at eg fjaldi andlitið í klæðunum og græt yvir meg sjálfvan, tí yvir hann var það sjálvsagt ekki, nei, eg græt yvir mína egnu vanlagnu at vera úti fyri at missa ein slíkan vin.

Kriton hevði, áðrenn það gekst mæi soleiðis, reist seg og var farin eitt sindur frá okkum, av tí hann ekki var mentur at forða fyri sínum tárnum. Apollodoros hevði longu frammanundan stöðugt sitið og grátið, men serliga nú, tá hetta barst á, fór hann at stórgráta og vena seg, so at hann við sínum gráti og venan gjörði, at allir teir hjástöddu mistu mótið, uttan Sokrates sjálfur. Men hann segði: „Hvat eru það fyri lótir, tit bera til sjóndar, tit lögnu menn. Tá eg læt húski mítt fara, var það ekki minst tí, at eg vildi sleppa frá at síggja slíkan skeivan atburð bornan til sjóndar av teimum, eisini havi eg hoyrt siga, at lív sítt eigur ein at enda í gudvígðari tøgn. Sýnið tí spaklyndi og treysti.“

Tá vit hoyrdu hetta, gjörðust vit lotir og hildu upp at gráta.

Men Sokrates gekk eina lótu aftur og fram, og tá beinini, sum hann segði, gjörðust tung, legðist hann víðopin á sína legu; soleiðis hevði maðurin sagt honum at gera. Við það sama føldi maðurin hann og nart av og á við føturnar og beinini á honum. So kroysti hann fótin dygt og spurdi, um hann merkti það. „Nei,“ svaraði hann, síðani gjörði hann það sama við leggirnar, og soleiðis fór hann longri og longri uppeftir og vísti okkum, at Sokrates so við og við kólnaði og stívnaði. So føldi hann hann aftur og segði, at tá það kom at hjartanum, fór hann at slokna. Umsíðir var alt niðan fyri nalvan kólnað á honum. Tá dró hann áklæðið frá andlitinum, – hann hevði lagt eitt áklæði yvir seg – og segði – og það vóru hansara síðstu orð: „Kriton,“ segði hann, „vit skylda Asklepiosi ein hana; ta skuld mega tit rinda, havið það í huga.“

„Tað skal verða gjørt,“ svaraði Kriton, „men hugsa um, um nakað annað er eftir, sum tú vilt siga.“

Hesum svaraði Sokrates ekki, men stutt aftaná fór ein skjálvti gjøgnum hann, og so dró maðurin áklæðið av honum, tá vóru eygu hansara brostin. Tá Kriton sá það, læt hann munn hansara og eygu aftur.

67.

Soleiðis, Ekekrates, doyði vinur okkara. Tann maður, – og það er ekki ov mikið gjørt av –, ið var tann besti av øllum okkara kenningum, og so nógv tann skynsamasti og rættvísasti.

GAMLA GRIKKALAND

Gamla Grikkaland, t.e. Grikkaland í tíðarskeiðinum umleið 750-30 f.Kr., hefur ein heilt serligan heimssöguligan týðning og er eitt gott dæmi um, at søga ikki bert snýr seg um farna tíð, men eisini um nútíð. Gomlu grikkarnir orðaðu spurningar og settu gongd á eitt kjak, sum vísindafólk, heimspekingar og onnur áhugað enn luttaka í. Tey flestu kenna av somu orsök eitt sindur til gomlu griksku søguna - kríggini, hetjurnar, veitslurnar, sjónleikirnar og kanska fyrst og fremst heimspekingarnar Sokrates, Platon og Aristoteles. Algongd altjóða hugtøk sum *teori*, *praksis*, *tesa*, *aksiom*, *etikkur* og mong, mong onnur eru øll griksk og ganga aftur til teirra, og tey ávirka framvegis okkara hugsanir um stórt og smátt, ja í ávísan mun seta gomlu griksku heimspekingarnir enn treytirnar í mongum orðaskifti.

Athen er tann av gomlu griksku býunum, sum vit vita mest um, og kendasti politiski leiðarin í Athen, Perikles, segði í einari røðu fyri athenarum, beint tá kríggjið við Sparta var brostið á veturin 431/430 f.Kr., at komandi ættarlið fóru at hávirða athenarar fyri teirra avrik. Hann grundaði hetta á, at í Athen høvdu tey skipað eitt fyrimyndarligt fólkaraði, at býurin skaraði framúr mentanarliga og var hernaðarliga sterkur, tí íbúgvarnir vóru frælsir og djarvir, og at Athen annars var frammarlaga á øllum økjum.

Perikles var herleiðari og politikari, t.e. orðini um Athen vóru borin fram av athenskum politikara og herleiðara í krígstíð. Tó hava tey ofta verið endurgivin í søgubókum, m.a. tí tey avdúka, at athenarar so ella so vóru tilvitaðir um sín søguliga leiklut, og heilt burturvið eru tey ikki. Men ein lítil vandi býr í teimum, tí vit kunnu freistast til at gera júst tað, Perikles væntaði av okkum, t.e. vit kunnu lættliga og í ov stóran mun gera Gamla Grikkaland, serliga Athen, til eina fyrimynd, og hetta ikki minst tí flestu keldur okkara stava frá grikkum sjálvum, og fyri tað mesta athenarum, sum hildu lítið um mong onnur fólkasøg og nógv um seg sjálvar. Gomlu griksku keldurnar skulu v.ø.o. lesast við varsemi. Hinvegin slepst ikki undan, at tá tað ræður um politikk, vísindi, heimspeki og list, ganga røtur okkara aftur til Gamla Grikkaland, og tí er tað hagar vit mugu leita, skulu vit til fulnar skilja okkum sjálv og mong av okkara orðaskiftum í dag.

Keldugrundarlag

Okkara elstu skrivligu keldur til griksku søguna eru tvey kvæði, Ilions kvæði og Odýsseusar kvæði. Hesi kvæði eru fest á blað umleið 700-500 f.Kr. og snúgva seg

um hendingar, sum fóru fram umleið 1200-1100 f.Kr. Tey flestu munnu kennast við innihaldið í hesum kvæðum, frásagnirnar um bardagan í Troja og um drúgvu og truplu heimferðina hjá hetjuni Odýsseus. Hin víðagitni Homeros, sum fekk heiðurin fyri at hava yrkt kvæðini, hevur helst dugað tey væl og givið teimum endaligt snið, men hevur bygt á munnborna skaldskapin hjá undanfarnum ættarliðum. Ivasamt er tó, hvussu eftirfarandi kvæðini eru sum søguligar keldur; tí eins og galdandi er fyri okkara egnu søguligu kvæði, t.d. Margretu kvæði, er talan um skaldskap við søguligum kjarna, ikki beinleiðis søguskiving. Aðrar keldur eru tó frá somu tíð, t.e. umleið 700 f. Kr., t.d. bøkurnar hjá yrkjaranum Hesiod, tvær í tali, onnur um griksku gudarnar og hin um gerandisdagin hjá bóndum. Serliga tann seinna bókin, nevnd “Arbeiði og dagar”, er áhugaverd, tí hon gevur okkum innlit í tilveruna og trupulleikarnar hjá vanligum fólki í Grikkalandi um hetta mundið.

Um ár 500-400 f.Kr. gerast keldurnar fleiri, m.a. skrivar Herodot (uml. 485-430 f.Kr.) eitt søguligt stórverk, kendast fyri viðgerðina av Persisku kríggjunum, t.e. kríggjunum millum grikkar og persar, sum vóru 499-449 f.Kr. Herodot, sum ofta verður nevndur „faðir at søguskivingini“, hevur í seinni tíðum verið tiltikin fyri sítt góða frásøgukynstur, ikki fyri at vera so keldukritiskur, hóast hann við hvørt ger vart við, at tað, hann skrivar, byggir á munnligar frásagnir hjá øðrum og tí kanska ikki er so eftirfarandi. Ein meira skipað keldukritisk tilgongd sæst hinvegin hjá Thukýdid (uml. 460-400 f.Kr.), sum skrivaði um Peloponnesiska kríggið millum Athen og Sparta, sum var í árunum 431-404 f.Kr. Thukýdid viðger beinleiðis keldukritiskar spurningar, og hann verður tí ofta róptur „faðir at keldukritikkinum“. Um tað mundið, t.e. umleið 400-300 f.Kr., gerast keldurnar eisini alsamt fleiri og fjølbroyttari. Umframt beinleiðis søgulig og vísindalig verk geva m.a. røður hildnar á rættarfundum okkum gott innlit í gamla grikska samfelagið. Tó mugu vit fyri at fáa eina fullfíggaða mynd eisini styðja okkum til keldur við skaldskaparligum og heimspekiligum innihaldi, t.d. verk eftir Platon, Aristoteles, Aristofanes o.o.

Men umframt allar samtíðarkeldurnar finnast eisini søguverk, sum skrivað eru seinni, m.a. í rómverskari tíð, og sum viðgera tíðarskeið í grikskari søgu, t.d. verk eftir Plutark, Diodor og Strabon. Hesir søguskrivararnir hava havt atgongd til keldur, sum í dag eru burtur, og teir geva okkum nógvar avgerandi og virðismiklar upplýsingar. Serliga Plutark (uml. 45-120 e.Kr.), ið eins og bæði Diodor og Strabon sjálvur var grikki, men undir rómverskum valdi, hevur verið nógv nýttur sum kelda, ikki minst tí søgur hansara um griksk og rómversk stórmenni eru undirhaldandi um ikki í øllum førum so áltandi.

At rómverjar annars hava havt ávirkan á okkara fatan av Gamla Grikkalandi sæst m.a. aftur í tí, at vit siga grikkar og Grikkaland. Grikkar sjálvir nevndu seg hellanarar og land sítt Hellas, og tað gera teir framvegis, men rómverjar, sum fyrstu ferð komu í samband við grikkar umleið 750 f.Kr., søgdu grikkar („gracci“), og tað gera fólk flest um allan heim í dag.

Keldukritiskir spurningar

Samanumtikið er sostatt rættiliga fitt varðveitt av keldum til gomlu griksku söguna; omanfyri eru bert nevndar tær týðningarmestu. Tó er greitt, at serliga tá tað snýr seg um elstu tíðarskeiðini, tíðina fyri umleið 500 f.Kr., er avgerandi neyðugt eisini at byggja søguskrivingina á onnur keldusløg, fyrst og fremst útgrevstrar og innskriftir, høgdar í stein.

Granskarar eru tó ikki á einum máli um, hvussu gomlu keldurnar skulu skiljast. Eru vit yvirhøvur før fyri at skilja hugsanir hjá fólki, sum livdi fyri næstan hálvtríðjatúsund árum síðani? Tá vit í dag t.d. lesa Platon, leggja vit so ikki í alt ov stóran mun eina nútíðarhugsan í hansara verk? Hvat búði t.d. undir viðgerðini hjá Platon av politikki og rættvísi, og hvussu skulu vit skilja hansara útleggingar og niðurstøður?

Eitt gott dømi um keldukritisku ivasurningarnar er stríðið millum sonevndar „modernistar“ og „primitivistar“. Stríðið byrjaði sum eitt kjak um, hvussu søgan um búskapin í Gamla Grikkalandi eigur at verða skrivað. Modernistar hava higartil hildið, at tað væl ber til at nýta hugtøk sum ídnaður, imperialismisma o.s.fr. í viðgerðini av búskapinum í Gamla Grikkalandi, tí grikkar framleiddu t.d. keramik í stórum verkstøðum við greiðum arbeidsbýti, og teir lögdu fremmand øki undir seg kring alt Miðjarðarhav. Primitivistar halda hinvegin, at um vit flyta hugtøk frá nýggjari evropeiskari søgu aftur í tíðina, so er vandi fyri, at vit als ikki skilja gamla grikska samfelagið; tí hóast grikkar t.d. fluttu úr Grikkalandi og búsettust aðrastaðni, so var ikki talan um imperialismu, og grikkar bygdu ikki stórar verkstaðir fyri at fáa størri peningaligt avlop og gera nýggjar íløgur, men fyrst og fremst fyri at framleiða dygdargóðan keramik og fáa virðing. Í teimum førum, framleiðslan gav stórt avlop, so var tað brúkt til at ognar sær jørð og ikki til at økja um framleiðsluna.

Flestir søguførðingar í dag styðja seg til útleggingarnar hjá primitivistum, hóast full semja verri enn so er um, hvussu keldurnar skulu skiljast. Men kjakið er í sjálvum sær gagnligt, og undir øllum umstøðum eiga vit at vera varin og ikki alt ov bráð í okkara niðurstøðum. Hinvegin skerst ikki burtur, at verkini hjá t.d. Platon og Aristoteles framvegis eru okkum so viðkomandi, at tá vit lesa tey, hava vit lyndi til at gloyma, at tey vórðu skrivað í einari tíð langt burtur frá okkara.

Landafrøði

Gamla Grikkaland fevndi um stórt sæð sama øki sum núverandi Grikkaland; tó vóru eisini grikskir býir fram við strondini í Lítla Asia, t.e. í núverandi Turkalandi. Grikkar róptu hetta øki Jonia og býirnar tískil jonisku býirnar. Nógvir av fyrstu heimspekingunum komu úr hesum øki, teir sonevndu jonisku natúrheimspekingarnir, sum livdu umleið 600-400 f.Kr. Gamla Grikkaland toygdi seg hinvegin ikki so langt norður sum núverandi Grikkaland. Makedonia var tá sjálvstøðugt kongadømi, men er í dag landslutur í Grikkalandi (tí hevur stríð verið um navnið millum Grikkaland og

núverandi lýðveldið Makedonia norðanfyri). Sama ger seg galdandi fyri Trakia, sum í dag er býtt sundur millum Grikkaland, Bulgaria og Turkaland, men tá var kongadømi, og trakar eisini egið fólk, sum grikkar hinvegin hildu lítið um.

At nevna Gamla Grikkaland undir einum kann tó í grundini vera eitt sindur misvísandi, tí talan var ongantíð um Grikkaland sum eitt stórt ríki, men um eitt fólk, býtt sundur í eina rúgvu av smáum sjálvstøðugum ríkjum (eintal: „polis“, fleirtal: „poleis“), og trúskapurin hjá grikkum var knýttur at „polis“, ikki Grikkalandi sum slíkum. Tó høvdu grikkar eina kenslu av at hoyra saman, grikkar høvdu felags mál, felags mentan og gudar, og grikkar gjørdu greiðan skilna millum seg og øll ikki-griksk fólkasløg, sum teir róptu „barbárar“. Eitt dømi um hetta eru kríggini, sum grikkar førdu móti persum eystanfyri.

Tíðarskeið í grikskari søgu

Vanligt er at skipa gomlu griksku søguna í tíðarskeið. Úrslit frá útgrevstrum hava avdúkað leivdir heilt aftur í steinöld (aftur til um 40.000 f.Kr.), men elsta tíðin, sum vit vita nakað um, eru sonevndu minoisku og mýkensku mentanirnar umleið 2000-1100 f. Kr. Frá hesi tíð kenna vit elstu skriftsløginu úr Grikkalandi. Politiska skipanin tá var kongadømi, og búskaparliga hevði húsarhaldið (nevnt „oikos“ og upprunin til orðið „økonomi“) stóran týðning. Húsarhaldið var ikki bert foreldur og børn, men stórir garðar við nógvum fólkum knýttum at sær. Eitt „oikos“ var í veruleikanum ein framleiðslueind, og tær ættirnar, ið áttu garðarnar, høvdu stórt vald. Eftir keldunum at døma høvdu kongarnir ráð undir sær, og máttmestu ættirnar høvdu sæti í hesum ráðum.

Um tíðina 1100-750 f.Kr. vita vit ógvuliga lítið; gomlu kongadøminu fullu, og minoisks-mýkenska mentanin syndraðist. Fólkasløg norðanífrá tóku seg suðureftir og settu búgv ymsastaðni í Grikkalandi. Nýggir samfelagsbólkar tóku seg upp og bjóðaðu gomlu kongs- og aðalsættunum av. Hetta tíðarskeiðið verður ofta kallað myrka tíðin, bæði tí nógv bendir á, at tá var ófriðarligt og mentanarlig afturgongd í Grikkalandi, og tí vit ikki vita nágreiniliga, hvat hendi. Keldurnar eru fáar. Men greitt er, at tá Grikkaland trein fram úr myrkrinum aftur umleið ár 750 f.Kr., var samfelagið grundleggjandi broytt. Býarríki („poleis“) høvdu tikið seg fram, t.e. grikkar vóru nú farnir at skipa seg í samfeløg við valdum politiskum leiðarum og ikki longur í kongadømi. Grikkar vóru eisini farnir at nýta eina nýggja skrift, alfabetið, sum teir høvdu sæð fönikarnar eystanfyri brúkt. Tað er hesin parturin av grikskari søgu, t.e. tíðarskeiðið frá umleið 750-30 f.Kr., sum hevur havt størstan áhuga í søgugranskingini, tí tað virksema, sum tá var í Grikkalandi, fekk avgerandi ávirkan á evropeiska søgu og mentan. Tíðarskeiðið verður skipað í tríggjar partar, og í rundum tølum sær tað soleiðis út: arkaisk tíð 750-500 f.Kr., klassisk tíð 500-300 f.Kr. og hellenistisk tíð 300-30 f.Kr.

Arkaisk tíð umleið 750-500 f.Kr.

Í arkaiskari tíð mentist „polis“, t.e. býarríkið, sum sjálvstøðug politisk eind, og heimsins fyrsta fólkaræði (gr. „demokratía“, t.e. demos = fólk, „kratos“ = vald, ræði) varð grundað í Athen. Ein onnur avgerandi hending var, at grikkar umleið 750-550 f.Kr. í stórum tali fluttu úr Grikkalandi og settu búgv aðrastaðni kring Miðjarðarhav og Svartahav. Í fyrstuni fóru grikkar serliga til Sisilia og Suðuritalia, men við tíðini settu teir eisini búgv fram við strondini á Norðurafrika, við Bosporussundið, fram við Svartahavsstrondini, í núverandi Spania og í Suðurfraklandi. Júst hví grikkar um hetta mundið fluttu úr Grikkalandi, vita vit ikki við vissu, men nógv bendir á, at fólkavøkstur elvdi til trot á jørð. Herodot nevnið beinleiðis, at býurin Kýrene á norðurafrikansku strondini varð grundaður av fólki, sum vóru send heimanífra, tí hungursneyð valdaði. Ein avleiðing av hesi sonevndu „kolonisatióini“ var, at griksk mentan og grikskar vørur, t.d. keramikur, breiddust um stórar partar av Miðjarðarhavsøkinum.

Nýggju býirnir vóru sjálvstøðugir „poleis“, men høvdu tætt samband við móðurbýin „metropolis“ (gr. „meter“ = móður, „polis“ = býur) heima í Grikkalandi. Sambandið var bæði av mentanarligum og búskaparligum slag. Fjórða hvørt ár savnaðust grikkar, bæði úr sjálvum Grikkalandi og úr ymsu griksku býunum aðrastaðni, í Olýmpos í Grikkalandi fyri at heiðra gudarnar við Olýmpisku leikunum, sum fyrstu ferð eru skrásettir at hava verið í 776 f.Kr. Vanligt var eisini, at nýggju býirnir í sambandi við ymsar hátíðir og veitslur sendu umboð til móðurbýin. Harumframt var m.a. oraklið í Delfi felags halgidómur, og grikkar komu hagar allastaðni frá at leita sær ráð. Grikska gudalæran var øðrvísi enn okkara kristna trúgv á tann hátt, at grikkar í fyrra lagi høvdu fleiri gudar, hvør við greitt avmarkaðum uppgávum, og í øðrum lagi ikki høvdu eina heilaga bók at halda seg til og sostatt heldur ongan dogmatikk. Hvør einstakur grikki kundi í ávísan mun trúgva á gudarnar á sín egna hátt. Hinvegin skuldu gudarnir virðast, og ráðini frá prestinnuni í Delfi vóru altíð tikin í álvara.

Búskaparliga gjørdist gongdin í flestum førum tann, at móðurbýirnir fluttu út, t.d. vín, olivin og keramik, og fluttu inn korn, sum næstan altíð var trotvøra í Grikkalandi. Nýgrundaðu býirnir elvdu á henda hátt bæði til, at landbúnaðurin heima í Grikkalandi varð lagdur um, frá korni til aðra grøði, og til at ymsar framleiðsluvinnur mentust í býunum.

Polis

Meðan grikkar frammanundan høvdu skipað seg í kongadømi, byrjaðu býarríkini sum nevnt at taka seg fram í arkaiskari tíð. Í yrkingunum hjá Hesiod frá 700-talinum f.Kr. eru býarríki ikki nevnd, í „Arbeiði og døgum“ nevnið hann bert kongadømi. Hildið verður, at fyrstu býarríkini vórðu stovnað um 700-650 f.Kr. „Polis“ merkir upprunaliga borg, og ein „polis“, ella eitt býarríki, var ein býur og landbúnaðarøkið kring býin. Í flestum førum var múrur rundan um býin til verju. Men „polis“ var eisini eitt hugtak.

Ein „polis“ var ein sjálvstøðugur politiskur felagsskapur, sum allir mannligir borgarar í „polis“ luttóku í, t.e. eitt samfelag við egnum stovnum og siðvenjum („polis“ er upprunin til orðið politikkur). Í Athen vita vit, at íbúgvarnir vóru býttir sundur í trýggjar stættir: 1) borgarar, sum høvdu full politisk rættindi, 2) handilsmenn, nevndir metókarar, sum vóru fluttir til Athen úr øðrum økjum og vóru frælsir, men ikki høvdu politisk rættindi og 3) trælir, sum ikki høvdu rættindi, men vóru ogn hjá borgarum og metókarum. Mett verður, at í Athen, sum var ein stórus „polis“ og fevndi um fleiri smáar býir og bygdir, búðu umleið 250.000 fólk í klassiskari tíð, t.e. í tíðarskeiðinum 500-300 f.Kr., og av teimum vóru so bert umleið 25.000 mannligir borgarar. Flestu býarríkini vóru tó nógv smærri og høvdu umleið 20.000 íbúgvir. Av teimum vóru so aftur bert ein lítil partur borgarar við rætti til at luttaka á politiskum fundum.

Vit vita ikki nágreiniliga, hvussu nógv tílik býarríki vóru í Gamla Grikklandi, men tey vóru um 650 til 850, og nógv tann størsta partin av hesum býarríkjum vita vit lítið ella einki um, tí tær flestu av søguligu keldunum stava úr Athen, sum hinvegin var týðningarmesta býarríkið í Gamla Grikklandi.

Hví grikkar skipaðu seg í fleiri smá býarríki og ikki í eitt stórt kongadømi, eins og onnur fólkasløg gjørdu t.á, er ikki heilt greitt, men Grikkaland er fyri tað mesta fjallalendi, og tí hevur tað ivaleyst verið torført at savna alt landið í eitt ríki. Í minoiskskýkenskari tíð var heldur ikki talan um bert eitt kongadømi, men fleiri. Harumframt kunnu grikkar hava lært at skipað seg í býarríki av fónikarum, sum teir heilt tíðliga komu í samband við. Fónikarar høvdu m.a. býarríki á oygni Kýpros. Hinvegin benda útgrevstrar í núverandi Turkalandi (t.e. í grikska Jonia) á, at har vóru býarríki longu um ár 800 f.Kr. Sostatt er upprunin til „polis“ ikki lættur at útgreina, men í hvussu er vóru tað grikkar, sum í árunum 700-500 f.Kr. gjørdu „polis“ til eitt hugtak og eina serliga politiska skipan við greiðum grundreglum og eyðkennum.

Persisku kríggini 499-449 f.Kr.

Í byrjanini av klassiskari tíð vóru Sparta, Athen, Theben og Korinth størstu býarríkini í Grikklandi. Viðurskiftini millum tey vóru ofta spent. Umframt stríð um vald og ymisk handilsviðurskifti vóru ríkin eisini hugsjónarliga ósamd, t.d. helt yvirstættin í Sparta lítið um fólkærðisligu menningina í Athen. Men eystanfyri hótti Persararíki. Longu áðrenn 500 f.Kr. komu jonisku býirnir undir persiskt ræði, og í 499 f.Kr. gjørdu teir uppreistur. Athen og Eretria sendu herskip til hjálpar, men í 494 f.Kr. taptu grikkar, og uppreisturin varð niðurbardur. Vandin fyri ógvisligum samanbresti millum persar og grikkar øktist.

Í 490 f.Kr. sendi persiski kongurin Dareios herdeildir við skipum tvørtur um Egearahav fyri at hertaka Grikkaland. Skipini lögdu at í oygni Eubóa (í dag Evia) dygst við grikska meginlandið, og persar tóku seg skjótt fram. Eretria mátti bota fyri stuðulin til joniska uppreisturin og var lagdur í oyði. Avgerandi bardagin millum griksku og persisku

herarnar stóð á Marathon-flötuni miðskeiðis á hálvoyinni Attika. Persiski herurin var umleið dupult so stórir sum tann grikski, og athenarar stóðu næstan einsamallir, tí spartanarar kundu av átrúnaðarligum orsökum ikki senda herdeildir beinanveg. Sambært Herodot máttu teir bíða til full sól hevði verið. Tað eydnaðist kortini grikkum at vinna á persum. Plutark sigur í hesum sambandi frá søguni um „marathonrennaran“, sum í herklæðum rann allan tann stívliga fjøruti kilometrar langa teinin heim til Athen og rópti: „Vit hava sigrað“ og síðani small deyður niður á torginum, útlúgvaður.

Tíggju ár seinni herjaðu persar á aftur, nú undir Xerxesi kongi. Herodot greiðir frá, at persiski herurin hjá Xerxesi taldi fimm milliúnir mans, men søgufrøðingar í dag halda hetta vera í so nógv avgjørt og seta talið á umleið 100.000 til 200.000. Eftir tátíðar metum var undir øllum umstøðum talan um stóran her, sum tók seg tvørtur um Hellespont (nú: Dardanellusund) og suður ígjøgnum Grikkaland. Norðastu býirnir góvu seg yvir, men Athen og Sparta fyrireikaðu seg til kríggj.

Griksku og persisku herdeildirnar møttust á sumri 480 f.Kr. í tí tronga skarðinum Thermopýle, og tað eydnaðist grikkum at halda persum aftur í nakrar dagar, til ein svíkjari, nevndur Efiates, vísti persum á eina sniðgøtu. Tá máttu griksku herdeildirnar í skundi taka seg aftur, meðan spartanski herleiðarin Leonidas varð standandi við 300 spartanskum hermonnum umframt 1100 hermonnum úr Theben og Thespiar fyrri at verja afturtøkuna. Í grikskum frásøgnum og innskiftum verður sagt frá, hvussu mannliga hesir hermenninir bardust, til teir at enda vórðu feldir allir sum ein. Thermopýle veitti á henda hátt spartanum sama heiður, sum Marathon veitti athenarum, og hetta sæst m.a. av tí tiltikna minnisrindinum, sum Herodot endurgevur, og sum var rist í ein minnisvarða á staðnum. Soleiðis ljóðar ørindið í týðing Janusar Djurhuus:

Vallari, far fram um vøll,
flyt boðini í Lakedaimon:
Lýdnir lögðust vit her, lýdnir lógunum lands.

Lakedaimon var navnið fyrri alt spartanska býarríkið undir einum.

Komin um Thermopýle tók persiski herurin seg longur suðureftir, og í september 480 rýmdi fólkíð í Athen. Síðsti og avgerandi bardagin var á sjónum við oynna Salamis, og har vunnu grikkar óvæntað sigur á persum. Grikkaland var sostatt ikki hótt longur, men endalig friðaravtala millum grikkar og persar var ikki undirskrivað fyrr enn í 449 f.Kr.

Týðningur

Enski heimspekingurin John Stuart Mill meinti, at týðningarmesti bardagin í bretskari søgu ikki var, tá bretski kongurinn mátti lúta fyrri normannsku innrásini í Hastings í 1066, men tá grikkar vunnu á persum á Marathon-flötuni í 490 f.Kr. Høvdu grikkar

tapt, so gjørdist Grikkaland partur av Persaríki, og tað hevði havt avgerandi ávirkan á politisku og mentanarligu menningina í Evropa. Sjónmarmíðið hjá Mill bygdi helst á gomlu niðurstøðuna hjá Plutark, at grikkar ikki einans bardust fyri sínum egna frælsi, men fyri frælsinum hjá allari mannaættini, og nógvir søgufrøðingar hava eisini víst á kríggini millum persar og grikkar sum fyrstu samanbrestir millum tvær siðmenningar, eina eysturlenska einaræðisliga og eina vesturlenska frælslynta.

Bókmentafrøðingurin Edward Said nevnr í bókini *Orientalism*, at Persisku kríggini skiliga vóru við til at skapa vesturlensku hugsanina um tað eysturlenska, men ikki so nógv kríggini í sær sjálvum sum søguskrivingin hjá t.d. Herodot og rómverskum søguskrivarum, tí við skrivning sínari grundløgdu teir eina hugsan um „okkum“ og „hini“, sum kom at ganga aftur í evropeiskari søgufatan heilt fram í 20. øld. At henda hugsanin um „hini“ ikki altíð hevur samvarað við veruleikan, er partur av boðskapinum hjá Said, tí vert er at minna á, at grikska mentanin upprunaliga mentist av ávirkanini eystanifrá, m.a. høvdu fónikarar stóra ávirkan á grikska mentan. Hinvegin gjørdist samskiptið millum eystur og vestur trupult, tá Persaríki vaks og hótti griksku býrnar, og tað er eingin ivi um, at kríggini finga avgerandi týdning fyri griksku sjálvsfatanina. Tað er søguskrivingin hjá Herodot í sær sjálvum gott prógv um, og m.a. røðan hjá Perikles, sum víst varð til frammanfyri, avdúkar týðiliga, hvørji virði athenarar alment lögdu dent á. Áhaldandi hóttanin, kríggini og sigarnir vóru við til at skilmarka griksk virði og leggja grundarlagið undir grikska mentan í tí tíðarskeiðinum, vit rópa klassiska tíð.

Klassisk tíð umleið 500-300 f.Kr.

Einans umleið 25% av jørðini í Grikkalandi var fruktagóð landbúnaðarjørð. Í klassiskari tíð fluttu grikkar tískil nógv korn inn, m.a. frá griksku býunum, sum vórðu grundlagdir uttan fyri sjálvt Grikkaland í arkaiskari tíð, eina 300-200 ár frammanundan. Flestir grikkar livdu tó av landbúnaði, veltu korn, olivin og vín. Harumframt var fitt av fiskivinnu. Umstøðurnar gjørdi tó, at handil hevði avgerandi búskaparligan týdning, og grikkar sigldu um alt Miðjarðarhav og Svartahav. Hetta menti sum nevnt griksku býrnar og setti sín lívliga dám á griksku mentanina.

Tað, sum gjørdi griksku býarríkini serstøk, var tó politiska skipanin. Meðan onnur fólkasløg tá skipaðu seg í kongadømi, høvdu grikkar valdar politiskar leiðarar. Í mongum førum vóru politisku rættindini avmarkað til ein ríkan minniluta, men í fleiri býarríkjum var talan um fólkaræði.

Fólkaræðið í Athen

Fólkaræðið í Athen vardi frá 507 til 322 f.Kr. Longu undir Solon í 594 f.Kr. vóru stig tikin fram ímóti eina fólkaræðisligari skipan, men tær avgerandi hendingarnar vóru beint undan aldaskiftinum í 6. øld f.Kr.

Í árunum 561-510 f.Kr. hövdu valdsharrin Peisistratos og seinni synir hansara, Hippias og Hipparkos, valdið í Athen. Men í 510 noyddust teir at flýggja, og eftir eitt stutt valdsstríð millum múgvandi aðalsmenn eydnaðist tað einum teirra, Kleisthenes, at fáa stuðul frá stórum parti av fólkinum. Í 507 f.Kr. grundaði hann eina skipan, sum skjótt mentist til heimsins fyrsta fólkaræði.

Keldurnar geva okkum bert nágreiniligt innlit í fólkaræðið í Athen í tíðarskeiðinum 355-322 f.Kr. Høvuðskeldurnar eru røður hjá politikaranum Demosthenes og eitt rit hjá Aristoteles um stjórnarskipanina í Athen. Viðmerkjast má tó, at søgufrøðingar ikki eru heilt samdir um allar smálutir, t.d. spurningin um, hvussu nógvir borgarar vóru við til at fella dómar í málum, sum komu fyri dómstólarnar, og hvussu nógvir borgarar yvirhøvur tóku lut í fólkaræðinum. Tað, sum er nevnt niðanfyri, byggir í høvuðsheitum á nýggjastu granskingarúrslitini hjá danska serfrøðinginum í Gamla Grikkalandi Mogens Herman Hansen (2005) umframt drúgvu viðgerðina hjá John V. Fine í *Ancient Greeks* (1983).

Ein treyt fyri at fáa lut í fólkaræðinum var, at tú vart maður og borgari í Athen. Metókarar og trælir hövdu ikki politisk rættindi, og kvinnur luttóku als ikki í almennum lívi. Fyri at verða roknaður sum borgari var kravið, at bæði foreldrini vóru borgarar. Borgararættindi vóru við øðrum orðum arvalig. Ein borgarasonur var myndugur átjan ára gamal, og eftir tvey ára hertænastu kundi hann luttaka í politikki, t.e. sum tjúgu ára gamal. Embæti vóru tó avmarkað til menn yvir 30 ár.

Týdningarmestu politisku stovnarnir í Athen vóru :

Tingið („Ekklesia“).

Allir mannligr borgarar yvir tjúgu ár hövdu talu- og atkvøðurætt á tingi. Fundur varð hildin fjóruti ferðir um árið á høvdini Pnyx tætt við Akropolis, og vanliga luttóku umleið 6000. Kjakið byrjaði við, at politiskt virknir borgarar hildu røður um átrokandi mál, sum fundarmenninir síðani atkvøddu um. Tingið samtykti ikki lógir, men gjørdi samtyktir. Harumframt valdi tingið hvørt ár menn í týdningarmestu embætini, m.a. teir tíggju herovastarnar og embætismenn at umsita figgjarmál. Annars vóru flestu embæti sett við lutakasti.

Eiðsvornu lóggevararnir („Nomothétai“).

Við lutakasti vórðu 6000 eiðsvornir borgarar yvir tretivu ár hvørt ár kosnir lóggevarar. Tá ið nýggj lóg ella lógarbroyting var neyðug, vórðu t.d. 1000 av hesum 6000 tiknir út við lutakasti til at viðgera og samtykkja lógina. Vanliga sótu hesir 1000 bert í ein dag, og teir atkvøddu við at rætta hondina upp, tá viðgerðin var komin at enda.

Dómstólurin („Dikastérion“).

Áðurnevndi Solon tók í 594 f.Kr. stig til fyrsta veruliga dómstólin („Heliaia“) í

Athen, eftir öllum at dæma fyri m.a. at geva borgarum rætt til at kæra avgerðir, sum embætismenn hövdu tikið. Dómstólaskipanin var seinni víðkað, og rættarfundir vóru umleið tvey hundrad ferðir um árið. Áðrenn ein rættarfund vórðu við lutakasti t.d. 2000 av teimum 6000 eiðsvornu tiknir út til nevningar og býttir út í fyra dómstóladeildir. Embætismenn stóðu fyri sjálvum rættarfundinum. Eingir sakførarar vóru, so ákæri og ákærði fórdu sjálvir sínar sakir. Kend er t.d. verjurøðan hjá Sokratesi. Tó kundi tann ákærði fáa onkran at skriva eina rættarrøðu fyri seg.

Embætismenn („Archai“).

Í alt vórðu umleið 1200 embætismenn valdir hvørt ár. Allir borgarar yvir tretivu ár kundu stilla upp. Umleið 1100 av teimum vórðu tó í veruleikanum ikki valdir, men funnir við lutakasti. Bert fáir av embætismonnunum, t.d. teir tíggju herovastarnir, vórðu valdir, og bert valdir embætismenn kundi veljast meira enn eina ferð; annars vóru øll embæti avmarkað til bert eitt ár í senn.

Embætismenn hövdu m.a. til uppgávu at kalla tingið saman, at standa fyri rættarfundum, at ansa eftir, at handilsvirksemi á torginum fór rætt fram o.s.fr. Harumframt hövdu embætismenn til uppgávu at útinna allar avgerðir tiknar á Tingi. Í nógvum forum hövdu embætismenn almennar trælir at hjálpa sær.

Fimmhundraðmannaráðið („Boulé“).

Av teimum 1200 embætismonnunum vóru 500 í tí sonevnda Fimmhundraðmannaráðnum. Hetta var ein tann týðningarmesti stovnurin í athenska fólkaraðinum. Býarrikið Athen var býtt í tíggju fylki. Ráðið varð mannað við hálvtrýss monnum úr hvørjum fylki, og teir skiftust um at vera Ráðsnevnd (sonevndir „prýtanar“) ein tíggjundapart part av árinum, t.e. hálvtrýss hvørja ferð. Ráðið hevði fund allar gerandisdagar í ráðhúsinum á torginum („Agora“) í Athen og fyrireikaði m.a. øll tey mál, sum Tingið skuldi viðgera og atkvøða um. Ikki minst hesin leikluturin gav Fimmhundraðmannaráðnum stórt vald.

Hvussu var tað møguligt?

Tað er greitt, at ein tílík politisk skipan kravdi virknar borgarar. Athen var eitt beinleiðis fólkaraði, ikki eitt umboðsfólkaraði, og allar avgerðir vórðu tiknar við einføldum meiriluta. Politiskir flokkar vóru ikki til, t.e. hvør einstakur røðari skuldi hvørja ferð vinna ein meiriluta fyri sínum sjónarmiðum, og tí var retorikkur – røðusnild - ein týðningarmikil eginleiki. Sum franski søgugranskarin Vernant hevur víst á, hevði politiska skipanin í einum grikskum „polis“ við sær, at atgongdin til vald og ávirkan var knýtt at orðinum og ikki svørðinum. Hetta var kanska týðningarmesti munurin millum griksku býarrikini og onnur ríki tá. Men hetta skapti samstundis tørv á undirvísing, og ein serligan leiklut í hesum høpi fingur teir sonevndu sofistarnir. Sofistarnir vóru ferðalærarar og heimspekingar, og teir undirvístu í m.a. retorikki, etikki og støddfrøði.

Innanhýsis vóru sofistarnir minni enn so samdir um alt, men felags fyri teir var viljin til at birta upp undir kjak og sáa iva um hevdvunnin virði. Serligi týdningur teirra komst tó av undirvísingini í retorikki, og Platon helt lítið um sofistarnar. Endamálið við allari undirvísing og yvirhøvur øllum vitbornum virkseimi skuldi sambært Platon vera at finna sannleikan og læra at liva rættvíst, ikki at vinna í kjaki og fáa vald. Henda mótsetningin millum sannleikaleitandi reinlyndi (Sokrates/Platon) og retoriska snild (sofistarnar) viðger Platon m.a. í dialoginum „Gorgias“.

Ein afturvendandi spurningur í søgugranskingini hevur verið, hvussu athenskir borgarar høvdu tíð og ráð til at luttaka í øllum tí, sum politiska skipanin kravdi. Eitt heilt greitt svar er torført at geva. Marxistiskir søgufrøðingar hava ofta lagt dent á, at býarríkini í Gamla Grikkalandi vóru trælasmfeløg, og at borgararnir tí sluppu undan øllum arbeiði. Men so einfalt var tað neyvan, verri enn so allir borgarar høvdu trælir til alt arbeiði, og m.a. tí innfórdu athenarar miðskeiðis í 400-talinum f.Kr. dagslønir fyri politiskt virkseimi. Hinvegin áttu flestu borgarar í hvussu er ein træl, og tað hevur gjørt tað lættari hjá teimum at fara frá arbeiðinum. Men ikki minni týdning hevur tað havt, at kvinnurnar als ikki luttóku í politikki, tær høvdu til uppgávu at taka sær av heiminum („oikos“). Sambært keldunum var bert velting mannfólkaarbeiði burturav.

Ein annar spurningur er, hvussu tað bar til, at athenskir borgarar í so stóran mun tímdu at luttaka í politikki. Hvat var drivmegin? Greitt er, at tað ikki gav nógva inntøku, dagslønirnar gjørdur bert, at ein vanligur borgari ikki beinleiðis misti inntøku. Men nógv bendir á, at fyri borgarar í Athen var politiskt virkseimi eitt mál í sær sjálvum, tað gav virðing at luttaka í politikki, og hvørt ár vórðu m.a. bestu røðarar og embætismenn valdir, og teir fingur heiðurspláss við veitsluborðið í ráðhúsinum umframt heiðurskransar. Athenarar sjálvir lögdu dent á, at teirra skipan var fólkaræðislig og virkaði væl, tí teir sjálvir vóru fólkaræðislig menniskju, og ivaleyst hevði tað ávirkan, at athenarar høvdu havt vánaligar royndir av ymiskum valdsharrum í 500-talinum og aftur eitt stutt skeið í 400-talinum. Harumframt hevur ein høvuðsorsøk til fólkaræðið verið, at býarríkini í Grikkalandi vóru smá, bæði í fólkatáli og vídd. Tað bar lættliga til at hittast til fundar og taka avgerðir. Í stórum ríkjum við fleiri milliónum íbúgvum hevði tað ikki borið til tá á døgum.

Ein triði spurningur er, um tað er rætt at nýta hugtakið fólkaræði um eina skipan, sum bert loyvdí einum minniluta av fólkinum at taka lut í politikki. Summir søgufrøðingar halda fast um, at spurningurin um fólkaræðið líkist kjakinum millum primitivistar og modernistar um búskapin, og at vit kunnu tí spyrja, um fólkaræðið í Athen ikki var heilt ólíkt okkara og í veruleikanum ikki fólkaræði á tann hátt, sum vit nú í tíðini skilja hugtakið?

Her eiga vit at ansa eftir, at vit ikki flyta nútíðarnormar 2400 ár aftur í tíðina. Eftir tátíðar umstøðum var Athen eitt fólkaræði, t.e. grundleggjandi var talan um fólkaræðisliga skipan, men skipanin er víðkað í okkara tíð. Tað var óhugsandi fyri grikkar, at trælir ella

kvinnur skuldu ráða í politikki. Í sorgarleikinum „Medeu“ eftir Eurípides verður tó tikið til, at „Av öllum skapningum, sum fingi lív og skil, er kvinnan tann, sum syndarligast er fyri“, og í skemtileikinum „Lýsistratu“ eftir Aristofanes taka kvinnur í Athen og Sparta seg saman og nokta monnum sínum alla kynsliga samveru, til teir gevast við allari krígsførlu. Men vit kenna annars einki til krøv frá kvinnum um politiska ávirkan, og trælauppreistrar nevna keldurnar einki um. Í dag eru normarnir øðrvísi, og tað ber til at spyrja t.d., um Frakland var eitt fólkaraði, áðrenn kvinnurnar fingi atkvøðurætt í 1946? Tað tykjast tey flestu samd um. Og vit kunnu eisini spyrja, um t.d. stór lond í Evropa hava eina stætt av metøkarum. Í flestum londum er ein stórir minniluti av innfluttari arbeiðsmegi, sum ikki hevur somu rættindi sum tey innföddu.

Fólkaraðið vandamikla

Meðan vit í dag í stóran mun eru samd um, at fólkaraðið er ein góð skipan, sum øll eiga at taka undir við, so var ikki semja um hetta í Gamla Grikkalandi. Serliga heimspekingarnir, t.d. Platon, funnust at fólkaraðinum. Teir ivadust ikki í, at tá tað var loyvt tilvildarligum borgarum at atkvøða á tingi og taka við embætum, so varð skjótt einki skil á, og teir hildu seg síggja nógv prógv um tað. Fyri teir var fólkaraðið eitt óvandaræði. Dømi um, at teir kanska høvdu rætt, er víðagiti dómurinn, Sokrates fekk. Í 399 f.Kr. var hann dømdur til deyða fyri at hava spilt ungdómin og vanvirt gudarnar. Platon, ið var næmingur hjá Sokratesi, var skelkaður av dóminum og helt, at heimspekingarnir skuldu ráða, tí bert teir høvdu neyðuga innlitið, og nógv bendir á, at dómurinn fekk Platon til at broyta lívsleið og ikki fara upp í politikk, sum hann hevði ætlað sær, men heldur skriva.

Deyðadómur Sokrates avdúkar eisini ein avgerandi mun á gamla grikska fólkaraðinum og okkara fólkaraði nú á døgum. Grikkar høvdu einki valdsbýti, borgarar vóru t.d. bæði lóggevarar og dómarrar, og dómarrar vórðu funnir við lutakasti. Hinvegin er heldur ikki okkara fólkaraði lýtaleytt, og lagnan hjá Sokratesi kann enn elva til kjak um veikleikarnar í fólkaraðisligu skipanini. Ein uppøstur meiriluti kann skjótt gera seg inn á øðrvísi hugsandi, hóast lóggáva og gomul siðvenja áttu at forða fyri tí.

Áhugavert er annars at síggja, at áðrenn fólkaraðisligu menningina í Evropa í 1800-talinum hildu flestu evropeisku søgufrøðingar lítið um fólkaraðið í Gamla Grikkalandi.

Útbúgving

Ein veikleiki var tað helst, at Athen ongantíð hevði skipaða skúlagongd fyri allar borgarar. Tað stóð til hvørt húski sær at syrgja fyri, at børnini fingi lærdóm. Vanliga høvdu borgarasynir ein vegleiðara, sum var eldri enn teir og lærði teir um vaksnamannalívið. Sambandið teirra millum snúði seg um andliga menning, men var eisini seksuelt, og serligar reglur vóru knýttar at tí. Tann vaksni hevði ávísan leiklut („erastés“) og drong-

urin ávísan leiklut („erómenos“), og sambandið var alltið tíðaravmarkað. Dømi eru um ákærur móti monnum, sum ikki bóru seg rætt at. Annars tóku trælir sær av at fylgja dreingjabørnum í og úr skúla og/ella undirvísa teimum heima. Hesir trælir vórðu róptir „paidagogós“ (upprunin til orðið „pedagogur“: gr. „pais“ = drongur, „agogós“ = leiðari). Gentur fingtu hinvegin ikki somu skúlagongd sum dreingir. Tær vórðu lærdar upp heima til húsligt arbeiði.

Peloponnesiska kríggið 431-404 f.Kr.

Longu í samanbrestunum við persar var samanhaldið millum griksku býarríkini svikaligt. Meðan Athen t.d. helt á við álopum á Persaríki, eisini eftir at vandin var av, tók Sparta seg aftur. Athen kom tí at standa á odda fyri hernaðarsamgongu við fleiri grikskum býarríkjum, sonevndu Delisku samgonguni. Sparta hinvegin kom at standa á odda fyri Peloponnesisku samgonguni, og skjótt tók stríð um ávirkan seg upp millum samgongurnar báðar, serliga tí býarríki við hvørt tóku seg úr aðrari samgonguni og fóru upp í hina. Stríðið endaði við tí altoyðandi Peloponnesiska krígnum millum Athen og Sparta. Tað er hesum krígnum, Thukýdid so meistaraliga hevur greitt frá í stóra søguverki sínum, og tað kemur týðiliga fram, at hann helt kríggið vera eina vanlukku fyri Grikkaland. Býarríkini viknaðu nógv av krígnum, og Athen mátti at enda geva seg yvir. Tó tykist Athen at hava reist seg rættiliga skjótt aftur, fólkaraðið var sterkt í 300-talinum, og bæði í heimspeki, list og náttúruvísindum var menningin stór. Platon og Aristoteles livdu t.d. eftir Peloponnesiska kríggið, og umleið 385 f.Kr. stovnaði Platon sín lærustovn í einari lund uttan fyri Athen, sum upprunaliga var vígd hetjuni Akademos. Av hesum fekk lærustovnur hansara heitið Akademi (eitt orð vit framvegis nýta um lærustovnar og upprunin til heitið „akademikari“). Uttanríkispolitiskt og hernaðarlíga gjørdist Athen tó ongantíð serliga sterkt aftur, og í 338 f.Kr. komu griksku býarríkini undir makedonskt ræði. Makedonarar høvdu tó tikið við grikskari mentan, og við hertøkunum hjá makedonska konginum Alexanduri Mikla, sum eitt skifti var næmingur hjá Aristotelesi, spreiddist grikska mentanin um stór øki heilt eystur at ánni Indus. Til ber t.d. at síggja leivdir eftir grikskar klingruleikpallar í núverandi Afghanistan. Hetta er tíðarskeiðið, vit rópa hellenistiska tíð. Seinni hertóku rómverjar Grikkaland. Akademið hjá Platon helt tó fram at virka í fleiri øldir afturat, til eysturromverski keisarin Justinian í 529 e.Kr. steðgaði virkseminum, tí hann metti tað vera eina hóttan móti kristnari mentan. Men ávirkanin frá gomlu griksku heimspekini helt fram, og løgið kann tað tykjast, at fyrstu kristnu gudfrøðingarnir í stóran mun styðjaðu seg til grikska heimspeki, serliga Platon og Aristoteles.

Bókmentir

- Bengtson, Hermann. 1965. *Griechische Geschichte. Von den Anfängen bis in die Römische Kaiserzeit*. Verlag C.H. Beck.
- Damsgaard-Madsen, Aksel. 1993. *Grækenlands historie*. Aarhus Universitetsforlag.
- Euripides. 1993. *Medeia*. Axel Tórgarð týddi. Stíðin.
- Fine, John V. 1983. *The Ancient Greeks. A Critical History*. Harvard University Press.
- Finley, M.I. (ed.). 1981. *The Legacy of Greece*. Oxford University Press.
- Hansen, Mogens Herman. 2005. *Det athenske demokrati – og vores*. Museum Tusulanums Forlag.
- Hansen, Mogens Herman. 2004. *Polis. Den oldgræske bystatskultur*. Museum Tusulanums Forlag.
- Herodotus. 1972. *The Histories*. Penguin Books.
- Said, Edward W. 1991. *Orientalism*. Penguin Books.
- Thucydides. 1972. *History of The Peloponnesian War*. Penguin Books.
- Vernant, Jean-Pierre. 1982. *The Origins of Greek Thought*. Cornell University Press.

Platon

Lívssøga

Okkara vitan um lív Platons er avmarkað, og hetta er neyvan av tilvild. Tað tykist, sum um persónurin Platon rættiliga tíðliga tilvitað heldur seg undan. Høvuðskeldurnar til okkara ævisøguligu vitan um Platon eru fyrst og fremst Diogenes Laertios og Plutark. Teir livdu fleiri øldir seinni enn Platon og verða ikki mettir sum serliga álítandi. Hinvegin grettir Aristoteles, uttan samanberingar mætasti næmingur Platons, ikki orðið um lærumeistara sín persónliga.

Nakað vita vit tó. Platon varð borin í heim í Athen og var av aðalsætt. Í móðurætt var hann skyldur við navnfromu valdsharrarnar Kritias og Charmides. Møguliga var statsmaðurin Solon eisini í slektini. Faðirfólkið taldi ætt sína aftur til bæði sagnarkongar og sjálvan Poseidon. Við hesum bakstøði hevði ein politisk lívsleið verið at kalla sjálvsøgd. At tað ikki skuldi ganga soleiðis, kann sigast at hava tvær orsøkir. Tá Platon varð borin í heim, var stórleikatíðin hjá Athen og Grikkalandi sum heild av. Hann vaks tí upp í einum samfelagi, ið var merkt av ótryggum politiskum viðurskiftum og mentanarligari upploysn. Skiftandi politiskar samgongur loystu hvør aðra av, valdsharrar stríddust sínámillum, og teir fyrimunir, ið ætt og vinir góvu tær í dag, kundu í morgin verða tær at bana. Samanumtikið gav tann valdandi politiski rotinskapurin Platon inniliga og lívslanga andstygd fyri tí politiska lívinum, haruppiú eisini fyri fólkaræðinum, ið hann upplivdi á ranguni.

Eisini vóru stórar broytingar í mentan og átrúnaði. Tann gamla grikska uppfatanin var, at heimurin hekk saman. Heimurin, sum menniskjan livdi í, var ein skipaður heimur, har javnvág og samlag valdaði. Við øðrum orðum var heimurin ein tryggur og vakur alheimur, ið hvíldi í sær sjálvum, og har alt var á sínum rætta stað. Hesin alheimur fevndi eisini um menniskjuna. Tey etisku og átrúnaðarligu virðir, ið hon hevði at miða seg eftir, vóru ikki meira ella minni tilvildarligar manngjördar uppfinningar. Tvørturímóti vóru hesi virðir feld inn í sjálva ta ævigu heimsskipanina og tí sjálvsagt óheft av skiftandi mannahugsan. Virðini vóru við øðrum orðum objektiv og ævig. Livdi tú samsvarandi teimum, livdi tú eitt satt og veruligt lív.

Henda heimsfatan var farin at ridla væl fyri Platonsa tíð. Tað tyktist, sum álitid á eina mýtologiska uppfatan av heiminum ikki longur kendist nøktandi. Men afturfyri sprettu aðrar hugmyndir fram, ið vildu fata heimin skilvíst, við øðrum orðum byrjanin til heimspekiliga og vísindaliga heimsfatan. Henda náttúruheimspekin uppfataði í størri

ella minni mun ta gomlu mýtologisku heimsmyndina sum heilaspuna og pátrúgv. Í staðin vóru royndir gjørdar at skilja og lýsa heimin við abstraktum hugtøkum. Tey vóru t.d. hugtøk sum frumevni, broyting, ikki-broyting, veran o.a.m.

At hetta frambrotið hevur kenst meira nøktandi fyri vit og skil, er lítið at ivast í. Men ferðin frá *mythos* til *logos* kann eisini uppfatast sum eitt syndafall. Og syndaføll hava sum vera man ein prís.

Í hesum føri var prísurin, at tann mýtologiskt skipaði og meiningarfylti alheimurin hoknaði, og í hansara stað kom ein verð uttan innbyggt mál og mið. Menniskjan hevur tískil ikki longur eina æviga skipan at miða seg eftir í lívsins viðurskiftum, men er latin upp í hendurnar á sær sjálvari.

Tey virðir, ið áður tyktust absolutt og klettaføst, eru nú vorðin relativ og tilvildarlig.

Henda kensla av óvissu og ivasemi tók rættiligt dik á seg í Platonsa tíð. Vanlukkulig politisk og samfelagslig viðurskifti hava havt sín leiklut. Men harumframt hevur gongdin hugmyndasøguliga eisini sín innara logikk. Verður tað, sum áður varð uppfatað sum tað vakra, góða og sanna, avdúkað sum gykl og hvørvisjón, vendist ikki aftur. Andin er sloppin úr fløskuni.

Nú er Platon sjálvsagt ikki tann einasti, hvørki fyrr ella seinni, hvørs lív og virki bleiv merkt av áðurnevndu viðurskiftum og samtíðini sum heild. Men tað, sum avgjórði lívsleið hansara, var lagnan hjá lærumeistaratum Sokrates (469-399), ið bleiv avrættaður.

Sokrates var ákærður fyri gudloysi og fyri at føra ungdómin í óføri. Men hvussu kundi ein tilkomin, ognarleysur serskøltur, ið gekk á torginum í Athen og prátaði um eftir øllum at døma veruleikafjarar heimspekiligar spurningar, hava uppiborið deyðarevsing? Hann boðaði jú ikki nakra politiska læru ella eggjaði til kollvelting. Tvørturímóti vildi hann vera við, at tað einasta hann visti, var, at hann onki visti. Víst vóru valdsharrarnir ikki erkvisnir, tá tað ráddi um mannlív, men at døma ein gamlan heimspeking til deyða fyri okkurt hann móguliga hevði sagt á torginum, kann tykjast heldur óskiljandi.

Hyggja vit nærri at hesum viðurskiftum, vóru hugsanir og virki Sokratesar, tá til stykkis kom, ikki so vandaleys fyri teir valdandi, sum tað kann tykjast. Lutvíst hevði hann verið lærari hjá nøkrum av teimum, ið myndaðu ta undanfarnu stjórnina. Hetta merkir sjálvsagt ikki, at hann hevur tikið undir við teimum, men við hesum bar, um ikki annað so óbeinleiðis, til at knýta hann at tí politiska lívinum.

Hetta var óivað ein vandi í sær sjálvum.

Hvat viðvíkir tí hugsjónarlaga, so vendi hann sær ímóti tí uppfatan, sum ráddi í tí politiska lívinum, at vald er rættur. Fyri Sokratesi nýtast hesi bæði fyribrigdini ikki at hava nakað við hvørt annað at gera.

Sostatt setir hann spurning við statsins rættargildi og grundarlag. Hvat viðvíkir ákærurni um gudloysi, so er tað ikki tað guddómlika sjálvt, ið Sokrates avvísir. Tvørturímóti heldur

hann fast við at fylgja sínari innaru guddómligu rödd. Tað, hann vísir frá sær, er at falla til kníggja fyri teimum statsviðurkendu gudunum bert tí, at teir eru statsviðurkendir. Hervið setir hann seg á ein hátt uttan fyri samfelagið, tí hann setir spurnartekin við tey alment viðurkendu virðini, ið gudarnir ímynda.

Óivað hefur mátin, hann hefur gjørt hetta uppá, eisini virkað ósandi. Mótvegis sínum mótstøðumonnum veit Sokrates jú onki. Tað einasta, hann veit, er at hann einki veit. Men við síni dialektisku mannagongd tráspyr hann sínar mótstøðumenn, og oftast endar orðadrátturin við, at Sokrates skilvíst og konsekvent letur teir úr at skinninum. Hann sýnir fram, at teirra fullvissu uppáhald og grundgevingar eru innantómar og ofta loðskar mótsagnir. Slíkt ger ein ikki órevsaður.

Er ikki møguligt at fella ein sovordnan jass við orðum, má tað gerast við valdi. Sokrates verður stevndur fyri rættin, og tá hann har førir seg fram við virðileika, og ikki sum ein, ið hefur nakað at iðra seg um, er deyðadómurin vísur.

Lagna Sokratesar fekk sum áður nevnt avgerandi týdning fyri Platon, og Sokrates hefur eisini ein høvuðsleiklut í dialogum Platons. Vanligt hefur verið at býta teir í trýggjar bólkar, nevnliga ungdómsdialogar, manndómsdialogar og seindialogar. Ungdómsdialogarnir (t.d. „Kriton“) verða hildnir at koma tí søguliga Sokratesi næst, og gera tað sjálvsagt í hvussu er í tíð. Í hesum dialogum kennist samrøðan natúrlig og floymandi. Í manndómsdialogunum (t.d. „Faidon“) tykist tað, sum um orðaskiftið stíðnar nakað, og Sokrates í størri mun gerst talsmaður hjá Platon. Í seindialogunum kámost Sokrates og kann tykjast heldur fjarur.

Tó skal hetta tribyti takast við fyrivarni og í ein ávísan mun síggjast sum eitt hentur máti at skipa eitt rúgvismikið tilfar. Heldur ikki er full semja um, hvar í røðini summir av dialogunum hoyra heima. Undir øllum umstøðum er vert at gera sær greitt, at alt verk Platons er skaldaverk, og eingin av dialogunum er endurgáva av veruligum samrøðum. Tað ger sjálvandi ikki teir viðgjørdu spurningarnar minni veruligar.

Hugmyndafrøði Platons

Spyrja vit, hvat verk Platons snýr seg um, so finst neyvan nakað stutt og einfalt svar. Freistandi hevði verið at sagt, at Platon viðger alt, ið kann kallast heimspeki, men tað sigur heldur ikki so nógv. Tó ber til at siga, at Platon á slóðbrótandi hátt hefur viðgjørt meginspurningar innan so at siga allar heimspekiligar greinar. T.e. at viðgjørdir verða etiskir, politiskir, metafýsiskir og sannkenningarástøðiligir spurningar umframt annað. Hetta er ikki staðið at greina hesar spurningar hvønn sær. Men spurt kann vera, um tað er nakað, ið bindur hesar fjøltáttaðu greinar saman í eina eind. Heldur ikki hesum viðvíkjandi valdar semja. Her gera fleiri viðurskifti seg galdandi. Heimspekiliga virksemi Platons fevnir um eitt langt lív. Millum unga sokratesnæmingin og áttati ára gamla lívsroynda heimspekingin er rúm tíð, og Platon hefur sjálvsagt havt høvi til

at menna og broyta síni sjónarmið. Tann meira prinsípelli spurningurinn er, sum vera man, hvat ið skal til, fyrri at vit kunnu tosa um ein samfeldan lærubygnað. Tó valdar breið semja um, at um so er, at til ber at tosa um ein slíkan, so er tað tann sonevnda idelæran - hugmyndalæran. Undir øllum umstøðum hevur grikska hugtakið "eidos" ein altavgerandi leiklut.

Tá vit nú á døgum nýta hugtakið „ide“ í týðninginum hugmynd, so tosa vit oftast um eitt mentalt, subjektivt fyrirbrigdi, ið móguliga kann gerast til objektivan veruleika. Til ber t.d. at siga, at ein rithøvundur á ferð síni uttanlands fekk hugmyndina til eina ávísa skaldsøgu, og nøkur ár seinni var hugmyndin vorðin til veruleika. Verkið varð skrivað, og bókin fekst til keyps í bókabúðunum. Platon hevur eina aðra uppfatan. Fyri honum er ein „ide“ ella „eidos“ tað mest veruliga, ið er til. Hon er tað objektivasta, ið finst, um tað gevur meining at nýta orðið „objektivt“ í hesum føri. Ein „ide“ er sjálvsagt ikki nakað materielt. Var hon tað, var hon bundin at rúmi og tíð og harvið nakað relativt. Tvørturímóti er hon absolutt, t.e. siga ótreytað og óheft, og sostatt ævig og óbroytilig. Men hvussu kemur ein „ide“ so til sjóndar? Tað ger hon gjøgnum fyrirbrigdini. Tey eru so at siga treytaðar spegilmyndir av tí ótreytaðu ide'ini. Skúladømi er hesturin. Ein og hvør hestur er ein treytað spegilmynd av tí fullkomna, ideala hestinum. Givið er, at tann stolti gangarin kemur nærri tí ideala hestinum enn tað útslitna klyvjarossið. Og við at koma nærri tí fullkomna hestinum, hesta-ide'ini, er tann stolti gangarin á ein hátt veruligari enn klyvjarossið. Men bæði gangarin og klyvjarossið hava eina treytaða veran. Bæði tvey eru nevnliga treytað av tí ótreytaðu hesta-ide'ini.

Henda ide'in kann sjálvsagt hugsast at vera til uttan nakrar hestar í rúmi og tíð. Men hin vegin ber ikki til at hugsa sær hestar í rúmi og tíð uttan eina hesta-ide. Tað er jú hon, ið gevur teimum ítøkiligum hestunum teirra veruleika.

Heimspeki Platons hevur hesum viðvíkjandi stundum verið misskilt. Ført hevur verið fram, at henda læra endar í einum idealistiskum ella subjektivistiskum kyksenda. V.ø.o. at tann verð, ið vit uppliva í rúmi og tíð, ikki „veruliga“ er til, men er at javnmeta við subjektivan heilaspuna. Hetta er burturvið. Platon hevur ongantíð viljað verið við, at verðin „í veruleikanum“ ikki er til ella tílíkt. Tað at okkurt hevur eina treytaða veran, merkir ikki, at tað ikki er til, men at tað finst okkurt, ið hevur eina treytaleysa veran. T.e. eina fullkomna veran, ið kann borga fyrri tí treytaðu veranini.

Fyri Platon er hetta fortreytin fyrri, at t.d. sannkenning og etikkur eru mógulig. Uttan okkurt absolutt og objektivt, t.e. ideirnar, hevði veran fyrri tað fyrsta verið óhugsandi. Og vildu vit sum eitt tankaspæl allíkavæl ímyndað okkum, at okkurt var til, so hevði hetta „okkurt“ verið prinsípielt óskiljandi, við tað at uttan ide'ir høvdu almenn, abstrakt hugtøk verið ómógulig.

Tað sama ger seg galdandi á tí etiska økinum. Uttan ævig og treytaleys etisk virðir, ið

eru absolutt galdandi, er allur etikkur gykl. Hava vit ongan treytaleysan mátistokk, kann ein moralsk uppfatan vera líka so góð sum ein onnur. Fyri Platon er fylgjan av hesum rein nihilisma. Hetta letur hann Sokrates við sannførandi megi vísa á í orðadrátti við *sofistar*.

Sofistar vóru yrkisheimspekingar, og teir tókust fyrst og fremst við at undirvísa í kynstrinum at sannføra onnur. Fyri teimum var eingin annar veruleiki enn tann sansaði, og teir noktaðu tí sjálvsagt, at til vóru ævig og absolutt virðir. Fyri teimum var etikkur ein spurningur um samtyktir, ið prinsipielt kundu broytast frá degi til dags. Í tí politiska lívinum vóru teir eftirspurdur. Og fyri teimum var tað at *fáa* rætt í politiskum orðaskifti og í sakarmáli tað sama sum at *hava* rætt. Fyri teimum gavst onki absolutt og objektivt rættvísishugtak.

Platon kann sjálvandi ikki prógva, at hansara uppfatan er røtt, líka so lítið sum mótstøðumenn hansara, t.d. *Gorgias*, kunnu prógva síni uppáhald. Men Platon ger nakað annað, og tað er at vísa á hvørjar fylgjurnar av sjónarmiðum *sofista* eru.

Nú er Platon neyvan í iva um, at tað er hann og ikki *sofistar*, ið hevur rætt. Men hvør er so leiðin fram til sannkenning av tí góða, vakra og sanna? Platon roynir at svara hesum spurningi við tí kendu hellismyndini í dialoginum „Staturin“, ið eisini er ein mynd av støðu menniskjans. Latið okkum ímynda okkum nøkur fólk sitandi leinkjað í einum helli á ein slíkan hátt, at tey bert síggja hellisbotnin. Aftan fyri hesi fólk verða ymiskir lutir ferdir framvið. Ljós verður varpað á hesar lutir, og harvið koma skuggar til sjónar á hellisvegginum. Av tí at fangarnir ongantíð hava sæð nakað annað, uppfata teir hesar skuggar sum veruligar lutir. Teir gløggastu fangarnir fara á „vísindaligan“ hátt at skipa tað, teir síggja, og knýta samband millum skuggamyndirnar. Latið okkum nú ímynda okkum, at ein fangi sleppur leysur. Fyrst verður hann blindaður av tí sterka ljósinum, men so líðandi fer hann at duga at skyna á, hvat er ein veruligur lutur og hvat er skuggamynd. Henda tilgongdin endurtekur seg. Fangin strevar seg longri upp, verður blindaður í fyrstuni, men sær so, at tað, ið tóktist at vera veruleiki, enn einaferð er skuggamyndir.

At enda hevur hann strevað seg heilt upp úr hellinum, og tá sær hann, at sólin sjálf er tann sanna orsök til, at hann hevur sæð. Á sama hátt er tann fýsiski heimurin at fata sum ein mynd av tí ideala heiminum. Men við at hava strevað seg fram í ljósið, tað vil siga hava skoðað sannleikan, hevur fangin eisini fingið ábyrgd. Nevniliga ábyrgdina av at fara niður aftur í hellið og kunna hinar fangarnar um, hvat hann er vorðin vitandi um, eisini sjálvt um móttøkan niðri í hellinum kann verða so sum so, og hellisbúgvarnir í vreiði og vankunnleika kunnu draga hin afturkomna fyri rættin. Her man ikki vera so stórur ivi um, at Platon sipar til lærumeistarán Sokrates, ”mín gamla vin, hin mest rætt sinnaða av teimum, ið tá livdu”.

Sostatt metir Platon, at tað ber menniskjanum, og tað vil í hesum førinum ivaleyst siga

tí sokratiska teinkjaranum, til at nærkast sannleikanum. Tí sannleikin finst. Spurningurin er bert um at koma at honum.

Ávirkan

Tað ber neyvan til at yvirmeta ávirkan Platons á vesturlenska heimspeki. Enski heimspekingurin og støddfrøðingurin A.N. Whitehead sigur einastaðni, at vesturlendsk heimspeki í roynd og veru ikki er annað enn undirgreinar til Platon. Givið er í hvussu er, at Platon í altavgerandi mun hevir verið treytandi fyri, hvat vesturlendsk heimspeki hevir snúð seg um í meira enn tvey túsund ár.

Sum kunnugt var tað Platon, ið setti *Akademi*ið á stovn. Hetta var byrjanin til tað, ið vit í dag kalla lærdar háskúlar. Bæði gjøgnum egna undirvísing, men eisini gjøgnum næmingar sum t.d. Aristoteles kann hann tí sigast at hava lagt grundarsteinin undir vesturlendsk vísindi.

Eisini hevir Platon havt almikla ávirkan á kristna gudfrøði, ið við ávísium fyrivarni kann uppfatast sum ein samanrenning av jødiskum átrúnaði og grikskari (*platonskari*) heimspeki. Nakrar av grundleggjandi fortreytunum fyri áðurnevndu gudfrøði eru júst platonskt tankafæ. Týski heimspekingurin F. Nietzsche kallar kristindómin ”platonismu fyri fólkíð”, og tað er ikki jaliga meint. Hann vil vera við, at kristindómurin í høvudsheitum bert endurtekur í myndatalu tað, ið Platon lýsir við abstraktum hugtøkum. Fyri Nietzsche er Platon tann stóri syndarin í vesturlenskari heimspeki. Tað er hann, tí tað fyrst og fremst er við honum, at heimurin so at siga verður kloyvdur í tvey. Nevniliga í ein idealan, ævigan og ófáiligan part, og so í ein ófulkomnan, minni veruligan og fáfongdan skuggapart. Við at tað veruliga og tað sanna soleiðis verður lagt í tann ideala partin, gerst tann ikki-ideelli, likamligi parturin tómur og virðisleysur. Fylgjan er eftir Nietzsche uppfatan, at virðini missa virði, og nihilisman stendur í durunum. Platon kemur sostatt á paradoksalan hátt at standa sum orsökkin til nihilismuna, sum hann í orðadrátti við *sofistar* berjist ímóti sum úlvur á skóg.

Eisini hevir verið funnist at Platonsa politisku heimspeki, eina mest sum hon kemur til sjóndar í „Statinum“. Hildið hevir verið fyri, at hetta verk er at samanbera við eina handbók í einaræði. T.d. finst K.R. Popper, enskur heimspekingur, føddur í Eysturríki, hvassliga at sjálvari grundhugsan Platons um ein meir ella minni altumfatandi statsbygnað, ið er grundaður á eitt hugsjónarligt støði, ið bert nøkur fá, útvald hava móguleika fyri at fáa innlit í. Fyri Popper er „Staturin“ hvørki meira ella minni enn frumsniðið hjá einum og hvørjum einaræði. Givið er í hvussu er, at Platon ikki kann kallast demokrat.

Bókmentir

C. Høeg og H. Ræder (útg.). 1935-1955. *Platons skrifter*. København.

K.Friis Johansen. 1991. *Den europæiske filosofis historie – Bind 1*. København.

W.T. Jones. 1970. *A History of Western Philosophy. The Classical Mind. Second Edition*.
California.

I.M. Crombi. 1962-1963. *An Examination of Plato's Doctrines, I-II*. London.

NØVN OG HUGTØK

Persónar í „Drykkjuveitsluni“:

(Upplýsingarnar eru úr Platon: *Samdrykkjan*, Steingr. Thorsteinsson týddi. Jón Gíslason greiddi til útgávu. Bókaútgáfa Menningarsjóðs 1959).

Appollodoros var standmyndastoypari, ágrýtin fjeppari hjá Sokratesi. Tað var hann sum sambært „Verjurøðuni“ vildi ábyrgjast fyri meistaran, um dómurin ljóðaði upp á figgjarsekt. Sambært „Faidon“ var hann hjástaddur, tá ið Sokrates doyði.

Agaton var nøkur og tjúgu ára gamal, tá ið drykkjuveitslan var. Hann var vakur og evnagóður, vertskapsmaður og framasøkin. Hann umboðar yngra ættarliðið í Athen og hevði lagað seg til tíðarandan í tí, at hann var kønur í sofistiskari røðulist.

Faidros. Eftir honum hevur ein onnur av samrøðum Platons um ástina navn, „Faidros“. Faidros bar orð fyri at vera hjartaligur men ikki gløggur. Ástøði um ástina var tað evnið, hann røddi mest um. Hann hevði dóm av sofistunum, hóast hann eisini legði dent á søgurnar og sagnirnar hjá Homer og Hesiod.

Pausanias umboðar teir háttsettu og heimsvandu menninir í Athen, ið mettu dreingjaást sum eitt sjálvsagt fyrbrigdi. Hann metti Agaton høgt og var eins og hann hugtikin av sofistum. Tað bera røða og próvførsla hansara vitni um.

Eryximakos, vinmaður Faidrosar, var av viðgítari læknaætt í Athen og sjálvur kønur í teirri læknalist, sum er kannað Hippokratesi. Eitt sindur algoystur talar hann fyri hówsemi, og í endanum á „Drykkjuveitsluni“, tá ið eingin leggur lag í áminningar hansara, fer hann fyrstur úr veitsluni. Tað er ikki sørt, at Platon ger hann láturligan.

Aristofanes, mesta skemtileikaskald heimsins. Óvissa er um føðingar- og deyðaár hansara, men tey hava verið umleið 450-388 f.Kr. Tá ið „Drykkjuveitslan“ varð skrivað, hevur hann verið deyður. Av hansara mongu leikritum eru bara ellivu varðveitt, teirramillum „Skýggini“, sum sipað verður til bæði í „Drykkjuveitsluni“ og „Verjurøðu Sokratesar“. Í hesum leikritinum tykist Aristofanes at hava koyrt Sokrates í sama posa sum sofistar og gjørt gjøldur burtur úr honum sum væl kendum umboði fyri ta rørsluna í býnum. Hóast viðferðina, sum Sokrates hevði fingið frá Aristofanesi, tykist Platon at skilja gávurnar hjá hesum mikla leikritaskaldi. Lýsing hansara av Aristofanesi í „Drykkjuveitsluni“ vísir ein hugfloygdan mann og eitt gávað skald. Alt, sum hann sigur, er fagurliga orðað í myndaríkum máli. Hann brúkti sítt hvassa háð við uppaling sum endamáli við tí í hyggju at vekja tjóð sína til nýggj brøgd.

Sokrates er sprottin upp úr jørðildinum hjá tí griksku upplýsingini, hóast hann var

mótstöðumaður hjá sofistum. Eins og teir legði hann hövuðsdent á at hugsa sjálvstöðugt og setti sjálvstöðuga hugsan hægri enn siðvenju og arvað ástøði; men munurin á honum og sofistum var, at hann helt óvikandi fast við ta sannføring sína, at við hesari frælsu og óbundnu hugsan var menniskjað ført fyri at finna algildar sannleikar. Tá ið Sokrates varð dømdur til deyða árið 399 f.Kr., ákærdur fyri at spilla ungdómin í býnum, var hann 70 ár. Hann var sonur myndhøggaran Sofroniskos og ljósmóðurina Fainaretu. Í ungum árum lærði hann yrki faðirsins, men tók samstundis til sín alla ta fjølbroyttu mentanina í samtidini, hóast hann ikki tókst við formligt vísindaligt nám. Kunnleiki hansara til undirvísingarháttin hjá sofistum sannførði hann um, at virksemi teirra var vandamikið fyri siðalagið hjá tjóðini. Hann kendi eitt kall til at roynd seg sjálvan og samborgarar sínar og at hava góða ávirkan á øll, sum hann umgekt.

Diotima er ein persónur, sum Sokrates hevur funnið uppá í samsvari við, at tað var vanligt, at grikskar kvinnur vóru vígdar til presttænastu. Navn hennara merkir „tann, sum Zeus heiðrar“. Platon hevur helst lagt henni sínar egnu áskoðanir í munn til at skilja tær frá áskoðanum Sokratesar ella sum eitt slag av uppískoyti í tær.

Alkebiades var føddur í Athen um 450 f.Kr. Tá ið pápi hansara doyði árið 447, fór hann í fostur hjá frænda sínum, Perikles, tí viðgítta politikaranum. Alkebiades var ríkur og eitt stórmenni til likams og sálar. Í ungdóminum var hann ódællur. Sokrates, sum varnaðist gávur hansara, royndi at ávirka hann, men lítið nyttaði. Vinalag teirra var tó sterkt: Sokrates hevði bjargað lívi hansara í orrustuni við Potidaia (432), og Alkibiades lónti Sokratesi tað aftur í orrustuni við Delium (424). Alkebiades varð ákærdur fyri uppreistrarætlanir og flýddi úr landinum. Seinni kom hann heimaftur sum hetja og var herstjóri, til hann aftur mátti flýggja. Hann doyði í 404 f.Kr.

Aristodemos var eins og Apollodoros hamskiftur fjeppari hjá Sokratesi. Við tað at Sokrates viðhvørt gekk skóleysur, mátti Aristodemos altíð gera tað. Hann sipaði til kýnikarar í hesum at herma eftir og gera av ytri eyðkenni.

Onnur nøvn og hugtøk:

Afrodita = grikska ástargudinnan.

Aigina = oyggj 30 km í ein útsynning úr Athen.

Ajas = hin mikli, sonur Telamons, kendur úr Ilions kvæði; ein av teimum reystastu griksku hetjunum við Troja.

Anangka = frumgudinna fyri neyðsyn; tað óundansleppandi.

Apollon = grikskur gudur fyri tónleik, skaldskap, lækna- og spádómskynstur og bogaskjóting. Sonur Zeusar og Leto. Faðir Asklepiosar.

Arkadia = landspartur á Mið- og Eysturpeleponnes.

Asklepios = grikski læknagudurin.

Athena = verndargudinna hjá Athen.

Delos = oyggj í grikska oyggjabólkinum Kýkladoyggjar.

Demos = mansnavn, sum merkir 'fólk'; í „Gorgiasi“ er tvífalda merkingin brúkt til orðaspæl.

dithýramba = kórsangur til Dionýsos.

drakma = griksk mynteind= 100 lepta. Gongur aftur til ein forngrískan silvirmynt í Athen.

Eros = grikski ástargudurinn.

Flius = grikskur býur í Peleponnes, limur í Peleponnessamgonguni.

Fthia = landspartur í Thessalia.

Hades = Helheimur.

Hefaistos = smiðjugudur; hoyrði upprunaliga til á Lemnos; settur ímillum griksku gudarnar sum sonur Zeusar og Heru.

Hera = gudinna fyri jørð og gróður. Kona Zeusar.

Hesiod = grikskur yrkjari umleið 700 f.Kr. Kendasta verk hansara er *Arbeiði og dagar*.

Homeros = grikskur yrkjari, sum tey fornu kvæðini Ilions kvæði og Odýsseusar kvæði eru kannað.

Kaos = tað ómetaliga, gapandi rúmið, áðrenn skapanin byrjaði.

korybantar = prestar hjá frýgisku gudinnuni Kýbelu, hini miklu gudamammu; í veitslum fyri henni varð spældur harður tónleikur, sum virkaði sterkt á tey hjástøddu.

Kronos = tíðin, faðir Zeusar.

Lakedaimon = Sparta.

loynivígsla = loyndarfullir halgisiðir, mýsterium (av gr. *mysterion* = loyndarmál, av *mystes* = ein innvígður, av *myein* = lata aftur, serliga munn og eygu).

Lýkeion = ítróttaskúli í Athen.

Lýkurgos = lóggevri, sum evnaði til ta strongu stjórnarskipanina í Sparta

Marsýas = ein satýrur, ið sigst at hava verið flogvit til floytuleik; sí *satýrur*.

Minos = í grikskari gudafrøði kongur í Knossos á Krit.

mysari = smikrari; mysarar vóru ein lítil tjóð í Lítlaasia; í „Gorgiasi“ sipar orðið til ein horvnan harmleik eftir Evripides.

obolur= grískur silvirmyntur = 1/6 drakma.

Olýmpos = floytuleikari í gudasagnatíðini; nógv tónaløg vóru kannað honum, sum Alkbebiades í „Drykkjuveitsluni“ vil vera við áttu at verið kannað Marsýasi.

Parmenides = fyrsti grikski heimspekingur, hvørs verk er so væl varðveitt, at vit fáa fylgt hugsanargongd hansara. Hann var úr Elea í Suðuritalia og livdi uml. 525-450 f.Kr. Fanst at royndunum hjá undanmonnum sínum at staðfesta grundevnini í heiminum. Hansara gløgga skilvísi var avgerandi fyri, hvussu

griksk heimspeki mentist. Millum samrøðurnar hjá Platon er eisini ein við heitinum „Parmenides“.

ostrakismos = útlegd. Í Athen kundu borgarar, ið mettir vóru vandamiklir fyri statin, verða sendir í útlegd úr Athen og Attika í tíggu ár. Avgerðin varð tikin við loyniligari atkvøðugreiðslu.

Penia = persónsgerð av fátækt og troti.

Pluton = eitt annað navn á Hadesi, gudi Helheims.

Poseidon = grikski havgudurin.

Polýmnia = ein av teimum níggju songdísunum. Polýmniu, „hini songríku“, var dansurin halgaður.

Prometeus = titanur; Prometeus stjól eld frá gudunum og gav menniskjunum. Zeus leinkjaði hann í ein klett til revsingar, men Herakles bjargaði honum. Tað er Hesiod, ið sigur frá Prometeusi; Homer nevnir hann ikki.

satýrur = hálvtt djór og hálvtt menniskja. Satýrar fylgdust við Dionýsosi. Sum frá leið, varð eingin munur á silenum og satýrum. Hetta vóru rættiliga andskræmiligar skógarverur, girndarfullar og siðleysar. Marsýas var ein av satýrunum í fylgi Dionýsasar. Um hann verður sagt, at tá ið hann hevði funnið floytuna, ið Athena hevði uppfunnið men tveitt frá sær, lærði hann seg at spæla á hana, og at enda fór hann í kappleik við tann kitharleikandi Apollon, sum sigraði hann og læt hann hamfletta.

Silenos er nevndur í gudafrøðini sum fosturfaðir Dionýsasar. Hann verður vanligi lýstur sum ein tilkomin, berskølltur maður í fylgi Dionýsasar, ið ger sær til góðar av víninum, gudurin skeinkir. Talað verður eisini um fleiri silenar, og sum tíðin leið, var lítil munur á silenum og satýrum. Eitt slag av skápi, ið var vanligt í Athen, var formað í Silenasar líki og brúkt til at goyma gudastandmyndir í.

sirenur = Homer sigur frá sirenum í Odýsseusar kvæði. Tær vóru ungar gentur við vakrari rødd, partvíst í fuglahami, sum lokkaðu sjómenn í deyðan við sangi.

Sisýfos = í grikskari søgn kongur í Korinthos, so snildur, at hann leinkjaði deyðan, tá ið hann kom eftir honum. Til revsingar mátti Sisýfos í undirheiminum rulla ein tungan stein upp á ein fjallatind; tá ið hann var uppkomin, rullaði steinurin straks niðuraftur.

sofistar = ein bólkur av grikskum heimspekingum, sum í 5. øld f.Kr. ferðaðust um og undirvístu í m.a. røðusnild og heimspeki. Teir gjørdu upp við eldri hugsanir um siðalag og heimspeki, men komu í ilt orð av sínari orðklúgvandi próvførslu, sofismu. Janus Djurhuus kallar teir bæði *sofistar* og *lærdómslærarar*.

Sunion = tempul fyri Poseidon á suðurendanum á Attika.

sýkofantur = svíkjari, smettari. Í forna Athen strámaður, sum móti gjaldi legði sak við fólkadómstólin ella setti uppskot fram á tingi, um so var, at ein politiskur oddamaður vildi sleppa undan at gera tað í eignum navni.

Tantalos = gudafrøðiligur kongur í Frýgia, pápi Pelops og Niobu. Frumdømið um tað ovdjarva menniskjað. Syndaði so stórliga móti gudunum, at hann um ævir mátti standa í vatni upp undir høku og við fruktgreinum uppi yvir sær; tá ið hann boygdi seg niður at drekka, hvarv vatnið, og tá ið hann toygdi seg eftir fruktini, slongdist hon upp í loft. Av hesum kemur hugtakið tantalos-píning ella -arging um, at okkurt verður boðið einum, men síðani tikið aftur í síðstu løtu.

Tartaros = myrkrið undir Hadesar ríki.

Thetis = havgudinnan.

titanar = í grikskari gudafrøði tann gudaættin, sum ráddi áðrenn olýmpisku gudarnir sigraðu við Zeusi á odda. Titanar vórðu týndir, men nøkur av børnum teirra bjargaðust, t.d. Helios, Atlas og Prometheus.

Urania= ein av teimum níggju songdísunum. Urania merkir hin himmalska, og stjørnufrøðin var halgað henni.

Zeus = hægstur av grikskum gudum.

Zeuxis = grikskur málarí í seinnu helvt av 5. øld f.Kr. Tað sigst, at hann málaði so veruleikakent, at fuglarnir royndu at eta drúvurnar, hann hevði málað.